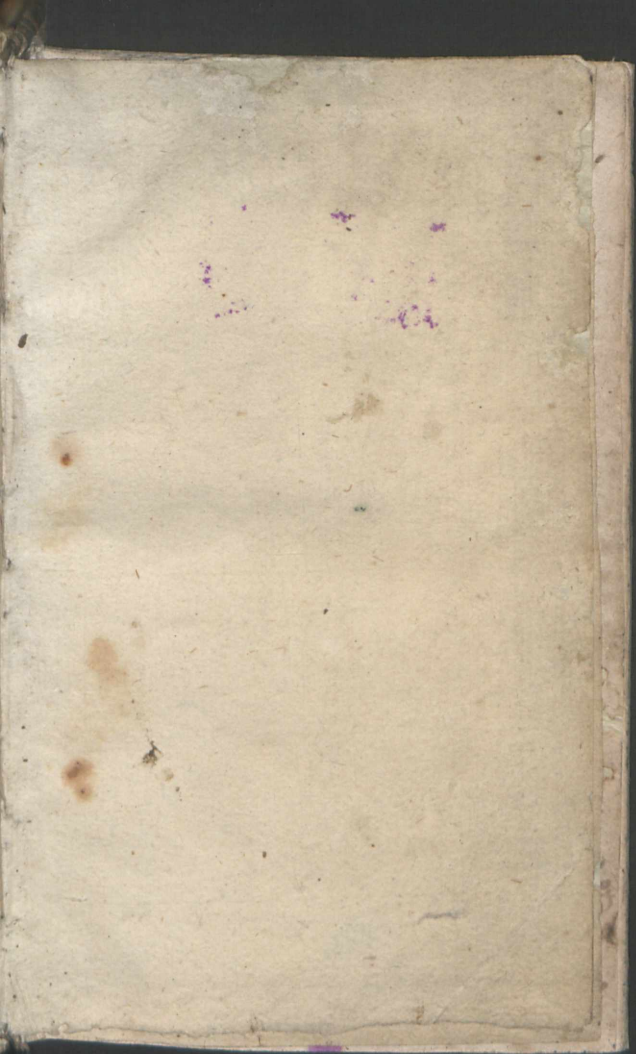
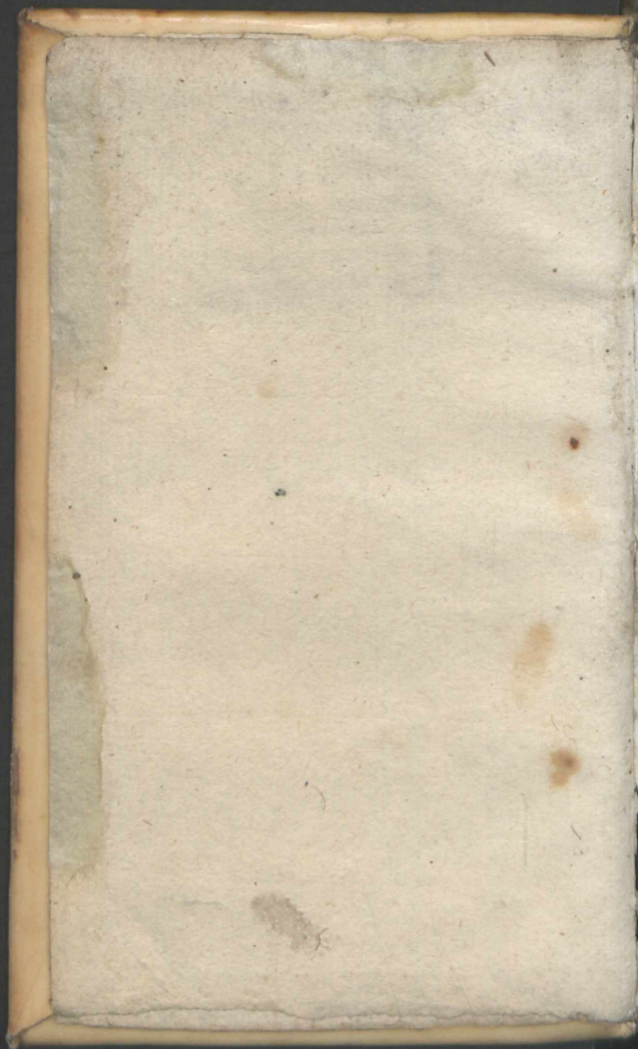
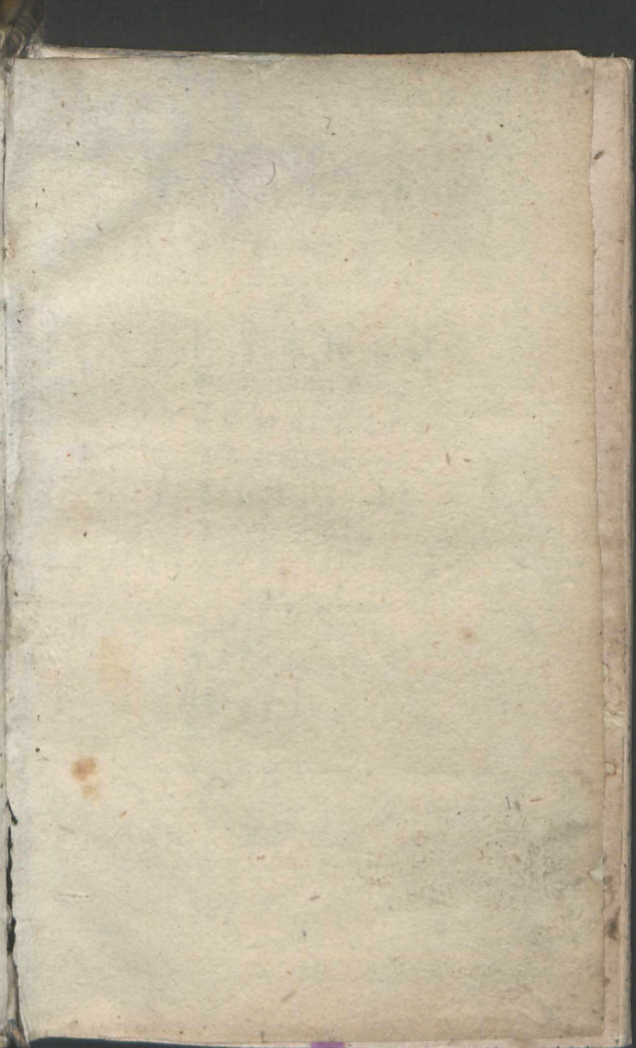

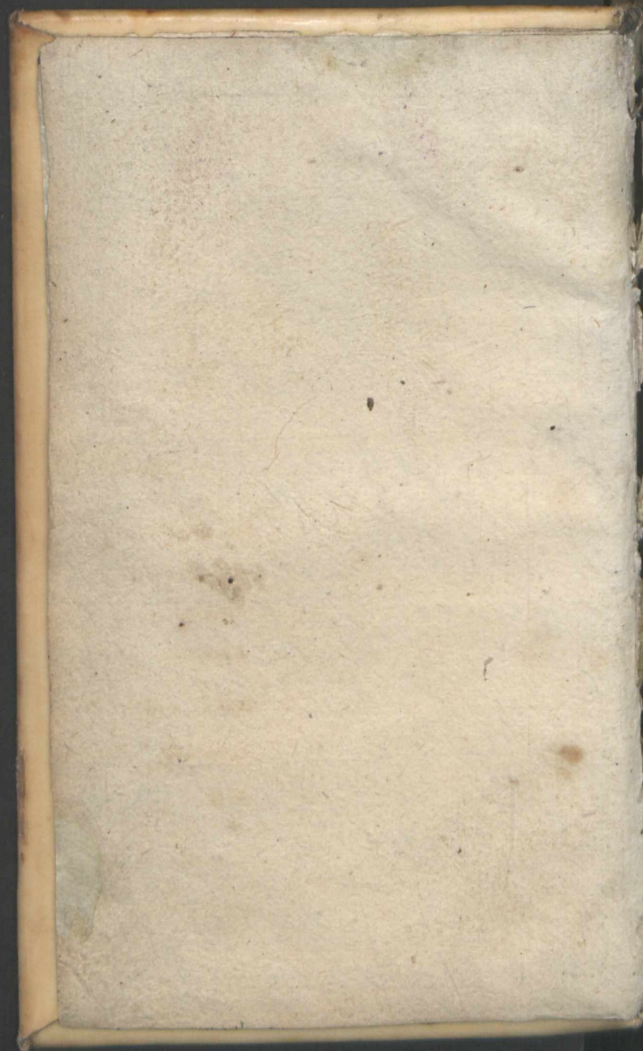
1999

JOANNIS
BARCLAI,
PARÆNESIS

AD

SECTARIOS

hujus temporis,

DE VERA ECCLESIA,

Fide, ac Religione,

LIBRI II.

Editio Ultima.

P 41.

ANTVERPIÆ,

ANNO M DC LXIX.

12299

12299

Imprimatur, si videbitur Reverendiss. P. M. Sac. Palatii Apostolici.

Cesar Fidelis Vicesgerens.

Imprimatur. Fr. Hiacynthus Petronius Sac. Palatii Apost. Magist. Ord. Prædicatorum.

ANTYRPA
ANNO MDC LXX

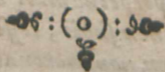
SANCTISSIMO PAPÆ,
AC DOMINO NOSTRO,
PAVLO V.
PONT. MAX.

IOH. BARCLAVS,
PERP. FEL.

BONO omine esse jubeas (Pater Sanctissime) quod in Ecclesiæ hostes arma expedio. Concurro grassantibus; qui à fratrum officio & nomine abiêre, & jam intenti in Matris jugulum, ferri non possunt. Neque Tuæ Sanctitatis humanitas, qua nihil eminentius Sol aspexit, abhorrebit ab hujus pugnæ spectaculo. Nam ô lenia Christi arma! ô ignotam *carni & sanguini* bellandi rationem! Medicinam hostibus comparamus: Admovere sanitatis remedia, pugnare est: Si sanantur, triumphamus. Narrent alii cæteras in Te dotes; quæ etiamsi purpura & coronæ abfuissent, famam tamen & Scriptores haberent, & admonita de Burghesiani Pontificatus felicitate posteritas, nostra secula nobis invidet.

deat. Dicant Tuæ Sanctitatis animum
in omnes Principes, Gentes, sine præ-
judicio, sine factione partitum. Re-
ferant integritatem, ipsa vitiorum no-
mina non ferentem. Vim divinam
ingenii; Vultus denique animo di-
gnos, gravissima modestia, simplicis-
sima majestate. Addant quietem
imperii; Virtutibus præmia esse; hoc
potissimum cives optare ut hic quam
maxime longævus sis. Inter omnia
nihil præstabilius mihi videtur, ad
Sanctitatis Tuæ laudem, quam ut Tu-
um in Sectarios animum omnes intel-
ligant; & quantum Tuæ Sanctitati sit
gravius eos ab æternis honoribus ex-
cidere, quam Tibi ab illis hos negari
qui debentur. Dum sæviunt male-
dictis, dum Sanctitatem tuam, dum
Sedem, dum Fidem lacerant. Tu vo-
tis, lachrymis, curis, remedia illis
quæris. Nec tam eximia sollicitudo
destituta successu; qua Oriens quæ
Occidens patet, multis ad Domini
gregem redire amantibus. Ego ne
à Sanctissimi Ducis mei vestigiis ab-
eam, refugi ab aspera in illos & contu-
melio-

meliosa militia. Malui ægrotanti-
um misereri, quam irasci morbum a-
mantibus. Moneri volui, non of-
fendi. Antesignanos tamen & du-
ces errorum, excipi ea moderatione
non decuit, per quos ista mala, aut na-
scuntur, aut durant, quique non una
vel simplici pernicie, funera populo-
rum funeri suo addunt. Qualemcun-
que hunc impetum Beatissimis pedi-
bus tuis advolvo, ut illi ad destinata
prælia auspiciam faciat Sanctitas tua;
quam Dominus, qui terram mitibus,
& cælum mundis corde promisit, &
hic diutissimè esse felicem, & il-
lic denique semper
velit.

LECTORI
BENEVOLO

IO. BARCLAIUS
S.

ET Aula Britannica, quā reliqui,
& Roma, ad quam veni, suspicio-
nem fecerint, edita de seculi mo-
re hac scripta, ut probarem bona me fi-
de ab Anglia secessisse. Sed omnino
mihi alia causa est, Lector, qui non si-
etis, aut novis studiis in hac studia ex-
arsi. Nec quia ab Anglia abii, ista
nunc scribo; sed ut hac scriberem ab-
ire consilium fuit. Primū enim hoc
te absolvo, me in fide Catholica à puero
eductum; neq; unquam demutasse. In
haereses ago perpetuo mihi hostes; qua-
rum castra non subii, tesseram non a-
gnovi. Nam non moror aliquorum si-
ve maledicta, siue errorem, quibus me
in Anglia vivere, in Regis familia
esse, idonea ratio videbatur, ut pro ha-
retico haberent. Longè alius de me
sensus eorum, quibus propius crebrius-
ve innotui; cum nec secreta illic es-

sem conscientia pace contentus ; sed exter-
nis mea fidei iudiciis caverem ocu-
los Catholicorum offendere. Itaque
non furtivo, non timido more, obibam
Catholici viri munera ; familiam ead-
em disciplina imbuebam. Nec ab-
eram modò à Sectariorum templis, sed
& Orthodoxorum caeteribus assiduo con-
sortio misceri solebam. Hæc non ego
causa jaectandi, sed amolienda suspicio-
nis. Testes mihi non obscuri, non sus-
pecta fide viri, qui iis temporibus in
Angliam Legati, à Gallia, atque Hi-
spania : Testes, quos à Confessionibus
habuere ; quibus & ego Patribus testis
sum. Dices. Unde hæc tibi in hereti-
ca regione audacia, unde libertas ? Non
ero ingratus Serenissimo Regi, cujus me
favor, ac benignitas provexit. Cùm
me ille inter domesticos legisset, cum
assiduum accessum ad se daret, noluit
religionis nomine inquietari. Nec o-
mnino insolens hæc venia erat, quippe
& ego extra Britannicas insulas natus
sum ; & externos non eadem qua indi-
genas de religionibus leges in Anglia
tenebant.

Eo vitæ institutó exacti mihi aliquot
anni; cum in dies novi interim domici-
lii amor increfceret. Tandem adulto
desiderio impar, quia illum impetum à
ratione esse videbam, à Britannis mo-
vi, mihiq; alia patria ad quam veni-
rem fuit, Urbs Urbium Roma. Quæ
ille tam acres ad discendedū causæ, quæ
prudencia suaserit ut faventem Princi-
pem, mihiq; jam decenniali mora per-
spectum sponte relinquerem, aperire est
animus: ne salubriter destinata famæ
iniquitas corrumpat.

Omni-
bus animantibus eorum quæ
genere cura est, quam nisi immania,
& ultra ferarum sevitiem ingenia, non
ponunt. Sed in hominibus ea vis ma-
ior est, quia ad naturam ratio acce-
dit. Si igitur insito studio aut liberis
querimus opes, aut eorum vitam peri-
culis eripimus, brevem istam, & mox
alia morte reddendam; quæ digna soli-
citudo parentibus unquam erit, ut cha-
rissima pignora à Numinis ira, & eter-
nitatis suppliciis tētent arcere? Ego ve-
rò tam liberorum aliquot pater, hos se-
curus aspexissem, inter hæreseos, quæ
animo-

animorum pestis est, quotidiana contagia? tot praesertim exemplis admonitus, adolescentiam quantumcunque gravibus vitiis usu placari, si ea publica, & familiaria populo, cernere ac pati assuescit. In Anglia praeterea erant nati, ut nec eo privilegio quo externus fruebar, niterentur. Itaque, si quis me illis casus, aut mihi Regem eripuisset, restabat ut repudiata Ecclesia legi illius regionis paruissem; vel non quotidiana virtute, fortes simul & calamitosi extitissent. Quidni autem metuissimam juventutis flexibiles annos; quandoquidem quotquot illic haeretici insaniunt, Catholicorum stirps est, & eorum plerumque progenies, qui haud secius quam nunc ego perire suum nomen maluissent, quam familiam ad hodierna flagitia servari? Tanto periculo remedium non erat, si in Britannia perseverarem, nec proderet salutem liberorum sustinebam. Antevertenda igitur eorum perniciēs fuit, eoque pretio nota tot annis regio novis sedibus permutanda.

Sed nec liberis modo cavebam: Mea

quoque interfuit demigrare: Eadem & parentis optimi memoriam expurgari posse videbam apud ignaros suae vitae. Nam & ille Catholico Patre natus, non unus è multis Catholicus fuit. Eximia illi pietas, sincerus animus; & religionis studio flagrans: quae bona cum eo consenuere, & nunc spero, vitam quoque meliorem pepererunt. Caterùm inter elati scripta repertus est liber, sed ille imperfectus, de Summi Pontificis potestate temporali in Principes. Opus hoc posthumum me tradente Anglia emisit, cum fortè eadem tempestate Rex in illius disceptationis argumentũ vehementer incumbere. Cum q̄, mox Illustrissimus Cardinalis Bellarminus ei refellendo se dedisset, strinxi & ego stilum, arbitratus inhumanum, si Patrem indefensum relinquerem, sed illo opere edito (dicam liberè) pessimè me habuit, placere haeticis quicquid hoc erat, & Catholicorum plurimis egrè esse. Phocion cum ipsius sententiam populus plausu sanciret, vereri se dixit, ne quid secius de Republica censisset.

fuisse. Nisi enim ad errores plausibiles
sequi non solere. Miki quoque suspen-
ditus hæreticorum favor. Nunquam ni-
si ad Ecclesie incommoda erigitur.
Quin & in iis scriptis multa adverti,
quæ vel tacentibus cunctis ipse damna-
rem. Quale illud quod Respublicas
Ecclesiasticam & civilem, ita distin-
gui volumus, ut non in unum corpus
mista, sed sociæ tantum essent, nec uni-
cam Rempublicam Christianam face-
rent, in qua illa spiritum referret, hæc
corpus: Illud quoque vim Conciliorum a-
liquot à me ita clusam, ut dicerem par-
vi faciendâ illa suffragia. Neque enim
liberas fuisse illic voces; sed aut viribus
Pontificiis ducta, aut earum partium
amore cecatas. Inde quippe fenestram
agnosco, qua sibi favere hæreses omnes
possint, & de suis iudicibus ferre senten-
tiam. Neque paucos disputatio nostrâ
offendit de exemptione Clericorum.
Et vero exactis diligentius argumentis,
omnino displicuit in tanta re novam
sententiam à nobis allatam, Clericos à
secularibus fascibus esse exemptos,
cum tot Concilia dicant, usus ostendat,

ipsi Principes Regesque fateantur; nunquam licitum credam de tanto jure ambigere; Sed omnium minime isto ævo, quo ejusmodi semper rixas ad Ecclesie perniciem hæretici trahunt. Et hæc strictim annotata, aliquando fusius prosequi mihi animus, tempore & ocio meliore. Neque enim mihi satis quæ fuse disserui, hic paucis castigasse.

Dolui igitur, &, quod unum tunc licebat, nolim factum, sæpe mecum repetii. Nec aliter acquiescere animus potuit, quam si pedibus Sanctiss. Patris affusus, iramque deprecatus, ei totum me dedissem; ut nec felix aut sospes nisi ejus arbitrio essem. Me Ecclesie filium memineram; Primam illi pietatem deberi; &, Antiqui Patris verbis errare me posse, hæreticum esse non posse. Sic apud me meditatam rem exequutus sum; & successit. Ita quippe exceptus sum ab Optimo Christianorum Patre, ut scires illius esse Vicarium cujus eximia lenitas & liberalitas, super omnia opera ejus. Illud quoque in præcipua felicitatis partem visum, quod Illustriss. Cardin. Bellarmino mihi

mibi placatissimo frui licuerit. Tanto Christi athleta, tot virtutum, tanti ingenii viro, quem presentes miramur, posterius colent, quis aversus esse possit, aut aversum quis habere, nec sibi indignari qui ejusmodi inimicitias aut susceperit, aut certe meruerit?

Præter hæc ad discessum incitamenta; erant & alia, nec multo leviora. Quippe audire assidue ac videre cogebatur, quæ luctu & indignatione gravè animum premebant; ut mirum quoq; esset hereticis ad tantas mearum partium contumelias meam patientiam durare. Et venit ad me Minister frequens in Aula, nescio an à Pseudoepiscoporum aliquo subornatus, qui diceret sibi pro monstro esse, quod homo Romanus ad conspectum ludibrio habitæ religionis meæ vivere possem. Pressi ego dolorem, & quod turissimū videbatur deflexis ad alia sermonibus percunctatorem delusi. Sed ingentibus interim doloribus lancinatus, sæpe agro animo, & per mæstitiam torpenti domum redibam. Sciunt illi quorum fidei id secretum credebatur. At do-

tere nil iuvabat; Et ad auxilium respicienti, erat una libertas, qua voce, qua scriptis susciperem causam Ecclesie, & Serenissimo Regi fidelius quam multi, liberius quam ullus, rem efferrem. Verum hac intempestiva philosophia erat in Insula degenti. Primam vocem opprimerent hostes. Scriptis nulla venia esset. Quid facerem? nec cessare poteram, nec agere concedebatur. Inter hos estus, nihil satius visum quam discessum adornare, interimque adhuc calido impetu ea argumenta cogere quae hoc libro publicum sibi quaerunt. Neque enim e. cistimes aut mihi hujus opera studium recens, aut Romae imperatum. Ita illi successus sit, ut cogitatum in ipsa Anglia erat, & iam aliqua parte proVectum.

Subduxi me igitur à spectaculo rerum, quarum ipsa memoria ingrata est, & locum inveni, unde ad Serenissimū Regem ferrem, qua in hac re sub eius nomine peccantur, neque furtum mei feci: Impetrata Regis pace, publice cum familia à Britannia ora solvi.

Ecce autem, vix in adversum lituus

EXCUR-

excurreram, cum libellus nescio, quis
in populum spargitur, atrox in Regem;
statimque ego audio, ut scripti illius vel
author, vel saltem procurator. Ita sub
meo nomine Religioni invidia fiebat,
ut crederentur Catholici nullis posse be-
neficiis mitigari, perfidis animis, ingra-
tis, ferocibus. Et ea vis atque injuria
famae fuit, ut in vicinas regiones spar-
geretur. Publicum igitur maledictum
hic publice refello. Testis mihi per
quem vivimus Deus, nihil ejusmodi à
me factum; librum, librique authorem,
adeo ignorare, ut nec illud haecenus
qualecumq; est scriptum meis oculis u-
surparim. Aliam mihi legem reveren-
tia Principis, beneficiorum memoria,
mea etiam indoles, dixere. Sed hoc ho-
mines commentos existimem, vel male-
volos mihi, vel qui arbitrarentur Ro-
ma commendari non posse à Britannia
venientem, nisi in Regem maledictis;
scilicet Catholici candoris ignari, quem
& religio, & Clementissimi Pontificis
mores humanissima Sanctitate prescri-
bunt. In errores, in haeresim, strenue
incumbere mihi decretum. At Re-
gis

gis Majestatem nunquam sanus viola-
bo. Imo & illius potissimum causa ha-
reses odi, quod tanto principi, & abs-
que his esset seculi pene summo, tristis-
sima nocte officiant. Sed de his suo loco
commodius.

Habes, Lector, quis in Anglia fue-
rim; cur ab ea discesserim; quae me cau-
sa ad scribendum impulerint. Tu,
Benevole Lector, causa ac scripto hu-
maniter fave; & Vale. Roma. Idib.
August. M. D. C. XVII.

INDEX
CAPITV M
LIBRI PRIMI

CAPUT I.

Scriptiois istius ratio. Agi de rebus ad salutem necessariis. Sectarios ita inter se dissidere, ut alii sint aliis heretici. Necessario vel eos damnandos, vel damnatos majores illorum, qui vixerunt in fide Romana Ecclesie.

CAP. II. *Omnibus istius ævi Sectariis à Luthero esse originem. Quis vir fuerit. Quam impiè vixerit, scripserit. In causa Lutheri verti causam ceterorum Sectariorum. Eos vel impiè descivisse à Luthero, vel, Lutherū à Deo non missum, aut instructū.*

CAP. III. *Hæresis quæ ratione in Germania parte invaluerit, in Anglia, in Scotia, & Galliam tetigerit. Quibus nunc imposturis à suis Ministris decipiantur Sectarii.*

CAP. IV. *Ex moribus, disciplina, pietate, constare, apud nos esse Christi Ecclesiam. De publica Sectarum impietate.*

CAP.

CAP. V. *Ex precipuis Sectariorū fundamentis necessario sequi, ut cuilibet sit licitum sibi religionem fingere. Illos non alterius generis argumentis inniti, quam Arianos, ceterosque priscos hereticos.*

CAP. VI. *Esse unicam veram Ecclesiam. Non posse fieri ut divisi Sectarii sint in Ecclesia, qua non dividitur. Sectarios nullam habere à prisca Ecclesia successionem. Nullo antea seculo ullos homines ita de fide sensisse, ut hac etate Sectarii.*

CAP. VII. *Fidem Romana Ecclesia, quæ hodie viget, esse ab Apostolis. Ejus exordium non posse à Sectariis designari; nec quando inceperint ea credi quæ nunc carpunt. Ex Sectariorum sententia nunquam Francos, aut Anglos, vere fuisse Christianos. Ecclesiam nunquam fidem mutavisse; quid de fide sit, aut non sit.*

CAP. VIII. *Miris modis, & rationibus, Deam potestatem Ecclesia extulisse. Quod Romana Ecclesia sit Ecclesia Orthodoxa, constare ex fide quam Antiqui Patres suis scriptis professi sunt; & Sanctorum pietate, qui*

qui omni seculo in ea floruerunt.

CAP. IX. Cur Sectariis in Pontificem odium. Convenientissimum fuisse, ut toti Ecclesie Summus Pastor relinqueretur. Ejusmodi fuisse S. Petrum, probatur ex Scripturis. De nominibus, Petrus, & Petra.

CAP. X. Sententia Patrum, de Petra supra quam est edificata Eccl. & omnino de Potestate Summi Pontificis.

CAP. XI. Heticos frustra jactare majorem apud se quam in Ecclesia Catholica honorem Scripturis haberi. Afferitur Sanctorum librorum auctoritas, quos ipsi à Canone rejiciunt.

CAP. XII. Cujus sit Scripturas exponere. Quam in eo absurde errent Sectarii. De prudentia, & moderatione Ecclesie, in permittenda lectione Scripturarum; Contra Sectariorum calumnias.

CAP. XIII. De Traditionibus. Has inique à Sectariis exagitari. In ista questione Sectarios sibi ipsis repugnare.

INDEX
CAPITV M
LIBRI SECVNDI.

CAPUT I.

De Sacramentis; Et speciatim, de Sacramento Pœnitentiæ.

CAP. II. *De Sacrosancto Eucharistiæ Sacramento.*

CAP. III. *Propugnatur Liberum hominis arbitrium. Ex sententia Sectariorum sequi, ut Deus peccati author, imo propriè, peccator sit.*

CAP. IV. *Fidem non sufficere ad salutem. Multipliciter errare Sectarios, dum se de salute certos credunt. Omnia hominum opera non esse peccata. De peccato mortali, & veniali. Absurdissimam impietatem necessario sequi ex sententia Sectariorum.*

CAP. V. *De Operibus Supererogationis. De piis operibus ab Ecclesia præceptis: Ac præsertim de Quadragesimali jejuniis.*

CAP.

CAP. VI. *De religiosa Monachorum
disciplina. De Cœlibatu. De Cate-
ris modis, quibus Catholici carnem
domitant. Quam multùm in iis e-
vertendis Sectarii peccent.*

CAP. VII. *De Intercessione Sancto-
rum. De veneratione Reliquiarum.
De Miraculis.*

CAP. VIII. *De Imaginibus. De signo
Crucis. De Purgatorio.*

JOAN-

2
I O A N N I S
BARCLAI

Parænesis ad Sectarios.

LIBER I.

CAP. I.

Scriptiois istius ratio. Agi de rebus ad salutem necessariis. Sectarios ita inter se dissidere, ut alii sint aliis heretici. Necessario vel eos damnandos, vel damnatos majores illorum, qui vixerunt in fide Romana Ecclesia.

THalangiorum virus, quas vulgo Tarantulas vocant, quanquã Musicæ ope sanabile, ab omnium corporibus non eodem concentu exigitur. Stupent enim illa tabe perculsi; nec fidibus, quas moris est adhiberi, ante moventur, quam præcentor in tonum incidere, qui arcana vi, cum eorum animis consentit, tunc æger exultare, tunc in pedes attolli, longoq; tripudio ac sudore, emoliri sanguinis labem. Di-

Diceret haud dispari malo læsos quos hæresis infecit. Icti enim à serpente, qui *calcaneū nostrum observat*, & ultimo sopore marcentes, non eodē auxilio levare omnes possunt. Hos in nostram vitam contemplatio sanat; illos, in suam. Hi manus dant auctoritati antiquitatis, illi argumentis, isti miraculis. Quidni igitur in manus summā fides, experturus an forsitan possint cum alicujus ex illis malè sanis ingenio convenire? Nam nec semper à Phalangiis vindicat, qui melius canit, aut pulsat; sed qui accommodatius ad affectus laborantis. Ingratus vero sum, si qualicumq; auxilio cessem ipsis adesse. Ut omittam homines hominum causa natos, nec quid prius in vita Christiani, quam agere Christi causam: Me ad hoc officium necessitudines cum illis olim initæ privato jure cogunt; Cum inter hos diu versato, multos amare, & salutem amicorum eo studio optare contigerit, ut nec sine aliqua mei parte perire illi possint. Quoties dolore diductus sum, cum viderem magnas indoles, & debita

bita meliori disciplinæ ingenia, in hanc ruinam ferri! ut ad eorum cæcitatē, ut ad securitatem, attremui! Quibus ergo vel meo sanguine medicinam fieri optem, hos quid cesso saltem gemitu, & officiosæ sedulitatis jurgio, ad salutem invitare?

Sed monēdi, medendiq; ratio, ideo jam magis in arduo, quod ipsa consuetudine morbum amant; & remedia, vel quia suis averfa ingeniis, odere; vel quia jam toties sibi frustra applicita, contēpsere. Nam si ad *Scholasticas disputationes* respexeris, hæc adeo illorum auribus increbuerunt, adeo in familiare cōmmercium litigando venerunt, ut ex suæ cōtumaciæ vitio illarum virtutem metiti, tanquam quotidianas despiciant, vel pertinaciæ quoq; , & resistendi dulcedini, inde peius assuescā. Si vero autoritate prisce Ecclesiæ, & priscorum Conciliorū, Patrumve cōsensu verberes contumaciā errorum, qui illos deceperūt; primo verba elices, plena honoris in Patres, atq; illam Ecclesiā; mox ubi pressius egeris, ita

se tuebuntur, ut & eandem priscam Ecclesiam, quam venerari videbantur, & eadem prisca Concilia, & Patres eosdem, quorum sanctionibus, & exemplis se credere, ac vivere fingebant, damnare non dubitent. Quippe ubi eorum sententiis suas hæreses premi vident, ore mutato, ab illius antiquitatis reverentia fœdè discedunt. Recusant, ambigunt, damnant, mala fraude sese fingunt ad Scripturas recipere, negantque vel Patres, vel Concilia, locum habere, nisi cum verbo Dei scripto consentiant; mala, inquam, & ridicula fraude; cum neque Patres, neque Concilia, à Scripturis abire voluerint; nec quæramus, Patribusne sit atque Conciliis, an Scripturis major authoritas (Nam quis sanus id quærat?) sed hoc tantum; quotiescunque isti à Patribus, Conciliisque dissentiant, in declaranda fidei norma, & sensu Scripturarum, utris potius sit credendum; priscis illis & Sanctis, an istis modo natis. Nam de ea quæstione, proh pudor! hoc seculo,

culo, vel maxime, vel sola litigamus, Et mox plura de hac illorum fraude. Tantum hic moneo, minus efficacia esse in illos ab Ecclesia, Conciliis, Patribus, tela; quod fraudulenta ejusmodi rixa, à tantorum Judicum justo confesso provocant ad Scripturas. Neque deinde utilior in illos machina à Scripturis, quam nullius interpretationi addicti ipsi exponunt ad suæ disciplinæ libidinem.

Igitur mihi visum his armis quibus toties icti tamen vulnus dissimulant, argumenta admiscere, quibus percipiendis non tam scientia opus, aut assueto ad subtilitatem contentionis animo, quam puro, & à natura rectè formato. Ea enim quia liquida, nec perplexa disceptatione egentia, capi ab omnibus possunt qui bona fide agent. Et pro clamatis jam habeo cæteras mentes, quibus placet per fas ac nefas erroribus semel à se laudatis incumbere.

Sed priusquam disputatione com-
mit-

mittimur, paucis intelligant quam necessaria lite certemus. Illinc enim solutiores videas multos eorum, quod contentiones nostras existiment, plus subtilitate disputandi crevisse, quam necessitate salutis. Deum eundem esse ajunt, quem utrique veneramur: Nos ab eodem Redemptore criminum veniam, vitamque in cælis expectare; Magnis his fidei apicibus conjunctos, quamquam aliis in partibus dissociamur; in eandem felicitatem recipi posse. Hinc ex illis haud pauci, tanquam tralatitia pugna esset, reconciliare religiones, præsertimque eos Eucharistiæ ritus concipere sunt aggressi, in quibus Calvinistæ cum Catholicis consentirent. Ipsi Serenissimo Britanniarum Regi (in Orat. ad Ordines Regni Anglicani. An. M. DC. V.) magno opere displicet Puritanorum illorum crudelitas, qui omnes Catholicos à cælo proscribunt. Non dico hanc omnium Sectariorum esse sententiam, sed certè multorum; eorumque potissimum,

qui Catholicorum pietatem contem-
plati, tot eleemosynarum, jejunio-
rum, orationum homines, credere
horrent in æternum occidere: Vel
qui Patrum lectione comperiunt, Pri-
mitivam Ecclesiam in aliquot saltem
rebus stare à nobis, & ab ipsis dissen-
tire. (Tunc enim licet ad nos non
prorsus accedant, tamen & de se fri-
gidius, & mitius de nobis sentire in-
cipiunt.) Vel denique, qui non mala
de nobis opinione imbuti, ab hære-
ticis Principibus, Urbibusve, sic pen-
dent, ut non videatur fides Catholica
cum eorum fortunis convenire. Hi
enim rem omittunt ad amissim exi-
gere, & ut conscientia interdum la-
tranti pastū objiciant, tam sibi, quàm
nobis, propitium Deum fingunt; Sa-
genam scilicet omnis generis piscibus
plenam non ad littus explorari, sed ut
farta est, recipi totam in cælum, ridi-
culo sui favore existimant.

Nos verò cum sanctissima Ecclesia
proclamamus, jubemusque cum Mo-
se hæc cælum audire, hæc terras; nul-
lam

lam Deo communionem esse cum
 Belial ; Illos ita à nobis dissentire in
 fidei rebus , ut has frustra quæ nos
 manent felicitatis sedes expectent.
 In tam grandi discrimine excitentur
 illi præsertim, qui aut in sua fide ali-
 quid desiderant, timentve, aut boni
 aliquid de nostra augurantur. Serio
 cogitent, quid de hæreticis senserit
 semper Ecclesia ; & quam hoc ipsum
 hæreticum duxerit, credere ad cælum
 pervenire hæreticos. Si verò Acrius
 Antiquis hæreticus fuit, quod inter
 cætera pro mortuis nollet orari, ut
 nec hi volunt ; si Eunomius, qui aje-
 bat sola fide nos justificari, ut & hi
 docent ; si Basilides, & Jovinianus,
 qui dignitati virginitatis conjugium
 æquabant, ut & isti ; si Vigilantium,
 eo quod Sanctorum Reliquias illo
 loco haberet quo isti Novitii, adeo
 Antiqui duxere hæreticum, ut &
 Gennadius (Lib. de Eccles. Dogmat.
 Cap. LXXIII.) de Christianorum nu-
 mero illius Sectatores amoveat, &
 Vigilantium opponat Christiano,

quis hæreticos esse non sentiat, qui eosdem, & plures, & graviores errores coëgerunt?

Sed quo hic vetustatis autoritas? aut quid opus Catholicorum voce? Interrogare liceat Lutheranos quid de Sacramentariis sentiant, id est, hæreticis, qui hodie potissimum vigent, quos in Anglia, Scotiaque, Protestantes, & Puritanos dicimus; Hugonottos in Gallia: Germani Zwinglianos, aut Calvinistas dicunt. Nonne hi omnes calculo Lutheranorum hæretici? quod atrocitatis, aut odii verbum in eos non profundunt? quibus armis, quibus stilis non inter se desæviunt? Non refero Lutheranorum verba, in Calvinistas passim, & reliquas Sacramentariorum sectas acerba, immania. Major in ista re sit autoritas ipsa Lutheri. Is igitur, in Thesisibus quas edidit, contra Lovanienses, Thesi XXXII. dicit, *hereticos à se censerì omnes Sacramentarios, qui negant corpus, & sanguinem Christi ore carnali sumi in*
vene-

venerabili Eucharistia. Et in postrema sua *Confessione de Cœna Domini*, difertis verbis ait, Sacramentarios, eorumque discipulos, *hereticos esse, Sacramentorum hostes, æternumq³ damnatos.* Cum nuper ex duobus Germaniæ Lutheranis Principibus, unus ad Catholicos transiisset, ad Calvinistas alter, materque illius qui Catholicos erat lequutus, & ipsa Lutherana, audiret Lutheranos de hac filii mutatione querentes, at nonne saltem, inquit, consultius egit, quam ille qui Calvinistarum sectam inter suos invehi passus? Neque sola sic sentit: In Lutheranis est rarus (& hoc sumus experti) qui non ad Papisticam fidem, ut vocant, quam Calvinianam malit accedere. A deo denique certum est Lutheranis Calvinistas esse hæreticos, ac nobis hos ipsos Lutheranos. Rumpēbar animo, cum viderem persuasum Principi viro, magno illi, sed primæ institutionis vitio, & ipsa deinde consuetudine, à Catholica fide averso; Protestantes, ac Puritanos posse, et-

jam ex Catholicorum sententia, ad salutem pervenire. Hoc illius animo, versuta suorum adulatio, & pudenda aliquot nostrorum insevit. Et faventem sibi sententiam ultro amplexus est. Sed ô sciat, & fallor, aut utiliter sciet; (neque peribunt pro illius salute tot vota, tot fletus.) eum qui credere ausit pertinacem protestantem posse salvari, hoc ipso à Catholica fide excidere. Neque hanc Ecclesiæ sententiam esse obscuram. Omnes in ea esse Catholicos: eorum neminem hoc nescire, dissimulare neminem posse, nisi qui vel Theologiæ expertus, vel timide, aut ambitiose illius gratiam veritati præverterit.

En igitur aleam grandem, dignumque discrimen quod non incuriosi prætereant: scilicet Catholicos omnes errare: imo & Ecclesiam Græcam, imo & omnes Christianorû Ecclesias, mille & amplius ante Lutherû annis, errasse: vel nunc ipsos exitiabili peste infectos. Saltem advertant quod ex istis certissima ratione conficitur:

citur: Vel perituros scilicet illos, vel
 periisse illorum Majores, ac Nostros,
 quos nec ipsi negaverint, mille ut mi-
 nimum annis in eadem fide vixisse,
 quam hodie Romana docet Ecclesia.
 Utrum velint, solerter recogitent:
 quippe alterutrum necessaria veritate
 concluditur. Nam quis neget con-
 tradictoria ista esse, aut ad fidem spe-
 ctare, in qua labi est hæreticum.
*Imaginum cultus qualem Romana do-
 cet Ecclesia pius est, Deoq; acceptus:*
*Et, Imaginum cultus, qualem Roma-
 na docet Ecclesia, impius, & idolola-
 tria infamis.* Item, *Pontifex Romanus
 est Christi Vicarius, Petriq; Successor.*
*Et, Pontifex Romanus est ille Ioannis
 in Apocalypsi, & ille Pauli ad Thessa-
 lonicenses Antichristus.* Etiam, *In Eu-
 charistia vere ac realiter Christi cor-
 pus est.* Et, *In Eucharistia Christi cor-
 pus verè, ac realiter non est; sed in ea
 substantia panis manet: neque illic est,
 sed duntaxat ad dexteram Patris in
 cælo, humanitas Christi.* Cum ex his
 alterum asseruerint nostri majores,

alterum isti ; certumq; sit alterutrum hæreticum esse ; vel hos constat esse hæreticos, vel majores utique nostros in hæresi esse defunctos. Nam faceffat vana ratio qua illos exculant ; tunc ejusmodi fuisse caliginem, ut ipsis impune errare licuerit. Videte quid sequatur ex hac absurda clementia. Nos Idololatrias vocant, quod Eucharistiam adoramus cultu latriæ, quod Crucis, Sanctorum, & Angelorū imagines veneramur, & colimus, eo modo qui in Romana docetur Ecclesia. Certum autem (neq; hoc negant) idem olim factitasse nostros hos Patres. Itaq; si nos Idololatriæ, ergo & illi. Si verò illi Idololatriæ, quid auribus, mentibusve Christianis indignius, quam eos excusare, ac rudibus seculis hoc ipforum crimen ascribere ? aut omnino cense-re, dilui hoc infandum Idololatriæ crimen posse, vel temporis conditione, vel loci ? & impune licere interdum à Naturæ lege recedere ? Scio *invincibilem ignorantiam* (ut Theologi vocant) *a lege positiva excusare*; recte utrumque

trumque jus statuit, *impossibile obligationem nullam esse*. Scio sanctissimum Jobum non fuisse Judæum, & qua religio Christiana non persuasit, fatis hos declinare inferum ignem, qui Naturæ legem observant, quam in omnium cordibus Deus sculpsit. *Illuminat omnem hominem venientem in hunc mundum*. Sed hanc saltem observare, necessarium omnibus ad salutem; Idololatriam autem prohiberi in primis ipsa hac lege quis ambigit? Quis in Catholicis, inquam, quis in hæreticis negavit, hoc lumine, quam legem naturalem dicimus, quæ mortales ubiq; omnes tenet, idololatriam esse proscriptam: Excusatur tamen hoc crimen, aut non excusantur nostri Majores, si idololatria est Eucharistiam eo modo adorare quo adorat Romana Ecclesia, si idololatria est ante Crucem, imaginesque procumbere eo adorationis genere, quod Romana præscribit Ecclesia. Evigilent homines Sectarum illarum. De cælo agitur, de Deo, de salute: quic-

quid comminiscantur, quicquid ludant; non possunt eorum majores Christiani non esse damnati, aut ipsi non damnari.

Ex illis quoque multi, non adeo de sua religione securi sunt, quin in ea multa desiderent, maxime eruditi, vel inter nos forte versati; quo jam facilius me audiant de viæ periculis admonentem, quam in æterni supplicii pignus exorsi sunt. Nam & si cum lenioris indolis Sectario ages, ut plurimum fatentem habebis, quædam in sua Secta esse præter sensum antiquorum, & receptam in veteri Ecclesia mentem, hæc in suis mutata se cupere; neutiquam adhærere. Ita loquentem primæ inter hos notæ virum, cum secreti ageremus, sæpe audivi; illiusque sum misertus, quod inter tot sacrorum varietatem, tot sectarum discrimina, nondum homines toto Orbe invenisset, quorum tandem religionem bona fide laudaret. Cum alio agens, & ipso erudito, monebam ut ab hæresi ad nos secederet; Sine vero,

vero, inquit ille, adventare Judicii diem; videbis quam à recta fidei norma cultores utriusque religionis abfuerint. Adeo illos vel superbia corrupit, ubi projecere parendi, credendique in Ecclesia disciplinam, vel in incerto sunt postquam ab regula, & fidei portu solverunt. Næ salutem flocci faciunt, quibus placet in tanta tempestate fucata securitas. Quippe vel Romani damnamur, damnantur & Græci, damnati sunt & nostri Majores innumeri, qui in nostra fide vixerunt, vel isti Protestantes, Hugonotti, Puritani, & id genus novæ Sectæ, ut de Arianis Athanasius dixit, *proculdubio in aeternum peribunt.*

CAPUT II.

Omnibus istius ævi Sectariis à Luthero esse originem. Quis vir fuerit. Quam impie vixerit, scripserit. In causa Lutheri verti causam caterorum Sectariorum. Eos vel impie descivisse à Luthero, vel Lutherum à Deo non missum, aut instructum.

Igitur exploraturi suas sectas, ab ovo incipiant. *Mala arbor non facit fructus bonos.* Ex quo autem furculo prodierunt? Non ago maledictis, nec factionum odia exerceo; sed veluti sequester rem contemplor. Agebat in ocio Ecclesia, & fortasse ob nimiam pacem, *neceſſe erat ut scandalum veniret.* Veruntamen *ve homini illi per quem scandalum venit;* Cum ecce Lutherus, justis, ut initio videbatur, argumentis, in quorundam avaritiam invec-tus est. Sed cum modum non teneret; statim in illum ira bonorum, indignatio Ecclesie, censura Pontificis: statim & ille factionem sollicitat, ac facile cogit. Neque enim defuere qui ad eum accederent lenocinio novitatis, & odio sacerdotum, quorum multos ignavia in ea regione corru-perat; inclinatione quoque mortali-um, à severiori disciplina quæ in sancta Ecclesia est, ad infinitam libertatem tendentium, ad quam iste proclama-bat, deletis jejuniis, exterminato pœnitentiæ Sacramento, abrogatis casti-

castitatis & obedientiæ votis, sublato denique peccatorum discrimine, Purgatorii metu, cæterisque per quæ jure à peccando deterremur. Erant & alia quæ ipsi favorem conciliarent; nempe doctrinæ opinio, quæ in minus erudito seculo non illi difficilis; & licentia, cujus ipse exemplum superbis, aut curiosis animis fecit, ex proprii ingenii libidine de scripturis, deque Ecclesia, judicandi. Major omnibus istis causa, Domini ira, qui destinatis sibi temporibus velut obdormit, dum *inimicus homo zizania bono semini superfeminat*. Quicquid sit, isti Sectarii negare non possunt sibi à Luthero originem. Una antea in his Europæ populis (si aliquid in Bohemis excipias) navis erat, quæ Petri remigio omnes veheret, desiluit ille è scapha, multiq̄ue eum sequuti, *qui non erant ad vitam æternam præordinati*. Et vel confessione suorum, sæva mox ira, & Ecclesiasticorum odio ferox, multo longius recessit à nobis, quam sub primæ defectionis initia ab eo agitatam.

Neque

Neque putes, Sectarie, sive Calvinista es, sive eos quoque prægressus, in te nil agi cum quæritur de Luthero. frustra dicas non pro tanto authore vobis hunc esse, ut ab ipso divertere nefas sit; fidem vestram eo non niti: Frustra hæc, inquam, cum & omnes de illius stirpe vos sitis; aut eximium Deo fuisse necesse sit, si restaurandæ Ecclesiæ delectus; aut vos longe deceptos, si ad hoc primæ reformationis officium, quod omnes illi tribuitis, missus non est.

Erraverit enim vestra sententia, mille & amplius annis Latina Ecclesia, Abyssina, Græca, & quotquot aliis nominibus appellantur, erraverit, inquam, in fide. Jam non dico quam hæc immanis assertio, qua Christi ad Ecclesiam promissum evertitur, *ecce vobiscum sum usq; ad consummationem seculi*; quæ & deteriorem Judaica Synagoga facit Ecclesiam, cui inter corruptos mores integra fides mansit, Domino teste, eamque jubente, (Matth. XXIII.) ex Pharisæorum,

Scri-

Scribarumq; doctrina vitam institui. Nihil hic, inquam, de assertionis illius amentia. Sed fingamus, ut somniatis esse, Judaicam nempe fidem inter tot populi temeritates, semper puram in Sacerdotibus, & corpore Synagogæ constituisse; At posteaquam velo sublato rerum veritas umbræ successit, & Pontificem Christum habuimus pro nobis assidue orantem, Christianos vix quadringentis annis in officio durasse, adeoque pessundatam fidem, ut deinceps nullibi publicè sincera coleretur; Orbem ea caligine fuisse sepultum mille ut minimùm annis; voluisse tandem Deum in splendorem Evangelium reddere. Hic iudicia invoco vestra, omniumq; mortalium, an tanto destinatus officio credi possit, nisi qui *potens verbo & opere*, non Eliam modò, sed Moysen, quam magnitudine muneris, tam signis æquaret, uni Christo secundus? Quippe Moyses legem duntaxat cæremonialem à Deo acceptam tradidit uni genti: Elias continendis fidelium animis in
 flagran-

flagrante idololatria Jezabelæ delectus est: At istam gratiæ legem à Christo conditam, & temporū vitio ab omnibus publice Ecclesiis abdicatam, tandem Orbi reddere oportebat. Quis porro ille vir tantus? par Eliæ, par Moyfi, provinciæ destinatus quæ majorem nemo hominum ante Christum, aut post Christum sortitus est? scilicet judicio vestro Lutherus, quem hoc seculo primū constat hanc quam vocatis *reformationem* aggressum.

Age ergo; quorum miraculorum, quarum virtutum homo fuit? Miraculum ab eo editum necdum ullus commentus est, modo pro miraculo non sit, tot mortalium ad illum defectio, quo miraculo & Arius, & Pelagius clarus fuit, & longe clarissimus Mahometes. Quis igitur scias à Numine eum missum, & quidem ad tantam rem, tamque insuetam; nempe ut ipsi magis quam Pastoribus nostris de fide, de moribus, de Scripturis crederemus, & pro lupa nobis esset ea Ecclesia, cui antea honos erat tanquam Do-
mini

mini sponsæ, Dei hæreditati, matri-
 delium? *Ordinaria jurisdictione* illa non
 fuit. Monachus erat, homo privatus,
 homo religiosus votis astrictus. *Ex-*
traordinariam verò fuisse quo argu-
 mento probes? Nihil præter miracula,
 quibus ejusmodi missiones aut asseri
 possint, aut credi. Unde (Exodi III.)
 Deus miraculorum edendorum po-
 testatē Moysi facit, *ut credant*, inquit,
quod apparuerit tibi Dominus Deus
Patrum tuorum. Ipse Jesus, ut se Chri-
 stum esse probaret, miraculorum, quæ
 multa patrabat, autoritate usus est
 apud Joannis discipulos (Matth. XI.)
Cæci vident, claudi ambulant, &c.
 Imo aperte (Joan. V.) *Ipsa opera, quæ*
ego facio, testimonium perhibent de me.
 Sequuti Christum Apostoli, Christi
 virtute, non rem segnius miraculis
 promovêre quam verbis. *Neque enim*
 (inquit Hieronymus in cap. LXV.
 Isaïæ) *potuissent omnes gentes in tam*
brevi tempore credere, nisi signorum
miraculis fides eorum quodammodo
esset extorta. Loquentibus enim, &
 cla-

clamantibus Apostolis, & Apostolicis viris, Dominus signorum magnitudine respondebat. Quod verò miraculum Lutheri Apostoli, vel Calvini? quod Apostolorum virorum Lutheranorum, Calvinistarum, Anabaptistarum? Nullum omnino. At hæc tamen quam afferebant novitas, prorsus insignis, prorsus insolens erat; si ulla denique à condito Orbe digna quæ probaretur miraculis; Omnes scilicet Orbis Ecclesias, plus decem seculis defecisse publice à vera Christi fide, insanire Latinos, insanire & Græcos; Scripturas ab illis non probe intelligi, aut exponi; Orbi illos suis artibus suis figmentis imponere.

Magna res; & ex divinæ institutionis clementi prudentia; noluisse unquam Deum, ut sibi temere crederetur; Hæreses autem omnes ipsa hominum pertinacia, studiisque crevissent, non miraculis, non certa ratione, sed animi impetu, & ambitiosa dulcedine, quæ ad proprii iudicii commenta humanam superbiam invitat. Hinc & factum

factum hærefeos, id est, electionis nomen. At lex Mosaica & postea Christiana, quot miraculis instituta, ac deinde firmata? quam augustus Elias miraculorum majestate, cum populus videretur *claudicare*, ac nescire *si Dominus esset Deus, aut si Baal?* quanto miraculo Paulus adactus *desiit contra stimulum calcitrare?* quot miraculis olim insignis Ecclesia dum inter gentiles exurgeret, & nunc quoque (ad hoc rideant licet dignissimi fletu Sectarii) dum in India propagatur; ac etiam sæpenumero in Europa?

Destitutus ergo Lutherus miraculis. At num saltem pro miraculo illius vita fuit? Res loquetur. Presbyter, ac Monachus erat, devinctus spontaneis votis, diu in religiosis ædibus educatus, cælebs, in templo assiduus. Ejusmodi fuit, quamdiu in nostra Ecclesia hæsit: quam corruptam, babylonicam, adulteram vocat: Ubi verò castigare scilicet nostros errores exorsus est, seque *vir reformatus* ab Ecclesia nostra duxit, vo-

to neglecto, & veste projecta, quam coram Deo & Angelis in perpetuæ integritatis symbolum sponte assumpserat, se polluto ac illegitimo thoro immergit: & ne aliquid impietati deesset, in societatem libidinis, quam conjugium appellabat, puellam Deo sacram, Deo nuptam, accersit ac violat. Desunt in hoc facinus verba dicam, verius cruces. Omnino & passim & publice Orbi imponitis, Novatores, aut creditis quod olim publice Ecclesia ad quadringentesimū Christi annum. Intra hæc tempora vixit Tertullianus, Ambrosius, Hieronymus, Basilus, Augustinus, Chrysostomus, ne in pluribus morer. Atqui ex Tertulliano passim habes jam eo tempore fuisse solēne, ut se aliquæ virgines Deo sacræ, perpetuæ virginitati obstringerent. *Quæ* (inquit, lib. I. ad uxor.) *nullo forma, vel etatis occasione pressæ maritis sanctitatem anteponunt. Malunt enim Deo nubere, Deo speciosa, Deo sunt puella.* Et lib. de veland. Virgin. Cap. XIII. *Nupsisti enim Christo; illi tradidisti*

sti carnem tuam, illi sponsasti maturi-
tatem tuam. Neque res ad libitum re-
 scindenda, sed voto sancita, cui se om-
 nis sexus multi dabant. Inde ait (De
 veland. Virg. Cap. XIII.) qui ad illam
 professionem accederent, *ipsam natu-*
ram consecrare. Atqui Deo *consecra-*
tum, cui fas sit ad alios usus avertere,
 & quidem omnino illi consecrationi
 contrarios? Ambrosius porro adeo
 multus de velandis ab Episcopo, con-
 secrandisq; virginibus, ut plurimi Se-
 ctariorum, jam ab eo tempore Virgi-
 nitatis vota non negent in Ecclesia
 fuisse solemnia. Inter cætera, De
 Instit. Virg. cap. XVII. orationem
 concipit, super velanda jam virgine.
Egredere itaque tu Domine Iesu in die
sponsalium tuorum, suscipe iam dudum
devotam tibi spiritu, nunc etiam pro-
fessione. Quæ autem illa professio?
Votum omnino. Unde ad ejusmodi
 Virginem (Tract. ad Virg. Devot.
 Cap. II.) *Melius, inquit, fuerat te*
non vovisse, & facere, quam vovere, &
non facere. Audite verò Hierony-
 mum (lib. I. adversus Jovinianum.)
Et

Et si nupserit virgo, non peccavit. Non illa virgo quæ semet Dei cultui dedicavit, harum enim si qua nupserit, habebit damnationem, quia primam fidem irritam fecit. Et paulo post: Virgines enim quæ post consecrationem nupserint non tam adulteræ sunt quam incestæ.

Coivit igitur cum illa Lutherus, renascentis Evangelii Lucifer, cum qua potuit esse adulterium, potuit esse incestus, conjugium esse non potuit. Quis autem ipse erat? nonne Monachus? nonne Sacerdos? nonne conceptis verbis abdicarat se libertate conjugii? Augustini auctoritatem recipitis Sectarii, fingitis saltem. Ecce quid ille (lib. 1. de Adult. conjug. Cap. XXIV.) *Quod cuiquam antequam vovisset licebat, cum id se nunquam facturum voverit, non licebit; si tamen id voverit quod vovendum fuit, sicut est perpetua virginitas. Quid quod (lib. De bono viduit. Cap. XI.) pejora adulteriis conjugia vocat, quæ quis emisso castitatis voto contraxerit? In eandem sententiam Joannes Chry-*

Chrysoftomus, Ep. 6. cuidam Theodoro sic loquitur, qui monasterii voto deserto mulierem duxerat domum.

Quamvis frequenter hoc ipsum nuptias voces, ego tamen adulterio illud pejus existimo. S. Basilius Procem. Monast.

Constit. Itaque qui à mundi curis liber esse cupit, nuptias veluti pediculas quasdam fugit: his autem relictis, vitam suam Deo consecrat, & castitatem proficitur, ut neque facultas ipsi sit conversionis ad nuptias. Fuit igitur ille maritus, illa materfamilias. Imo si Augustino credimus, ille adultero peior. Et ut in pari negotio Basilius ait, lib. de Virginit. horrendo sacrilegio Christi sponse adulter efficitur: Et illa, ut loquitur antiquissimus Scriptor, corruptio Satanae, scortum execrabile, fanum immunditiae, tugurium Diaboli.

Nec dixerint Protestantes, Puritani, Hugonotti, nihil sibi cum illo Lutheri facinore; quanquam enim in multis ab eo diversi, in his tamen sordibus, in istis sacrilegiis, foede consentiunt. Plerique earum sectarum au-

thores, plerique præcones, per idem flagitium genio indulgere; cum vel ipsi Sacerdotes ac Monachi essent; vel sacris jungerentur virginibus; vel hi sacri, & hæ etiam sacræ; & sic ad Lutheri exemplum vota utrinque solverentur. Quid dico, indulgere? imo hodie passim indulgent. Res nota, res frequens, & quam (horribile dictu,) Sectariorum hodie nemo ex suæ religionis norma non ferat ac laudet. Crebra quoque apud illos, & infanda in eam rem exempla. Secedat Sacerdos ad illos, secedat Monachus omnibus votis astrictus, statim in pignus abjuratæ fidei nostræ oblatam à novis fratribus uxorem accipiet. Secedat ad illos virgo Numini sacra, virgo velata, confestim ex illis reformatis maritum inveniet. Neque illis flagitiis annuunt tantum; sed id laudant, sed in pretio habent; & in adulteriis cælestibus infamis triumphat Ecclesia. Jactare tamen audent, se in ea fide esse, in qua Christianus olim Orbis, Hieronymi, Augustini, Ambrosii, ævo; O misere, cæ-

cæcos, vel qui una jactura famæ curam, salutisque perdididerint.

Dirum hoc nefas, sed interdum & ludicro mixtum: quippe capti ea illecebra nonnulli ex Clero, pergunt ad illos, fidei mutationem simulant, sub conjugii nomine libidinem explent, inde rursus iis elusis, se ad pœnitentiam in claustra, aut templa recipiunt. Adeo ut has sectas, tanquam lenocinium exercentes, non injuria impurorum Sacerdotum lupanar appelles. Et hæc est scilicet Ecclesia nova, pura, candida Deo unice sua fide consecrata.

Hæc Lutheri miracula illa vitæ integritas: Sed nec purius hunc scripsisse, quam vixisse existimes. Omitto quæ prodidit in sui cum diabolo commercii fidem; *se probe cognitum habere diabolum; plusquam unum si, ustum salis se cum diabolo comedisse, sibi sepius condormire diabolum quam suam Catharinam.* Pleni ejus libri, fœdis, & vinum vomitûq; redolentibus verbis, ut (pudet dicere) *stercus, merda, sus, por-*

cus, gemmæ sint, quibus paginas suas notet. Quid non autem in Principes infamis tenebrio? quos (lib. de secul. potest. & contra duo. Cesaris mandata) ait, ut plurimum esse, vel præcipuos moriones, vel deterrimos nebulones, stolidos, fatuos, insanos; addit, Turcam decies his meliorem & prudentiorem. Jam verò ut passim insaniit petulanti superbia. Divina majestas (inquit, in libro contra Angliæ regem) mecum facit, ut nihil curem, si mille August. mille Cypr. mille Ecclesie Henricanae contra me starent. Et in defensione suæ versionis novi Testamenti, si Papistatus, inquit, multa vult garrere de hac voce, Sola, confestim responde: Doctor Martinus Lutherus vult sic habere, atque Papistam & Asinum esse unum. Sic volo, sic jubeo, sit pro ratione voluntas. Nolumus enim esse Pontificiorum discipuli, sed magistri, ac iudices. O fatuum caput! Ac ut effusæ libidinis authorẽ agnoscas, dicit (lib. de vita conjugali) omnino necessarium esse omnibus rei venereæ usum, magis etiam

etiam quam cibum, potum, somnum.

Ausus est ulterius progredi vir impurus & inter Christianos ad Mahometicam licentiam proclamare Serm. de Conjug. *Si, inquit, non vult uxor, veniat ancilla.* Sed abeamus à sentina infamis Apostatæ.

En verò mortalem, cui corrigendæ Ecclesiæ totos mille & ducentos annos errantis cura commissa est. A Luthero veniamus ad Zuinglium, Calvinumque & cæteros sectarū authores. Miracula petimus, miracula nulla habēt: authoritatē petimus, cur ipsis potius quam aliis sit credendū; authoritatem nullam habent, nullam, inquā, potiozem quam olim Arius, aut Ario pares: solas nempe Scripturas ad illorum arbitrium sensu donatas, quæ omnibus hæreticis pro prætextu gladioque fuere, quo se & alios mactarent. Ne diabolus quidem (ut rectè Hieronymus advers. Lucifer.) à Scripturis abstinuit, Christo infidiaturus, *scriptum est, quia Angelis suis mandavit, &c.*

Jam autē à Gallis, à Batavis, à Britannis, hæreticis peto cur nec Lutheri vestigiis nec præceptis insistant; cum hunc ferant eruendis Ecclesiæ erroribus à Numine destinatum. Respondēt inchoasse Lutherum & multa vidisse; sed hoc plura, qui ipsi successerunt. At repono, ergo hoc totum quod Lutherus, cæteri q; post illum, ad expurgandam contulere Ecclesiam, non divinū sed humanum opus esse: quandoquidem, ut humana artificia solent, illa *reformatio* initio rudis, successu temporum, & ingeniorum polita est. In rebus quæ humana prudentia constant, videas ortum, & deinde incrementum, ac propemodum omnes ætates. Inceperit aliquis rempublicam componere, aut indagare siderum motus; succedent, qui illius errores deprehendant, qui recte inventis dent ultimam manum; adeo ut alicujus sive artis sive scientiæ, vel author, vel peritus aliquis dici possit, & tamen in illa non parum erravisse. Sed ratio in fide diversa. Fides unica virtus est; & quæ nisi tota habeatur omnino non habetur.

tur. Non dividi, inquam, potest, vel est tota, vel nulla. Neque enim dixeris, Arianos, Manichæos, Pelagianos, aut ullos omnino hæreticos veram fidem habuisse (quanquam in aliquot rebus recte senserint de Christo, de fide.) Si non veram, ergo falsam, ergo non à Deo, qui unius fidei unus est author *Unus Dominus, una fides unum baptisma.* Unde recte & universe Ambrosius, in Symbolum Apostolorum: *Quidquid heretici in synagogis suis, hoc est in conventiculis Satane loquuntur, nõ est doctrina Domini, sed blasphemia, & demonum prestigia sunt.* Nec tamen ignorabat nullos fuisse hæreticos, qui in omnibus fidei rebus errassent.

Si Lutherus est igitur restaurandæ fidei delegatus, non opinor negabitis eum vera fide instructum, quod si huic vera fides, cur vobis aliæ sectæ placet, cur ab eo divertistis? Si unica fides, inquam, si in fide Lutherus, vos qui extra Lutheri fidem, estis hæretici. Forsitan vobis ista excusatione placebitis; quod hoc veluti crepusculum fuerit, supervenienti mox sole, id est am-

pliori lumine in Calvinii, & symmistarum ingeniis illustratum. Nugæ. Sapientia Dei longe aliam viam insistit. Neque Moyses legem tradere Dei nomine est exorsus, quam deinde Judæi suo judicio castigarent, aut auerent: & vos ipsi adeo proclamatis Christi legem in initiis suis fuisse perfectam, ut fingatis ex his primordiis, vos omnia velle metiri. Unde igitur Numini novi hi mores ut hominem quæ revocandis in viam errantibus destinabat, non melius quam fumida & incerta face instruxerit? Sed & hæc excusatio ferri utcunque posset, si non aliter à Luthero discreparetis, quam quod ille pauciora notasset, & plura Calvinus, cæterique qui inter vos ab illo dissentiunt. At verò Calvinus non modo pauciora, vel plura Luthero astruxit in fidei rebus, sed Luthero adversa atque contraria, adeo ut si Lutherus recte de fide sensit, Calviniani sint manifesto hæretici; si Calvinus in religione bonus author, Lutherani hæretici. Nisi forte harum sententiarum

tiarum utraque potest esse Catholica:
In Eucharistia (asserit Lutherus) *ve-*
ra corporis Christi substantia realiter
adest cum substantia panis: at Calvi-
 nus; *In Eucharistia nulla alia substā-*
tia est præter substantiam panis. Vide-
 ant igitur in Anglia Protestantes, in
 Gallia Hugonotti, & quotquot alias
 à Luthero hæreses colunt, an credere
 malint, Lutherum accepto à Deo lu-
 mine invexisse *reformationem Eccle-*
sia; se autem hæreticos esse: An se po-
 tius Orthodoxos; & Lutherum (quē
 sciunt, ac jactant istius mutationis au-
 thorem) fuisse hæreticum. Næ utriq;
 hæretici esse possunt; & revera sunt; u-
 triq; Orthodoxi esse nō possunt. Aria-
 nis & Eunomianis (inquit. Sozomeno
 L. VIII. Cap. I.) cum inter se dissenti-
 rent, non pauci discipuli exciderunt.
Multi enim ex mutua inter ipsos discor-
dia, eos de Deo non recte sentire judica-
bant. Ita erit de hac Hydra, quæ ab
 una stirpe luxurians, incerta, multi-
 plex, plerumque sui hostis.

Nunc paucis explorandum, quæ-

nam causæ propagarint istius sæculi sectas, & quid illa, ut vocant, reformatione effectum sit.

CAP. III.

*Hæresis quæ ratione in Germania inva-
luerit, in Anglia, in Scotia, & Gal-
liam tetigerit. Quibus nunc im-
posturis à suis Ministris decipian-
tur Sectarii.*

Lutherus in Germania huic pesti
initium dedit, priscorum hæreti-
corum vestigia ingressus, & per Prin-
cipum aliquot amicitiam fidentius sce-
lera ausus. Populus autem non Lutheri
primum amore, sed suorum Principum
qui Luthero favebant, illam causam
amplexus; mox deinde in hærescos
partes suas sponte efferbuit, non in
Germania tantum, sed ubicunque illa
pestis insinuata est, legum amore ac
studio, quas in effrænem licentiam iste
ferebat. Nã ut olim Montanus, Mani-
chæus & alii plures inter severos Chri-
stianorum mores, ex nimia severitate
hæreses instituerunt. Ita iste ad de-
sidis

fidis seculi genium, multaque, ac plerumque indocta quiete marcentis, licentiæ sectam efformans, multorum votis, atque plausu exceptus est. Nihil mirum veterno corruptos in diversis regionibus homines, tam consonam suo genio legem amplexos? Et verò si *confessionē auricularem* non damnasset, nisi in Quadragesimale jejunium esset invecus, solvisset continentiae vota, opera meritoria derisisset, certam salutem promisisset inter peccata viventibus, unquam tanto successu, & prope torrente funestæ victoriæ, tot terras inundasset.

Pauci inde anni effluxerant, cum pervasit in Angliam lues; & aditus illi ex Regis Henrici VIII. libidine. Non hic lugubrem vulgatamque historiam superflua narratione recenseam. Sed illinc tamē intelligas quam rectis initiis hæc se novitas insinuaverit, sub furiosæ libidinis Rege, & ex profanis, superbis q; cupiditatibus cuncta merito. Neque tamen Henricus rejecta

authoritate Pontificis Luthero assēsus

est. Tunc enim in Anglia ut Pontificis *Primum* asserere in Majestatis criminibus numerabant; ita dicere in *Confessionem auricularem, in Transubstantiationem, Missasve privatas*, hæreseos flagitium erat, & flammis piabatur. Non probavit ergo Henricus novitiam Sectariorum fidem, sed veterem Catholicorum projecit; utriusque particeps, & utrique infestus; cum novam animæ suæ, & veterem carni sciret adversam; fingeretque sibi Ecclesiam ex voluptatum licentia, & securitate regnandi, ac tum si quidem veluti in crepusculo, desiderat esse dies in Anglia, sed nondum plane nox erat.

At Henrico defuncto, cum Edwardus filius regnaret, Ordines regni, qui Henricianam religionem publico scito firmaverant, aliam statim fidem novo iterum cōsilio finxerunt; sibi que ascivere Protestantium nomen; longe tamen à Germanicorum Protestantium secta. Edwardo quoque defuncto sub Maria Regina sen-

ten-

tentiam iidem Ordines mutaverunt, Catholica fide postliminio revocata. Regina Maria morte sublata, cum Elizabetha in regnū successisset, ecco & novum Ordinum scitum, quo iterum exularet Catholicæ sanctitatis professio.

Ita Anglicana religio plus decreto Ordinum, quam Conciliis, scripturis-que sancita est, ad temporum mutationes flexibilis, ex Principum libidine pendens; humanaque ne dicam ridicula vicissitudine in regnum induta; non legitima ratione, non divini cultus causa, sed ut tempori, rebusque politicis illa larva serviret. Et his artibus quamquam afflicta est, non tamen excisa Religio. Plurimi restant, *quorum genua non sunt incurvata ante Baal, & qui abscondunt de Prophetis Domini, & pascunt eos pane & aqua;* plures quoque si liceret ad nos statim transituri, quos metu & mulcta divulsos à nobis, quotidiana mentis supplicia exercent. Vincet Christus, vincet Ecclesia. Ea vetus est Catholico-

rum hæreditas. Potest Britannia cum gemitu præsentium, cum spe futuri, Michææ verbis uti (Cap. 7.) *Consurgam, cum sedero in tenebris, Dominus lux mea est. Iram Domini portabo, quoniam peccavi ei, donec causam meam judicet, & faciat judicium meum: educet me in lucē, videbo justitiam ejus.*

De Scotiæ verò casu, ne satis quidem dissimulât Sectariorum historiæ. Qui everterunt Catholicam illic fidem, constat ut plurimū nefarios extitisse, seditionis igne succensos, quæ tunc erecta in Reginam factio, & à factiosis præmia alebant. Ut de cæteris fileam, Knoxium (quem Beza Apostolum Scotiæ vocat) non impium modo fuisse, sed Magum, Serenissimus Britanniarum Rex sæpe magnis argumentis asseruit. Fuit autem furiosus is turbo (neq; hæretici negant) qui in divinam humanamq; Majestatem desævit, templis fædo incendio corruptis, & Aede qua Reges humari moris erat, non diruta modo, sed, fato etiam barbaris pudendo, in stabuli usus versa.

Regi-

Regina quoq; Maria, inclyta fœmina
dejecta, fugataque, donec ad carce-
rem deveniret, ex quo ô nefas! ad tor-
torem producta est. Hæc fuere mira-
cula; hæc beata mutatio, quæ in sum-
mum renascentis in Scotia Evangelii,
nō ut Aurora, sed ut Cometes emicuit.

Galliam autem quis nescit quā fu-
nestæ rationes isti malo implicuerunt?
Ad paucos & in validos illa tabes per-
tinebat, cum nonnulli Principum ad
eos secessere, tristi ambitione, ut fa-
ctionem, viresq; pararent in æmulos,
quos in aula, sub Francisco II. & Caro-
lo IX. pleraque posse ægre ferebant.
Quis tunc autem propagandi illius
Evangelii modus? bella, tumultus,
Galliæ vastitas, in sua viscera regnum
armatum: barbara in Sacerdotes sævi-
tia, Sanctorum, ac Regum sollicitata
monumenta, & cineres sparsi, data ad
terram pulcherrima templa, & omni-
no deformata beneficia antiquorum.

Hæ sunt hæreseos cunæ, quas in va-
riis provinciis Principes viri asserēdæ
dignitati, aut libidini provexerunt.

Nec

Nec plus tamen illorum auctoritas diffudit has sectas, quam quorundam hominum superba scientia, qui curiosius, atque audacius, quam pressius sanctiusve Musis omnibus miscuerunt Theologiæ aliquam umbram. Sibi illi præter cæteros sapere visi. Sacerdotes tanquam rudis ineptiæ viros nunc ridere, nunc spernere; Ingenii quoque famam quærere rati, si cum fastu incusarent superiorum ætatum caliginem, si recepta à majorib. sacra, vanitatis, ineptiæ, impietatis insimularent. Quid multa? in plerisque tunc locis pro rudi, aut hebeti erat, qui non aliquid seu publice, seu clam, in veteres ritus mutiret. Et hinc probatum est, hæresim meretrici similem esse. Recenti, primaque specie, amatores multos habet; ubi rugas ætate contraxit, si vi consuetudinis veteres forte tenet; at novos non invitat: ita Provinciæ quæ primo incendio superstites fuerunt, stare in Catholica fide videas, nec in exoletam nunc insaniam rapi.

Jam illis extinctis, tam qui primi
 decepere, quam qui primi sunt capti,
 in pertinaciæ hæreditatem propago
 successit, cui pro lenocinio quod jam
 abolevit adhuc juvenulæ & meretri-
 cantis hæreseos, est non levior ad hæc
 insaniam stimulus, educatio, & inve-
 teratum in Ecclesiam odium; tum o-
 pinio sapientiæ eorum; qui à nobis
 defecerunt, & partium amor qui eo-
 rum parentes implicuit, timor deniq;
 disciplinæ, quæ apud nos viget, absti-
 nentia, jejuniis, Pœnitentiæ sacra-
 mento, & omnino humilitate paren-
 di. Accessere Dæmonis fraudes, Mi-
 nistrorumq; quos vocant, seu versu-
 ta seu ignara nequitia, qui infandis
 plerumque calumniis imponunt Ec-
 clesiæ. Quæ non illi mendacia de
 Pœnitentiæ Sacramento? non aliud
 ad *absolutionem* requiri, quam ut tuæ
 peccata apud Sacerdotem pronunci-
 es; *absolutionem* futurorum scelerum
 dari, & quæ cætera aut credunt teme-
 re, aut impie fingunt. Quam imma-
 nia de *meritoriis operibus*, quam falso
 jacta-

jaetata? Non arbitrari nos per merita Christi, sed per nostra, patere nobis cælum. Quid de veneratione imaginũ, de cultu Sanctorum? Fanda illi, & nefanda de nobis: & vix unquam quid credamus scire populum suum sinunt. Sed hæc mox omnia ubi de hæresibus sigillatim.

Nunc ut scias, quam de his calumniis juste queramur, ecce rem sub amplissimis testibus certam. Serenissimus Magnæ Britanniaæ Rex quendam ex Episcopis suis rogabat, ecquid Catholici de fornicatione lentirent? veniale an mortale peccatum id duceret? Retulit ille, inter Scriptores Catholicos esse, qui fornicationem in venialibus numerarent. Hic ego, cum indignationem non tenerem, negavi probatum inter nos authorem extare, qui se hoc modo libidini patronum præbuerit. Ecce autem dum inter nos litigamus, intrat cubiculum Episcopus alter, haud mediocris inter Sectarios fama, ad quem Rex versus, hic, inquit, disceptatur, utrum Romani Catholici fornicationem venialem existiment

an mortalem. Barbam ille demulſit, cervicemque faſtidioſe concutiens, tanquam de re certa ratus iudex pronunciaret, veniale (inquit) Rex Sereniſſime. O hominem, ut clementiſſime dicam, noſtri odio cæcum! Et ille, cogitabam, aut probus cenſeatur aut doctus? ex ore illius, ex verbis, ex fide, populus diſcat quid priſca Eccleſia docuerit, quid Patres antiqui, qui noſtrâ huius ſeculi religionem ignorat, in quam tamē ô pudor! quotidiana lite invehitur? quod eſt obvium neſcit; quod neſcit impugnat; ſcrutatur antiqua, & in re clariffima; in re quotidiana, tam foede mentitur, aut errat?

Quid his mortalibus facias, qui criminib⁹ apud populū, noſtram Eccleſiā onerant, à quibus longius ipſa abeſt, quā eorum ſynagoga? Facile & leviora retulerim, ſed in quibus eandē fortē agnoſcas deluſi per fabellas, ſeſeq; ultro in nos acerbantis ingeniis. Bruno, miraculo mot⁹ hominis qui cū ſanctitatis opinione floruiſſet, poſt obitum tamē reddita voce, ſe *juſto Dei iudicio damnatū* aſſeruit; cōfugit ad eremū, & Carthuſianorū diſciplinam condidit. Detorquent rem ad invidiam noſtram ex Sectariis aliqui; ajunt fateri nos, iſum Brunonem eſſe, qui pronuntia-
verit ſe in inferis eſſe ſepultum; & ſic
Carthu-

Carthusianorum Ordinem, qui tantopere nobis placet, à perditò & *damnato* homine ortum. In S. Francisci vita scriptum est, Judaicæ perfidiæ virum, voluisse Francisco invidiam movere; statuisse igitur media concione ostentare carniùm frustum, mentiri-que eo cibo Franciscum jejunii die vesci; sed has carnes orante Francisco, ne scandalo locus esset, in piscium speciem & naturam deflexisse. Quid & hic Sectarii quidam? Ajunt ita nos referre historiam, ut Franciscus his carnibus vere sit usus; illiusque peccatum hac carniùm in pisces Metamorphositi tectum. Ita levia, ita seria, fingunt, versant, ut per omnia crescat in nos contemptus ac odium. Hæc de multis pauca sufficiant, sæpe ab iis me gemente jactata, quos redire ad animi sanitatem publice Ecclesiæ interest, & privatim illorum.

Quid porrò mireris averfos à nobis eorum animos, quos hæc ineptiæ pascunt, qui assiduo in Pontificè odio imbuuntur, qui credunt nos Anti-

christi

christi cultores, nos idololatria infames, nos patronos libidinum? Illi sunt laquei, quibus captæ miserè mentes sibi verius quam nobis ereptæ sunt. Sed hos facile nodos excusserint. Velint modo sine præjudicio, nostræ causæ æquitatem agnoscere. Jam factesset æmuli odii furor, & cum Augustino dicent (Confess. Lib. 6. Cap. 9.) *non docet Catholica fides quod putabamus, & vani accusabamus.* Cum hæc enim animorum aversio non alio magis quam consuetudine constet, quid aliud dici possit, nisi eorum prudentiæ esse imperare sibi ipsis, nec affectum sponte ferventem sine ratione audire? Alio qui non sanari magis queant, quam qui fluminis torrente directus nolit in fluctus eluctari, & aliquo sudore ad ripam pervenire.

De hæreseos Parentibus, de cunabulis, de pastu, jam diximus. Priusquam pressius accingamur in illius errores, dicendum de effectu, deque publicis signis, quibus possit deprehendi, an à Dei Numine, an à Satana sit hæc tanta in religione mutatio.

CAP. IV.

Ex moribus, disciplina, pietate constare, apud nos esse Christi Ecclesiam. De publica Sectarum impietate.

DEum semper in illis quos sibi se-
gregavit hominibus, pietatem il-
lustrius, quã in cæteris voluisse clare-
scere, quam humanis argumentis con-
jicias, tam divina lectione compere-
ris. Nam & Noë sollicito cultu, ul-
tra cæteros tunc mortales, Deum pro-
pitiavit. Et Abraham in idem studium
succesit, sanctissimis cæremoniis à
Cananæis distinctus, deinde Moyse
& ipse cum commissa sibi gente quot
ritibus, quotque votis Numini conse-
cratur. Cum postea lege impleta *Do-
minus noster* nova omnia faceret, non
plus de cæremoniis sublatum est, quã
additum veræ ac sinceræ pietati fide-
lium, qui orationi, jejuniis omnique
pœnitentiæ generi addicti, sibi, & aliis,
Deum placabant. Hinc illa Christia-
næ pietatis miracula, quæ illuxerunt
omni ævo Ecclesiæ, opes, voluptates
sper-

spernere, in eremum fugere, abstinere licitis etiam rebus, ad subtrahendas corpori vires, addēdasq; spiritui, per vigilia orationibus transigere, ipsam carnem cum animo consecrare, & quæ cætera amor Dei, & gehennæ timor facit. Itaque ut simulata sæpe religio in Dæmonis cultoribus vano fulgore emicuit, ita semper in familia Dei, id est, in Synagoga primum, deinde in Ecclesia, viguit celebris & publica pietas, continuo animi flexu in Deum erecta. Hoc sui amoris *την μητρον* nunquam Deus à suis amovit. Nūc porrò videamus, quam omnia in melius Lutherus, Calvinusq;, & istiusmodi Authores retulerint, & Provinciiis quæ ad ipsos secesserunt, quantum pietatis accreverit.

Liceat inde ordiri, unde ipsi reformationem, ut vocant, pene ubique aggressi sunt; nempe à Monachorum causa, cæterisq; professionis religiosæ familiis.

Monachorum & Religiosorum plerisque in more est, media nocte

surge-

*surgere ad confitendum tibi Domine, in
cilicio pœnitentiam agere, macerari
jejuniis, victima quotidie incruenta
Deum Patrem propitiare mortalibus.
Quo hæc oculo aspexistis Sectarii? o-
mnino quo vestri parentes, id est, pri-
sci hæretici, quibus insigne odium in
Monachorum pietatem, insignis cru-
delitas (vide in Historia Ecclesiast. So-
cratem Lib. IV. Cap. XVII. & XIX.
Sozomenum Lib. VI. Cap. XX.) Non
tulit tam severam sanctitatem novitia
vestra libertas. Quam late potuistis
excisa sunt à vobis pietatis hæc pigno-
ra. Tot vota, tot preces Dei gloriæ
subtractæ, tot monitis fraudatus po-
pulus, tot erepta egentibus bona. At
verò, Novatores, si Monachi vestro
judicio in moribus, aut fide errabant,
cur non iis ejectis mortales alios sub-
stituistis, qui his sanctis officiis, pu-
rioribus moribus, & restituta fide, sed
eadem etiam pietatis sedulitate incum-
berent? Cur non saltem erogata, hæc
in pauperes bona, pauperibus olim
data, & divino cultui à vestris mayo-
ribus*

ribus mancipata? Accidere hæreditatem Dei placuit, spoliare Hierusalem, corruptisque testamentis, legatis, beneficiis antiquorum, qui hæc Deo sacrauerant, diri sacrilegii vestras Provincias, vestras domos astringere. Hoc ut Dei opus putem, ut renascentis Evangelii fructum? Nusquam erit, Sectarii: præsertim cum non alicubi tantum, sed ubicunque invaluitis, eo more in Ecclesiasticas opes sævitum sit. Germaniæ Principes, sive Lutheri, sive Calvini religionem sequuti, redactis in fiscum Monasteriis, suos census heu miserabili, & forsitan Tholosana denique præda, auxerunt. In Anglia distributæ ab Henrico VIII. Ecclesiæ possessiones inter nobiles viros: Ut eos communionem facinoris teneret, & ad scelus quod commodum ipsis erat, fidelius conjurarent: Ita Episcopatus tristi avaritia discissi, direpta funditus, & privatis usibus attributa Monasteria, Prioratus, Eremiticæ domus. Quid Archiepiscopatus

D

Can-

Cantuariensis ? quid Episcopatu
Wintoniensis , quid Eliensis ? Um-
bræ , si ad pristinas opes spectes. Cer-
te Abbatiam Westmonasteriensem ,
Regum sepulchris destinata , quam
quibusdam Canonicis attribuerunt
(ut ille dicebat) Herculem fecêre *de-
cumam partem ei dedêre , sibi novem
abstulerunt*. Jam ubi in Scotia , in Ba-
tavis , in Dania , in Suedia , illa bona ?
Rapta ut plurimum , & à Clericis
translata in Laicos. Atqui hæc Deo
donata sciebatis. Si divino peculio
(ut nugamini) abutebantur & vos
Charitas Dei agebat ; decuit castiga-
re utentium mores , non auferre à
Deo peculium.

Sed esto. Dejecta à tot templis pie-
tas , saltem in cæteris , quæ vestris usi-
bus reliquistis , an supra nos viget ?
Agebam cum perito Lutherano , &
eodem argumento pugnabam. Vive-
ritatis perculsus , de hoc , inquit , non
disputo : scio refriguisse in urbibus
nostris pœnitentiam , orationes , je-
junia , ex quo à vobis recessimus. Ad
tam

tam ingenuam hominis confessionem illachrymatus sum, quod sic posset sentire de suis, & à nobis dissentire; id est, *quod videns non videret, & audiens non intelligeret*. Exuamus partium studia, remque spectemus. In utra parte credas diligentius observari, quod docuit Christus (Luc. XVIII.) *quoniam oportet semper errare, & non deficere?* Plus quadringentis Monachorum, ac Religiosorum millibus apud nos est, quorum hi ex præscripto Ordinis sui quaternas, hi senas & amplius horas, *orando & meditando* quotidie impendant; qui pompis, qui fastui, qui seculi curis unum Christum prætulerint. Non novo nunc exemplo, hæreticis Monachorum pietatem objicio. Et hoc ipsum Augustinus Manichæis objecit, ingenti studio, plurimis verbis. Lib. 1. de Morib. Eccles. Cathol. cap. XXXI. Quæ non ille præconia, quas non de Monachis laudes? Et hæc pluribus à nobis deinde commodius, Jam verò quis quotidie Laico-

rum ad publicas orationes est numerus? Uti omittam dies festos, quibus ex præcepto adsumus sacrosanctæ Oblationi, quanta profestis diebus multitudo ad templa, ad altaria, ad Eucharistiam? Vespertinæ mox preces, ut pomeridianis horis multos exercent! De jejuniis autem nec nobiscum illi certaverint. In plerisque monasteriis perpetua pene jejunia, Christianorum more quorum nobis pietatem prisca Patres descripsere. Quadragesimali porrò jejunio omnes obstringimur. Feria sexta, & sabbato abstinemus à carnibus; ut omittam Sanctorum vigiliis, & tempora Ordinandis Sacerdotibus destinata. Quid de Eleemosynis, Xenodochiis, Orphanotrophiis dicam? quid de salubribus suppliciis, quibus apud nos *castigatur caro rebellis, & in servitutem redigitur*? quid de temporibus, quibus religiosius redimus ad Deum, ac præcipue septimana, quam sanctam appellamus, memoriæ Passionis Dominicæ consecrata? quot tunc Eleemo-

leemosynæ, quot vota, quot preces?
quam inde multorum in melius san-
ctâ mutatio?

Nec reponas; publica hæc apud
nos, & in ostentationis vicinia esse.
Illis verò placere, privatæ, & sese te-
gentis pietatis officia. Quasi enim
& nos quoque non multa secreto, nec
sinistram plerumque celemus quod à
dextera misericorde peragitur. Sed
jam de publicis iudiciis agimus, qui-
bus colligi possit, an collapsam Ec-
clesiam reparasse dicendi sint, an in
eam potius esse grassati. In iudiciis
vix aliud luculentius publica pietate?
quæ ab ipsis passim excisa est: Inge-
muimus, an horruimus dicam, ad
cujusdam Batavi verba, qui socium
preces forte fundentem stolide ob-
jurgans. Quid tu sedulo, inquit,
cum hoc precandi more? age, age,
sis sincero modo corde, & desine
ab hac orandi meticulosa ineptia.
Et hoc forsitan ille ex patriæ suæ ritu,
ubi his horis quæ stante Catholica
fide solemnes vespertinis precibus
D 3 erant,

erant, audiuntur nunc organa ad solam hominum temere in templis obambulantium voluntatem, nulla Domini mentione, nullius orationis vestigiis.

Equidem dixerim fidem ac pietatem nulli amplius regioni quam Galliæ debere. Ut vetera omittam, hodie innumeri illic vivunt, non fucata, aut libata sanctitate eximii. Sed abominor naves, quos hæreseos impia & luctuosa ambitio regioni sanctissimæ suffundit. Quippe multi in gente subtili, & sæpe curiosa inter has contentiones sibi credere assuescunt, fideique momenta proprii iudicii lance librare. Quosdam illic, cum se Catholicos jactent, in hæreticis ambitiose laudare ingenia, aspicias, ac etiam quas hi amant propugnare sententias; eorum amicitias non modo ad civile commercium, sed & plusquam probe deponere. Nec ex hæreticis desunt, qui in multis suos damnent, & ad nos accedant. Sic utique se decernunt arbitros rerum, nescio qua ani-
mi

mi vana fiducia. Alia deinde pernicious, ex hac judicandi licentia; ut cum diu se supra religionis rebus in utrumque versaverint, quærant tandem an omnino sit ulla religio, an vita cœlestis, an anima immortalis. Quos deinde ad infanda hæc studia mens infelix deduxerit, hi paulatim vix Deum ullum esse, aut vix præterea aliquid credunt. Pudet dicere; Vereor ut hæc sensim se publice hæresis prodat. Nam & ingenti contemptu sacrorum ab unis partibus ad alias transilire jam quibusdam pro ludo est. Spes lucri, spes dignitatis, ultionis dulcedo arripserit, non deerunt qui hæc credant vili emi, si non amplius quam religionis mutatione constiterint. Nec dubium ejusmodi mentes hæresis vitio ad tropica illa aetas. Sciunt me vera dicere illi etiam in quos dico hæc & deflent innumeri ex Gallica gente viri incorrupti, antiquæ fidei morumque illorum, quos ô Deus, extincta hæresi, cæteris quoque qui ab iis defecerunt, restituat.

In Anglia dum insinuaretur hæc pestis, objecere aliquem fucum hæretici, quo pene nesciret miserum vulgus ab avorum religione se dejici. Illic igitur, quanquam in Calviniana secta, abrogare non visum vesperarum, cæterarumque quas vocamus Horarum solemnia aut potius umbram illarum. Hoc quippe duntaxat in Episcopalibus templis & in uno præterea, aut altero forte, quod attribuere Canonicis. Sed & in ipsis languida omnia & pro monstro sit, luce profesta, de populo illic plures ad orationem procumbere. Sæpe nec unum invenias. Qui populi autem mores? Nullus adeo festus dies, quo si à templo abfuerint, in leges Ecclesiæ necessitate salutis observandas peccasse se credant. Jam cogita quos effectus pariat illa libertas in rudioribus animis, aut ocio, vel voluptate marcentibus. Servi autem, ancillæque, quas apud nos nefas est die Dominico, aut ob aliam causam festo, à sacro officio abfuisse, ut raro & incuriose

riose adeunt sua templa, ut licenter ab illis abesse consueſcunt. Hæc nos ſcimus, hæc toto decennio ſumus experti.

Jam de licentia addam quam ubique ſibi fecere Sectarii, violandi Quadrageſimam; diebus promiſcue omnibus cibis utendi, quoſcunque gula optaverit? Ac plerunque nec laborant excuſare, vel tegere, belluiſmos hos mores, & qui rudiorum animos, tanquam exleges, paulatim efferaverunt. Imo ultro hæc rident Eccleſiaſtica diſciplinæ præcepta; ac etiam ſuperſtitionis accuſant; nihil reveriti *primitivam* ſaltem Eccleſiam, & Martyrum ſanguine purpuratam, quæ docuit hæc eadem quæ nos hodie obſervamus jejunia, non conſilii modo eſſe, ſed omnino præcepti. Sed hæc paulo poſt ſuo loco; ubi & Miniſtri Angliæ refutandi, qui obſervari apud ſe quadrageſimale jejunium, cæterosque abſtinentiæ dies aſſerere audent, impudenti, ludicroque mendacio.

At Sectariorum aliquos orationibus & eleemosynis deditos dices. Haud negem. Non enim de unoquoque nobis hic sermo, sed in genere, apud utros Pietas (quam vulgo *devotionem*, & Domini timorem, appellamus) in pretio magis sit; & num illam isti restauratores Ecclesiæ auxerint, an verò perdiderint. Nec quid mirum eorum aliquos exerceri ejusmodi pietatis officiis. Natura est quæ ad ea hominem propellat: & quam multi in hæreticis bona indole, rectisque quantum fert Natura ingeniis? Ne in Ethnicis quidem desunt, aut Turcis, qui hæc ultro faciant, & quidem Numinis causa. Sed si cœtuum omnium veluti corpus spectes, videbis hæc propria Ecclesiæ Catholicæ bona esse; in illis autem sectis, ea esse in privatis aliquot dona Naturæ, non religionis in genere. Sed quo ego argumenta? Ipsi Luthero, Calvinoque fidem habete de vestrorum hominum impietate Sectarii. Lutherus in *Postilla domestica Jenæ impressa*, conc.

II. Pri-

II. Primæ Dominicæ Adventus ; de doctrina sua loquens ; *Mundus*, inquit, *ex hac doctrina quotidie redditur deterior ; iam homines singuli septenis diabolis obsidentur, cum antea (in Papatu) unico tantum diabolo obsessi fuissent. Diabolus jam catervatim in homines ingreditur, ut nunc in tam splendida Evangelii luce, sint avariores, callidiores, injustiores, crudeliores, proterviores, multo denique deteriores, quam prius in Papatu fuerant. Calvinus in Cap. 11. Daniel. vers. 34. In exiguo illorum numero, qui sese ab Idololatriis Papatus subduxerunt, major pars plena est perfidia & dolis. Præclarum quidem zelum simulant ; si tamen intus excutias, reperies plenos esse fraudibus. En vel confessione hostium enormes Sectarios, tunc etiam cum ipsa Sectarum exordia, recenti ac præcipuo zelo flagrare deberent. Quid nunc de iis credas, exhausto impetu novitatis, studiisque vetustate tepentibus ?*

Unde hoc autem sectariis frigus, & à pietate divortium; ratio est non vel una vel abdita. Omitto quod hæreseos vitio à gratia Dei seclusi sunt, sine qua quid superba, & sapere quidem credens, sed revera enervis & cæca mortalitas possit? tum etiam quod multi has sectas ipsius licentiæ causa subiverint aut de suæ religionis integritate incerti, & certi tamen in ea hærerere, plus fraudandæ conscientiæ laborant, quam colendæ pietati. Aliæ præterea causæ sunt, ex quæ liquido ex ipsarum hæreseon vitio natæ. Nempe quod doceantur, *Fidem ad salutem sufficere; opera meritoria lusoriam esse rem, & commentum Papistarum; Certos esse se de salute: Peccata omnia Electorum venialia esse.* Næ sapiunt, si dum hæc credunt indulgent liberius genio, nec animum cogunt in arctam disciplinam, quæ voluptates secludit, & corporis pondus assidua pietate cogit ad cælum. Nam si certo crediderim me esse *electum, & predestinatum ad vitam*, ideoque quic-

quicquid deliquerim mihi à Deo certissima venia esse donandum, cur impetum animi ullum frangam, quod divitias, dignitates, aut delicias promittit? Si credo nullum opus *meritorium* esse, cur orando, meditando, cur vigiliis, cur jejuniis domitum animum exerceam, corpus emacerem? Hi sunt fontes ex quibus soluta procurandæ salutis incuria in multis hæreticorum profluxit. Neque minus nocuit sublata disciplina, de qua nos paulo ante, quæ in Ecclesia Catholica pro fræno est fragili naturæ, & semper in terram propendenti; nempe jejunia, abstinentia à carnibus, statuta tempora, quibus religiosius ad Dominum redeamus. Nostros enim hos mores pervicaci superbia contemnunt Sectarii; quasi certis aliquot diebus austeri, credamus toto deinde anno licere à Deo, ac virtute recedere. Alii negant hæc ardentioris pietatis opera, sub annuâ Dominicæ passionis memoriam procuranda, ne nobiscum,
 qui

qui tunc maxime Deo vacamus, videantur ulla in re conjuncti. At quis ejusmodi sententiarum est exitus? nempe ut delicatuli sitis, Sectarii; & nec alieno tempore, mollia corpora, & jam scilicet de salute certa, vexetis. Lutheranus nobilis (hæc secta plus cæteris de veteri disciplina retinet) ipso die Paresceves cum viam obiret, forte Calvinistarum templum obvium habuit, ratusque ad memoriam illos Dominicæ passionis convenisse, equo relicto se in illorum cœtum intrusit. Ecce autem longe alia Ministri thesis erat; nempe de nuptiis ad Canam Galilææ nimirum, ut nobis in salubres lachrymas mersis, illi è contrario lætiori concione à tristitia sensum averterent. Excanduit Lutheranus, remque postea amicis sic retulit, ut ea risu & indignatione exciperemus. In Anglia nunquam hilarius convivia exercent; omni carniū & ferculorum pompa, quam feria sexta. Ludus ille magnatum est, ac veluti pietas, sese à Papistis scilicet abhorrere testantium.

In

In pauca rem conferam; *Ex fructibus eorum cognoscetis eos.* Si Lutherum, si Calvinum, cæterosque Sectarios vis Numinis sacra ad restituendam Ecclesiam Orbi dedit; omnino & iis qui ipsis sunt assensi, addenda luculentius pietas fuit, quam aliis qui in Romana hæserunt Ecclesia. At contra omnia; Nos corrupti scilicet; nos (ut ajunt) Romanis poculis ebrii: tamen humiles, timidiq̄ue salutem speramus, & de ea, ex Scripturarum, & Ecclesiæ norma timemus, nos castigando corpori, frenandisque animis incumbimus; Eucharistiam ministramus quotidie; jejunia, atque abstinentias sedulo colimus, quas olim pastores Ecclesiæ statuerunt: multa ex nobis millia habemus, quæ diu, noctuq̄ue assiduis precibus Deum propitient: multi ex nobis propter regnum Dei castrantur, subeunt paupertatem, voluntatis propriæ dulcedinem abjiciunt, nos denique *propter verba labiorum Domini custodimus vias duras.* Illi autem qui à nobis

nobis recesserunt, illi candidi, atque columbuli, Ecclesiæ & Scripturarum sunt iudices; de salute, ut certa, non laborant; jejunia, pœnitentias, afflictiones carnis, quæ à prisca Ecclesia indictæ sunt, pro nihilo habent, & ad libitum à seipsis volunt indici, castimoniam vota passim violant, ac quod magis est, publice docent posse impune violari. Quid cætera enumerem? O miseram, pudendamque restorationem Ecclesiæ! *Tu Domine constitue Sectarios, ut loquitur Augustinus, ante faciem suam, ut videant quam turpes sint, quam distorti, & sordidi, maculosi & ulcerosi. Impingase eos in oculos ipsorum, ut inveniant iniquitatem suam.*

CAPUT V.

Ex precipuis Sectariorum fundamentis necessario sequi, ut cuilibet sit licitum sibi religionem fingere. Illos non alterius generis argumentis inniti, quam Arianos, cæterosq; priscos hæreticos.

Ha-

HAbemus igitur istius schismatis
 duces non insignes fuisse mira-
 culis, non inusitata sanctitate conspi-
 cuos. Sed nec illi majoribus, aut alte-
 rius generis telis usi, quam quibus ve-
 terum seculorum hæretici, quorum
 in inferis animæ, & in terris damna-
 ta memoria. Liceat enim interrogare
 Sectarium, cujuscunque ille sit Sectæ,
 quis concionaverit illam credendi
 formulam cui adhæret. Calvinus o-
 mnino, aut Lutherus, vel homines ea-
 dem, aut simili doctrina imbuti; qui
 ab Ecclesiæ nostræ corpore, cui antea
 adhærebant, avulsi, judicia, & opi-
 niones suas, id est, ut ipsa hæreseos si-
 gnificatio, indicat, hæreses sunt se-
 quuti. Hos tu, Sectarie, sequi audes?
 quæ intemperies, quæ dulcedo novi-
 tatis, aut judicii tui superba fiducia, ut
 illis hominibus credere malis, quam
 antiquæ Ecclesiæ, à qua ipsi digres-
 si sunt, quæ per universum Orbem
 est sparsa, quæ non minus quam
 isti novitii fidem Scripturis vult ha-
 beri,

beri, quæ tot seculis tuos Patres regeneravit, aluit & sepelivit?

Quod si hoc jus est, deligendi magistros quos in fide sequamur, an me possis arguere, si Arium, aut Pelagium sequi volo, eodem prorsus modo in nostram pugnantem Ecclesiam quo vestræ hæ Sectæ; controversiam nempe moventes de authoritate Ecclesiæ, & de sensu Scripturarum? Certe si protestantibus quales in Saxonia, aut Hassia vigent adhæres, injuria in eos accenderis, qui Protestantibus in Anglia adhærebunt, quamvis tu Lutherum sequaris, illi Calvinum, & sic de *essentialibus rebus* sit inter vos dissensio. Cur enim tam ipsis non sit jus arbitrari recte Scripturas apud suos exponi, quam tibi apud tuos? Imo si & novam ego sectam in Orbem invexero, inveniuntque discipulos, qui aliquod corpus, seu Ecclesiam (ut vocatis) constituent, injuria eos carpes, qui novæ illi Ecclesiæ fidem habebunt. Nam ut tu Protestantes aut Puritanos,

nos, ita illi me, meosque discipulos, credent de Scripturis recte sentire. Non voraginem vides? non audis intonantem auribus tuis Deum? Cur foras prodiisti? cur à meæ Ecclesiæ limine te proripuisti? An quod ibi corruptam fidem crederes, neque recte Scripturas exponi? Quis hoc autem tibi dixit? tuumne iudicium? ergo tibi, ô superbe, plusquam Ecclesiæ credidisti. An hoc alii tibi persuaserunt? quinam autem illi alii? num miraculis clari? num indubitato aliquo testimonio à me missi? imo nihil aliud afferentes quam animi sui fensa, conjecturas humanas, Scripturas ad suam mentem expostas, ut jam à meorum Apostolorum ævo omnes hæretici, Nicolaus, Cerinthus, Marcion, cæterique. Isti recentes tibi recte dicere visi sunt; tu illos es sequutus. Cur his verò es adductus, ut Ecclesiam relinqueres, inquam antea & tu, & tui parentes, divinis & *supernaturalibus* rationibus adducti intraveratis? Quid tunc Deo respon-

respondebis sectarie, nisi quod respondere etiam possint, Manichæi, Ariani? te credidisse Romanam Ecclesiam esse corruptam, nec synce-
re Scripturas exponere; & Spiritum sanctum ad tuæ sectæ homines transfugisse.

Amplius dico, Sectarie, non satis dici posse, te ex Calvini, Lutherive sententia instituere tuam fidem, ac ne ex sensu quidem illius Ecclesiæ, seu verius Synagogæ, cui adhæres; Sed omnino judicio tuo te credere, ut tibi sis ipse Ecclesia, Ecclesiastes, Pastor, Ovis, & omnia. Insanum quid, sed prô dolor! & certum. Quanquam enim ex vobis hi Lutherum sequantur, illi Calvinum, vos tamen ejusmodi hominibus obnoxios esse negatis, nisi quatenus Scripturis consensere, hoc est (ut modo constabit) quatenus vobis illi videntur cum Scripturis consentire. Imo ne Ecclesiæ quidem vestræ, nisi eadem cautione subscribitis. Neque enim Anglicanam, ut vocatis Eccle-
siam,

fiam, aut Gallicam, aut Batavam, aut Germanam, *infallibilem* esse putatis. Si verò *infallibilis* Ecclesia tua non est, restat omnino, ut cum aliquid tibi ab ipsa credendum proponitur, statim explores, idne cum Scripturæ norma conveniat? si judicas convenire; non ideo credes, quia ita Ecclesiæ tuæ, sed quia tibi sic visum; si absolum judicas esse, qua justa ratione poteris ab Ecclesia tua cogi? Dicetne illa Ecclesia, Audi Ecclesiam, Pastores tuos audi, noli altum sapere, obtempera mihi, non tibi credendum est? At referres, Ecclesiam & Pastores ego audio quatenus illi Christum atque Scripturas. Num tu te, ô Ecclesia mea, *infallibilem* dicis? quo jure aut privilegio errare non possis, quæ contendis & Romanam, & Græcam, potuisse errare, imo errasse Ecclesiam? Dicis Romanam errare, & ego, te. Non hic monstra quæ debellem in vobis Sectariis fingo. Res est exemplis, & effectu notabilis; quippe illa de Ecclesiis & Scri-

pturis

pturis judicandi libertas, ab uno Luthero in tot hæreses, quot hodie Europam infestant, dissecta est.

Vides ergo, Sectarie, te non tam ab Ecclesia tua regi, quam à sensu quem à Scripturis colligis ipse, seu ut vestrum plerique loquuntur, à spiritu & genio quem vobis Scripturas legentibus Deus infundit. Non advertis ad quam perniciem spectent hæc monstra? non cernis confundi omnia ac everti? Eo privilegio, & exemplo, quot mortales, tot religiones invenias, quisque sibi sapiet; ex cujusque libidine proscindetur misera fides. Neque tu ullum ideo carpere jure possis, diceret enim, cur tu me à jure tuo eximis? tu ex tuo judicio Scripturas exponis, ego ex meo; ille ex suo. Pugna tantum inter vos hæc forsitan erit, cui purius, veriusque loquutus sit Spiritus Sanctus; Aut uter feliciori ingenio Scripturas legerit, & inter se contulerit. Quod ad illos internos Spiritus sancti sermones, cum res secreta sit, cum in-

visi-

visibilis, an alterum alteri concessurum existimas? Quod etiam ad vim ingenii, atque industriam, (qua ambitione nulla preciosior naturæ mortalium) tunc illi te submittes, illene tibi? Rixæ restabunt; schismata, anarchia; nulla lex, nullus iudex.

Patrocinator tamen & tibi; & quidem non excuso quod sis hæreticus; sed quod ad proprios sensus, propriumque iudicium componas tuam fidem, cum sis hæreticus. Nam illud ex vestræ religionis præscripto est, vestræque Ecclesiæ norma (quam nunc ministrorum aliqui frustra dissimulant, ne ab eorum imperio, eodem quo venistis itinere possitis elabi.) Hi enim à quibus hoc seculo vestræ sectæ institutæ, ut discessionis suæ à fide Romanâ fingerent causas, acriter contenderunt, nullos esse Pastores, nullum cœtum fidelium, id est, visibilem nullam Ecclesiam, quæ non possit errare. Si omnis ejusmodi Ecclesia potest errare, ergo

& ve-

& vestra: Si vestra, omnino tibi parco, qui salutis sollicitus, ubicunque eam credis errare, divertis in alios sensus. Nam eadem tibi ad hoc ratio, eadem autoritas, quæ Luthe- ro ante fuit, quæ Bucero, Carolsta- dio, Calvino, Petro Martyri, & id genus hominibus, ut auderent ab Ec- clesia Romana secedere. Si hoc, in- quam, ipsis licuit, licebit & tibi; Si tibi, quid ni & aliis? Hinc verò quam insana libertas, quam publice signum novis, antiquis, vesanis, damnatis, impiis, omnis generis erroribus da- tur? Serenissimus magnæ Britannæ Rex, quo judicio pollet, advertit, sæ- peq; asseruit, ad omnem impietatem viam sterni Puritanismo; quippe faci- le Puritanos extremis patere hæresi- bus; hos ad Brunistas, hos ad Anaba- ptistas, hos ad Arianos non semel de- fecisse. hinc brevẽ omnino ad Athei- smum viam esse. Solerter Serenissimus Rex; at utinam ordiatur non à media

scala,

scala, sed ab infimo gradu. Certe enim Athei sæpe ab Anabaptistis, & Brunistis; à Puritanis autem Anabaptistæ multi, omnesque Brunistæ; At unde hi ipsi Puritani? nonne à Protestantibus, Lutheranis, & ejusmodi sectis? Adeo ut vocari rite possint hæ Sectæ, quæ ab una deflectunt in aliam novam (quod de Eunomianis, qui Arianae arboris surculus erant, dicit Ambrosius II. Hexaem. Cap. V.) *radicis de generis fructus deterior*; Nec alio jure dissentiunt à Lutheranis Anglici Protestantes, quã quo ab Anglicis Protestantibus Puritani, à Puritanis Brunistæ, à Brunistis Anabaptistæ. Par jus omnibus, aut verius par omnino injuria. *Abyssus abyssum invocat*. Ubi semel ab Ecclesia est descitum, levioribus primum erroribus mens infelix imbuitur (veluti qui prima adhuc nocte extremum aliquod Occidentis Solis lumen advertunt) Hinc paulatim ad pejora prodigia itur; & *peccator postquam in profundum venerit contemnit*.

Non igitur exhorres, Sectarie? qui

E

videas

videas ex tua disciplina necessario licentiam sequi, quæ credulitatem mortalium in innumeras distribuat sectas, omnes hæreses licitas faciat, singulis hominibus etiam *bardis*, *blennis*, *bucconibus*, mulierculis quoque, eam tribuat Scripturarum exponendarum potestatem, quam nos cum sanctissimis Patribus profiteamur unicæ, & Orthodoxæ Ecclesiæ esse concessam? Dicis? ô erro, errasse Ecclesiam; interimque ipsa relicta, velut missus ex arca Noë corvus, cadaveribus quæ diluvii procella feruntur, incertus ac vagus, non dicam insistis, sed fluctuas. Iterum dicam; Non exhorres, Sectarie, qui non possis grandioribus argumentis commendare tuam Sectam, quam alii Sectarii suas possint, quæ hodie multæ tibi adversæ, in te pugnantes? imo quam olim suas Ariani, Manichæi, Marcionistæ? Finge enim me ab Ecclesia Catholica velle recedere; quonam abibo? quo me recipiam? Calles ubique, ubique semitas videas, easque diversas, ac sæpe contrarias, eorum qui ab nostra Ecclesia diverterunt. Porro uni-

rò unica est Ecclesia; non scinditur tunica Christi, non Spiritus sibi repugnat. *Unam congregationem Domini, unam Ecclesiam noverimus* (inquit Ambros. 3. Hexaëm. Cap. 1.) Ex tot vestris semitis, ex tot sectis (etiamsi daremus aliquam probam esse) tantū unica esse posset quæ ducat ad cælum; reliquæ necessario ad inferam gehennam declives sunt. Quænam autem est illa beata? quo sidere illustrata, ut dignosci ab errantibus possit? Peto à vobis Lutherani, ubi est domus Christi? Apud nos, inquiunt. Itane est Calvinistæ? imo apud nos, referunt. Eadem Anabaptistarum vox, eadem Arianorum. *Tunc si quis vobis dixerit; Ecce hic est Christus, aut illic, nolite credere.* Adeo liquida hæc res, ut nec Sectariorum quisquam neget, omnes sectas sibi sapientiam imputare & ab unaquaque despici cæteras, tanquam errantes.

Quo me igitur vertam, si à Romanæ Ecclesiæ gremio abeo? aut verius cur abibo? Quæ causa, ut ad Protestan-

tes potius quam ad Arianos secedam?
 Paria utrorumque argumenta, præ-
 textus idem est, una authoritas. Nam
 quid olim Ariani. Errant Homousii a-
 jebant, in Scripturis exponendis, in-
 juriam Deo faciunt, nostra nos salus
 ab iis dividit nos cum Apostolis senti-
 mus, hi ab illis abierunt. Quid vos
 magis Protestantes? Ecclesia Papisti-
 ca erronea est, non rite scripturas ex-
 ponit, nos ab ea tanquam à Babylone
 exivimus; Catholici suis somniis im-
 plicantur, quibus excussis nos jam su-
 bito lumine ac sapientia refectioni in A-
 postolorum fide consistimus. Peto à
 te, ô quisquis es istius ævi hæreti-
 cus, sed sanari cupiens, nec monentes
 exosus, ut vocem utramque perpen-
 das. Num quid à me falsi dictum?
 Nonne hæc fuit Arianorum vox? Non-
 ne illa hodie vestra? Vide autem an
 vos hæc verba meliori jure quam isti?
 Scripturæ non rite exponuntur ab
 Homousiis, inquit Ariani; Scriptur-
 æ non rite exponuntur à Papistis, sive
 Catholicis, inquit nunc hæretici.
 Unde

Unde autem hoc probant Ariani? unde hujus ævi hæretici? Una, eademque ratione. Afferunt verba Scripturæ, ea examinant, de iis disceptant, de iis judicant, quod ipsorum iudicio est consonum audaci majestate pronunciant. Tum hæc verba intonant Ariani, *Pater major me est, & non quero voluntatem meam, sed voluntatem ejus qui misit me, &c.* Alia in errorum suorum fundamentum Protestantes assumunt, Anabaptistæ alia, alia molles, alia rigidi Lutherani. Quod si ab Arianis petieris, cur in illos suos sensus Scripturas exponant, referent, faciles legentibus esse Scripturas, sibi que liquido tam ex primæ antiquitatis studio, quam ex ipsarum lectione & collatione, constare ita esse exponendas. Jam interroga Protestantes Lutheranos, & Protestantes Calvinistas, cur eum Scripturarum sensum teneant quem sequuntur, non responsum aliud feres, quam illud *Arianorum*; imo non aliud dedere ulli hæretici, non aliud unquam dabunt.

At verò nos ad disputationem jam provocant isti, scilicet probaturi se ex mente Scripturarum & sentire, & loqui. Quid mirum? nonne & olim acres ad disputandum Ariani? nonne in disceptando Scripturas, argumēta, Philosophiam, pertinaciam, attulere? quæ illorum in Concilio Nicæno certamina? qui tribus & amplius seculis, libri, clamores? Nihil est quod nō possit aliquo prætextu defendi, ab iis præcipue qui iudices vivos, loquentesque defugiunt. Omnino Scripturæ sunt certæ, divinæ colendæ; quis negat? sed sunt eo lumine quod superbos oculos fallat. Iis tacentibus potest imponi; eas facile torqueas; ejus denique tales tibi sententiæ videantur; quales in animo ipse habes, ut ob oculos colorati vitri positum, domos, homines, campos, eo colore censeas quo tinctum est vitrum. In Philosophorum scholis invaluit, ne quis in Aristotelem pugnet, num ideo non diversæ in illis sententiæ? hi aliud, afferunt, & à se utrique Aristotelem stare con-

contendunt. Interpretes juris pro oraculis habent Authores Digestorum: pax tamē inter illos utique rara. In Ulpiani, in Papinii verba consentiunt: De Ulpiani, de Papinii mente dissentiunt. In omni disciplina, eadem ratio erit; quæ interpretatione constant semper dubia, ac perplexa sunt semper dissertationis in varios sensus, & arguendi subtilitate, plenissima. Et hinc omnibus semper hæreticis materia, ut Scripturas ex sui animi sententia loqui credant, aut credere fingant. Hinc etiam causa ut Ecclesiam semper accusent, quasi non sit illa legitima, atque Catholica, cujus iudicio acquiescendum. Neque quid plus istius seculi hæretici, quam olim Ariani. Imo qui nō ex hæreticis extorto ex Scripturis velo tecti? Ethnici prorsus sint, neque ullos Christianorum alliciant, qui non profiteantur ex mente Scripturarum sapere velle.

Igitur cū Sectariis disceptatio nulla utilior, quam ut doceantur non fide disputationis æstui quo toti in-

calefcunt, aut argumentis quæ incita-
 to ingenio in ipsis nascuntur, non de-
 nique dulcedini qua suas partes
 suasque sententias, tanquam cha-
 rissima pignora amant. Hæc enim om-
 nia adfuere singulis hæreseon sectis,
 neque illæ ideo meliores. Imo his
 olim armis instructi in Judaismum
 Ethnici. Judæi etiam, atque gentes
 in nascentem Christi fidem. Nec jam
 istis animus magis ardet, tutandis par-
 tibus suis, quam antiquis olim hære-
 ticis. Testis Macharius Monothelita,
 Episcopus Antiochenus, qui coram
 Oecumenica Synodo 6. loqui sic au-
 sus, (*Action. 8.*) *Non dico duas natu-
 rales voluntates, aut duas operationes
 naturales, in incarnationis dispositione
 Domini nostri Jesu Christi; nec si mem-
 bratim incidar, & mittar in mare. Re-
 cte de ejusmodi disceptatoribus Hit-
 remias (Cap. 10.) Stultus factus est o-
 mnis homo a scientia, id est (ut expo-
 nit Ambrosius libr. 1. Hexaëmer. C. 3.)
 infatuatus est versute disputationis a-
 stutia.* Audi præmonentem Aposto-
 lum

lum (ad Ephes. 4.) *ne circumferamur omni vento doctrine in nequitia hominum, in astutia, ad circumventionem erroris.*

Neque hic tamen disputandi subtilitatem excludo. Quo nobis à Deo ingenium, nisi ut illius lumine in perplexis utamur? Ne nos quidem absq; rationis auxilio, *unam sanctam Catholicam, & Apostolicam Ecclesiam credimus.* Sed illa vis disputandi ni sobria, prudensq; sit, exerrat in gentili-um Philosophorum mores, & superbia, incredulitate, contumacia laborat. Eadem pene sunt ad Angelum Gabrielem verba Zachariæ, Mariæque, & hæc tamen cæcitatem, illa præmium meruerunt; quia diversus erat sub eodem sermone interrogantium, ac propemodum disputantium sensus. *Hoc igitur dico, (inquit Apostolus ad Ephes. 4.) & testificor in Domino, ut iam non ambuletis, sicut & gentes ambulat, in vanitate sensus sui.* Audi Augustini ad Hæreticos verba (de Morib. Eccl. Cathol. *Quamobrem a-*

destote animis, inquit, si forte illa superstitione ita tenemini, ut evadere aliquando possitis. Adestote, inquam sine pertinacia, sine studio resistendi, nam aliter vobis perniciosissimū est judicare. Et Serm. I. I. In Joannem. Fides debet precedere intellectum, ut sit intellectus fidei premium. Propheta enim apertissime dixit; Nisi enim credideritis, non intelligetis. Ita est in his rebus disputandum, ut sciamus agi de fide, nō de mathefi aliqua quam scire oportet, non credere. Ita est disputandum, ut in illa investigatione veritatis paratus sit sibi imperare animus, nec ad pertinaciam contentio succedat; & post sobriam diligētiam lis componatur utiq; semper eorum autoritate legitima, quorum est de fide, ac moribus judicare.

Atqui ostendimus Sectariis omnibus longe alios mores esse; quippe illos, vel pertinaci superbia credere sibi ipsis; vel ejusmodi viris qui propria temeritate sibi finxerunt Ecclesias, denique in disputando parem esse Sectarum omnium rationem (quam

quam illæ inter se contrariæ) pari, inquam, ratione, & autoritate agere Pelagianos, Arianos, Lutheranos, Calvinistas, cæterosque hæreticos; adeo ut vel omnes hæ Sectæ, vel nullæ probandæ sint, & homini sinceri iudicii sit multo facilius omnium misereri, quam ad ullam accedere.

Nunc porrò exequendum, quam nos in sancta Ecclesia, quæ à Conditoribus Apostolica appellatur; à magnitudine, Catholica; à sede, Romana, alterius fortis simus, quam de nostra fide certi, quam deniq; solis nobis Christianorum nomen, & cœtui nostro soli Ecclesiæ signa conveniant.

CAP. VI.

Esse unicam veram Ecclesiã. Non posse fieri ut divisi Sectarii sint in Ecclesia, quæ non dividitur. Sectarios nullam habere à prisca Ecclesia successionem. Nullo antea seculo ullos homines ita de fide sensisse, ut hac ætate Sectarii.

Ecclesiam Græci dixerunt, quod Latini Concionem. Sed profano vocabulo sanctitas & veneratio accessit, ex usu maxime Christianorum, qui ut suos à Judæis cœtus distinguerent, pro Synagoga dixere Ecclesiam, sibi verbi arcanam vim sequuti sunt, quod *evocationem* significat (cum nemo Ecclesiam intret, nisi quem suo spiritu Deus impulerit) *Nemo potest venire ad me, nisi Pater qui misit me traxerit eum.* Joan. VI. sive de Græciæ more collectam multitudinem ita dixerunt, cum in Ecclesiam Christiani convenirent, percipiendo Dei verbo, peragendisque mysteriis. *Εκκλησιασῆς* (inquit Hieronymus initio Cōment. in Ecclesiasten) *Græco sermone appellatur, qui cœtum, id est, Ecclesiam congregat.* Quicquid sit illud invaluit, ut Ecclesia sit congregatio sancta fidelium, (congregatio inquam, seu adunatio consentientium in fidei rebus) quæ generalis est, & omnium una, ab antiquis Orthodoxa & Catholica dicta; cujus omnes Christiani sunt

sunt membra, quos neque hæresis, neque schisma, neque anathema à tanti corporis communione submoverit. Ubicunque, inquam sint, & quoquo nomine appellentur veri fideles, sunt illius Ecclesiæ partes. Tributum est & Ecclesiæ nomen, fidelium cœtui, qui in eadem Provincia, aut etiam urbe vivunt. Hinc illæ in Asia septem Ecclesiæ, de quibus in Apocalypsi Joannes Apostolus: Sed ejusmodi Ecclesiæ, nisi membra sint universalis istius; id est, nisi sint in ipsius communionem, ac fide, jam non sunt Christi Ecclesiæ, sed Antichristi Synagogæ. Nam cum Catholica, sive Orthodoxa Ecclesia, sit recte de Christo, & fide, sentientium cœtus, necesse est omnes qui ab illius Ecclesiæ sensu divertunt, male sentire; veram fidem non habere. *Ecclesia*, inquit Hieronymus in Psalm. 23. *ex pluribus personis congregatur, & tamen una dicitur propter unitatem fidei.*

Ea quanquam clarissima turbari Sectarii volunt & unitatem Ecclesiæ, in

diversarum religionum disciplinas extendi. Isaacus Casaubonus in Respon-
 ad Epist. Illustriss. Card. Peronii, quã
 jussu Serenissimi Britanniarum Regis
 scripsit, *Observatione prima*, in Ca-
 tholicæ Ecclesiæ gremium pene om-
 nes eorum, qui se vocant Christianos,
 sectas admittit. Ait, vigente
 Romanorum imperio fuisse duntaxat
unum Ecclesia Catholica corpus: Sed,
 inquit, *Distractionem Imperii di-*
stractio Ecclesia Catholica est se-
quuta, &c. Romana igitur Ec-
 clesia, Græca, Antiochena, Ægyptia
 Abyssina, Moscovitica, & plures alia,
 membra sunt doctrina quidem & fide
 sinceritate multum præstantia alia ali-
 is, sed tamen membra Ecclesiæ Catho-
 licæ; *cujus compages quod ad formam*
exteriolem, dudum est soluta. Paucis
 hæc expendamus.

Si sentit Casaubonus has omnes
 quas recenset Ecclesias, fuisse quidem
 olim membra Orthodoxæ Ecclesiæ,
 jam verò ab illa, ob schisma, vel hære-
 sim, esse recisas, nihil dixerit no-

vum, nec quid pro se effecerit. Nam & Marcionistas, & Manichæos, & Arianos, scimus eadem ratione membra Ecclesiæ Catholicæ posse vocari: Siquidem in ea fuerunt, & ab ea per hæresim discesserunt. Sin (ut revera vult, & loquendi ratione conficitur) intelligit Orthodoxam Ecclesiam, quæ sub Romano erat imperio, ita in has quas recenset Ecclesias esse divisam, ut unaquæque earum Ecclesiarum, maneat adhuc pars, atque membrum illius Catholicæ Ecclesiæ, non puto vel ipsi qui hoc scripsit tam alienam à iudicio, rerumque natura, probari potuisse sententiam.

Nam si nihil est quo effici possit, ut Eccles. aliquæ *particulares* desinât esse Ecclesiæ Catholicæ membra, sequitur, Manichæorum, Arianorum, Donatistarum, Pelagianorum Ecclesias, nunquam à corpore veræ Ecclesiæ discessisse, cui omnino ante susceptam hæresim erant insertæ. Sin re ulla hæc scissura fieri potest, certe schismate, aut hæresi fiet. Qua ergo ratione Ecclesias, quæ schismate atroci dissen-

dissentiant, imo quæ de maximis fidei partibus aliter atque aliter statuunt, ac proinde quarum aliqua necessario hæreticæ dicendæ sunt, ad unius Ecclesiæ Catholicæ corpus revocat, quæ ideo Catholica dicitur, quia hæresi patere non potest? Ut cæteras nunc omittã; nonne Romana, atq; Græca, Ecclesia de iis dissentiunt, in quibus errare sit hæresis? Romana Ecclesia docet, totius Ecclesiæ curam Petro Apostolo, ac per hoc successoribus demãdatam. Negant Græci. Romana Ecclesia sentit Spiritum sanctum à Patre, Filioque procedere, Græci à solo Patre volunt. *Antiochena* autem Ecclesia, nonne Jacobitarum est, id est, Eutychiana hæresi infectorum? De aliis Ecclesiis sileo, quæ, & à Latinis, & Græcis recesserunt. An Ecclesiæ igitur quæ contraria sentiunt de Fidei tantis rebus, vere sentire omnes possunt? an illæ non esse à Catholico corpore separatæ, quæ schismate, ac hæresibus se ipsas corruerunt?

Peto deinde, num credat Casaubonus,

bonus, nullam hæresim Romanæ Ecclesiæ insidere: Si sic credit; cur tam sævi ab ea Ecclesia abiere hoc ævo Sæctarii; quid tot contumeliis, tam tumultuario odio opus? Sin existimat eam ulla hæresi esse pollutam; quare illam Ecclesiæ Catholicæ membris annumerat, cum hæc duo nulla ratione conveniant, esse Catholicam, & esse hæreticam?

Sed est scilicet Lydius lapis quo produntur hæretici, *de Ecclesia disputare, aut illam designare*: A deo ut anxii, turbatique, non inania modo, vel falsa effutiant, sed inter se pugnantia; & nunc quidem ita vulgarem cum Casaubono Ecclesiam fingant, ut vix ab ea Christianorum ullos excludant; quo laxatis adeo septis possint & ipsi in illa contineri; Nunc è contrario invisibilem faciant, in deserto fugitivam, oculis mortalium subductam, seculis ut minimum decem; ut excusationem audaciæ suæ parent, qua Ecclesiam carpunt; quæ illis seculis viguit, & aliam fingunt, quæ tunc nullibi
viva.

vifa. Calvinus in illis est, qui in eam rem multa, & maxime præfatione Institutionum. Ubi & ait, *Deum interdum Ecclesie sue exteriorem notitiam ab hominum aspectu auferre*. Ut igitur modo ostendimus has omnes quas recenset Casaubonus Ecclesias esse non posse Ecclesie Catholice membra, cum *essentialiter* inter se de fide dissentiant. Ita jam & carpendus Calvinus fœdus error; qui Ecclesiam Catholicam per multas ætates, à luce, *ab exteriori notitia ab hominum aspectu* sublatam asseruit. Nam è contrario sentimus Catholici; nunquam desuisse Christi Ecclesiam, nunquam ita delituisse, ut non cognosci potuerit.

Cum igitur disceptamus utrum Ecclesia ad hanc ætatem à Christo duraverit, nihil aliud quærimus, quam utrū in aliquot semper hominibus, voluerit Christus suam fidem incolumem esse. Et verò voluisse quis sanus dubitabit? Jam non semel protulimus Scripturarum Oracula. Matth. XVI.

Porta inferni non prevalebunt adversus

sus eam Ecclesiam. Matth. 28. Et ecce ego vobiscum sum usq³ ad consummationem seculi. His adde Apostolum. 1. Corinth. II. *mortem Domini annuntiabitis, donec veniat.* & 1. ad Tim. 3. *Ecclesia Dei, Dei vivi columna, & firmamentum veritatis.* Nam quæ illa columna, aut quod genus firmamenti, si visibilibus & marmorearum columnarum saltem ætatem ferre non potuit? Quot enim à Christi ævo columnæ in nostra tempora duraverunt, superstites seculis, bellis, incendiis? At spiritualis hæc columna, erecta Deo artifice, & Deum, id est veritatem sustinens, columna Christi sanguine empta, sola Christi hæreditas, solum Christi cum hominibus tabernaculum, impar ætati, tyrannis & hæreticis impar, miserabili ruina perierit? Quid pluris? adeo absurdum cogitare *veram fidem* ullo tempore prorsus extinctam, adeo Scripturis adversum, ut liberalis ingenii hominẽ in tanta prodigia non iturum existimẽ, præsertim cum vel ipso tẽpore Antichristi (quo nomi-

nomine isti scilicet Papam intelligunt) fore fideles, atque electos, Christus pronunciet Matthæi 24. *Et nisi breviati fuissent dies illi, non fieret salva omnis caro; sed propter electos breviantur dies illi.*

Est unica ergo Ecclesia, quia veritas una est, & unica unius Christi sp̄s. *Non debetis existimare* (inquit Hieronymus in Psalm. 67.) *plures esse Ecclesias, quæ habeant ubera doctrinarum, & possint credentes scientiæ lacte nutrire. Una est Ecclesia, & unus Christus sponsus Ecclesiæ.* Durabit & illa Ecclesia ad extremum seculorum, quandoquidem duraturam Spiritus sanctus in Scripturis asseruit. Videamus nunc quæ sit illa Ecclesia, quæ nempe & exorta à Christo, & ad nos continua serie sit perducta. Negas, Sectarie, esse Latinam, negas & Græcam esse, ais denique illam esse quam sequeris. Atqui jam ante ostendimus non fieri posse, ut veræ Ecclesiæ nomen conveniat omnibus sectis, quæ hoc seculo sunt exortæ, cum sint inter se

se contrariæ. Demus igitur, dicis causa unam illarum esse veram Ecclesiam; at cæteræ saltem erunt in hæresibus numerandæ. Nec quæ sit illa candida ullo argumento satis eviceris. Omnes enim uno ore provocât ad Scripturas. Putesne itaque in incerto vivendum, Sectarie, donec linguâ Dominus Scripturæ tribuerit, quæ viva & publica voce sententiam de tanta re ferat, non literis ut nunc mutis, quas in suos semper sensus corrupere hæretici?

Sed ut nunc gratiam fecerim illius inter vos discordiæ. Peto à te Sectarie, cujuscunque sis Sectæ, saltem ut probes omni ævo extitisse, qui idem senserint quod tu modo, quibus in fide successeris, quorum Ecclesiam jam impleas. Nihil hac postulatione est æquius. Cum enim conveneritis derepente in novam credendi rationem, & hunc vestrum cœtum dixeritis veram esse, & perennem à Christo Ecclesiam, quid justius quam à vobis exigi, ut probetis hanc vestram Ecclesiam semper à Christo, saltem in
qui-

quibusdam mortalibus, constitisse? Voluere Jurisconsulti, (& ita natura fert) ut onus probationis in petitorē incumberet. Nos autem, ut vel ipsi fatemini, in possessione eramus, longa, antiqua, multorum seculorum, cum vos vindicias scilicet pro veritate postulavistis. De possessione nos vultis extrudi. Quid cessatis ergo probare, vos legitimos hæredes Ecclesiæ? Indicate successionis jus, majorum seriem, à quibus accepistis hanc, quam colitis fidem. Non maligne vobiscum, non s. rupulose agam, neque jam quaram, utrum multi omni ævo adhæserint Ecclesiæ vestræ, sed utrum pauci aliqui, imo vel unus saltem; ut quod de Collegio Jurisconsulti dixerunt, ad Ecclesiam referamus, *collegio constituendo plures esse oportere; conservando unicum satis esse.* Date, inquã, vel omnibus seculis unum, qui vestrarum partium fuerit; neq; quaram hæreticus, Orthodoxus, Philosophus, Atheus fuerit; sed omnino manus dabo, vos sequar, vobis applaudam.

Pude-

Pudebit vos antiquorum hereticorum autoritate uti, quorum tamen hæresibus uti non pudet, Sed nec pudeat. Ipsos omnino consulite. Aërius orationes pro mortuis vobiscum expofit. At ubi ille in Euchariftiam, in pium cultum imaginum, in Sanctorum suffragia? Nusquam gentium. Non igitur ab illo vestra fides. Vigilantius in Sanctorum reliquias inventus est; Jovinianus virginitati detraxit. Utrique in his rebus consentitis. Sed non illi vobiscum in cæteris, neque enim evertabant liberum arbitrium, non erant à Missæ sacrificio alieni. Docuit vobiscum Eunomius homini fidem habenti peccata nõ obesse, sed & ille male de Christi divinitate sensit. Non vos igitur, ô Calvinistæ, Lutheranique, Eunomianos dici feretis. Proclus, concupiscentiam ipsam in homine peccatum esse dixit; idem dicitis. Sed in Proclo cætera quæ in vobis, nunquam invenit, aut damnavit Ecclesia. Denique (quo quid amplius ad vestrarum sectarum infamiam

infamiam) pene singula, in quibus erratis, authores habuerunt aliquos ex veteri ætate hæreticos; qui autem simul omnia, quæ vos hodie, in unum coëgerit, nec primis seculis extitit, nec omnino ante vos ullus.

Non igitur ab hæreticorum illorum aliquo vestra religio: Ut iterum efflagitare liceat vestræ sectæ parentes feriem, ævum. Græcosne proferetis? Illi enim à Romana Ecclesia descivêre, & diu est, quod Romano Pontifici maledicunt. Ita est; & vos hac parte (fateor) similes Græcis: Sed num & in cætera fide? Nihil minus. Græci de substantiatione, de invocatione Sanctorum, de imaginum cultu, nihil à nobis dissentiant. Vobis denique adeo non junguntur, ut nihil dissimulato nomine, vos hæreticos palam inclament. Nam sollicitatus à vobis Jeremias Constantinopolitanus Patriarcha, inter cætera in hæc verba rescripsit (in sua διδασκαλι ἀνθεπιστῆ) *Omnino tacere nobis propositum fuit ad ista Vestra, nec respondere vobis quicquam:*

quam: qui adeò aperte tum Scripturam, tum Doctorum Sanctorum interpretationes ad vestram voluntatē transferatis: cum Paulum habeamus nos sic hortantem: Hereticum hominem post unam, atque alteram admonitionem rejice. Verum quia silentio nostro futurum fuisset, ut vobis assentiri videremur, &c. Ergo Græci (ut vel hinc constat) diversi à vobis, nec exemplo esse possunt, fuisse omni ævo aliquos qui vobiscum in fide sentirent, ipsi enim neque semper in ea quam profitentur secta, neque ullo tempore in vestra fuere.

Qui igitur vestri authores? qui parentes Bertramum nescio quem habetis, & deinde Berengarium, qui de Eucharistia senserint quod sentitis. Quid tum? an legitur ille Berengarius, ille Bertramus, controversiā de Purgatorio, de invocatione imaginum, de Pontificis potestate, movisse? Fides itaque vestra non eadem quæ illorum. Ad Waldenses, & Albigenses respicitis? oppido seri hi vestri parentes; scilicet

Illi anno Domini M. C. LXX. hi verò
 post annum M. CC. nati. Vacavit i-
 gitur tot sæculis ante illos Christi fi-
 des? Sed dehis vacavisse. Libet e-
 nim indulgere plus justo. Num cum
 Waldensibus creditis, *judicium san-*
guinis omnibus interdictū; laicos à pec-
catis posse absolvere. Eucharistiamque
conficere, semel in anno, idq; in Domini
cœna, Eucharistiam consecrandam; non
quidem prolatione verborum, quæ in
cœna Christus instituit; sed recitatione
orationis Dominicæ? Num verò cum
 Albigenibus creditis duo principia,
 unum bonum, alterum malum, dicitis
 Christum, nec verum Deum extitisse,
 nec hominem verum? Forte negabitis
 has fuisse Waldensium, aut Albigen-
 um voces: quia non extant eorū volu-
 mina, & quid senserint, ex Orthodoxis
 tantum habemus. At eâdem operâ &
 de Ario, & de Manichæo subdubites,
 & pene de omnibus quotquot olim
 vixerunt hæreticis, quid docuerint,
 quid errarint: quandoquidem dili-
 gentia Ecclesiæ factum, ut eorum
 scripta

scripta non ferrent ætatem, abominata fidelibus, & passim flammis Jacta. Sed ex Catholicorum Patrum fide tenemus quid illi sentirent, in quos scripsere hæretici. De Waldensibus porro, seu Pauperibus de Lugduno, & Albigenibus ea que retulimus tradunt, S. Antonius, Guido Carmelita, Bernardus Lutzemburgensis & alii plures. Date paris ætatis, paris fidei viros, qui quod isti de his hæreticis prodiderent, aut negent, aut refellant. Nec abnuo vester esse, modo probetis, Waldenses, aut Albigenes in ea fide vixisse, quam hoc ævo laudatis; aut vestram fidem continua ab illis serie ad vos perductam.

Num denique Jô. Wicleffum, Hussiumque tanquam vestros majores, laudabitis. Quinam illi: nonne novitii? cum Wicleffus circa annum M. CCC. LXX. scripserit; perieritque Hussius anno demum M. CCCC. XV. In confesso apud vos est, plus mille jam annis nostram fidem viguisse; ut verò vestræ quoque vetustatem com-

mendetis, ad ducentos supra hoc æ-
 rum annos dumtaxat suspicitis: Vos à
 Wicleffo, aut Hussio: At à quibus
 Wicleffus, Hussiusq;? Successionem
 enim quærimus ab Apostolis ad Lu-
 therum, aut Calvinum. Sed duri non
 erimus. Vide modo, Sectarie, ut Wic-
 cleffi, Hussique sententias rite sequa-
 ris. Ecce autem inter cætera, Wiclef-
 fi doctrinam. *Nullus est dominus ci-
 vilis, nullus est Prælatus, nullus est E-
 piscopus, dñ est in peccato mortali. Uni-
 versitates, studia, collegia, graduatio-
 nes, & magisteria in eisdem, sunt va-
 na gentilitate introducta, & tantum
 profunt Ecclesie sicut Diabolus. Di-
 tare Clerum est contra regulam Chri-
 sti. Juramenta illicita sunt que fiunt
 ad corroborandum humanos contractus,
 & commercia civilia. En ut in mul-
 tis Wicleffi hæreses diversæ à vestris
 sunt. Quid quod nominatim S. Au-
 gustinum esse damnatum audaculus
 ille pronuntiat, nisi pœnituerit de hoc
 quod habuerit possessiones, & instituerit
 religio-*

religionem? Quid quod dicit, *Populares posse ad suum arbitrium dominos delinquentes corrigere?* quam infelicem anarchiam, etiamsi placeat multis vestrum, (ut editi libri testantur, ut mores, ut Ministrorum de sua suæque Ecclesiæ potestate, confusa & superba jactantia) tamen nondum publice audes laudare, *Sectarie.*

Sed negare jam *Sectarii* volunt, ita habere *Wicleffi* doctrinam. Quidam in illis ingenio non causæ innixus, nuper hoc ausus est; Et ratio illius, quia hæc, inquit, *nusquam in operibus ejus reperta, qua manu scripta apud nos Anglos sunt, edenda merito in lucem, ut hæc, & alia non pauca calumnia diluantur.* *Wicleffi* opera manuscripta apud vos sunt? Num liquidius argumentum non stare *Wicleffum* à vobis, quam quod tot editis in nos libris, acquisitis undique argumentis, hæc *Wicleffi* opera delitescere voluistis? quod si nunc post septuagesimum Anglicanæ hærescos annum, placebit tandem forte aliqua sub *Wicleffi* nomine

scripta emittere; cui syncerum iudicium, qui non illa conficta, vel ad vestram libidinem, aucta, excisa, mutata existimet? Quam autem Constantiensis Concilii Patribus frontē effingitis, qui auderent in re recenti, in re plerisque nota, adeo impudenter de Wicleffo mentiri? Nulline præter illos Wicleffi scripta viderant, doctrinam audiverant; ut tuto imponere Orbi possent, & tamquam in re arcana quidlibet dissimulare, vel fingere? Nonne denique hos ipsos articulos, quos Wicleffo tribuimus, tribuit & Joannes Husz Wicleffi discipulus? Certe enim in Concilio Constantiensi, damnatus est, quod assereret inique damnatos quadraginta quinque Joannes Wicleffi articulos; ex quibus ea ipsa deprompta quæ modo retulimus. Nonne porro reclamasset Joannes Husz, cui tunc copia publicæ defensionis facta; si non verum, & à Wicleffo concepta, & à se etiam esse probata? Imo res adeo publica extitit, ut omnibus de illa constaret. Habes enim

nim, Concil Constan. Sess. 8. Idem Io-
 annes Wicleff libros dialogum, & tria-
 logum per ipsum nominatos & plures a-
 lios tractatus, volumina, & opuscula
 composuit, in quibus præscriptos, & a-
 lios damnabiles inseruit, & dogmatiza-
 vit articulos, quos libros ad sui perversi
 dogmatis publicationem publice legen-
 dos exposuit. Aufine patres hoc scribe-
 re, nisi publice verum; cum publice li-
 bri extarent, quibus argui potuissent,
 & venire injustam, pudendamq, infamiam? Quin & ante Constantiense
 Concilium, Oxoniensis Academia,
 hos XLV. articulos, aliosque præte-
 rea multos, in Wicleffo deprehende-
 rat, atque damnaverat. Num tunc illi
 scripta Vvicleffi non habebant, vos
 demum habetis? Num tunc omnes
 non modo cæci, sed impii ac menda-
 ces, qui innocenti calumniam struc-
 rent; vos tandem oculati, religiosi, in-
 nocentes?

Ad Johannem Husz venio, cui si
 consentitis, cur ipsius discipulos, cur
 inquam Hussitas in Bohemia pro fra-
 tribus

tribus non habetis? cur hi à vobis, vos ab illis, tam atrocibus rixis abitis? Sed & præterea de Hussi doctrina hoc fuit, illas Wicleffi sententias, quas modo retulimus, magna injuria à Catholicis Doctoribus esse damnatas. *Condemnatio*, inquit, *quadraginta quinque, articuloꝝ Joannis Wicleff per Doctores facta, est irrationabilis, & iniqua, & male facta.* Repetit etiam nominatim, ac probat, hanc perditam Wicleffi insaniam (Art. xxx.) *Nullus est Dominus civilis, nullus est Prælati, nullus est Episcopus, dum est in peccato mortali.* Si non admittis ergo Wicleffum; certe nec Hussium. At vos longe à Wicleffo dissentire, Sectarii, ex ipsius stylo prodidimus; igitur ab Hussio dissentitis, neque is vobis pater, neque patronus.

Unde ergo vestra origo? Quis hanc Apostolicam fidem quam profitemini, per manus tradidit vobis? quis eam ab Apostolis accepit? Quis acceptam continuavit? Non erimus iniqui censores; non ad vivum
omnia

omnia exigemus. Date aliquas antiquorum historias, aut si scriptas traditiones non habetis; alias date. Quam indignum, Sectarii, nec imaginatio quidem jure vos niti? Iterum in os dicam. Si vel unum singulis ætatis fuisse monstretis, qui vestram fidem coluerit; non quæram pius fuerit, nec ne, eruditus, an scientiæ expers, nec cum illo, nec vobiscum disputabo: sed quod ad me est tota causa viceritis; nos tunc hæretici, nos pleni mendaciorum; vos à Deo eruditi, vos veri cultores. Sed ò pudendam rem, destitui partes vestras tantillo monumento, tantillo successionis vestigio. Et quos tandem sani ingenii viros, hæc ratio diligenter expensa ab vestræ hæresis cæno non eruat?

Dicetisne in occulto rem fuisse? tunc regnasse Antichristum, tunc tenebrismersum Orbem: Nec defuisse tunc fideles, sed non ausos aperire quid vellent, aut sentirent? Quid hoc monstri? abstrusa, latens, ignota Ecclesia? Non sic visum Augustino, lib. 3.

contra Epist. Parmeniani, Cap. v. *Nulla est securitas unionis, nisi ex promissis Dei Ecclesia declarata, que supra mentem, ut dictum est, constituta, abscondi non potest. Sed esto. Latuerit tunc lux mundi; latuerint, illi vestri fideles. At quam multum latuere? Si adeo in occulto fuerunt, ut nullam sui memoriam, nullum monumentum reliquerint, quoniam modo vobis innotuere? quo referente id scitis, quod nemo retulit, nemo cognoscit? Quod si aliquid restat, quo doceri idonee possit extitisse ejusmodi viros. quid cunctamini remefferre? quid vos indefensos hactenus reliquistis tam longo, turpique silentio? Id enim est quod vehementer exposcimus, is vestrae haereseos pudor, vestrae Sectae infamia. Nam facessat, quod vetustatis speciem haeresei vestre facturi, hos cum cura, ac supercilio numeratis, qui in nostram pugnaverunt Ecclesiam. Illic victoriam incondita fraude statuitis, illic canitis, Jo triumphe! Quid hoc autem, nisi fascinum in expertis*

pertis objicere? An sequitur eo quod
 hostes tunc fuerint nobis, vos patro-
 nos, vos amicos habuisse; aut tunc
 etiam omnino vos extitisse, qui coli
 vel defendi possetis. Pugnare in
 nos Judæi, pugnare gentiles, pu-
 gnatis vos. An sequitur vos ex Ju-
 daeorum, aut gentilium castris? Quo
 diversi abitis? Jam non quæritur qui
 à nobis dissenserint, sed qui vobiscum
 consenserint, & consensisse tot sæcu-
 lis ullos, omnino negamus, nec vos
 hæcenus probavistis. Nam quo no-
 men illorum, quo memoria evanuit?
 cum nec veritas adeo unquam premi,
 imo nec hæresis possit, ut in totum il-
 lam fama deficiat. Christianis inter-
 dictum olim foro, Senatu, jure com-
 muni; quærebantur ad necem, late-
 bant in antris. Num ideo fama in-
 teriit, non dicam Christiani nominis,
 sed etiam multorum ex ipsis, qui ita la-
 tebant? Imo clari in Ecclesiæ ore vi-
 vunt, imo eorum secreta, atque cubi-
 lia, apud nos sunt in pretio, in honore.
 Quot hæreticorum insania gladio

Principum pressa, nihilominus sibi nomen à suorum pertinacia quæsit? Quid quod illis seculis de quibus disputamus plus viginti sectæ exortæ sunt, quæ in Romanam pugnare Ecclesiam palam auderent? Cur & vestri igitur illi parentes, illi vestræ religionis antiqui cultores, non ausi promere quid sentirent? Adeone omnibus illis defuit animus, ardorque *coram hominibus confitendi Christum suum*, ut soli timerent, soli tacerent, suæ gloriæ, & sibi creditæ veritatis proditores? illi, inquam, quos vultis solos pios tunc fuisse, solos cæli candidatos? Nam occasio, ut constat, non his minor, quam cæteris Sectis, quæ tunc in Romanam Ecclesiam & acres & crebræ.

Quæro etiam ubi vixerint hi vestri decessores. An in urbibus regnisve Catholicis? ergo & se Catholicos simulabāt (alioqui de illis quæsisset magistratus) id est, & Missæ nobiscū intererāt, sumebantque Eucharistiam nostram, ut minimum semel in anno, cæterisque ritibus miscebantur, quos in nobis ut
 flagi-

flagitiosos damnavistis, hoc pacto, quos vultis Ecclesiæ dignitatem tunc solos sustinuisse, illi Christum coram hominibus non erubescabant modo, sed fœde negabant: fingebant se idololatriæ consentire, peccatorum Babylonis participes erant, & ne unus quidem ex illis *ad exemplum virtutis, & fortitudinis*, instar Eleazari, aut Machabæorum erectus est, quo quid in fabellis absurdius? Sin hos vultis extra Catholicorum regna vixisse; quid tunc facilius erat quam mentem aperire, & religionem vestram sua voce sancire? Nec multa nugamini. Vel seculis decem, & amplius, (quod monstrum est) omnino intercidit Christi Ecclesia, Spiritus Dei ab ea ablati; qui Christianorum nomine censebantur, Pseudochristiani, & idololatræ erant, quod ea crederent, quæ hodie Catholici credimus; vel nunc vos non in vera, veterique Ecclesia, sed in nova hæresi estis. Quæ hæc autem fungorum natio est? quæ sine majorum serie ignobilis turba? quæ soporem

tot ætatum, oblivionemque officii ascribat Paracletō, & hunc demum gloriatur post tot secula excitatum in se florere? quæ exigere de Ecclesiæ agro veteres colonos meditetur; nec longævæ Ecclesiæ, sed sibi credi velit de sensu Scripturarum? Pudeat, Deus bone, & illos certaminis, & fugæ hos ex nostris, qui imbecilli animo ad eas larvas percussi sunt.

CAP. VII.

Fidem Romana Ecclesia, qua hodie videtur, esse ab Apostolis. Ejus exordium non posse à Sectariis designari; nec quando inceperint ea credi qua nunc carpunt. Ex Sectariorum sententia nunquam Francos, aut Anglos, vere fuisse Christianos. Ecclesiam, nunquam fidem mutavisse, sed tantum definiisse, quid de fide sit aut non sit.

Satis jam nos de illa colluvie. Ac ut scias, Sectarie, tam unde exeundum, quam etiam quo eundum; ubi illas Synagogas despexeris falso Ecclesiæ

eliesiæ titulo sese jactantes, respice ad
 sanctam Catholicam Ecclesiam, ex
 qua omnes omni ævo exierunt hæreti-
 ci, in qua omnes omni ævo fideles vi-
 xerunt. Ingens istud, & pene non u-
 nius voluminis argumentum: Non
 quod obscura res, vel perplexa; sed
 quia tot in eam rationes à Scripturis,
 Patribus, atque historiis, ut ex multis
 pauca eligere sit arduum: & omnia
 in pauca conferri non possint. In
 hac messe, satis nobis præcipua ali-
 qua annotare, quæ tibi, si iudicio uti
 voles, ostendant, Sectaric, *ab ipsis A-*
postolis nostræ Ecclesiæ originem esse:
Eam semper publica, semper eadem fi-
de fuisse; In ea vixisse Doctores san-
ctissimos, qui vulgo Ecclesiæ Patres di-
cti; In illius denique sinu plures sancti-
monia vitæ insignes omni seculo extitisse.
 Cæteris iudiciis parco, quæ plura su-
 persunt probandæ sinceritati Ecclesiæ.
 Nam hæc quæ posuimus, satis erunt a-
 nimo bona fide sanari cupienti. Apud
 malignas autem mentes, superva-
 cua est disceptatio omnis: quippe illis
 ad

ad ambitiosam potius voluptatem;
quam animi curam hæc quæ sita de re-
ligione contentio.

Ajo ab ipsis Apostolis originem esse Romanæ illius Ecclesiæ, Romanæ illius doctrinæ, quæ hodie viget. Hoc si negant Sectarii; indicent certum tempus quo demum hæc nostra incepit Ecclesia, & illa Apostolorum extincta est. Liquido enim ex historiis, & ipsa confessione hostium constat, fidem Romanæ Ecclesiæ primis seculis fuisse purissimam. Annos, ac menses, ac propemodum dies, possumus recensere, quo quælibet hæreson secta exorta est. Si igitur & nos à Christo perennes non fuimus, quid cessant in lucem eruere nostræ religionis cunabula? Quidam ex illis sub quarti à Christo seculi finem volunt excidisse legitima sacra; liberaliores sunt alii, & ea vixisse uno seculo amplius volunt, id est, demum extincta sub quingentesimum annum. Sunt qui dicere ausint, S. Gregorium Magnum bonorum Pontificum ultimum extitisse, primumque malo-

malorum. Non argumentis non Philosophia opus est, suo pte vitio hæmachinæ cadunt. Ecce ambigitur quo tempore in tam horrendos lapsus quales in Romana fide somniant, Ecclesia sese demiserit. Nescitur; quando de Ecclesia Spiritus sanctus excesserit; nescitur quo tempore cœperint Christiani, Apostatæ atque hæretici esse. Num in anilibus somniis quicquam insanius? Scitur quo tempore Iconomachi cœperint; quo Ariani, Manichæi, Eutychiani. Scitur, inquam expressè neque tantum de seculo nō ambigitur, sed propemodum nec de anno. Quando autem celebris illa Romanorum Ecclesia, illamq; sequutus Christianorum Orbis, à sincera fide defecerit, adeo sit ignotum, ut hic unum seculum, alius aliud tradat, nec de ipso tempore certo pronuncient? Adeone res vana, aut obscura, ut lateat? Nugæ, deliria.

Sed & cogitent isti Sectarii, ut substantiam apud Philosophos, ita fidem apud vere Christianos non recipere

pere plus, vel minus. Ubi fides in aliqua sui parte corrupta est, non est amplius fides. Non est ergo ut referant, ideo non satis definiri tempus posse, quo Romana Ecclesia desit esse Christi Ecclesia; quia errores in illam variis temporibus, ac veluti non unico æstu, allapsi sunt. Vanus, inquam hic fucus; quandoquidem desit esse Christi Ecclesia, non tunc demum cum diversis erroribus obsolevit, sed statim ac primo errori in fide apud se locum fecit. Qualis autem primus hic error? Quo tempore infecit Ecclesiam? Sub quo Pontifice? Quo teste? Quo authore? Et quod caput est; quis veterum reluctatus? Nam sit prorsus insignis amentia, si reclamasse neminem putes; sed omnes omnino Ecclesias statim cum Romana in hæresi convenisse; præsertim si, ut vultis, Romana non erat cæterarum omnium caput. Hæc explorare debuistis Sectarii; hæc ostendere: quæ prima hæresis, quæ secunda; & Ecclesie fidem, quæ præcessit hæresim illam

illam primam, in omnibus sequi. Sed nihil horum factum. Turbulento odio proclamatis Romanam Ecclesiam, *Apostaticam, & adulteram* factam; nec quando hoc nefas admiserit, tot adhuc studiis, & tam diligenti odio à vobis repertum est. *Inceptus clamor frustratur hiantes.*

Volunt igitur præcipui vestri duces, exerrasse Ecclesiam, circa quingentesimum Christi annum. Vide porro quid inde sequatur, Sæctarie; & si ve Gallus es, si ve Germanus, aut Anglus, quam pudendo flagitio oneres tuam gentem. Inde enim sequi necesse est, synceram Christi fidem nunquam Francis illuxisse: sed à *paganismo* ipsos non tam ad fidei Solem, quàm ad aliam noctem, & hæresim esse prolapsos. Quippe Rex Clodovæus, demum in fidem Christianam receptus est, Anno Christi quadringentesimo nonagesimo nono. Falso igitur Christianissimi Reges dicti, qui nunquam vere ac proprie Christiani. Necesse & Saxones, qui hodie Angliam colunt,

lunt, nunquam vere fuisse Christianos; quippe qui fidem circa annum Domini sexcentefimum susceperunt. Quid de Germanis dicam, maximeq; Saxonibus, qui circa annum septingentesimum octogefimum à Carolo Magno domiti, Christi fidem amplexi sunt: Ubi illorum populorum ingenium, ubi contumeliæ impatiens animus, & ad minores injurias sæpe exæstuans? Negant isti Sectarii Majores unquam vestros in legitima Christi fide vixisse? Et vos hoc auditis: hoc fertis? nec in ora involatis, per tam scæda convitia vestras gentes calcantium? Nihil hic nimis; nihil ad Sectariorum invidiam fictum. Nam si admittis, Sectarie, imbutum vera fide Clodovæum, si Anglos, si Germanos; concedere prorsus debes, veram ergo Christi fidem adhuc illis seculis viguisse; nempe quingentesimo, sexcentesimo, septingentesimo, & amplius anno: cui consequens erit, ut (quod præcipue horres) quæcunque vera illa Ecclesia publico consensu probavit, & te quoque

que probare oporteat, nempe Sacrificium Missæ, Potestatem Pontificis, Purgatorium, implorata Sanctorum suffragia, &c. quæ omnia nec ipsi negare audetis, jam illis seculis in Ecclesia fuisse solemnia. Sin illas gentes negas ad Ecclesiam accessisse adhuc integram, adhuc veram; non te in indignam invidiam, sed in justum odium apud hos voco, quorum patres ut profanos ac miseros, vis nunquam à Christi Spiritu didicisse quo ritu propitiari voluerit.

Referetis forsitan, Ecclesiam non fuisse amplius puram (quippe admittis ex traditione hominum ritibus multis) sed necdum impuram; Instar vini in acetum degenerantis, aut aquæ, quam limpidam miscere tempestas cœpit. At jam ante ineptissimæ objectioni respondimus. Nescit in ejusmodi medio stare Ecclesia. Vel errat in fide, vel non errat. Statim ac errat, desinit esse vera & una Ecclesia: quamdiu verò non errat, sine sacrilegio non ab illa disceditur. Accedit non minimos,
vestro

vestro iudicio, jam errores, his de quibus agimus seculis illapsos Ecclesiæ; nempe Missam, Pontificem, Purgatorium, liberum arbitrium, Monachorum vota, invocationem Sanctorum, &c. Si cum illis ut vocatis, erroribus consistere potest legitima, pura, vera Ecclesia; quid nostram Ecclesiam ob res easdem tam sæviter proscripsistis? toties *apostaticam* inquamastis? Si non potest consistere. Age ergo, nec pudeat confiteri, Francos; Anglos Germanosque, qui in hos ritus initiati sunt, nunquam prorsus extitisse, in legitima, vera, pura Ecclesia.

Sed cur hæc monstra fingitis vobis? quid res extra historiarum fidem? Dicitis varios errores sigillatim, eosque horrendos in Ecclesiam irrepisse. Unde autem Christianorum illa patientia? unde consensus? ut errores singulos adhuc novos, recentesque, sine motu, sine disceptatione reciperent? longe alius mos ævi illius. In lucem nova sententia ut prodibat, Pastorum animi in Occidente, in

Orien-

Oriente erigebantur; de ea quæri placebat: Si hæreticam censuissent, statim acerrimis decretis arcebatur, sectatores habebat, schisma fiebat. In hunc modum hæreses omnes ortæ: In hunc modum ab hæresibus pura semper Ecclesia. Jam autem, verbi causa, quando Purgatorii doctrina invec̄ta est (vultis enim invec̄tam; non ab Apostolis manavisse) quis tandem repugnavit? Quis secessit in partes? Idem de adoratione Eucharistiæ dixerim, de Veneratione Reliquiarum, deque cæteris, in quæ pugnatis. Quid quod Hæresiarcharum nomina neutiquam latent? nec tantum eorum qui gravissima fidei capita, sed & eorum qui leviora, ut sic dicam, corruerunt? At verò Purgatorii author quo nomine fuit? quis author Martyres, Sanctosque invocandi? imo, quando hi primū ritus in Christianis invaluerūt? Vetustissimos authores proferetis, & qui in scriptis forsità primi de illis meminert; non tamen ut de rebus suo tempore demum natis, sed in Ecclesia

jam

jam certis, jam Antiquis. Deindeque in his ipsis, quæ nunc estis adorati evertere accidit quod & in illis, quæ jam olim oppugnarunt hæretici; ut nimirum invenirentur, qui ista dogmata improbarent, sed ista jam antiqua, jam vetusta fide recepta. Veluti nil inter se Christiani dissenserunt, cum coeptum est credi, Christum Dominum esse Patri æqualem; Christum Dominum veram carnem assumpsisse; Christum Deum ex Virgine natum; Unum Deum esse omnium rerum principium; Hominem vi liberi arbitrii, sine Dei gratia, non posse ad salutem pervenire, &c. Postea exortus est Arius, qui Christi divinitatem fugillaret; Valentinus & Marcion, qui negarent verum, & humanum corpus Christi fuisse; Nestorius, qui sanctissimam Virginem nollet dici Deiparam; Manichæus, & Apelles qui duo rerum principia esse docerent; Pelagius qui liberi arbitrii dignitate Dei gratiam vellet excludi. Sic cum primum credidère Christiani, Missam esse Sacrificium
propiti-

propitiatorium, verum Domini corpus in Eucharistia succedere substantiæ panis, Purgatorii igne leviores maculas abstergi, beatorum spiritus precibus compellandos, nemo Christianorum intercessit; ex tot Ecclesiis sparsis ubique, nec vel una repugnavit. Temporum deinde successu reperti sunt qui in hunc Ecclesiæ consensum attollerentur; quibus non satis fuit Christiani Orbis auctoritas, non decreta Pastorum, qui in contrarium argumenta torquerent. Ubi eratis, Sectarii, cum ea cœpimus credere quæ modo negatis? quid facitis nisi quod jam olim hæretici? sollicitare Ecclesiæ pacem, in ejus consensum erigi, nec quid credat, Ecclesia, sed cur credat superbe, & tanquam pro imperio explorare.

Sed negatis scilicet nostram Ecclesiam esse illam Orthodoxam, illam ab Apostolis conditam, in quam olim pugnare hæretici, à qua abire, flagitium; quia (inquitis) Christi præceptis non contenta hæc nostra, u-

bicunque illi visum aut commodum, condit articulos novos, fidemque Christianam ad libitum auget, scindit, immutat. Id scilicet, apud populum Ministri vestri jactant, hic inani verborum pompa luxuriant, oriri quotidie in Romana Ecclesia novas fidei partes, antiquas everti; & hoc jus à Pontifice usurpatum, quid aliud significare, quam eum esse *filium perditionis, qui extollitur supra omne quod dicitur Deus?* Bona verba, Sectarii. Si à Petro Apostolo ad Paulum, qui hodie feliciter sedet, probetis aliquid ab Ecclesia inter fidei partes ullo ævo esse receptum ac deinde pro dubio vel falso rejectum; ad vos ego transibo, Ecclesiam adulterii damnare non verebor. Sed hæc sunt inverecunda Ministrorum mendacia, quæ inulta superbe ferociunt; deprehensa sordide torpent.

Quid? (inquies,) An omnia quæ jam de fide esse, Romana docet Ecclesia, ab initio Christianæ fidei decreta fuerint? Audi Sectarie; Primum asserimus;

mus, nihil quod olim *de fide* fuerit, jam non esse *de fide*; deinde nihil quod jam *de fide* est, vetitum olim, proscriptumque fuisse. Sed est præterea omnibus seculis à Christo ad nos frequens, ut de quæstionibus, de quibus sive fideles, sive hæreticos, novis litibus disceptare contigerit, pro imperio judicet sancta Ecclesia, & quodcunque illi Spiritus Dei suggererit, ita sanciat, ita declaret; ut hoc ipsum de fide Christiana deinceps teneamus quod de fide forsitan nobis ante non erat. Per sæpe hoc factum: Nec absurdum, ut deinceps etiam, de variis rebus more eodem decernat Ecclesia, qua hodie pro arbitrio impugnamus, aut probamus. Quippe jus suum semper tenuit, semper agnovit constituendi aut probanda, quæque improbanda fidelibus; non quidem, ut fingunt hæretici; immutando aut abolendo quæ ante receperit. (Nam hoc esset vel jus sibi in Deum vindicare, si acceptam ab eo fidem everteret; vel seipsam erroris arguere, quæ pro fidei articulo coluisset,

set, quod revera de fide non fuit.) Sed audiendo Jesum Christum, & Spiritum sanctum; & ex voce illorum decernendo de sensu Scripturarum; quimos (ut diximus) cum Ecclesia natus, in Ecclesia frequens. Ita, Apostoli (Act. xv.) *visum est spiritui sancto & nobis.* Ita Patres Ephesini, in Nestorium, *Dominus noster Jesus Christus, &c. per sacram hanc Synodum decernit, &c.*

Nec mirere, posse Ecclesiam hæc ad fidem revocare, quæ dubia antea erant. Vis exemplum? In ipso Christianorum ortu, *de fide* non erat, eos qui ex gentibus ad Christum accesserant circumcisioni subjici non debere, id est, non ita decretum ac publicatum erat, ut hoc credere omnes fideles tenerentur. Factum est porro *de fide*, postea quam in Concilio Hierosolymitano statuerunt cum Spiritu sancto Apostoli, nec circumcisionem, nec cæteras Judaicæ legis partes necessarias esse fidelibus. Quod ab illius Concilii tempore, *de fide*, hoc fuerit, Christianis omnibus certum. Nam quis possit

possit ambigere, an necessarium sit ad salutem circumcidi, cum solemne Apostolorum Concilium Deo authore statuerit, id necessarium neutiquam esse: Quod verò antea fuerit res perplexa, ex Scripturis liquido constat. Verba sunt, *convenerunt q̄ Apostoli seniores videre de verbo hoc. Cum autem magna conquisitio fieret, surgens Petrus, &c.* Nisi antea incerta res fuisset, non *convenissent videre de verbo hoc*, sed *convenissent damnare nec magna conquisitio extitisset*, quæ omnino disceptationem in utrumque significat, sed aperta una ore damnatio cum de Christi morte actum; de resurrectione, de ascensu ad cælum, vides nihil deliberrare Apostolos, sed ut tubas omnia sua voce complere. Hic verò conveniunt, hic anxie quærunt. Anceps ergo res mortalibus erat, & quæ Spiritus sancti voce eguerit.

Sunt & alia in eam rem exempla. Sanctus Cyprianus Carthaginensis Episcopus & cum illo LXXX Episcopi, censuerunt baptisma hæreticorum ir-
 G 3 ritum

ritum esse, & à Catholicis iterandum. Nec hæreticos tamen dixeris. Nondum enim Ecclesia rem omnino statuerat. At si quis nunc post Nicænum Concilium, post primum Carthaginense, post aliquot alia, quæ de ea re decrevere, post consensum denique, judiciumque Ecclesiæ, hanc Cypriani sententiam laudet, sit ille prorsus hæreticus. Chiliastæ priscis temporibus tolerabantur, (nam & in iis sancti aliquot viri) commenti Christi regnum, post supremi iudicii diem, mille annorum in terris. At post Ecclesiæ de eò commento iudicium, quod opinio olim fuit nunc hæresim dicas. Tres in Deo Hypostascs dicere abnuebat Hieronymus, donec vocis novitatem probavisset Ecclesia. Orat igitur Damasus Papam, ut de tanta re sententiam ferat. Non quod sit in Ecclesiæ vel Pontificis potestate facere ut tres sint in Deo Hypostascs, vel ut non sint: sed quod sit de jure illius, decernere, nobisq; ostendere utrum sint, an non sint illæ Hypostascs.

Desit

Desinant igitur turbellas excitare
 Sectarii; neque fidei nostræ partes in-
 verti, mutari corrigi, à Pontifice &
 Conciliis jactent. Nil correctum,
 nil inversum, nil mutatum invenient.
 Quod semel decretum est, ut *de fide*
 habeatur, omnes, &, semper tenet.
 Sed quid mirum, si Episcopi, si Apo-
 stolorum successores, Apostolorum
 exempla sequuntur, si de dubiis qua-
 runt, si quid Spiritu duce credendum
 invenerint, suo gregi proponunt? Cur
 enim jam non possit quod potuit olim
 Ecclesia? Quo jure decernere Damasi
 fuit, utrum tres in Deo Hypostases
 sint dicendæ, (potuisse vero Hierony-
 mus probat, longa ad illum seriatim
 Epistola) nisi quo in similibus rebus,
 id est, dubiis, necdum in Ecclesia defi-
 nitis, potitur hodie Paulus V. Experi-
 re, Sectarie, explora; invenies fidem
 nostram sibi constare, cui si quid acce-
 dit, id neque in receptas jam fidei par-
 tes pugnat; neque ab Ecclesia fit de fi-
 de; sed esse de fide declaratur, exem-
 plo omnibus seculis repetito.

At dices, in Scholis quantæ lites? quanta argumentorum pugna? Ut Scotistæ à Thomistis, ut hi ab illis dissentiunt? Quot deinde eruditi, quibus firmare suas sententias placeat, exagitare alienas? An hoc autem cum Ecclesiæ pace conveniat, quam unam & unius judicii esse jactamus? Omnino, Sectarie. Quæ in Scholis eo modo Theologi versant, res sunt dubiæ, res adiaphoræ, quibus credendis nulla necessitas, rejiciendis hæresis nulla. Unusquisque in suo sensu abundat. Non ex imperio fidei, sed ingenii arbitrio, quæ in ejusmodi controversias cadunt, rejicimus vel laudamus. Cave ergo, Ecclesiam, (cui inconstans tunica est) ob ejusmodi licitas lites tibi ipse effinxeris, divisam, laceram, in lunæ modum instabilem; cum è contrario sit sola, quæ non sibi adversetur, & in Sponsi sui modum, *quod semel assumit non dimittat*. Longe aliter hæreses; & ipse Lutherus; qui initio Missæ patronus, mox hostis illius; nunc Purgatorii assertor; mox in illud violentus; cujus denique scripta inter se

se contraria cum in conventu publico,
 à Catholico proderentur, patronum
 invenere nobilissimum Lutheranum,
 qui tanquam risum Catholicorum ca-
 ptavisset, *Forte, inquit, plus decennio*
est, ex quo hæc à Luthero sunt edita.
 Quasi apud hæreticos veritas ad om-
 nia lustra mutetur. Forfan Erasmo
 plusquam mihi credetis, Sectarii. Au-
 dite castigantem vestræ levitatis ine-
 ptias Lib. III. de Liber. Arbitrio. *Quid*
hic commemorem, inquit, quanta inter
Evangelistas, sic enim ipsi se vocant,
dissensio, quam atrox odium, quam a-
marulenta contentio, imo quanta in-
constantia, cum ipse Lutherus toties
mutarit sua placita, & subinde nova
parodoxa suppullulent?

CAP. VIII.

Miris modis, & rationibus, Deum po-
restatem Ecclesie extulisse. Quod
Romana Ecclesia sit Ecclesia Ortho-
doxa, constare ex fide quam Antiqui
Patres suis scriptis professi sunt &
Sanctorum pietate, qui omni seculo
in ea floruerunt.

Audi, Sectarie, & inclina aurem tuam ad concupiscendum decorem Ecclesiæ. Noli fastidioso nutu illius imperium aspernari. Sancta ipsi potestas, ac pene immensa, à Christo commissa est. Nam quid augustius quam solvere in terris quæ in cælo sint soluta, & quæ hic vincula injecerit, ne in cælo quidem solvi? Quicumque non habuerit illam matrem, frustra sperat Deum patrem. Importuna superbia est, in illam extolli, cui credere jubemur, à qua regi, à qua doceri.

Vide porro quam semper ac multum, Christus Dominus illi credi voluerit. Postea quam resurrexit, *Deus dedit eum manifestum fieri* (Actor. x.) *non omni populo, sed testibus præordinatis à Deo*; id est, Apostolis, & discipulis qui tunc Ecclesiam constituebant. Si publice Judæis cõvixisset, si docuisset in media templi luce, si ut Thomæ dubitanti, ita omnibus seipsum præbuisset, quis in gentibus, quis in Judæis non crederet? Sed ò vias Domini longe

ge

ge à nostris! Voluit ut Judæi ac gentes non oculis ipsi suis, sed docenti Ecclesiæ fidem haberent. At ut pauculos olim panes, sed in fœcunda & aliquot hominum millibus suffectura alimenta laxatos, Apostolorum manu distribuit. Ita per illos vitæ æternæ verba misit, quibus ad salutem pascere mur, credendo, parendo, exuendo proprii iudicii sensus.

Intuere deinde qua ratione, quo stylo, voluerit Evangelia scribi, Apostolorum Actus, Epistolas, (ut Apocalypsim præteream, in qua pene præter nomen retectum nihil habes.) Alta omnia recondita, plena sanctiori caligine: Cur id verò, nisi ut fideles in humilitatem demissi, ab Ecclesiæ autoritate penderent, cui exponenti Scripturas idem Spiritus adest, qui adfuit conscribendis? Omnino præviderat Christus orituros Arianos, Pelagianos, Donatistas & cætera hæreticorum castra, & ab ipsis Scripturis capturas occasionem errandi: Cur non in Evangelio loquutus expressius?

fius? cur non eo sermone, qui nec ambiguum esset, nec perplexus, nec obscurus, tot furores antevertit? Nescivit hæc scandala Deus, an occurrere non potuit tantillo remedio? Imo hoc ipsum ad Ecclesiæ decus. Voluit illinc suæ sponsæ majestatem accrescere, quæ sola de ejusmodi controversiis disceptaret; suos autem, electos fieri *parvulos* (ut ad subeundum cælum necesse,) & proprii ingenii sensu despecto, exponenti Ecclesiæ adhæreret.

Non vult quidem peccatoris interitum; sed quo sensu cor Pharaonis dicitur indurasse, isthoc quoque & plagas hæreticis ponit, qui nolunt contra proprii judicii *phantasmata* doceri; sed suæ scientiæ fidere, erigique in superbiam, quod est primogenitum peccatorum. Nam non primum hoc seculo grave fuit hæreticis, quod in nostra Ecclesia, credere homines juberentur, & suis sensibus, suis judiciis imperare. Augustinus lib. I. *Retract.* Cap. XII. I. *Scripti librum, de utilitate credendi, ad amicum meum*

quens

quem deceptum à Manichæis, adhuc eo errore noveram detineri, & irridere in Catholicæ fidei disciplina, quod juberentur homines credere, non autem quid esset verum, certissima ratione docerentur.

Neque neges Ecclesiam nostram illam esse Ecclesiam, cui data hæc sancta potestas est, cujus Authores à Christo fuere Apostoli, cui omnibus sæculis Orthodoxæ & Catholicæ nomen fuit. Jam in eam rem multa nos supra, non incertis; aut perplexis judiciis; multa & alii sæpe dedere. Sed est præterea quo hic oculis tuis lumen, modo non invitis, spargamus. Cujus enim Ecclesiæ membra fuisse existimas Sanctissimos Patres Irenæum, Dionysium, Ambrosium, Hieronymum, Augustinum, Gregorium Nazianzenum, Cyrillum Hierosolymitanum, Justinum Martyrem, Joannem Chrysostrum? Plures protulerim; sed testium nubem nolo. Haud dubie Orthodoxos & Catholicos fuisse fateberis. Nemo enim illorum in hæ-

vitam habebit vel ignem purgationis, vel poenam aeternam. Gregorius Nazianzenus Orat. xiv. ubi de obitu patris sui Gregorii; *Nunc magis proficit nobis precibus, quam antea doctrina,* Ambrosius Lib. de viduis; *Obsecrandi sunt Angeli pro nobis, qui nobis ad presidium dati sunt: Martyres obsecrandi, quorum videmur nobis quoddam corporis pignore patrocinium vendicare.* Possunt pro peccatis rogare nostris, qui proprio sanguine etiam si quae habuerunt peccata, laverunt. Isti enim sunt Dei Martyres, nostri Praesules, speculatores vitae actuumque nostrorum. Non erubescamus eos intercessores nostrae infirmitatis adhibere. Cyrillus Hierosolymitanus in iv. Cateches. *Aquam aliquando mutavit in vinum, quod est sanguini propinquum, in Cana Galilaeae sola voluntate, & non erit dignus cui credamus, quod vinum in sanguinem transmutavit? Quare omnium certitudine corpus & sanguinem Christi sumamus; nam sub specie vini datur sanguis, &c.* Ne ergo consideres tanquam nudum

reſeos ſuſpicionem venit, nemo non litteris & ſanctitate notiffimus, nemo non iis ſeculis vixit, quæ ut incorrupta extollitis: Conferamus igitur veluti in tabulam, ex ſcriptis eorum, lineamenta fidei in qua vixerunt; ut tu procul dubio veram Eccleſiam eſſe ſcias, in qua unica fides illa ſervatur.

Irenæus Lib. III. Cap. 3. *Ad hanc enim Romanam Eccleſiam propter potentioſiorem principalitatem neceſſe eſt omnem convenire Eccleſiam, hoc eſt, eos qui ſunt undiq̄, fideles; in qua ſemper ab his qui ſunt undique, conſervata eſt ea, quæ ab Apoſtoliſ eſt traditio, Dionyſius, Cap. I. Eccl. Hierarch. Primi illi Sacerdotali munere duces, ſumma illa, & ſuper ſubſtantialia, partim ſcriptis, partim non ſcriptis inſtitutionibus ſuis, nobis tradiderunt. Ambroſius Oratione in Satyrum: Percunctatus Episcopum eſt, ſi cum Episcopis Catholicis, hoc eſt, ſi cum Romana Eccleſia conveniret. Hieronymus Epift. LVII. Ad Damafum Papam. Ego nullum primum, niſi Chriſtum, ſequens, beatitudini tua id eſt, cath-*
the-

theda Petri communionem confocior. Super illam Petram edificatam Ecclesiam scio. Quicumq; extra hanc domum agnum comederit, profanus est. Si quis in arca Noë nō fuerit, peribit regnante diluvio. Idem in Epistolā ad Philemonē. Merito Apostoli voce laudatur Philemon, quod mandata eius opere praverat, & possit dicere. Voluntaria oris mei complacent tibi Domine; plus quo faciens quam preceptum est, vincat eos qui tantummodo imperata fecerunt, & jubentur dicere, servi inutiles sumus, quod debuimus facere fecimus, Virginitas quoque majori premio coronatur, quia preceptū Domini non habet & ultra imperata se tendit. August. lib. ix. Cōfess. Cap. 12. In eis precibus quas tibi fudimus cum offerretur pro ea matre mea mortua, sacrificium pretii nostri, iam juxta sepulchrū posito cadavere, &c. Et lib. ii. De Genesi, contra Manichæos, Cap. xx. Sed qui forte agrum non coluerit, & spinis eū opprimi permiserit, habet in hac vita maledictionē terra sua in omnibus operibus suis, & post hanc vitam

nudum panem, & nudum vinum; corpus enim est & sanguis Christi, secundum ipsius Domini verba. Quamvis sensus hoc tibi suggerit, tamen fides te confirmet, ne ex gustu rem iudices. Deinde; Hoc sciens & pro certissimo habens, panem hunc qui videtur à nobis, non esse panem, etiamsi gustus panem esse sentiat; sed esse corpus Christi; & vinum quod à nobis conspicitur, tamen si ipsi sensui gustus vinum esse videatur, non tamen vinum, sed sanguinem Christi esse. Justinus Martyr in Apolog. ad Antonium: Nisi libero arbitrio genus humanū, & res turpes fugere potest, & pulchras, ac bonas sequi; extra causam, culpamque est eorum que quoquo modo aguntur. Sed ipsum libero arbitrio, liberaque voluntate, & recte facere, & peccare docemus. Joan. Chrysostomus, Homil. LXXXVII. in Joannem, sic Petrum loqui facit tristem quod Jesus tertio quæsiisset, Petre amas me? Propterea contristatus sum, ne forte me amare arbitratus, non amem, ut ante cum me fortem & constantem

stantem purarem, imbecillis inventus sum; & Homil. xi. in primam ad Corinth. Multis de causis incertum est nostrum iudicium; una, quod multa opera nostra non lateant.

Jungamus hæc, si lubet, symbola sanctissimorum Patrum, dispensatorum domus Dei. Animadvertite porro, Sacerdote, cujus Ecclesie faciem hæc tantorum artificum pictura constituat. Necessè est omnes fideles convenire ad Romanam Ecclesiam. Non tantummodo scriptis, sed & traditionibus, Christi discipuli nobis quod crederemus relinquere. Ex eo quod quis cum Romana Ecclesia convenit, scitur illum convenire cum Episcopis Catholicis. Episcopus Romanus est Petri successor neque, ulla salus est, nisi in communionem illius quam regit Ecclesia. Multa sunt, eaque, Deo gratissima, supererogationis opera, quae nempe præceptum Domini non habent, & ultra imperata se extendunt. Ecclesia pro mortuis orat. Eucharistia est sacrificium, & ab Ecclesia Deo offertur pro mortuis. Sunt duo poenarum genera post hanc vitam, ignis purgatorius.

gatorius, & aeterna supplicia. Sancti orant pro nobis in celo, & ipsi à nobis orandi sunt, ut nos precibus suis juvent. Christus in Eucharistia vere transmutavit vinum in sanguinem suum, ut in nuptiis ad Canam Galilea mutaverat aquam in vinum. Pro certissimo habent Christiani, panem, qui videtur in Eucharistia, non esse panem, etiamsi gustus panem esse sentiat; sed esse corpus Christi; item vinum, etiamsi gustus vinum esse putet, non esse vinum sed sanguinem Christi. Liberum arbitrium est in nobis ad bene vel secus agendum. Christiani de sua salute incerti sunt.

Ecce tibi, Sectarie, sanctissimorum, vetustissimorumque Doctorum, sine furo, sine fraude sententias; quos certum est in unius Catholicæ Ecclesiæ communiōne vixisse, charitatis inter se, & fidei vinculis, nexos. Certum hoc, inquam. Nam si dixeris hos fuisse diversarum Ecclesiarum viros, & unum alteri hereticum visum; in te pugnabunt omnes historiae; teque inscitiae, aut pugnantis in verum audaciæ conscientia.

scientia ipsa damnaverit. A quo enim docto, ac probò ullus eorum hæreseos arcessitus? aut quæ suorum temporum Ecclesia in illos est invec̃ta? quis ab eorum communione refugit? Denique quis eorum non alterum laudat? Et his porro seculis floruerunt quibus impune non erat, vestro quoque iudicio, vel minimum de fide delibare. Ita H. Casaubonus in Epistola jussu Serenissimi Britanniarum Regis scripta ad Illustriss. Card. Perronium, Observ. 1. cum de illo ævo ageret. *Ausus erat aliquis fidem toto Orbe approbatam, quamvis leviter incrustare? facile erat vel puero τὸν ἐρεσδοξῶντα in sua novitate deprehendere. Fure autem veritatis deprehenso, omnes Pastores totius orbis, si opus erat, commovebantur: nec semel commoti prius quiescebant, quam de medio malum sustulissent, & securitati ovium Christi consulissent.* Ergo ex vestra quoque sententia, Fidem nec minimum hi Patres violabant, quorum apertissimas in vos sententias modo protulimus, imò nec novi aliquid afferere-

afferebant; sed receptam jam antea fidem. Quippe nec à sui seculi ullis, *accusati novitatis*: Neque quicquam ab Ecclesia decretum in illos est. Quid plura? etiam soletis triumphare si ex eorum scriptis exculpi quid possit, quo putetis vestros errores adornari.

Cum igitur in Ecclesia Catholica vixerint isti Patres, cum ab illa sint edocti, & in illa Doctores extiterint, sequitur, & nunc illam Ecclesiam esse Catholicam quæ jam sentiat, quod tunc illos sensisse liquido constat. Nemo nisi ex insanis, hoc neget. Nunquam enim veritas, id est, nunquam Ecclesiæ doctrina, mutabilis.

Restat itaque ut sancte quæramus, quæ sit Ecclesia, quæ hodie sentiat, quod hos olim sensisse ostendimus. Nulla omnino præter Romanam Catholicam. Vides enim de illis fidei partibus de quib. nobiscum litigatis, eorum calculos qui vos damnent, qui nobis consentiant, adeo multos, publicos, certos, ut sit facilius dubitare an omnino scripserint, vixerintque isti Patres

tres quam de hæresibus vestris quid vno, ac veluti præfago consensu crediderint.

Nec dicatis nævos esse, quos in illis collegimus; & nos illarum fordium non integritatis, successores. Frigida, & inepta responsio. Eane adeo levia ut sint nævi non hæreses; Si panis quæ in Eucharistia videmus, panis est. Si Papa non est illius Ecclesiæ rector, extra quam non est salus; si Electi sunt certi de salute; si Ecclesia non offerebat pro mortuis Eucharistiæ sacramentum, &c. nævos putes, an hæreses, in contrarium sentire ac docere? Cur hæc igitur ipsa jam in nobis damnatis ut hæreses? cur adeo turbulento divortio eorum gratia Rempublicam & Ecclesiam evertistis hoc seculo? Si hos inquam (ut dicitis) nævos, in sanctis & Orthodoxis viris, sine rixa, sine tumultu olim tulit Orthodoxa Ecclesia; unde nova ferocitas, ut qui idem sentiunt, jam sint vobis idolatræ, impii, proditores Scripturarum?

Sed

Sed o vos pro tribunali scilicet, de Ecclesia, de Patribus judicantes! Nævi sunt? quis probatæ doctrinæ id antehac illis objecit? Quis veterû Christianorum has in ipsis quas modo laudavimus sententias reprehendit? Et ne dicas omiffas, contemptasve, quod de exiguis agerent, ad quæ non se demittat in majoribus occupata Ecclesiæ cura, sunt de gravissimis rebus, sunt publicæ, sunt ut plurimum ab Episcopis ad instruendos populos scriptæ. Num enim non fuere Episcopi, Irenæus, Ambrosius, Nazianzenus, Cyrillus, Augustinus? Nec omiserim, quod hi plerumque non ex suo tantum sensu loqui se ajunt, sed ex communi Ecclesiæ ritu. Nec tam enim Augustinus hic docet sacrificiû pro mortuis offerendum, quam enarrat quid egerit ipse, dum Christiano more sacrificium Eucharistiæ, pro ipsius matre defuncta, fideles offerrent. Et Cyrillus de fide Christiana esse docet hanc suam, imo nostram, de Eucharistiæ sacramento sententiam. Justinus quoque

que Martyr ait, *Christianos docere*, liberum arbitrium ad peccandum, aut recte vivendum, in homine esse.

An illi ignorarent, quid de istis suo seculo sentiret Ecclesia? An impudenter atque impune, de doctrina Ecclesiae mentitos existimes? Igitur si hi navi; non sunt navi Patrum istorum, sed ipsius Ecclesiae navi. Cujus autem Ecclesiae? sanctae illius, Apostolicae, Primitivae, illorum denique seculorum, cujus fidem damnare Lutherus Calvinusque erubuit. Accusamur igitur damnamurque à vobis, quod simus in Ecclesiae fide, quae fuit Martyrum aëvo, crimen est ea sentire, quae tunc docebant Christiani; Et vos misera fraude illam quidem Ecclesiam colore simulatis (nam quo aliter apud populum vobis auctoritas?) nos autem, quod cum illa sentiamus, ultimae impietatis viros esse contenditis. An ullis stellionibus in diversum tam facilis color? Vidi in Sectariis multos, literarum quidem amantes, sed quos alia studia, curaeque diversae, ab eruendae veritatis cura ar-

cuerant, qui ignari, vel ætatum quibus Patres Antiqui vixere, vel sententiarum quas nobis reliquerunt, ubi quid ejusmodi prodebat, confusis animis ad rem insperatam stupescerent: Sciant illi neminem horum patrum, quorum hic verba protulimus Augustino & Chrysostomo recentiore esse; quorum tamen & doctrinam & seculum; Sectariorum sæpe præcipui laudare, ac sequi se fingunt.

Ex his Sectarie, liquido scias, Ecclesiam nostram Ecclesiam esse Catholicam. Nam in Ecclesie Catholice sinu vixere illi Patres, & de fide Christiana cum ea sensere, quæ autem jam sentiat idem quod illi, nulla est in Orbe terrarum præter Romanam Ecclesiam. Est ergo procul dubio illa Catholica. Agnosce nunc sanctissimam speciem sponsæ Dei, & illi te dede. Preciosa est servitus in tantæ Matronæ familia esse. Scias denique non Ministris tuis, aut tibi; sed illi, scientiæ claves datas, quod si quid doceat sensui tuo adversum, adeo ut dicere possis,

durus hic sermo est, noli cum Capharnaitis averti; sed intellige te humano, & imbecilli ingenio niti, illam porro divino, quæsiturum etiam aliquando à te Deum, quam illi fueris obsequens, quam ad credendum pronus, cui credere jussus eras; non quam anxie, aut ingeniose, de rebus disputaris, quæ non tibi privato homini, sed Ecclesiæ creditæ erant.

Prolixior jam non erò in probanda tibi Ecclesia à diffusione doctrinæ quæ omnes Orbis partes sua sanctitate pervasit; ab unitate fidei, quam tot locorum divortia non corrumpunt; à nomine Catholicæ quod extorquet ab invitis hæreticis, nam si apud Lutheranos Catholicos nomines non eo nomine Calvinistas, sed nos ille designatos intelliget. Sin loquaris Calvinistæ, & de Catholicis agas, nos etiam eo nomine, non Lutheranos censuerit. Hæc inquam, omitto. Illis scribo qui sanari non graventur, nec qui dissentire, aut disputare malint, quam ex disputatione vera colligere. Liqui-
dissi-

diffimas rationes quas anteposuimus,
 libet non amplius, quam uno argu-
 mento, tanquam gemma cælare; No-
 stram esse Ecclesiam, quæ omni tem-
 pore homines aluit sanctitate ad mi-
 raculum claros; eruditionis etiam tã-
 tæ, ut scias non ineptia eos, sed matu-
 ro, egregioq; iudicio, ad severam pie-
 tatem divertisse. Quid Bernardus?
 Quid Thomas Aquinas: uterq; stirpe
 clarissima, & in divitias editus; uterq;
 summo ingenio; in Scripturis uterque
 versatus. Divitias abdicant, fiunt Mo-
 nachi, Sacerdotes (dita vobis jam no-
 mina) in nostra fide vivunt, pro nostra
 fide scribunt. Quod ad mores, eximia
 illis integritas; Scripta, Deum auspi-
 cem spirant; sublimia, pia, cælestia.
 Nec abfuere miracula; nisi vultis o-
 mnibus qui tunc vixere authoribus fi-
 dem abesse. Denique & Thomæ do-
 ctrinam ipsi miramini, quem vir nuper
 in litteris summus Jac. Cujacius, pri-
 mum ab Aristotele Philosophum
 merito dixit. Et Bernardus, ipsius
 H 2 Calvi-

Calvini iudicio, sanctus, ac doctus fuit.

Cœcos illos fuisse existimes, ut errores non viderent quos in nobis jam carpitis : cœcos, inquam, tantæ eruditionis, tanti acuminis viros ? An timidos, & qui pro Dei cultu, pro sua salute, pro communi fidelium bono, non auderent errores Ecclesiæ iudicare, vitam quoque si necesse, projicere, quam perpetua abdicatione voluptatum in longam veluti mortem sponte mutaverant ?

Nè in his solis morer, quid uterq; Anselmus ? quid Hugo ? quid subtilis ille Scotus ? quid innumeri alii, quos omnes nec referre memoriæ nostræ est, nec capere tantilli voluminis ? Non pii fuere ? non docti ? non ingentis ingenii ? Atqui nostræ Ecclesiæ erant alumni, & omnia quæ in nobis damnatis laudaverunt. Liber exiguus, sed insignis est, & sua mole, si spiritum spectes, major, seu Gersonis sit, seu Thomæ de Kempis, seu Abbatis à Gersen. Titulus est, *De Imitatione Christi*. Audacter.

dacter asseverem, tam conjunctam
 Deo mentem, tam pudenti pietate per-
 fusam, propemodum in abdita Dei ra-
 ptam, non potuisse placitos illi cultus
 & sinceræ fidei regulam ignorare. Fu-
 it autem ille ex nostris, ut constat; &
 si erramus nobiscum erravit. Jam
 Franciscus de Assisio, jam alter ille de
 Paula. Vitam spectata, mores, miracu-
 las Angelos dixeris carne contactos.
 Uterque sanctissimæ familiæ Pater; u-
 terque pene supra hominum vires, ho-
 minum opera deseruit, Deo adhæsit.
 Etiam miracula quæ per eos divina vis
 edidit, tantis authoribus, tot indicis,
 testibusq; firmata, non aliter damna-
 vere vestri Ministri, quam infidelis su-
 percilii contumaci audacia. Philippus
 Cominæus quanti judicii vir fuerit,
 imperitus qui nesciat. Atqui laudi-
 bus quibus addi nil possit, S. Fran-
 ciscum de Paula adhuc vivum exorna-
 vit. Denique, inquit, *neminem unquam
 vidi, ex cujus magis ore videretur Spi-
 ritus sanctus loqui.*

Unicum aedam; sanctissimæ me-

moriæ Carolum Borromæum. Is enim
 adhuc spirantium hominum testimo-
 niis clarus, & certissimis miraculis a-
 pud probos insignis est. Nemo sat di-
 xerit, quanta viro integritas; quâ cre-
 bris, verisq; jejniis, cilicio, cæteris-
 que ad domandam carnem suppliciis,
 sibi severus; quam assiduis precibus
 sæpe noctem diei conjunxerit, quam
 non modo frugali, sed inopi mensa
 contentus, quam profusi animi in e-
 genos, quâtus pudicitiaæ assertor, scan-
 dali hostis, commissum sibi gregem
 quam vigili labore curaverit. Omit-
 to B. Xaverium, è Societate Jesu, In-
 diarum Apostolum, omitto hujus avi
 innumeros, quorum odor coram Deo
 & hominibus fragrantissimus spirat.
*Nunquid colligunt de spinis uvas, aut de
 tribulis ficus?* Hi sunt palmites qui
 manent in Patre qui ab eo purgati fru-
 ctum afferunt in patientia, alius trice-
 simum, alius centesimum. Fatebor
 Christianam simplicitatem mentis
 meæ. Amo ego in illorum Ecclesia esse.
 Ex scriptis eorum, scio ipsos capacis-
 simæ

simæ indolis extitisse & maxime cultos, ex moribus, integerrimos video; plerosque eorum testatissimis miraculis Deo probatos. Apage post hæc profanam sapiendi, disceptandi, iudicandi, ambitionem. Eorum vestigia mihi placent. Non possunt tales viri, & quibus Deus noster tantopere charus fuit non etiam Deo chari fuisse. Non peribit qui eorum fidē sequetur, qui eorum operibus æmulus erit. Et illo quoque nomine mihi invisa, Sectarie, & detestabilis vestra Ecclesia, quod hos videam non modo in nostra floruisse, sed & *perfecto odio* incensos hanc vestram haud secus, ac diaboli domicilium scriptis, opera, voce damnasse.

Vides ergo non modo, Sectarie, tuam Ecclesiam non esse Ecclesiam; sed & nostram esse illam, quæ à Christo inter tot turbines non defecit; in qua Patres antiqui vixerunt, quæ omnibus seculis multorum sanctitate *bene Deo complacuit*, quæ jam ab Apostolica ætate accepit illam fidem, ac tenuit

quam in ea nunc demum vos carpitis. Sentis denique si cor tibi, aut animus, vel in ea vivendum, vel extra hanc percundum.

CAP. IX.

Cur Sectariis in Pontificem odium. Convenientissimum fuisse, ut toti Ecclesie summus Pastor relinquēretur. Ejusmodi fuisse S. Petrum probatur ex Scripturis. De nominibus, Petrus, & Petra.

Ecclesiam autem istam, delicias Christi, cælum Angelico casu orbem novis coloniis implentem, noluit Deus instar destituti navigii carere rectore. Curam Petro demandavit, & per hoc successoribus Petri, quos à Petro Romana Ecclesia habet Episcopos. Sed hæreditarium odium hæreticis inest in illum Christianorum Patrem. Nihil furibus invisius magistratu; maritos mœchi non ferunt; adulteros numos in dex lapidis offendit. Quid mirum, cum hæresis omnis in Eccle-

Ecclesiam pugnet, si earum nulla possit cum Ecclesiæ capite convenire? Necessè hæreticis, aut fateri justo se iudicio de Christianis expunctos, aut in ipsum Judicem erigi qui expunxit. Sciunt, stante illo se stare non posse, se hæreticos iis fore, quibus Pontifex ille erit.

Sed maxime illius seculi hæresis in hanc Apostolicam Sedem invecta est. Putes satanã imperasse, quod in Pharsalica acie Cæsar, *Miles faciem feri*: adeo acerbum intulere Capiti nostro bellum. Nunc itaque per tantas injurias grassantibus est obstandum. Pugnandum in illos, aut verius, pro ipsis est. Demulcenda asperitas, quã in hac fidei nostræ parte sibi finxerunt. Velint modo non inimicitiis suis credere, non obruere odio iudicium suum. Rationi se permittant: Scripturisque moderantibus rationi: Patres denique de Scripturarum sensu arbitros esse sinant, qui magnis insignes ingeniis, Deo & Scripturis addicti constituerunt priscis temporibus illam ipsam

Ecclesiam, suo consensu, numero, & doctrina, quam inviolatam fuisse hæretici ipsi non negant.

Fuit igitur divinæ prudentiæ, dare Ecclesiæ Caput in terris; ne semper aut opus Christo esset ad omnem controversiam de cælo loquente, aut pertinacibus locus fieret divertendi ad proprios sensus (propriis sensus dico, quos quique ex Scripturis proprio iudicio, propria authoritate eliciunt.) Nam non satis, Spiritum sanctum adesse Ecclesiæ; nisi sit aliquis qui *viva voce* nos doceat, quæ sit illa Ecclesia quam Spiritus sanctus regit, inter tot sectas quæ singulæ sibi unis adesse illum Spiritum gloriantur. Habet quidem in cælis Ecclesia Principem, Dominum, Caput, Christum, qui etiam *acquisivit sanguine suo* (Act. xx.) Sed modo sunt dies, quibus nos *jejunamus quia ablatum est sponsum à nobis*. Scripturas, & Traditiones reliquit, quibus utiq; regeremur: Sed in Scripturis, & Traditionib⁹, cõmmissi homines multa possunt, multa querere, de multis

multis ambigere. Nec jam ipse eo modo nobiscum est, ut in dubiis ab eju ore pendentibus dicamus, *ediffere nobis parabolam istam.* Reliquit ergo Vicarium cujus cor atque fidem in sua manu teneret, *constituit fidelem servum, & prudentem super familiam suam, ut det illis cibum in tempore.* Ita sumus Christiani, ut simus & homines. Non habemus sanctiorem Apostolis Clerum. *Facta est autem & contentio inter eos, quis eorum videretur esse major.* An putas, non omnia insolentia ambitionis in Ecclesia transversim rapienda, nisi (ut ait Hieronymus, Lib. I. in Jo- vin.) unus electus esset, *ut capite constituto schismatis tollatur occasio?* Ubi ordo, devenitur ad aliquem primum, ubi non ordo, ibi confusio. Disceptent ex Episcopis aliqui, ex Metropolitanis, ex Patriarchis; quæ in Ecclesia turbæ, nisi alicujus potestate & judicio componantur.

At inquires, Concilii generalis judicio stabunt. Quasi ad omnia momenta ut lites accendi, ita Concilia cogi pos-

sint, & ad jurgantium libidinem toto Orbe Christiano Præsules de suis sedibus exciendi; Cum etiam nec de fide utique semper Metropolitanis, aut Patriarchæ certent, sed de levioribus causis, quæ ad odium quidem inter illos idoneæ, tamen advocando Concilio leves sint, aut indignæ. Sed num præterea credis, aut Concilium perpetuo posse consistere, aut nunquam nisi Concilii tempore orituras de fide, vel moribus turbas? Quem porro in dubiis illis, quæ extra Concilii tempus erunt, Episcopi consulant? in cujus sententiam Ecclesiæ membra consentiant? Sibi ipsis credant Episcopi? ex suo sensu Scripturas exponant? Atqui vel fatendum est Episcopos ejusmodi non posse errare, vel in ejusmodi controversiis posse etiam errare Christianos, qui ipsis adhæserint. Quod Episcopi non possint errare, experientiæ veritate refellitur. Hæresiarchæ aliquot, plurimique hæretici, fuere Episcopi. Euzoium Antiochenum memorem, Lucium Alexandrinum, Auxentium Mediolanensem? quid Nestori-

storium? quid Conciliabula aliquot ex hæreticis Episcopis tota? Restat, ut cum Episcopis, id est, Pastoribus, errare possint greges, si extra Concilii tempus aliquid dubium in fidei rebus inciderit, & divisa à seipsa Ecclesia ex variorum Episcoporum sensu, varia quoq; huc illuc pronunciet. *Omne regnū in se divisū desolabitur.* Cum tanto fundamentorum vitio non staret Ecclesia. Et ne in hæc mala incideremus, electus est Pastor à Domino, ad quem ascenderemus, quando cunque difficile, & ambiguum apud nos iudicium esset.

Accedit nec Conciliorum quoque decreta, nisi illo vindice, satis in tuto esse. Quidni enim ut Scripturarum sensui, ita & Conciliorum possit imponi? Sciebat Hieronymus non communicandum hæreticis, sciebat nullo modo violandam Nicæni Concilii fidem. Sed quanquam immensæ doctrinæ vir metuebat in discernendis hæreticis & doctrina Nicæna, exerrare, quia multi se fingeant Con-

H 7

cillii

cilii sensui adhærere; nec aperte, sed per circuitum peccabant. Quid ille inter hos fluctus? Sciscitatur Pontificis sententiam, qui tunc præerat loco quem elegit Dominus; scribit ad Damasum Papam, orat ut significet nominatim, quibus Episcopis in Oriente communicandum sit, à quibus fugiendum. Ita ille, ita cæteri Patres se demum in Ecclesia Christi esse putarunt, si essent in Ecclesia quam Petri successores gubernarent.

Longum esset enumerare incommoda Christianam rem pressura, nisi à Pontifice, tanquam spiritu, tantum corpus regeretur. Continuo miraculo, opus sit, ut charitatis & fidei nexu jungamur, ni in Præsulem omnes respiciant, qui unus unius gregis Pastor, totum gregem contineat. - Et hoc vinculo destitutæ hærefes, ut per quãdam ambitiosæ libertatis speciem creverunt, ita mox in multiplices sensus effusæ, & jam se non ferentes, ceciderunt, & cadent. Sic Eunomius Arianus secessit ab Ario, & Eunomianos
insti-

instituit, & hinc utrique sectæ (ut ait Sozomenus) pernicies. Fac ministros hæreticorū hoc seculo in diversis provinciis, ut sæpe fit, dissidere, quis schisma componet? cujus auctoritati cedent? Imo, cur non hodie inter se consentiunt? cur tot in illis certamina? Finge Lutheranorum, Calvinistarum, Anabaptistarumque, aliorum convenire Concilium. Quis speret inde concordiam? quis Spiritus sancti pacem? Fungus sit & in hujus ipsius seculi rebus expers, in quo toties inter illos frustra tētata pax, scriptis, sequentibus, colloquiis, Scripturas tamen laudant, loquuntur Spiritum sanctum, sed quia in commune nemini credunt, cujus sit convocare Concilium, illique præsidere, ut defectæ vinculis rates, se temere allidunt; in diversa dissipantur. Inde fervent indies nova sectarum examina, detrahūtq; illæ parentibus mox per suam progeniē peritura, Eutherani molles, ac rigidi, Calvinistæ Protestantes, Calvinistæ Puritanici, Brunistæ, Zuingliani, Trinitarii,

tarii, Zuincfeldiani, *trecentis versibus tot impuritates traliqui nemo potest.* Ut solutæ igitur fascēs latiori quidē igne, sed mox defecturo luxuriant; colligatæ diutius & validius inardescunt. Ita hæreseon licentia post populas subito incendio terras vix unum aut alterum seculum ferre potest. Ecclesia intra castra, & sub duce, castigata, ita lucet, ne tamen consumatur; ita sacro fermento tumescit, ne rumpatur.

Utilitatis itaque præcipuæ fuit, ut constitueretur Ecclesiæ visibilis Rector. Quibus autem argumentis probamus constitutum? Prima nobis auctoritas ex Scripturis, quæ in recensendis Apostolis non tantum primo loco Petrum ponunt, sed signate *primum* vocant. Matth. x. *Duodecim autem Apostolorum nomina sunt hæc: Primus Simon qui dicitur Petrus.* Cur primus? an à vocatione? Ne hoc putes. Andræas eodem modo primus fuit. Nam & prior Christum sequutus est (Joan. i.) & Petro deinde nunciavit, *invenimus Messiam & adduxit eum ad Jesum.*

sum. Cur igitur *primus*? nisi quia altiore cæteris potentiam nactus? *primus*, inquam, dignitate, potestate. Et is Apostolorum ordo non ab hominibus constitutus, non ab Evangelista, sed à Christo. Ita in hunc Matthæi locum Hieronymus: *Ordinem Apostolorum, & meritum uniuscujusque, illius fuit distribuere, qui cordis arcana rimatur.* Idem lib. I. adversus Jovin. Propterea inter duodecim unus eligitur, ut capite constituto schismatis tollatur occasio. Ergo illa electio, ille Primatus, non honoris tantum erat, ut primus sederet, primus nominaretur; sed etiam potestatis ut schisma tolleretur. Neque enim schisma sublatum sit, si sciant quo ordine debeant sedere Episcopi, sed si sciant, ex cujus debeant autoritate pendere. Et hoc utinam satis expendat Novatorum curiosa temeritas.

Sequitur apud Matthæum locus, omni exceptione major (Cap. XVI.) *Et ego dico tibi, quia tu es Petrus, & super hanc Petram edificabo Ecclesiam meam,*

meam, & porta inferi non prevalebunt adversus eam. Et tibi dabo claves regni cælorum. Et quodcunq; ligaveris super terram erit ligatum & in cælis, & quodcunq; solveris super terram erit solutum & in cælis. En fundatam super Petrum Ecclesiam, & tu ausis, Sectarie, ab eo fundamentum recedere? At, inquires, fundamentum aliud nemo potest ponere, præter id quod positum est, quod est Christus Jesus. I. Corinth. 3 Immo & Apostolum audi, de alio fundamento loquentem, Ephes. II. *Estis cives Sanctorum, & domestici Dei, superadificati super fundamentum Apostolorum, & Prophetarum.* Vides diversa ratione diversa Ecclesiæ fundamenta constitui. Fundamentum ergo est Christus non ab alio positum, sed à se ipso, verum summum, & sine quo non modo non est Ecclesia, sed esse non potuit. Sed ipse qui ita est fundamentum, ut sit etiam Architectus, fundamenta tantæ Aedis veluti secundaria stabilivit. Prophetas, Apostolos, & nominatim Petrum, cui si nihil amplius quam cæte-

ris concessisset Apostolis, quam frustra hæc nominis mutatio, Simonis in Petrum? quam frustra hic præmissæ speciatiim illi claves, & potestas vinculorum? Dic quod censes, Sectarie, sed confessione ingenua, cur hæc ad Petrum, nisi quod ipse excellentiori ratione quam cæteri in fundamentum statuendus Ecclesiæ, cæterorum (ut antea diximus) princeps; & *Petra* appellatus, ut scires degeneraturos nonnunquam Episcopos, qui cæteris Apostolis successissent, illisq; commissas Ecclesias. At nec Petri successores, eum sicut *Petra*, nec Ecclesiam *fundamentam* supra illos, hæreseon aut perfidiæ vento casuram.

Sed, inquires, Petrus & Petra, generibus differunt, neque latine Petrus significat Petram; cur igitur Petrum & Petram, pro eodem acceperis? Linguae Hebraicæ atq; Syriacæ idioma sibi difficultatem hanc imputat, apud quas Cephas, quo nomine Christus Petrum appellat, Petram quoque significat. Non sunt scilicet duæ voces, qua-

quarum altera hominis nomini conveniat, altera saxo, seu Petrae. Sed veluti in Latinis, *Lapis* masculini est generis, ita Cephias ejusmodi generis apud Syros est, ut cum proprie Petram significet, tamen & possit, appellationi alicujus hominis convenire. Disce rem ex linguarum scientissimo Hieronymo, in Epistolam ad Galat. Cap. II. *In Evangelio, & in altis Pauli epistolis, & in hac quoque ipsa, modo Cephias, modo Petrus scribitur. Non quod aliud significet Petrus, aliud Cephias, sed quod quam nos Latine & Graece Petram vocemus, hanc Hebraei & Syri propter linguam inter se viciniam Cephiam nuncupent.*

Eant nunc novitii Sectariorum Grammatici, eant inanes Magistelli: & se melius ex Syriaca lingua Christi verba capere jactent, quam ille Hieronymus, quo cum nemo Patrum aequalium, aut qui inde vixerunt, de Syri Hebraicive sermonis peritia certavit. In contextu autem Graeco ideo terminatio variatur, quod Πέτρος, &

πέτρος

πέτρα, ejusdem significationis in græcis fit: πέτρα & igitur, virilis generis nomen datur Apostolo, & Ecclesia super πέτραν dicitur ædificanda, ut Ambrosius declinetur, nec simpliciter super hominem illum, qui πέτρα dicebatur, sed super illum tanquam πέτραν sive ea ratione qua erat constitutus à Domino Petra & fundamentum Ecclesiæ, sciretur statuenda Ecclesia. Et sequutus Græca verba, Latinus interpres, reddidit, *Tu es Petrus; & super hanc Petram, &c.* Satis præterea scias; ex articulo, *hanc*, jam de eo Cepha, seu saxo, seu homine, loquutum Dominum esse, *Super hanc Petram ædificabo, &c.* nec de ullo loquutum illic invenias, nisi de Petro, *Tu es Petrus & super hanc Petram, &c.*

At, inquires, Petrus vir erat, cur illi tributus non virilis articulus *hanc petram*? Expeditares. Fuere Romani qui Facula dicerentur, quis autem reprehenderit ita loquentem? O optime Facula, tu es Facula, & illa Facula toti rei publicæ allucet. Cuidam cognomen Bestia fuit; nec reprehendas dicentem

centem tu es Bestia, & te Bestiam præ-
 buisti. Fuere Furii dicti. Num ab usu
 loquendi sit, tu es Furius, & per tuas
 Furias oppugnatur respublica? Deni-
 que sive aliquod nomen & homini, &
 alteri rei quæ virilis generis non sit,
 omnino aptatum est, ut quæ modo po-
 suimus, Facula, Bestia, & Hebraice
 Cephas, sine deflexione aliqua utri-
 que conveniet, ut Furia, Furius, Cice-
 ra, Cicero, Petrus, Petra, &c. nihil mi-
 rum, si cum innui placet, hominem a-
 liquid de virtute, efficacia, aut natura
 habere rei illius, cum qua nomine ipso
 vel in totum, vel ex parte convenit;
 sæpe genus, & articulus ille ponatur,
 non qui homini, sed qui rei consentit,
 cui homo confertur, tanquam osten-
 di placeat, jam hominem in illius rei
 naturam quodammodo transisse. Et
 hoc vulgarius in usu loquendi, quam
 ut anxie doceri debeat, possit ve à
 perito, & qui frontem ha-
 heat, reprehendi.

CAP. X.

*Sententia Patrum, de Petra supra quam
est edificata Ecclesia; & omnino de
potestate Summi Pontificis.*

Non sum ego, Sectarii; sed Patres
antiqui, qui per hanc Petram,
Petrum ipsum intelligunt; quorum
varia loca, in commodum, si uti velis
tuum, eximiorum aliquot hominum
diligentia collegit. Plures enim sunt,
in quibus nec seculum carpas, nec
aut scientiam, aut pietatem desideres.
Ex omnibus, ne actum agamus, tres
non amplius Græcos, totidem Latinos
satis erit exscribere. Nam qui illos
contempserit, nec pluribus credet.
Gregorius Nazianzenus in Orat. de
moderat. serm. in disput. *Petrus petra
vocatur atque Ecclesie fundamenta fi-
dei sue credita habet.* Athanasius in
Epist. ad Felicem. *Tu es Petrus, & super
fundamentum tuum Ecclesie columna,
id est Episcopi; sunt confirmata.* Chry-
sostomus Homil. LV. in Matth. *Dom-
inus ait, Tu es Petrus, & ego super te adi-
ficabo*

*ficabo Ecclesiam meam. Cyprianus Epist. ad Iubanum. Ecclesia, quae una est; super unum, qui claves ejus accepit, voce Domini fundata est. Hieronymus ad Damasum Epist. LVII. Ego nullum primum nisi Christum sequens, beatitudi-
 dini tuae, id est, Cathedrae Petri commu-
 nione confocior: super illam Petram a-
 edificatam Ecclesiam scio. Quicumque
 extra hanc domum agnum comederit,
 profanus est. Augustinus, in Psalmo
 contra partem Donati. Numerate
 Sacerdotes, vel ab ipsa Petri sede: ipsa
 est Petra quam non vincunt superba in-
 ferorum porta. At hic denique auda-
 ciam sumitis, nec in nostris Augusti-
 num vultis haberi: Num enim abdicata
 nostra sententia in vestram ivisse,
 per petram intellexisse Christum: Et
 qui Patrum in vos consensum negligi-
 tis, ubi ex ipsis aliquid ad vestros erro-
 res videtur averti: toti in acclamando
 estis. Audiendus igitur Augustinus eo
 loco quem nobis objicitis. Is est lib. 1.
 Retract. Cap. XXI. In hoc libro dixi in
 quodam loco de Apostolo Petro, quod*

in illo tanquam in Petra fundata sit Ecclesia: qui sensus etiã cantatur ore multorum in versibus Beatissimi Ambrosii, ubi de gallo gallinaceo ait, hoc ipsa Petra Ecclesia canente, culpam diluit. Sed scio me postea sepiissime sic exposuisse, quod à Domino dictum est. Tu es Petrus, & super hanc Petram adificabo Ecclesiam meam, ut super hunc intelligeretur, quem confessus est Petrus, dicens, Tu es Christus filius Dei vivi: ac si Petrus ab hac Petra appellatus personam Ecclesia figuraret, quæ super hanc Petram adificatur, & accepit claves regni cælorum. Non enim dictum est illi: Tu es Petra, sed, tu es Petrus. Petra autem erat Christus, quem confessus Simon, sicut eum tota Ecclesia cõfiteatur, dictus est Petrus. Harum autem duarum sententiarum, quæ sit probabilior eligat Lector.

Hæc vos ab Augustino, Sectarii; sed malo omine hæretecos vestræ. Isthinc enim evidentissima ratione conficitur, Augustinum de Petri potestate sensisse eadem quæ nos modo. Primum enim sententiam nostram firmat au-

ctoritate S. Ambrosii, quem ubiq; sus-
 picit ut summe Orthodoxū, à quo ipse
 baptismatis donum, & quid in fide re-
 ctum esset, acceperat. Ita deinde ex-
 scribit quid sentiat, ut videas illi neu-
 tram displicere sententiam, id est, ne-
 que illam quam cum Ambrosio ante
 laudaverat, neque illam quam recens
 exponit. Desinit deinde in hæc ver-
 ba: *Harum autem duarum sententia-
 rum quæ sit probabilior eligat Lector.*
 Dic tu porro, Sectarie, quæ sit illa
 sententia quam in arbitrio Lectoris
 constituit. Eane est, utrum Petrus, &
 ipsius successores, sint ita Ecclesiæ
 Principes, Capita, Christi Vicarii, ut
 Sedes eorum (velut antea dixerat) pos-
 sit dici illa *Petra quam non vincunt su-
 perba inferorum porte?* An verò, utrum
 potestas illorum, his verbis signifie-
 tur, & de illis dicatur ad litteram, *super
 hanc Petram edificabo Ecclesiam me-
 am?* Nam alterutrum necesse est,
 quod Augustinus iudicio Lectoris
 permiserit, tanquam rem quæ salva
 fide Catholica, aut negari possit, aut
 asseri.

afferi. Si primum; nempe utrum & Pe-
 trus & ipsius Successores sint ejusmo-
 di in Ecclesia potestatis, ut eorum Se-
 des dici possit hæc Petra super quam
 Ecclesia fundamentum accepit; facis
 omnino Augustinum hæreticum, imò
 absurdum, qui tanti ponderis dogma,
 & omnino Ecclesiasticæ dispensatio-
 nis compendium, tanquam exigui mo-
 menti rem, author sit negari, asserive
 posse impune, ex legentis libidine.
 Quis hoc Augustino affinxerit, prudē-
 tiæ tantæ viro? Num hoc ullus ex no-
 stris dixerit, Sectarie, num ullus ex
 vestris? An nos credimus, an vos
 creditis, ut rem aut *ἀδιάφορον* aut in-
 certam, posse sine discrimine fidei,
 aut dici, aut negari, Papam esse funda-
 mentum Ecclesiæ? Sin secundum; id
 est, si putas reliquisse Augustinū in le-
 gentis arbitrio, utrum hæ prærogativæ
 Pontificis rite ex illa sententia dedu-
 cantur, *super hanc Petram edificabo Ec-
 clesiam meam*; necessario consequen-
 tur, credidisse haud dubie Augustinū,
 has Petro prærogativas bono jure
 competere; & sic illum in Ecclesia te-

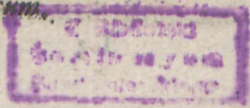
nere Principatum, ut sine errore credi possit Petra illa super quam Ecclesia est fundata. Nisi enim ita sensisset de auctoritate Pontificis, nisi ex scripturis aliis, & Ecclesiae fide, scivisset hoc astringi, jamque revera in Ecclesiae usu hoc regimen esse, nunquam ex loco quem dubiae interpretationis existimat, fas diceret tantam in Ecclesiae Catholicae disciplina, ac fide, novitatem, tantam unius in omnes potestatem, invehere.

Liberam itaq; ait esse Lectoris sententiam, non de Petri potestate, aut Sacerdotum qui ei successerunt, sed de interpretatione loci istius. Ac ut scias quã sit alibi multus pro potestate Romani Pontificis, audi ipsum in Epist. CLXII. *In Romana Ecclesia semper Apostolica Cathedra vixit principatus.* Et Epist. XCII. ad Innocentium Papam: *Quia te Dominus gratia sua precipuo munere in Sede Apostolica collocavit, talemq; nostris temporibus prestitit, ut nobis potius ad culpam negligentiae valeat, si apud tuam veneratio-*

rationem, quæ pro Ecclesia suggerenda sunt, tacuerimus, quam ea tu possis vel fastidiosè, vel negligenter accipere; magnis periculis infirmorum membrorum Christi, pastoralem diligentiam, quaesumus, adhibere digneris. O quam ista à vocibus vestris diversa, Sectarii! Quid parcitis? quid vestris coloribus reluctantem aspergitis? Aliam rationem inite. Audiat à vobis anathema Papista Augustinus. Supercilio illo grandi, quo de Ecclesia sententiam fertis, à vobis damnari is poterit; ulla arte, vel fraude conciliari non poterit.

Promissum hic igitur Petro, super illum ædificandam Ecclesiam, promissæ cœli claves, promissa solvendi, ligandique potestas est. Promissa hæc, inquam, sed post resurrectionem Domini denique data. Unde non mirum, si adhuc imbecillis, si ignorantia obnoxius, si interdum à Christo reprehensus, imo, ut apud Matthæum est, pene statim à tantæ pollicitationis honore, hæc verba audiverit, *Vade retro me Satana.* Ascribam in hanc rem

Hieronymi verba, ut & sensum tanti Patris, de Petra, de Petri erroribus, de Pontificis potestate intelligas. Ita igitur in XVI. Cap. Matth. *Prudens Lector, inquit, inquirat, quomodo post tantam beatitudinem, beatus es Simon Bariona. Et: Tu es Petrus, & super hanc Petram aedificabo Ecclesiam meam; & porta inferi non prevalebunt adversus eam. Et: Tibi dabo claves regni caelorum, & quod ligaveris vel solveris super terram, erit ligatum vel solutum in caelo: nunc audiat: Vade retro me Satana, scandalum mihi es. Aut qua sit tam repentina conversio, ut post tanta premia Satanas appelletur. Sed si consideret qui hoc querit, Petro istam benedictionem, & beatitudinem, ac potestatem, ac aedificationem super eum Ecclesia, in futuro promissam non in praesenti datam intelliget. Aedificabo, inquit super te Ecclesiam meam, & porta inferi non prevalebunt adversus eam, & dabo tibi claves regni caelorum: omnia de futuro. Quae si statim dedisset ei, nunquam in eo prava confessionis error, invenisset locum.*

Promissa hic igitur Petro potestas, & concessa, Joan. ult. trina illa iussione, jam à mortuis excitati Domini nostri, *Pasce agnos meos, pasce oviculas meas, pasce oves meas.* Unde Chrysostrmus in eum locū, dicit: *Dominum, Petro demandasse Orbis terrarum curam.* Et Ambrosius in Cap. Luc. xxiv. dicit, quod tertia interrogatione Christi, *Petre amas me; jam non agnos ut primo, quodam lacte pascendos, nec oviculas, ut secundo, sed oves pascere jubetur, perfectiores ut perfectior gubernaret.* Idem tamen Ambrosius claves cæli Petro vult datas, etiam ante Christi passionem. Deniq; idem Petrus (inquit in idem Cap.) *sine metu advenit ad Christi sepulchrum, & constanter qui posterior venerat primus ingreditur, quasi qui claves regni ut aliis aperiret acceperat.* Ut scias priscos Patres, quod ad potestatem Petri, interdum de tempore, nunquam de re dubitasse.

Non patitur libelli angustia omnia Scripturæ loca scrutari, quibus hæc Pontificum potestas asseritur. Satis

hæc insigniora notasse, nec exposuisse ex meo, aut recentiorum hominum sensu, sed ex penetralibus vetustatis. Possim paginas late implere plurimorum Patrum verbis, quæ etiam nolentibus vobis ostendunt, quo loco Christiani Romanos Pontifices à Christo in hanc ætatem habuerint.

Sed & hoc ante me summi viri fecerunt & vereor ne ægrotantibus animis optimi cibi fastidium creem. Neque ergo hic omnia, sed nec nulla profferenda; Ne videar oblitus Apostoli, qui jubet opportune, importune, mœneri, increpari, peccatores.

Irenæus Lugdunensis Episcopus, secundo post Christum seculo vixit. Non suspectus, opinor vobis erit. Illum ergo audite non judicantium supercilio (nam qui estis vos?) sed humilitate discantium. Is lib. 3. Cap. 3. Romanam Ecclesiam vocat, *maximam, & antiquissimam & omnibus cognitam à gloriosissimis Apostolis Petro & Paulo fundatam Ecclesiam*: Addit, *Ad hanc enim Ecclesiam propter potentio-*
rem

principalitatem, necesse est omnem con-
venire Ecclesiam, hoc est, eos omnes qui
sunt undiq³, fideles, in qua semper ab his
qui sunt undiq³, conservata est ea qua ab
Apostolis est traditio. Audi verò, Se-
ctarie; & vel hæresi tuæ, vel Irenæi se-
culo, id est, ab Apostolis primo, abro-
ga fidem. Necesse est, inquit, conve-
nire omnem Ecclesiam ad Romanam.
 Cur necesse? *Propter potentio-rem prin-*
cipalitatem. Dic verò, quæ principa-
litas illa? An quòd Roma tunc caput
Imperii? Ita enim detorquetis aliquot
Conciliorum verba; vultisque, ideo
primam Ecclesiam Romæ fuisse, quia
prima Urbs, Roma. Atqui hoc neu-
tiquam stabit cum Irenæi sententia.
 Nam Romanæ Ecclesiæ *principalitas*
 illa (ut vocat) vel erat ab homine, vel
 à Deo. Si ab homine, vel erat à jure
 civili; seu constitutionibus Imperato-
 rum, vel à jure Canonico, decretisque
 universalis Ecclesiæ. Non fuisse à ju-
 re civili liquido constat; non inquam,
 ex præcepto Imperatorum eo tempo-
 re factum, ut Romana Ecclesia tene-

ret Principem in Christianis locum. Neque tunc enim de ordinanda Ecclesia, sed de evertenda certabant; tempus erat supplicii Martyrum seivum; Christianis coire in cœtum pro crimine erat; neque actum ut Romanam frequentes convenirent, sed ut de Imperii finibus, de vita de jecerentur. Non igitur ea ætate *neesse* Christianis necessitate civili, id est, ex legibus Imperatorum, convenire ad Romanam Ecclesiam. Num verò *principalitatem* tunc nacta Romana Ecclesia, ex Ecclesiastica aliqua lege? Proferte hanc legem, proferte decretum: Magnum enim ac solemne illud esse oportuit, quod omnes Christianos teneret, & *necessitatem* cæteris Ecclesiis faceret concundi ad Romanam, ut Principem ac Magistram. *Quod omnes tangit, debet ab omnibus approbari.* Atqui ab Apostolis ad illam ætatem, nondum Ecclesia in Concilium generale coiverat, ubi hæc sanctio ferri posset; neque extat ejusmodi sanctionis vestigium. Quid ergo censendum? Si non
 huma-

humano jure, id est, nec Ecclesiastico, nec Imperiali, hæc *principalitas* Romanæ Ecclesiæ; an poterit non esse divino?

Memoremne deinde, delatas ad Romanum Pontificem lites, tanquam legitimum Judicem, ab Orientis, Occidentisque Episcopis? quoties ipse de Episcopis, de Patriarchis judicavit? *Ursacius & Valens*, (inquit Epiphanius Hæres. LXVIII.) *pœnitentiam agentes, una cum libellis profecti sunt ad B. Julium Romanæ Urbis Episcopum, pro ratione reddēda de suo errore ac delicto.* Atqui erant ipsi Episcopi, erant & magno terrarum divortio ab Urbe discreti. Cur ad Julium ergo, & quidem pro ratione reddenda de suo errore, nisi quia Julius Episcoporum Episcopus? Nec dixeris corrupta tunc tempora. Sedit enim ille Julius Papa, Anno Christi CCCXXXV.

Etiam interrogem Chrysostrōmū. Nam cui in eare fidem habeas, si non habes Chrysostrōmo? Ejus scripta lauda-

laudatis, excuditis. Erat in Oriente, ne dicas Occidentis solam curam Romano Pontifici datam. Erat Constantinopolitanus Patriarcha; quæ urbs Principis sedes facta etiam Præfuli primum honorem detulisset, si illa dignitas humanas vicissitudines sequeretur. Nihilominus cum in eum plures ab Oriente Episcopi convenissent, coactoque Concilio jussissent abire de sede, levat oculos ad cælum, & Romam, *unde veniat auxiliū ei*. Scribit ad Innocentium Papam, orat ut irrita esse decernat, quæ in eum acta erant. At quam ridicule, nisi in Ecclesia invaluisset, ut summus omnium Ecclesiarum Judex crederetur Romanus Episcopus: & ex ejus sententia componerentur Orientis Occidentisque negotia? Verba sunt Chryso-stomi, in Epist. 1. ad Innocen. Pap. *Obsecro ut scribas, quod hæc tam inique facta non habeant robur; illi autem qui inique egerunt pœna Ecclesiasticarum legum subjaceant. Qui illi autem qui inique egerunt? Theophilus Alexandrinus*

drinus Episcopus, multique à Thracia, Asia & reliquo Oriente Episcopi. Hos omnes sanctus Pater Chryso-
 stomus Ecclesiasticis pœnis per Romanum Episcopum posse plecti significat, neque anxie illud docet, sed ut rem certam affert, ut assuetum communis juris remedium implorat. Neque te moveat tanta autoritas? En doctissimum Patrem, in re gravissima, in Orientis negotio, potestatem Romani Pontificis invocantem, illique jus in Episcopos tribuentem, ut quæcunque statuerint ipse vel rata, vel irrita esse decernat.

Nec singuli modo Patres; sed & simul Orientis Episcopi (nam de Occidente nil dico, cujus causas ad Romanum judicium perpetuo usu delatas, nec præcipui Sectarii negant) hanc in Papa potestatem agnoscunt. Unde & cum Damaso Papa agunt, ut anathema Apollinari Antiocheno, & Timotheo dicat. Extat Damasi ad eos responsio apud Theodoretum; Lib. v. Eccl. Hist. Cap. x. In qua, præter cætera

tera, ingens authoritatis signum, quod filios eos vocet. *Quod vestra Charitas, inquit, debitam Sedi Apostolica reverentiam tribuit, filii honoratissimi, vobis quoq; maximo honore est, &c. Sciat velim, fratres, Nos Timotheum illum profanum Apollinaris heretici discipulum, cum impio suo dogmate, jam pridem abdicasse: & ob eam causam credimus reliquias ejus nihil in posterum momenti habituras, &c. Jam enim semel formulam edidimus, ut qui se Christianum profiteatur illud teneat, quod ab Apostolis traditum est, &c. Itaq; quid est cur abdicationem Timothei à me rursus requiratis, qui etiam hic judicio Sedis Apostolica Petro quoq; Episcopo Alexandriae presente abdicatus est, &c. Deus vos, filii honoratissimi, servet incolumes. Quæ non hic summæ potestatis vestigia? Num aliter hodie Paulus, quam ante tot secula Damascus scribat?*

Finiam; sed in bono omine, & maximi Concilii voce. Ephesinum Concilium primum, dico, Oecumenicum
illud,

illud, & ex quatuor iis unum, quibus repugnare antiqua lex Angliæ (necdum, saltem nomine, abrogata) capitale esse iussit. Igitur in sententia in Nestorium hæreticum, Patriarcham Constantinopolitanum, ita Patres Ephesini. *Edocti itaq; partim ex literis, commentariisq; illius Nestorii hic publice lectis, partim rursus ex concionibus, quas in hac Ephesiorum Metropoli habuit, partim deniq; ex testibus fide dignis illum impie docere ac sapere; Per sacros Canones, Sanctissimiq; Romane Ecclesie Episcopi Cælestini Patris nostri literas lacrymis suffusi, & pene inviti, ad lugubrem hanc sententiam surgemur, &c.* Quid liquidius? quid certius? sacri Canones, & Romani Episcopi literæ, tanquam res unius autoritatis, conjunguntur. Romanum Episcopum sibi Patrem esse dicunt omnes Episcopi in Oecumenico Concilio, in celeberrimo Concilii actu. Oecumenicum Concilium, inquam, Orthodoxum Concilium, in Oriente constitutum, pro Romano Pontifice pugnat, ejus

ejus literas veneratur, illis obtemperat. Et vos obdurata fronte, Sectarii, mori in peccato vestro mavultis, quam peccatum vestrum mori!

Præter hæc autem intactæ vetustatis monumenta, non parum cordato homini erit, illam ipsam Ecclesiam, quam unam, & Catholicam esse, paulo ante probavimus, quæ Francis, Hispanisque, Germanis, & Anglis, baptisma, fidemque largita est, quæ ad hos nostros dies illustris sanctitate atque scientia summorum hominum fuit, Romanum Pontificem semper in Patrem, in Pastorem, in Caput coluisse. Illi Bernardo, illi Thomæ, cæteris illis, de quorum sanctitate, ingenioque jam egimus, eadem reverentia in Apostolicam Sedem fuit, quæ hac ætate nobis. Eorum vestigia prosequimur, ut ad eundem exitum nos fides, charitas, humilitas; sed maxime gratia Domini, qui superbis & curiosis resistit, clementi manu ducat.

CAPUT XI.

Hæreticos frustra jactare, majorem apud se quam in Ecclesia Catholica honorem Scripturis haberi. Afferitur Sanctorum Librorum auctoritas, quos ipsi à Canone rejiciunt.

EX his quidem lis statui possit, quã movere Sectarii. Nam si Catholica Ecclesia Christi sponsa est, & vera Ecclesia, si Papa Christianorum Pastor; frustra est ea expendere quæ rebelles in eam Ecclesiam, in Pastorem illum jactant. Hæreticos dixeris, quotquot extra illam sunt, fugitivos & errores, qui ab eo Pastore declinant. Videre tamen juvat, quam in omnibus peccent, Ecclesiam lacerant, Pontifici maledicunt. Audi etiam quanta fide Scripturas attigerint.

Libri divini sunt à spiritu sancto concepti, illoque suggerente selectorum aliquot hominum manu descripti. Hos Canonicos appellamus, sive quod ita instituendus Christianus, ne illo-

illorum Canon, id est, præceptis ac regulis averfetur: Sive quod eo Canone, seu regula, ac catalogo sint recepti, quo illos annumeravit, ac conclusit Ecclesia, cujus est judicare quid sacrum, quid profanum. Scripturas illas omnes, nemo ex Catholicis negat, authore Spiritu sancto traditas esse, ut illis repugnare non possit, qui statim Deum hostem non habeat. Sanctiones quippe sunt latae à Deo & quem authorem vindicem quoque habent. Ut lectissimi tamen flores, vespis aut serpentibus venenorum materia sunt, ita ex Dei verbo semper invenerunt Sectarii, quo se & alios mactarent. Ommitto quæ olim hæretici inde in Ecclesie ruinam quæsivere. Satis cum nostra ætate depugnare, quæ & seipsam hoc ense confodit, hæreticorum superbia eam speciem pietatis nunc quærente, ut videatur Scripturas propugnare.

Ajunt itaque cætera frustra esse. Vitæ præscriptum, normamque salutis, in illis haberi. Solas esse quibus hære-

te, quas audire debeamus. Tum in nos contumeliosissime debacchatur. Deo sc. hoc ipso detraxisse, quod Scripturis Traditiones addidimus : ritus à nobis investos, humanos, inutiles; quibus occupati negligamus aut etiam corrumpamus, quæ sunt cælestis disciplinæ. Quid illis vocibus præclarior, aut ad suggerendas vulgi animis flammæ instructius? Patrocinari Scripturis, & per hoc Deo; eruere de Ecclesiæ campo mores, præcepta, solemnità, quæ humana curiositas insævit. Nihil pulchrius. Sed jam vide, Sectariæ, quanto scelere & nobis imponatis, & illis quos per hæc maledicta ab Ecclesiæ sinu avertitis.

Non pietatis, non Scripturæ, non Numinis, sed vestræ superbiæ causam egistis: Sciant enim illi quos fallitis, sciant omnes qui Christi nomen colunt, nullibi loco majori quam apud Catholicos esse Scripturas : credere eos, quæ in Scripturis sunt, à Deo omnia esse; summo flagitio devinci, qui his addi, aut detrahi velit. Denique

que tanquam Spiritus sanctus loquatur, ita Catholicos Scripturas audire ac vereri. Quem igitur præter nos honorem Scripturis habetis? Nullum omnino. Quæstio est, non de earum authoritate, sed sensu; Nempe utri peritius illas exponant. Hinc pugnatis, non pro illis (quas & Patres coluerunt, & sancte nos colimus) sed pro ambitu vestro, & interpretatione quam ipsis affingitis; ut à vestro scilicet sensu Orbis pendeat; pendeant & Scripturæ. Tria tantum sunt, quæ in controversiam cadere possunt: Quinam libri sint in Scripturis Canonicis numerandi: Tum quorum sit Scripturas exponere, (cui annecti potest, an ejus, sine legentium discrimine, lectio utilis passim) Utrum denique lex omnis Christiana, & omnia Christi præcepta, Apostolorumq; instituta, ita in Scripturis sint, ut Traditionibus non sit fides habenda. De his tribus differendum.

Plures libros deletis ex Canone Scripturarum, sive quod vobis officiant,

ant, sive ea novitate quæsituri ingenii
 famam: forte etiam ut per omnia in
 nos pugnetis. Libri illi sunt, Tobia,
 Judith, Sapientia, Ecclesiastici, Ba-
 ruch, Machabæorum. Etiam Jacobi
 Epistola adeo Parenti vestro Luthero
 non placuit, ut stramineam appellaret:
 Nec majoris illi momenti Judæ Epi-
 stola, Paulique ad Hebræos. Petri
 secundam, Joannis secundam, & ter-
 tiam, recipere dubitat, Apocalypsi ve-
 rò non parcat. Nobis igitur hic pro
 Scripturis pugnandū est, in vos scil. qui
 Scripturarū assertores vultis audire.

Ac priusquam de singulis libris: pe-
 to à te, Sectarie, cujus existimes, judi-
 care qui sint libri Canonici, quive A-
 pocryphi. An hoc à judicio singulo-
 rum, an à consensu Ecclesiæ? Iterum
 peto, an omnes hi libri quos vel ipsi
 recipitis, primæ Ecclesiæ temporibus
 pro Canonici publico consensu
 sint habiti? Imperitus qui hoc dicat.
 Certe de Epistola Jacobi & Judæ, &
 de secunda Petri, quas omnes Calvi-
 nistæ recipiunt, Orthodoxis olim o-
 mnibus non conveniebat. Latini
 etiam

etiam de Epistola ad Hebræos ambigebant; Græci de Apocalypsi. Potest ergo Ecclesia libris auctoritatem tribuere, & Canonicos declarare, qui antea illius auctoritatis haud erant; vel certe erratis vos, Galli, Britanniq; hæretici, qui scripta quæ constat apud multos, magnosque Catholicos publice olim impune, libere, à Sacrorum Canone fuisse rejecta, jam sacra, jam Canonica esse fatemini. Unde enim habetis libros ejusmodi esse Canonicos? à judicio vestro? ergo & meo judicio ipse decernam; quid sacrum, quid profanum, quid certum, quid incertum: Ab Ecclesiæ consensu & decreto? ergo in ea re Ecclesiæ judicium valet. Si valet, cur Sapientiam, Ecclesiasticum, &c. repudiatis? Certe, si ad initium respicitis, tam de duabus postremis Joannis Epistolis, de Petri secunda, de Pauli ad Hebræos, dubitabatur, quam de Sapientia, cæterisque quæ vobis jam non placent; Si ad sequentes ætates, tam hiquã isti ab Ecclesia sunt probati.

Quid

Quid dicetis? Priusne ab Ecclesia secundam Epistolam Petri & alia quæ recipitis, esse laudata, quam Sapientiam, & cæteros libros de quibus disceptatis? O mirifici roboris argumentum! Quidni & dicam? Quatuor Evangelia prius Ecclesia agnovit, quam Epistolam ad Hebræos, & Petri secundam: ergo nec admittenda Epistola ad Hebræos nec Petri secunda.

At (inquies) Scripturarum libros admittimus, quos S. Hieronymus author est suo ævo admissos. Frustra ergo culpamur. Vana ratio. Primū enim Pauli Epistolam ad Hebræos in Sacris numeratis: At is docet non indubie in Sacris suo ævo numeratam. Epistola ad Paulinum. *Paulus Apostolus, inquit ad septem scribit Ecclesias. Octava enim ad Hebræos, à plerisq; extra numerum ponitur.* Et planius ad Dardanium, de terra repromissionis: *Eam Epistolam Latinorum consuetudo non recipit inter Scripturas Canonicas.* Præterea an putatis ad Hieronymi tempora potuisse Ecclesiam statuere
qui

qui sint Canonici libri; nec postea potuisse; Valuerat ejus autoritas in asserendis Epistolis Jacobi, & Judæ, Petricque secunda, quibusdam præterea aliis. Tum subito hoc posse desierit? Quod monstrum? quis exitus potestatis Ecclesiæ?

Sed est tamen reverentia seculis: & res plerumque vetustate conciliantur. Petes itaque, quam antiqua de libris Canonicis nostra sententia. Antiquissima illa, Sectarie. Libri enim de quibus disceptamus, omnibus ætatibus habuere eximios viros, imo Ecclesias semper totas, easque Catholicas, qui eos pro Canonicis celebrarent, qui iis tribuerent Spiritum sanctum authorem; & id quidem publice, libere, sine offensione universalis Ecclesiæ, quæ profanis, & humana scientia editis libris, hunc honorem haberi non ferret. Testis nobis, Augustinus (Lib. II. de Doctr. Christ. Cap. 8.) qui & omnes hos libros quos hodie Canonicos Romana vocat Ecclesia, ipse nominatim Canonicos vocat

cat, & docet ex iis nullum esse quem pro sacro atque Canonico alicubi terrarum Ecclesia Catholica non admittat. Et ne dubites quid per Scripturam Canonicam velit; liquido ait, Lib. II. de Civit. Dei Cap. 3. Christum esse, qui *Scripturam condidit, quæ Canonica appellatur, eminentissima auctoritatis, cui fidem habeamus, &c.*

Discrimen tamen (dices) inter libros Canonicos constituit, de Doctr. Christ. Ibid. Ita enim erudit Scripturarum indagatorem. *Tenebit igitur hunc modum in Scripturis Canonicis, ut eas quæ ab omnibus accipiuntur Ecclesiis Catholicis, præponat eis quas quædam non accipiunt. In eis verò quæ non accipiuntur ab omnibus, præponat eas quas plures, gravioresq; accipiunt, eis quas pauciores, minorisq; auctoritatis Ecclesia tenent. Si autem alias invenierit à gravioribus haberi, quàmquam hoc facile inveniri non possit, æqualis tamen auctoritatis eas habendas puto.* Imo vides, Sectarie, illa prælationis, & auctoritatis discrimina, respectu

temporum locorumque, ab Augustino statui; non librorum. In ipsis nempe libris discrimen haud ponitur sed in usu Ecclesiarum: Adeo ut si tunc Epistola ad Hebræos in pluribus recepta esset Ecclesiis, quam Apocalypsis, eam illi Augustinus præferri juberet; sin contrarium, etiam valere morem vellet. Neque enim libros numerat, designatve nominatim, qui sint aliis præferendi: cum & hoc tamen maxime ex re, nec homini, qualis is erat, in divina scientia summe perito, difficile; si qui revera ex Canonicis libris sua natura extitissent ejusmodi, ut uni aliis præferri debuerint. Usui id reliquit Augustinus, & Ecclesiarum arbitrio: ratus ipse à Spiritu sancto omnibus esse originem; ut ve hinc constat quod enumeratis qui ex nostra sententia Vetus Testamentum constituunt, addat; *His quadraginta quatuor Libris Veteris Testamenti terminatur authoritas.* An verò, *Sectariorum Veteris Testamenti authoritas*, nisi in sanctis, veris, & Canonicis libris? De

Sapientia etiam & Ecclesiastico, de quibus hoc seculo litigatis, ibidē pronunciat; *quoniam in auctoritatem recipi meruerunt, inter propheticos numerandi sunt.* Ostendit deniq; non fuisse ex iis libris ullum, quem Ecclesiæ aliquot Catholicæ non omnino recipe-
rent, ut vere Canonicū, & à Deo profectum. Nec Ecclesias culpatur; nec abdicandam à librorum illorum aliquo auctoritatem putat, quam hæ illis tribuebant. Nonne ergo ex Augustini mente libri hi omnes certi, atque divini.

Repones iterum: quò igitur inter libros Canonicos prælatio, de qua hic Augustinus? Facilis ad intelligere volentem responsio. Non refertur illa prælatio ad aliquam inter hos libros pugnam: quasi unus eorum scilicet dicat, quod alius neget, & præferenda sit unius auctoritas, ut alter condemnatur. Scivit omnes Augustinus unius ductu scriptos. Ex his tamen præferendos, ad discendum, & legendum, ostendit, qui eo tempore in pluribus

Ecclesiis Catholicis locum haberent. Eo enim sæculo nondum Ecclesiæ uniuerso consensu omnes in simul erant in certum catalogum, albumque repositi, quo omnium Christianorum varia de iis opinio certa lege teneretur, sed Græci Apocalypsim nolebant, Latini Epistolam ad Hebræos. Hæc denique, aut illa Ecclesia, de his aut aliis libris, ex antiqua, necdum satis refutata consuetudine, dubitabat. Unde Eusebius de Canonicis aliquot Epistolis agens. Lib. II. Hist. Cap. 22. ait, eas, non ab omnibus quidem, sed à plurimis tamen Ecclesiis esse receptas. Sed jam in eo tamen consenserant omnes, solos quadraginta quatuor libros esse, qui in Veteri Testamento possent admitti (ut ante ex verbis Augustini retulimus) quos & nos hodie solos admittimus: Nec in Novo Testamento alios numerabant quam quos modo Catholici. Non ergo licebat Ecclesiis spurium librum his veris, & legitimis admiscere; sed aliquos tantum, pro regionum & provinciarum

rum more, ex his ipsis veris libris atq; legitimis omittere, eo quod nondum his robur ex generali consensu, aut sanctione Ecclesiæ accessisset. Prædeus ergo Augustini consilium fuit, ut illæ ex Scripturis præferrentur, quarum vis nota, recepta, ipso usu declarata, his quas Ecclesiæ quidem, illæq; Catholicæ, sed non omnes receperant. Et illius prælationis utilitas; quod quantum ad doctrinam, sit omnium una; quantum ad usum verò, multo illarum tunc, quam istarum prolixior, cum earum autoritas apud nullos, aut paucos, in controversiam caderet; istarum apud plures. Sed & regula illa quam tradit, an non jugulat vestram causam? Nonne, inquam, illi libri, à quibus divinam vim abjudicatis, *ab omnibus Ecclesiis* in seriem Scripturarum recepti tunc erant, cum vos tanquam omnibus majores Ecclesiis, de unoquoque esse iudices voluistis?

Cæterum illa Ecclesiarum diversitas in legendis, probandisque Scripturis, pene sub ipsa Augustini tem-

pora cœpit majori consensu cœrceri:
 Et librorum omnium qui etiam hodie
 sunt Canonici nobis, publice Conci-
 lio Carthaginensi autoritas est san-
 cita; quod Bonifacii primi tempori-
 bus celebratum est, circa annum Do-
 mini CCCCXX. adhuc superstite Au-
 relio Carthaginensi Episcopo, qui
 Augustino paulo ante defuncto sum-
 me amicus, & in Christi Domini bello
 sodalis extiterat. Verba sunt. *Item
 placuit, ut præter scripturas Canonicas
 nihil in Ecclesia legatur sub nomine di-
 vinarum scripturarum*; Tum libri no-
 minatim numerantur, quos hodie pro
 Canonicis Romana observat Eccle-
 sia; ne unico quidem excepto. Refer-
 tur hic Canon è Concilio 3. Carthagi-
 nensi, cui Augustinus interfuit; sed
 ex verbis istis constat, posterioris
 Concilii esse, quod paulo post sub Bo-
 nifacio convocatum. ea ætate qua
 diximus; sub Bonifacio, inquam, pri-
 mo; post quem, & ipsius succes-
 sorem Cælestinum Concilium Car-
 thagini habitum non habemus, oc-
 cupa-

cupata à Vandalis Africa, bellisque,
 & mox barbarie fœda. Nec ab illo æ-
 vo repetias, Ecclesiam isti Sanctorum
 Librorum Catalogo, aut addi aliquid,
 aut detrahi passam. Baruch enim
 sub Jeremiæ Prophetia Veteres com-
 prehendunt; ut non mirum si hic nihil
 de eo nominatim. Nam & passim,
 Baruch verba, Jeremiæ nomine refe-
 runt Patres. Ita & S. Prosper Lib. 1. De
 vocat. gentium. Cap. 9. Ita Clemens
 Alexandrinus Lib. 1. Prædag. Cap. 10.
 Ita alii sæpe. Sic ab annis mille ducentis
 Libri pro Sacrosanctis sunt habitis,
 quorum fidem hoc seculo sollicitaver-
 unt. Hæc quidem in commune pro-
 omnibus. Nunc de illis sigilla-
 tim.

Tobiam Canonicum esse non vul-
 tis. At volebat Cyprianus, qui, Ser-
 mone de Eleemos. ait, quæ in Tobia
 libro sunt à Spiritu sancto esse. At vo-
 lebat Ambrosius, qui Cap. 1. De To-
 bia Libro. Lecto, inquit, prophetico li-
 bro qui inscribitur Tobias, quavis plene
 vobis virtutes S. Propheta Scriptu-

ra insinuaverit, tamen compendiarie mihi sermone de ejus meritis, &c. Nisi forte Prophetarum Prophetici Libri Canonici non sunt.

Judith Librum ex Canone rejicitis. At non rejecit Nicænum Concilium; magnum illud, & primum audite Hieronymum, Præfatione in Judith *Apud Hebræos Liber Judith inter hagiographa legitur, cujus auctoritas ad roboranda illa que in contentionem veniunt, minus idonea judicatur. Chaldeos tamen sermone conscriptus inter historias computatur. Sed quia hunc librum Synodus Nicæna in numero Sæculari Scripturarum legitur computasse, acquievi postulationi vestra, &c. Nihil difertius. Est, inquit ille Liber tanquam Sanctus apud Hebræos, non sic tamen ut ad Fidei controversias satis valeat ejus auctoritas. Sed Nicæna Synodus eum sacris Scripturis annumeravit. Quid hoc est, nisi Judæis non Canonicum esse, sed ex auctoritate Nicen. Concilii Christianis esse Canonicum, & ad roboranda illa que*

in contentionem veniunt idoneum iudicari? Ambrosius quoque (Libro de Viduis) Judith Librum *Scripturarum Librum* vocat; eodem prorsus modo, quo & paulo post, ubi de Debora, Librum *Judicum Scripturam* appellat.

Scio Hieronymum (Præfatione in Proverb.) censere hunc Librum inter *Scripturas Canonicas* non referri. Sed ut vides, ab ea opinione recessit, auctoritate Nicæni Concilii, quam fortasse minus ante adverterat. Prius, inquam, hunc Librum rejecit à Canone, posteaque admisit. Nam si è contrario ante *Canonicum* censuisset, ac deinde *Apocryphum*, nonne hunc putas tam grande argumentum, quod ipse protulerat (nempe sententiam Nicæni Concilii) aliis argumentis soluturum? Nonne vel interpretatus Concilii mentem esset, vel omnino dixisset, nihil ejusmodi, quale ante crediderat, in favorem Libri istius à Concilio cogitatum? Nec interest quod in *Scriptis Hieronymi*, præfatio in Judith qua huic libro favet, præcedat illam in Pro-

verbia, qua detrahit, quasi ea in re dicendum sit, *prioribus posteriora derogare*. Nam non sequitur posterius ab Hieronymo scriptum, quia posterius collocatur. Neque enim librorum Sanctorum Præfationes, ex ratione temporis quo sunt ab Hieronymo editæ locum habere in ejus Scriptis existimes; sed ex serie qua in Scripturis libri Sacri ponuntur, quibus illæ conveniunt; quo ordine Liber Judith præcedit Proverbia. Idoneum ad eam rem argumentum quod Hieronymus non continuato labore sibi destinavit hoc pensum, ut universam Scripturam latine transferret, & præfatione augetet; sed modo hunc, modo alium Librum, prout amici flagitabant: quippe Pentatheuchum; Desiderii; Paralipomena, Chromarii; Esdras, Dominionis; Tobiam, Heliodori precibus vertit, alios aliorum studiis dedit. At quis putet hoc fuisse Hieronymi fatum, ut nunquam rogaretur in Latinum vertere libros, nisi qui proxime sequerentur quos ante vertisset?

Quid

Quid quod ipse testatur se prout ferebat animus, interdum ab ultimis libris ad priores commentario illustrandos revolasse? Ita enim Procæmio Commentarii in Epist. ad Galat. *Pauci admodum dies sunt, ex quo Epistolâ Pauli ad Philemonem interpretatus, ad Galatas transcenderâ multis retrorsum in medio prætermisissis; Etece subito, &c.*

Ad extremum, hic potius ex Nicæni authoritate Concilii asserimus Librum Judith, quam ex Hieronymi; quem de illius seculi licentia scimus libros aliquot à Canone rejecisse, quos & tunc quædam Ecclesiæ Catholicæ, ut inodo ex Augustino probavimus, pro Canonicis colebant, & tota deinde summo consensu Ecclesia, (ut constat; nec Sectarii negant) esse Canonicos, & inviolabilis sanctitatis professa est.

Venio ad *Sapientiam*, quam nec agnoscitis. At agnovit Ambrosius, qui Lib. de Parad. asserit *Salomonis* esse hunc librum; & lib. 1. De Virginibus sententiam inde daturus. *Neg₃ meam*

ullam sententiam affero, inquit, sed eam repeto quam edidit Spiritus sanctus per Prophetam. Agnovit Augustinus, Ambrosii foetus in Domino; Lib. II. De Libero Arbitrio. Cap. XI. qui aliqua prolaturus ex Sapientiæ Libro, *Veruntamen, inquit, quoniam nihilominus in divinis libris de Sapiaentia dicitur, quod attingit à fine usq; ad finem fortiter, & disponit omnia suaviter.* In divinis igitur libris, si Augustino fides, *Sapiaentia est, ex cujus VIII. Capite illa deprompsit.* Nec interest quod alii Salomonem, alii Jesum filium Sirach, huic libro authorem esse putent. Nam magnopere non pugnamus, quis mortalium illi scribendo destinatus à Numine. Satis est, Spiritu sancto suggerente conceptum. Nec omiserim, fieri posse, ut sparsas Salomonis sententias in hunc librum ille Jesus coegerit.

Jam de Ecclesiastico. Nam & illi in Canone locum negatis. Sed non negat Augustinus; qui quod Donatum credidisset, quædam verba subtraxisse, ab

ab illa Ecclesiastici sententia, qui baptizatur à mortuo, & iterum tangit illum, quid proficit lavatio ejus? aut (lib. I. Retract. Cap. XXI.) se in eum gravi contentione invecum, tanquam, inquit, in furem divini eloqui vel violatorem. Ambrosius in Psalm. CXVIII. testimonium ab Ecclesiastico sumptum, vocat *Testimonium Scripturarum*, & Serm. 2. super III. Ecclesiastici quædam Ecclesiastici verba daturus; *Dicit*, inquit, *Scriptura divina ignem ardentem, &c.*

Abigitis denique Machabæos: sed hoc longe ab Augustini mente, cujus verba sunt, lib. XVIII. De Civitate Dei Cap. XXXVI. *In quibus sunt Machabeorum libri, quos non Judæi, sed Ecclesia pro Canonicis habet.* Objicit tamen pessima fraude, Petrus Martyr, censere Augustinum, Scripturas Machabæorum non esse sicut *Legem, & Prophetas, & Psalmos*. lib. I. contra Gaudentium, Cap. XXIII. Apud Judæos quidem, Petre Martyr. Verba sunt Augustini, *Scripturam que appel-*
K 7
latur

latur Machabeorum, non habent Judæi sicut legem, & Prophetas, & Psalmos. Addit porro. *Sed recepta est ab Ecclesia non inutiliter, si sobrie legatur, vel audiatur.* Quid illud, *recepta est*, nisi, recepta ut habeatur sicut lex & Prophetæ? Nam si *receptam* simpliciter velis, instar librorum aliorum quos legimus vulgo, nec tamen eo loco habemus, ut ex illis quid credendum, damnandumve colligamus: nulla in hac re inter Judæos, Ecclesiamque dissensio. Nam & recepti hi libri à Judæis ita erant, ut passim legerentur. Et tamen Augustinus ostendit, alia ratione ab Ecclesia quam à Synagoga esse receptos, ut latine intelligenti patet. *Scripturam hanc non habent Judæi, sicut legem, &c. Sed recepta est ab Ecclesia.* Sobrie porro legenda, ut & Canticum Canticorum, & pleraque in scripturis, in quibus male feriat animi, possunt maximo suo damno versari. Nam & in Machabæis habentur eorum exempla, qui mortem sibimet conscivere, quæ ita sobrie sunt legenda, ne puten-

putentur ad imitationem esse trahenda. Nec secius pro ista *Scriptura* Tertullianus, Lib. adversus Judæos, Cap. IV. Illic enim librorum eorum authoritatem jactat, in asserenda re fidei, eaque gravissima. Quippe probandum susceperat, legem Mosaicam, non aeternam, non immutabilem esse. sed temporalem, & quæ debuerit aliquando finiri; probat autem ex eo, quod ipsis eam interdum violare licuerit. *Nec dubium est*, inquit, *opus servile eos Judæos operatos cum pradas belli agerent ex Dei præscripto. Nam & temporibus Machabæorum Sabbatis pugnando fortiter fecerunt.* Nec dubium est, ait. Hoc ut probet, nonne *indubitata* asserenda probatio: At quæ *indubitata* illa? Ex Machabæorum historia. Ergo ex Tertulliani sententia, & *indubitata veritatis* hi Libri sunt, ne referri ei posset, non ita rem gestam, ut illic memoratur; Et *indubitata authoritatis*; ne quis argumentum posset evertere, negando, ex eorum Librorum præscripto Dei legem metiendam.

dam. Addit, *Unde manifestum est, ad tempus & presentis causæ necessitatem convaluisse, ut non ad perpetui temporis observationem hujusmodi legem eis Deus ante dedisset.* Manifestum? quis eruditus scribat ex libro aliquo manifestum quomodo intelligenda *Lex Domini*, præsertim in re adeo gravi, nisi ex eo qui sit justæ & *manifestæ* auctoritatis ad res fidei explorandas? Atqui nullus, Sectarie, etiam vestro judicio Liber ejusmodi, nisi qui sincere, & sine exceptione, *Canonicus*. Igitur Tertulliano sunt Machabæorum libri eo modo *Canonici*.

Nec nugentur hæretici, eos humano ingenio, non divina vi, scriptos; quod Author extremis Libri II. verbis veniam deprecetur, si quid scripserit secus ac historicum decet. Constat enim non rerum ipsarum errores, sed styli humilitatem, modestum Authorem excusare. Quia semper rerum ipsarum, at non utique & verborum in Scripturis, proprie ac *immediate* author Deus. Nec loquendi proprium morem

morem exuere Prophetæ, cum induerent Spiritum sanctum. Isaias ornate loquutus, qui nobilis, qui frequens in aula; Amos pro generis conditione humilius. Fatetur quoque Paulus *sermone imperitum*. II. Cor. XI. Nisi stolide & impie velis, in ea Epistola Paulum ex humilitate mentitum. En autem illa ex Machabæis verba. *Ego quoq; in his faciam finem sermonis. Et siquidem bene, & ut historia competit, hoc & ipse velim: sin autem minus digne, concedendum est mihi. Sicut enim vinum semper bibere, aut semper aquam contrarium est: alternis autem uti delectabile: ita legentibus si semper exactus sit sermo, non erit gratus.* Videntur disertis verbis, de *sermone*, id est de verbis, & stylo loquutum? Sed & aliter inepta fuerit similitudo quam profert. Nam ut vino interdum, interdum aqua uti delectat, ita & varii tenoris in historia stylus placet. At serio homini, in gravi historia, quis nisi nebulo, aut nugator, veris falsa misceri placere existimet?

De Novi Testamenti Scriptura lenius agam, quod in omnes ejus partes Calvinistæ consentiant, ex quibus hæreticorum pars hodie propemodum major. In reliquos, quo brevis sim, uno authore pugnabo cujus ingens apud cordatos authoritas. Is erit Augustinus. Ac ne per omnia ejus scripta nunc vager : en quid in libris de Civitate Dei? Primum lib. XX. Cap. XXI. ut exponat illud quarti ad Hebræos, *Vivus est enim sermo Dei, & efficax & penetrabilior omni gladio accipiti*, sic loquitur. *Et sermonem Dei dicit Scriptura gladium bis acutum, propter aciem geminam Testamentorum duum.* En ut in scripturis Lutherane, computat Augustinus epistolam ad Hebræos. Jam de Jacobi Epistola lib. XXI. Cap. 22. De Civitat. *Ergo & ad hoc genus Eleemosynarum pertinet, quod ait Apostolus Jacobus; Judicium futurum sine misericordia ei, qui non fecit misericordiam.* Quæ sententia est Jacobi Cap. 11. Epistolæ suæ Catholicæ. Viden' Augustini judicio, Jacobum

bum Apostolū Epistolæ illius autho-
 rem? Acque diserte de Epistola Judæ
 libro XV. de Civit. Cap. 23. *Scrispisse*
quidem nonnulla divina Enoch illum
septimum ab Adam, negare non possu-
mus, cum hoc in Epistola Canonica Ju-
das Apostolus dicat. Apocalypsim au-
 tem non semel iterat Joannis Apostoli
 librum esse. Ita lib. 20. De Civitat.
 Cap. 8. ubi de quibusdam Apocaly-
 pteos mysteriis, *Neq̄, enim frustra*
idem Joannes Apostolus, qui & hanc A-
pocalypsim scripsit, in Epistola sua de
quibusdam dixit, &c. Neque negat se-
 cundā, & tertiam Joannis Epistolam,
 qui de prima sic meminit, *Joannes in*
Epistola sua de quibusdam dixit, &c.
 Nunquid enim cæteras Pauli Episto-
 las negare putandus est qui dixerit,
 Paulus in Epistola sua ait, fidem sine
 charitate non prodesse. Adde, quod
 prolixior illa prima Joannis, plenior-
 que præceptis est; cæteræ duæ, bre-
 ves omnino, & de quibus subdubita-
 bant adhuc aliqui, eætatate. Ut non
 mirum si eam primam appellarit
per

per excellentiam, ut loquuntur, *Joannis Epistolam*. Cæterum ipse & secundam, & tertiam quoque agnoscit. Lib. II. De Doctr. Christiana. Cap. VIII. in Catalogo Scripturarum. Illic enim *Canonicas Epistolas terminari* isto numero ait, quatuordecim Epistolis Pauli Apostoli, Petri duabus, tribus Johannis, una Judæ, & una Jacobi.

Sed ab eo ab hac arena. Cum Lutheranis Calvinistæ disputent de harum Scripturarum veritate. Operæ precium erit Andabatarum ille concursus. Nam repudiata autoritate Ecclesiæ tam hi sciunt, cur hos libros admittant, quam illi cur contemnunt.

•••(o)•••

CAPUT XII.

Cujus sit Scripturas exponere. Quam in eo absurde errent Sectarii. De prudentia, & moderatione Ecclesie, in permittenda lectione Scripturarum. Contra Sectariorum calumnias.

Videndum nunc cujus sit Scripturas exponere, imo an opus aliquo qui illas exponat. Inde enim facilis tot rixarum fit exitus, cum procul dubio ejus sensui standum sit, cujus est de sensu Scripturarum ferre sententiam. Ajunt Sectarii, Scripturarum esse ipsarum de Scripturis judicare: Faten- tur & Ecclesie esse, modo sit vera atq; legitima, modo quoque Scripturas ex sensu & norma scripturarum exponat. Quæ quam sint ludicra, paucis expen- de, Sectarie.

Scripturarum est (ais) scripturas exponere; id est, ex scripturarum uno loco alius explicandus. At peto, num scripturarum ille alius locus quem exponendo alteri sumis, expositione ipse

non egeat. Eget omnino. Alioquin nulla olim hæreses extitissent; nulla hodie inter nos; si inquam, aliqui scripturarum loci essent, qui ita cæterorum interpretationi servirent, ut ipsi nec sumi in varios sensus possent, nec interpretatione corrumpi. Cur modo disputamus de sensu Scripturarum, si Scripturæ ita se habent? si secus, cur enormem hanc regulam de Scripturis exponendis concinnastis? Cur aut vobis, aut vestris imponitis?

Dices: Imo Ecclesiæ potestatem hanc facimus, ut Scripturas exponat. Utinam faceretis. Sed ut omittam, vos Ecclesiam quærere qualis in hunc diem haud fuit, nempe quæ nihil crediderit, præter id quod vos modo; conditionem præterea additis, quæ iudicium illius Ecclesiæ iudiciorum vestrorum examini multo fastu subjiciat. Dicitis enim *modo Ecclesia ex præscripto verbi Dei, & mente Scripturarum, Scripturas exponat.* Quis autem iudex erit utrum hanc in interpretationibus suis legem implevit Ecclesia?

Scri-

Scripturæ ipsæ, inquis. Dic verò, Sectarie, an in insomniis quicquam absurdus? Ecclesiæ est Scripturas exponere; & Scripturarum est de illa interpretatione Ecclesiæ judicare. Quis hic circulus? quæ corona sine exitu se convolvens? qua denique ratione Scripturæ de illa interpretatione Ecclesiæ sententiam ferent? Suane an aliena voce? Aliena? Ergo aliquis erit majoris authoritatis in interpretatione Scripturarum, quam sit ipsa Ecclesia; aliquis, inquam, cujus voce Scripturæ utantur in arguenda Ecclesia; & cui plus quam Ecclesiæ sit credendum. Sua? At qua ratione loquentur? Quia, inquis, res liquida erit ex contextu ipsarum. Quomodo autem liquida res, si eum contextum Ecclesia non intellexit? si in expositione decepta est? Adeone absurdam fingis Ecclesiam, ut rem quam omnibus perviam putas, rem omnibus claram, rem de qua tu aut ego, sat possumus judicare, sola non capiat.

Age autem, cui credes de hujusmodi

modi Ecclesiæ errore referenti? Calvino, Luthero, Vicino tuo, tuo Ministro? quam tu verò humilis, cœci quæ ingenii, qui ejusmodi authoribus credere malis, quam universæ & antiquæ Ecclesiæ! At (inquies) trutinò ipse Ecclesiæ sensum, & deinde Calvinii; Utrumque ad scripturas exigo: Tunc quia mihi videtur melius, magisque ex sensu scripturarum dixisse Calvinus, accedo ad illum; Romanæ Ecclesiæ repudium mitto. At hoc illud est; hinc omne odium in Ecclesiæ disciplinam, superbus nempe animus, & sibi uni credere volens. Quantum enim inde Sectariæ, judicio tuo privato imperium! Quidquid sit, quisquis scripturas exponas, nisi ipse judicas rite expositas, in alios sensus abis? Ea norma omnes Pastores sibi erunt, singuli se docebunt, alios in consilium forte de fidei rebus admittent, sed de iisdem ipsi singuli judices erunt.

Tu verò qui ex Ecclesiæ judicio judicium tuum regere non vis, visne alios cogi, ut judicium tuum ipsi se-

quan-

quantur ; id est , ita credant exponendas esse scripturas, ut ipse exponis ? Si ita vis , quæ tyrannis , ut tibi privato deferri plus postules , quam tantæ Ecclesiæ ipse detuleris ? Si non vis ; ergo & mihi sensus alios tua pace licet inire ; & vel Arium sequi, vel Pelagium, quorum uterque non negando scripturas, sed ex sua mente exponendo, peccavit ; vel mihi quoque ipsi fas novam semitam aperire. Sed de illius immanitate sententiæ, qua omnis ordo confunditur, supra (Cap. 3.) satis multa.

Tantum hic addo, Sectarie, si hæc infanda libertas infedisset animo meo, ut scripturas ex meo ingenio vellem audire ; non fortasse Catholicus ; sed nec vestrarum sectarum homo essem. Abnuerem in Calvini, in Lutheri, in Ecclesiæ Anglicanæ, in Hugonotticæ leges ire. Author ego mihi essem credendi, sentiendi. Sed quia necesse existimo auctoritatem alicujus Ecclesiæ sequi, & ad illam judicium cogere, quamvis forte repugnans ; malo Catholicæ Ecclesiæ credere, quæ anti-

L

qua,

qua, quæ una, quæ omnibus seculis
sanctitate multorum insignis, à qua
denique ipsi vos omnes, non in unum,
sed in diversa, ut cæci & errantes, ex-
istis; quam Sectarum vestrarum alicui
cervices submittere; quarum omnium
unus duntaxat nexus, ut à nobis dif-
sentiant, una sententia, ut Scripturas
ad suam mentem intelligant; sed mul-
to deinde graviores, quam nobiscum,
inter se rixæ: quas denique constat ex
Ecclesiæ nostræ corpore exivisse, & ab
ea, tanquam insana, ac tabentia mem-
bra, esse præcisas.

Nos verò sub Christi, & Ecclesiæ
jugo, submoti ab ejusmodi fastu, de
Scripturis, & earum expositione, ita
sentimus; Esse illas divina Oracula,
Spiritus sancti verba. Sed omnium o-
culos non ferre tantam lucem. Multa
in illis esse obscura, multa ambigua; ut
eodem Spiritu qui his author est, opus
sit exponendis. Eum Spiritum Eccle-
siæ datum scimus, cum illi *usq; ad con-*
summationem seculi ad futurum. Stan-
dum igitur expositioni ipsius? cum ea
ajen-

ajendum, negandumque. Eximie Augustinus lib. De Quantit. Animæ, *Authoritati credere magnum compendium est, & nullus labor.* Ecclesiam autem nostram, veram illam & unicam esse Ecclesiam, fusc ante probatum est, Cap. 6. 7. 8.

Sed hic quædam arcenda à fama Ecclesiæ maledicta: quidam errores in vobis carpenti sunt. Dicitis, apud Catholicos latere Scripturas; ab hoc partu arceri Christi oves; vix unis Sacerdotibus eam lectionem concedi. Ad hæc quanta injuria! Imo ex Catholicis viris nemo, nulla ex mulierum grege, prohibetur à probatis Scripturarum codicibus, qui Græce, qui Latine sunt editi. Vulgatis autem linguis ut cautio adhiberetur, prudens consiliū fuit, & ex plebeculæ malis ortum. Decretum igitur, ne Scripturas in vernaculam linguam versas, aut fœmina legeret, nisi annuente Episcopo. Illum enim judicaturum, cui sit stomachus patiens tanti cibi. Quid hic autem non prorsus laudabile? Certe

enim cur vernacula prohiberetur editio, potius quam Latina vel Græca, magna ac celebris causa; quod qui Latine sciunt, saltem aliquo modo mitigarint literis animum, & aptiores videantur ad legendum, discendumque: At vulgus (quod hic non ex genere, aut opibus, sed imperitia metior) facilius in scandalum possit offendere, & difficilius inde emergat: rudi scilicet animo, nec subtilitatum, distinctionumve capaci, quibus ad hæc studia opus.

Unde enim, nisi à promiscua ista scripturarum lectione, tot inter hæreticos novi hæretici, in Gallia, Anglia Belgio, ubicunque denique invaluerunt? Vivit adhuc in Anglia non postremæ sortis anus, quæ & suo, & delirorum aliquot judicio, sapit. Hæc non ignobili Sectario, qui vi conscientia victus in multis ad nos accesserat, forte de scripturarum difficultate differenti, ita obloqui ausa; nullum in scripturis locum sibi obscurum videri; nullum esse cuius sensum prohibe-

sime

fime non calleret. Obstupuit ille ad tantam amentiam; & se verò non tanto lumine à Deo donatum; sed & multum laborasse Patres omnes, ut oculos mitterent in arcana scripturarum. Eadem autem mulier, tristi prorsus amentia, utinam, inquit, omnium Patrum libri, excepta Arcadia (ea est apud Anglos amantium Pastorum fabula) igne perissent.

Neque hæc sola eo modo insanit. Legendi libertas, sui que fiducia, multorum animos ad has furias agit. Nam quæ semel ex tenuioribus ingeniis, (ut sunt plerunque mulierum, aut viro- rum indoctorum) sibi ipsis finxerunt expositionem scripturarum, vel ægre, vel nunquam contra suum iudicium ad Ecclesiæ sententiam, iusta ac humili devotione accedent. Recte Ambrosius (Comment. in 3. Cap. Lucæ) verendum esse ait, ne scripturarum Lector ignarus, *magis vulnus ex imprudentia, quam salutem ex lectione sentiat.*

Nam nec negari potest, in scripturis

ris obscurissima multa esse, in quibus
 & provecæ scientiæ homines sæpe ca-
 lignant. Summa illa ingenia, Augusti-
 nus, Chrysoftomus, & cæteri Patres,
 quo labore in illas quæsierunt? quæ
 invenère, quot paginis diffuderunt?
 Nec aliqua modo in Scripturis sparsum
 obscura, sed & tota Capita, imo Li-
 bri. De veteris Testamenti Scriptu-
 ra universe pronunciat in his studiis
 summe expertus Hieronymus (Ad
 Algasiam, Epist. CLI.) quod *tantis
 difficultatibus, & futurorum typis ob-
 voluta est, ut omnis interpretatione e-
 geat.* Jam in Novo Testamento; quam
 profunda Dei consilia, quam arcana
 majestate descripta sunt? Laborant
 sanctissimi Patres, ut Evangelistas in-
 ter se concilient? non quod illic aliud
 præter verum; Sed quod nunc rerum
 ordo turbatus, nunc restrictim ex-
 positæ, nunc denique non plene rese-
 rata mysteria, ab aquilis tantum pos-
 sint inter tot radios deprehendi. De
 Epistolis autem Pauli crede saltem
 Petro Apostolo (2. Cap. 3.) In iis
 ait

ait esse, *quadam difficilia intellectus
qua indocti & instabiles depravant.*
Etiam nominatim de Epist. ad Ro-
manos, Hieronymus, (Quæst. 8. ad
Algasiam.) *Totus hic Apostolilocus &
in superioribus, & in consequentibus;
imo omnis Epistola ejus ad Romanos,
nimis obscuritatibus involuta est.* De
Apocalypsi non loquor. Hanc ad-
versarii ultro fatentur, numero myste-
riorum, & magnitudine, humani inge-
nii vires excedere.

Neque obscura modo Scriptura;
sed & ab obscuritate illa occasio, & ar-
gumentum, hæresiarchis quidem, ut
à legitimo sensu deflecterent, simpli-
cibus autem animis ut illis adhære-
rent. Num igitur non sapientissime
constitutum, ut imbecillioribus ma-
nibus ille mucro non credatur? Vides
autem quam prudenti moderatione
usa Ecclesia. Neminem, ut monui-
mus, arceri voluit à Latinis, Græcis-
ve codicibus, at à vernaculis hos re-
pellit, qui Sacerdotum judicio tantæ
efficaciæ alimentum concoquere non

fat possunt: Sed his quoque providit, Concionibus in quibus Evangelia referuntur, libris etiam in quibus describuntur; tum Psalmorum paraphrasi; scriptis denique piis, in quibus ex divinis literis multa. Quod verò ad historiam Veteris Testamenti, eam fusc, & magis ex vulgi intellectu, in Josepho inveniunt.

Sed jam & experimento didicimus, licentiam illam (Sectarie) non ejusmodi utilitatis esse quam sæpe jactatis. Nam quid majoris pietatis populo Angliæ, aut Hugonottis, aut Lutheranis, ex ealectione? Conferantur cum nostris Catholicis. Apud nos pietatem, ac Dei timorem, videbis excellere; Apud illos ineptulam quandam superbiam, & opinionem scientiæ, qua disputent, qua trita sophismata ridicule urgeant, supra ingenii, aut scientiæ suæ sortem. Ut omittam apud multos illorum jam scripturas vilescere, qui angusto animo quicquid commune est temnunt; aliis autem etiam suorum Ministrorum venire fastidium;

dium; cum tam suum, quam illorum existiment, & scripturas legere; & ad illorum notitiam pervenire.

Quam denique multa, vel rudibus animis, vel sibi credere, aut *altum sapere* superbevolentibus, in scripturis scandalo erunt? Mors sibi oblata à Samsonè, & aliis aliquot Judæorum; Deus Pseudo-Prophetæ loquens; Jacobi mendacio elusus genitor, fraterq; fraudatus; Agar superinducta Saræ, in matrimonio Jacobi simul quæ sorores totidemque ancillæ; Tot conjuges, tot concubinæ Davidi, plures quoque Salomoni; Propheta unus pro alio ab Evangelista prolatus. Quid de libro Ruth dicam? quid de Cantico Canticorum? Ac ne parva existimes; mira hæc facies rerū, Manichæis causa fuit, cur in totum à reverentia Veteris Testamenti recederent, negarentque vel justum esse Deum, vel Dei spiritu conscripta illa esse. Nunquam enumerem in hoc divino ascensu paratas inexpertis voragines.

Submoyet ergo, quantum in se est,

periculum Ecclesia, non fructum advertit. Dispensat illa Scripturas, non adimit ulli. Quod si cæcus Scripturas vitio corporis haud legere potest, & si ad hoc malum accedat deinde surditas, ne legentes quidem audire, & est tamen Christianus: quanto magis obtusi, aut impotentis iudicii homo, animi vitio ab iisdem, utpote nocivis, possit excludi? Omnes tamen de illis communicant, in omnes dividuntur, sive ipsi has legant, sive alios legentes percipiant, catechismis, concionibus, libris.

Supereft non accusatio dicam, sed maledictum in nos. Indices expurgatorios ab Ecclesia esse compositos, quibus ea quæ Romanæ Religioni officiant, è Bibliis jubeamur eradere. At hoc unà verum est cum Homeri fabulis, cum Herodoti nugis. Nihil falsius, nihil iniquius dictum. Sunt indices quidem, qui editiones Bibliorum hæreticas notent, ac in totum prohibeant; sunt indices, quibus suspectæ aliquot ad Bibliorum marginem notæ damna-

damnentur: quæ vel omnino scilicet malæ, vel propter ambiguum sensum ab hæreticis in pejus detortæ sunt. Sed vel syllabam ex Scripturarum textu truncare, nobis nefas, Sectarie. Non hoc licet, non hoc libet Ecclesiæ. Anathema sacrilegis dicit, qui eo furoris pervaserint.

Diximus, quæ Scripturæ sint; Tum à quibus exponendæ. Tertium restat; Num Traditiones in Ecclesia admittendæ.

CAPUT XIII.

De Traditionibus. Has inique à Sectariis exagitari. In ista questione Sectarios sibi ipsis repugnare.

Quærimus, utrum Christi, & Apostolorum, omnia, quæ ad salutem & legem Christianam faciunt, instituta, in Scripturis habeantur; ut nihil nos teneat, nihil sit observandum, nisi quod illis expresse literis continetur. An verò sit aliud præter Scripturas, Dei verbum, quas nos Traditiones appellamus. Scio dici simul hæc

posse, omnia in scripturis haberi, & tamen observandas Traditiones esse, quia earum scilicet cultus in scripturis imperatus. Diserte hoc habes. II. ad Thessal. II. Ac cum scripturæ nos jubent parere Ecclesiæ, ubi nos, imperante Ecclesia, Traditiones admittimus, una opera paremus, & Ecclesiæ quæ Traditiones, & scripturæ quæ Ecclesiam jubet audiri. Nec interest unamquamque Traditionem *in individuo* in scripturis non proponi. Nam qui semel mihi legitimo jure præceperit, Sejo forte alicui Titiove parere, omnia ac singula uno verbo exequi jubet, quæ ille Sejus Titiusve præceperit. Ita cum scripturæ præcipiunt parere Ecclesiæ, non est opus ea enumerent, quæ nobis præceptura Ecclesiæ; sed opus ut obtemperemus Ecclesiæ. Alioqui in contemptu Ecclesiæ, & scripturas contemnemus. Recte igitur dicas, nihil te, cum Traditiones admittis præter scripturas admittere; quandoquidem hæ ab illis commendatæ. Denique mutuam operam sibi hæc

hæc præstant. Nam & ex Traditionibus habemus, scripturas esse scripturas; & ex scripturis, Traditiones esse colendas.

Sed quoniam distingui illa solent, Scriptura atq; Traditio, videamus expressius, an admittēda Traditio, & ipsa verbum Dei dicendum sit. Negant hæretici: unde Calvinus, Lib. IV. Inst. c. VIII. §. I. *Esto igitur inquit, hoc fir-
mum axioma, non aliud habendum esse
Dei verbum cui detur in Ecclesia locus,
quam quod lego primum, & Prophetis,
deinde scriptis Apostolicis continetur.*
Lutherus autem adhuc acerbior, in
Caput. I. ad Galatas, iis omnibus *ana-
thema* dicit, qui ullam doctrinam at-
tulerint, quæ non expresse legatur in
scripturis. Aliter Ecclesia Orthodo-
xa, & ex illius sententia Augustinus,
Lib. V. Contra Donatistas, Cap. 23. *Quæ
universa tenet Ecclesia ab Apo-
stolis præcepta bene creduntur, quam-
quam scripta non reperiantur.*

Nec quid mirum, Sectarios ita sen-
tire: Solemnis iis causa est ut in Tradi-
tiones pugnent, suarum sectarum no-

vitas, ad quam ipsi erubescunt; quæ-
 que tum maxime patet, cum in anti-
 quos Ecclesiæ usus inspiciamus; qui
 quoniam non tam verbis, quam re &
 praxi constant, nõ possunt ut Scriptu-
 ræ torqueri, vel flecti. Hinc omnino il-
 lis audacia, ut vetera destruant, ne ab
 illis premantur. Dicunt itaque, om-
 nia in Scripturis haberi: Traditio-
 num plurimas vanas, necessarias nul-
 las esse. Vide qui campus omnibus in-
 de Sectariis. Si illos oppugnes consue-
 tudine Ecclesiæ, Patrum sententiis,
 veneratione vetustatis, referent, se cõ-
 suetudines Ecclesiæ haud alias velle
 respicere, quam quæ in Scripturis
 sunt; falli Patres, utpote homines,
 potuisse; vetustatem non idoneam in
 omnibus esse autorem, imo illius fa-
 cilitate errores sæpissime inolevisse.
 Datis his ad terram machinis quæ illos
 oppugnes? Superfunt solæ Scriptu-
 ræ quarum authoritate si uteris, ipsi
 de interpretatione contendunt. Ita
 nil egeris. Restabit ut regnent ut per-
 dant, ac pereant. Sed & tantæ licentiæ

vanitatem in nato iudicio plerique illorum agnoscunt. Itaque si cum Orthodoxo contendunt, non in prælii fronte assertionem hanc locant; sed abstrudunt, tanquam ultimum ac pudendum auxilium. Nimirum quicquid in disputationem venerit tueri contendunt veteris Ecclesiæ monumentis, ut si cum imperito res illis sit; persuadeant nihil se extra Antiquorum consensum afferre? Si verò agere se sentiunt cum intelligente, qui Traditiones, qui Ecclesiam illis probet adversam; tum denique stringunt hoc ferrum, nihil se hæc omnia facere, unis scripturis adhærere.

Dicis ergo Sectarie, liquido in scripturis omnia contineri; illas solas audiendas; si ita est, da verba scripturæ, quæ hoc ipsum te doceant. Cum enim solæ scripturæ sint ex tua sententia audiendæ, non audiam ego te, nisi hoc *dogma* ex scripturis deprompseris.

Scriptum invenies, observandas esse scripturas, expellendum qui contra

tra has quicquam docere cōtenderit: Sed nusquam est, solas scripturas observandas, habendumve pro impio, qui præter has quicquam attulerit. Dicit Paulus, ad Galat. *Sed licet nos, aut Angelus de celo evangelizet vobis, præterquam quod evangelizavimus vobis, anathema sit.* Certe, sed neutiquam dicit, quæcunque evangelizaverat illis, in scriptis haberi: imo asserit non haberi, 2. ad Thessal. II. *Tenete traditiones quas didicistis, sive per sermonē, sive per Epistolam nostram.* Deficiunt ergo scripturæ ipsam hanc legem, qua juberi vis ne ulla alia lex sit, quam quæ expresse in scripturis.

Quid verò tibi videtur? An prima illa Christi Ecclesia sub Apostolis, eorumque discipulis, legitima, pura, vera? Omnino, inquires. Ergo, Sectarie, quicquid testimoniis quæ omni exceptione majora sint, evincemus eam Ecclesiam tenuisse, id pro sancto vero puro tenendum nobis erit, etiã si non habeatur in scripturis; quandoquidem pura Ecclesia fidem impuram
habe-

habere non potest. Hoc autem quid est aliud quam Traditiones admittere?

Qua porro ratione, Petrum, ac Paulum cæterosque Apostolos, credis in spargenda, serendaque fide usos? Scriptis, an voce? Certe utroque; sed & prius, & uberius & sapius voce, quam scripto. Credis verò, Sectarie, aut eos quæ singula docuerunt, Scripto deinde esse complexos, aut ex iis quæ docuerunt ea sola vim habere debuisse, quæ postea in scriptis retulerunt? Imo, inquires, quæcunque docuere, ea voluminum suorum angustiis compendio descripsere. Falsum hoc quidem, ut mox ex ipsis scripturis docebimus; Sed age priusquam describerent, nonne æque observanda Christianis hæc fides, nonne, inquam, ut sic loquar, Canonica æque erat, ac postea cum in scriptis redacta est? Ne hoc quidem audeas negare, Sectarie. Ergo traditiones in Christi Ecclesia ipsis quoque Novi Testamenti scripturis priores sunt.

Nec

Nec de nomine controversiam feceris, quasi non Traditiones dicendæ sint illæ, Apostolorum conciones, illa præcepta. Quid est enim traditio, nisi res quam audieris, aut videris, aliorum memoriæ narrando, docendoque commissa? qua ratione Apostoli, quæ verbis à Christo acceperant, vel arcana Spiritus sancti voce, verbis suis Discipulorum cœtui referebant. Ita Paulus I. Corinth. XI. *Accepi à Domino, quod & tradidi vobis.* Et Lucas se Evangelium suum ait ex Traditionibus concepisse; Cap. I. *Sicut tradiderunt nobis,* inquit, *qui initio ipsi viderunt.* Quicquid sit; adeo Christi fides primis initiis à solis scripturis non pependit, ut plena, ut perfecta diu ante fuerit, quam omnes scripturarum libri concepti. Certe Apostolorum actus, viginti & amplius annis Christi morte posteriores sunt. Aliquæ etiam Apostolorum Epistolæ postea editæ, Apocalypsis denique sub Domitiano conscripta est.

Sed quod caput est, nec præcepta
omnia

omnia quibus discipulos imbuebant, scripturis comprehenderunt Apostoli. Hoc ex scripturis clarum, ut inverecunda sit illorum audacia, qui traditionum odio in scripturarum fidem insurgunt. Pauca ex multis colligemus. De celebratione Eucharistiæ ita loquitur Paulus I. ad Corinth. XI. *Cætera autem cum venero disponam.* Ostendant ubi scriptum, quid in hac re instituerit Paulus, quid disposuerit; aut fateantur, præcepta, & Traditiones Apostolorum omnes in scripturis non haberi. Item II. ad Thessal. II. *Itaque fratres, state & tenete Traditiones quas didicistis; sive per sermonem, sive per Epistolam nostram.* Audi Sectarie. Ait Paulus non omnia quæ docuit se scripsisse, sed præcepta literis partim, partim discipulorum memoriæ commisisse, & hæc quidem non minoris authoritatis esse quam illa. Habes hic duo; Et Traditiones Apostolicas esse aliquas, quæ in scripturis non sint; & illas haud secus quam

Scri-

scripturas coli debere. Quod si traditiones ab Apostolo Paulo relictæ Christianis; cur non à Petro etiam cæteroque Apostolorum collegio? Adeo autem incuriosam putas Ecclesiam, ut interciderit tam grande depositum, & media parte bonorum sit fraudata successio?

Non cumulo argumenta in causa victrice. Tantum Joannis verba addam. (Cap. 21.) *Sunt autem & alia multa, quæ fecit Iesus; quæ si scribantur per singula, nec ipsum arbitror mundum capere posse eos, qui scribendi sunt libros.* Putasne ex aliis illis multis, quæ in Evangeliiis non scripta sunt, nihil Apostolos qui Christo convixerant, ad fideles retulisse? Certe Paulus (Act. XX.) verbi Domini meminit, quod in Evangelio neutiquam habes. *Oportet suscipere infirmos, ac meminisse verbi Domini, quoniam ipse dixit beatius est magis dare quam accipere.* Non credis ejusmodi multas voces observasse Apostolos & olim Christianis

tra-

tradidisse? An ideo non illæ divinæ, quia non scripturis exhibitæ?

Nec dicas nihil saltem rerum illarum quas à nobis observari necesse sit, in scripturis omissum. Repugnat enim Paulus ad Thessal. ut paulo ante dictum; qui eadem religione servari traditiones jubet & scriptas & non scriptas. Nihil præterea dubium multarum scripturarum, quæ obscuræ sunt, & necessario, usui tamen ab Apostolis traditum esse sensum qui per manus in Ecclesia conservatus. Nam quis credat aut Christianorum primarios, cum Paulo adessent, non ab eo sciscitatos Epistolarum arcanas anxiasque sententias, aut gravatum vero Paulum in tantæ utilitatis disciplinam incumbere? Quid porro ejusmodi traditione præstantius? Denique illud ipsum (ut supra monuimus) in scripturis saltem deest scripturas Christianis ita sufficere, ut Apostolorum, aut Ecclesiæ traditiones non necessario sint servandæ.

Quid multis? Vos ipsi Sectarii, verbo

bo tenus traditiones projicitis, revera recipitis. Ecquis enim scripturas tradidit vobis? quis judicavit essentne scripturæ, essentne Canonicae? Absq; traditione hoc à vobis sciri non potuit. Nullus est enim in scripturis sanctis locus, qui singulos Scripturarum libros enumeret. Quiverò litigiosi olim erant, ut Epistola ad Hebræos, Petri secunda, Joannis secunda ac tertia; Jacobi, & Judæ Epistolæ, ipsa etiam Apocalypsis, quo modo hanc sui suspicionem excusserunt, quo modo facti sunt sine dubitatione Canonici; ab ipsis scripturis non habetis, illos libros partem esse Scripturarum. Unde igitur? Omnino ab Authoritate judicio, & Traditione Ecclesiæ. Quæ hæc autem insania, ut negetis ex Traditionibus Ecclesiæ metiendâ, regendamque nostram fidem, ex quibus ipsas quoque, quæ fidei fundamenta continent, Scripturas metimini? Hoc ipsum nonne ex Traditione est, Evangelia Matthæi aut Marci, non supposititia esse; sed eadem quæ ab illis

lis edita veterum temporum Ecclesia agnovit? Imo unde, nisi ex Traditionibus constat, quatuor Evangelia quæ habemus esse legitima: Petri autem quod dicitur Evangelium, atque Thomæ, & aliquot præterea libros Apostolorum nomine claros, spuria scripta esse, furtoque in dignitatem tantorum nominum adoptata? Ecce ut vel recipiendæ traditiones sunt, vel & abigendæ scripturæ quas sola traditionum fide agnoscitis.

Ne in solo hoc morer; in scripturis ubi concessum ne observes Sabbati diem? Illum tamen nõ observas, Dominicus dies illi successit. Unde hoc tibi Sectarie? Non, inquam, à scripturis. Unde igitur? Non aliunde quam à traditione Ecclesiæ. Quidam istic ex vestris miserima subtilitate se torquent; iussisse nempe Deum ut ex diebus septem sanctus sit nobis unus; nihil porro referre utrū Sabbatinus, an Dominicus, an alius dies, dummodo unus ex septem. Id ex Calvinii sententia, apud quem agitarum diu ferunt, de transferenda solemnitate Dominica, in feriam quintam. At hæc quam vanæ temeritatis argumenta, atque consilia! Non refert; ais, quis dies; dummodo unus ex septem. Imo maxime refert. Non enim Deus in Decalogo unum ex septem tantum, sed expresse septimum coli iussit. Et quis septimus esset, non reliquit Iudæorum arbitrio; sed prorsus ostendit, vel ipsis feriis, quibus nec de cœlo Manna cadebat, nec peribat pridiana.

Lici-

Licitumne Judæis ab ea institutione divertere, ut neglecto illo die primam Sabbati colerent, qui nobis Dominicus dies, vel aliam ullam lucem? Ne hoc quidem dicitis. In concessio est, illum ipsum Deo authore diem, & Judæis qui Ægypto excefferunt, & inde eorum posteris, fuisse colendum.

Si hanc igitur de observando Sabbatho Dei legem ad ceremonias retuleris; scis legales ceremonias Agni sanguine esse deletas. *Cur tu cum Christianus sis Judaizas?* Sin ad mores præceptum hoc refers, cur aliter observas, quam Deus instituit? Cur dies, quem diserte jussus es venerari, tibi est in profanis? Cur ille qui sequitur, à laboribus tibi immunis? In scripturis nusquam auctoritatem reperies. Legimus Dominico die Joanni revelata mysteria. (Apocal. I.) sed non legimus Dominicū illū diem calcato Sabbatho debere regnare. Legimus, Paulum cum discipulis, *ad frāgendum panem* unā Sabbathi convenisse, sed non legimus illum diem, ex everſi Sabbathi
thi

thi ruina crevisse. *Verte omnes tete in facies.* Cur Sabbatum negligas, cur Resurrectionis diem observes, neutiquam habes, nisi ex Traditione & institutione Ecclesiæ. Cur porro illum diem plerique Sectariorum, Sabbatum appellatis? Si celebratis quia *cessavit ab opere suo Deus.* Celebrandum ergo Sabbatum, in quo cessavit, non dies Dominicus in quo incepit operari. Si celebratis, ut diem Resurrectione Christi dignatum; cur Sabbatum appellatis; Non cessavit hic Christus, sed fortissime cum morte pugnavit. At inquis, cessamus ab opere. Egregia verò causa! Quasi dictum in scripturis Sabbatum, à quiete fidelium. Imo à cessatione Numinis ab Orbe condendo. (Exodi XX.) *Sex diebus operaberis, & facies omnia opera tua. Septimo autem die Sabbatum Domini tui est, &c. Sex enim diebus fecit Dominus calum, & terram, & mare, & omnia que in eis sunt, & requievit in die septimo, idcirco benedixit Dominus diei Sabbati, & sanctificavit eum.*

M

Qui

Qui autem hi ludi, ut Traditiones irrideas, & tamen observes? Ecce enim & aliam quam in commodum tuum usurpas, suffocatorum nempe, & sanguinis esum; Quæ duo Christianis vetita legimus non semel in scripturis. Audi Apostolos loquentes Christianis. (Act. XV.) *Visum est Spiritui sancto; & nobis, nihil ultra imponere vobis oneris quam hæc necessaria; ut abstineatis vos ab immolatis simulachrorum, & sanguine, & suffocato, & fornicatione.* Et Cap. 21. *De his autem qui crediderunt ex gentibus, nos scripsimus, judicantes ut abstineant se ab idolis, & sanguine & suffocato, & fornicatione.* Rem perpende. *Visum est spiritui sancto, visum & Apostolis, necessarium ut à suffocato, & sanguine abstinere Christiani.* Hæ sunt legis novæ decreta, hæc verba scripturarum, quibus se sancte teneri senserunt primarum ætatum Christiani. Nec magis abominata Judæis fuilla, quam Christianis hæc dapes. Ut enim in experimentum religionis his fuilla,

ita

ita illis ex sanguine esca ab hostibus offerēbatur; Et utrisque mors potior convivio illo visa. Indē Tertullianus, Apologetico, *Ne animalium quidem sanguinem in epulis esculentis habemus.* Et mox ita gentilibus. *Denique inter tentamenta Christianorum, botulos etiam cruore distentos admovetis, certissimi scilicet licitum esse penes illos, per quod exorbitare eos vultis.* Audis hoc *illicitum* Christianis. Neque putes hos cibos edere non licuisse publice; at licuisse privatim. Ante Tertullianum (nempe Antonio vero regnante) Blandina Christi Martyr, ut crimen dilueret quo Christiani deferebantur, quasi pueri carnibus epulari cōsueti, *quomodo illi, inquit, liberos suos vorent quibus ne licitū quidē sit sanguinem animalium ratione carentium comedere?* Habes fusc in Epistola Lugdunensis & Viēnsis Ecclesiarum, eodem ævo scripta ad Ecclesias Asiæ, Phrygiæque, quæ apud Eusebium descripta est, lib. V. Hist. Cap. I. Neque intelligi potest, de publico esu; sed de privato.

vato. Non enim dicebantur Christiani, pueros coram populo mactare, & his vesci, sed clam, & privatim inter se; Ergo & necessario intelligenda Blandina, non licuisse Christianis, ne privatim quidem animalium sanguinem in cibis habere.

At, inquires, hæc ita observata nascente adhuc Ecclesia, vel gemente sub furiis Ethnicorum; sed aliam rationem initam ubi adolevit, & à malis respiravit. Nihil minus. Duravit sanctio illa etiam sub florente Ecclesia. Gangrense Concilium; Constantini Magni temporibus celebratum, ita habet Can. II. *Si quis eum qui carnem, præter sanguinem & idolothyrum, & suffocatum, cum pietate, & fide comedit, condemnat tanquam eò quod ea vescatur spem non habeat, sit anathema.* En ut Patres carniuum usum in quosdã hæreticos asserturi, illa tamen excipiunt, *Sanguinem idolothyrum, suffocatum.* Habes & Leonis Philosophi, Imperatoris sanctionem, aliquot postea seculis latam, qua sanguinis esus, tan-

tanquam res ex Apostolorum præcepto illicita, castigatur. Ea inter Leonis Constitutiones quinquagesima octava est. Et titulus, *Ne ex sanguine cibis conficiatur*. Causa autem, quia *ita à præconibus gratiæ est constitutum*. Vocat deinde hunc cibum *vetitum, detestandum, qui hominem contaminet; ait, divino mandato prohibitum*. Atrocibus deniq; pœnis eos plecti vult, qui has dapes aut emerint, aut venales habuerint. Nimis multa. Historiæ expers sit, qui neget compluribus seculis sanguinem pro esu nefando fuisse Christianis. Cur tu ergo, Protestans, cur tu Puritane, hoc vesceris? Omnino minori injuria revocassetis hanc legem, quam Quadragesimæ jejunia sustulistis. Sed licentiæ scilicet, non disciplinæ studebatur.

Age, inquam, sint aliqui qui à sanguine & suffocato Christianorum gulam hodie putent arcendam, qui scripturas consuetudini nostræ opponant; qui eas solas vestro more velint admitti. Quid vobis in eos argumenti? Pro-

feretis verba Apostoli, qui 1. Cor. 8. & 10. aliquo casu idolothyta edi permittit. At vobis reponetur, ne illic quidem verbum, de sanguine & suffocato esse: Sed & primos Christianos non ignorasse Pauli hæc verba; & nihil tamen minus ex prohibitione, quæ Apostolico Concilio est sancita, Act. XV. credidisse sanguinis, & suffocatorum esum esse illicitum; Ipsum quoque Lutherum libro de Conciliis, ita disputare, ut velit, vel non teneri nos decretis Conciliorum Ecclesiæ, vel teneri ad abstinentiam illam à suffocato, & sanguine.

Omnino cogemini usu niti, consensuq; & Traditione Ecclesiæ, ita Concilium Apostolicum exponentis, ut hæc sanctio ad rationem sæculi lata, successores non teneat, & Ecclesiæ quidem illius, quæ Missam admittit; quæ pontificem pro capite habet, quæ imagines extruit, quæ Purgatorium credit; quando quidem illis demum seculis cœperunt Christiani sanguine vesci, quibus ex vestra confessione,
jam

jam Missa, jam Pontifex, jam imagines, jam de Purgatorio fides erat ea ipsa quæ hodie Romæ.

Necessaria ergo Traditio illa Ecclesiæ; necessarium præter Scripturas aliquid quod afferas tuam fidem. Num tu autem tantus in Ecclesia Imperator, ut dicas, volo in illa, aut illa re Traditiones valere: in cæteris nolo. Imo, Sæctarie, legitimæ traditiones vel omnes admittendæ, vel omnes respiciendæ; Legitimæ, inquam. Nam & has solas admittimus. Quæ illæ sint quæris? Quæ in Ecclesia, vel expressis legibus, vel irreprehenso Pastorum, omniumque consensu invaluerunt, sive illæ à Christo institutæ, sive ab Apostolis, sive à succedentium sæculorū Ecclesia. Quæ à Christo sunt, divinas appellamus; Apostolicas, quæ ab Apostolis; Ecclesiasticas quæ ab ipsa Ecclesia, in instituendis moribus, exponendisve scripturis nunquam errante.

Faceat igitur vestra responsio, ubi argumentis urgemini ab antiquo usu Patrum, & traditione Ecclesiæ, ideo vos ad illa non teneri, quod non le-

gantur in scripto Dei Verbo. Nam & Traditiones in scripturis commendantur, & vos multa servatis, quæ in scripturis neutiquam insunt; & omni deniq; ævo receptum est, ut traditionum quæ Ecclesiæ placuissent, summa vis esset, & cui parere Christiani tenerentur. Irenæus, antiquissimus Doctor & Martyr, Lib. 3. Cap. 4. *Et si de aliqua modica questione disceptatio esset, nonne oportet in antiquissimas recurrere Ecclesias, in quibus Apostoli conversati sunt, & ab eis de presenti questione sumere quod certum, & reliquidum est? Quid autem si neque Apostoli scripturas tradidissent, nonne oportebat ordinem sequi traditionis, quem tradiderunt illis, quibus committebant Ecclesias? Cui ordinationi assentiunt multa gentes Barbarorum, eorum qui in Christum credunt, sine charactere, vel atramento scriptam habentes per Spiritum in cordibus suis salutem, & veterem traditionem diligenter custodientes.* Tertullianus de Corona Militis. *His igitur exemplis renunciatum erit,*
posse

posse etiam non scriptam traditionem in observatione defendi, confirmatam consuetudine idonea teste probata tunc traditionis, ex perseverantia observationis.

Et Hieronymus ad Lucinium, Epist. XXVIII. vult, ut quisque præcepta majorum, leges Apostolicas arbitretur. Omitto in eam rem cæteros Patres; quos jam ante eruditissimorum virorum diligentia collegit.

Nos itaque utrique Dei verbo honorem habemus, vos autem scriptum tantum laboratis agnoscere. Re ipsam scriptum, quam non scriptum mirro facinore ex parte sequimini, ex parte damnatis. Nam & totos ex scripturis libros eraditis, & traditiones è contrario quas videmini omnes abigere, haud paucas servavistis. Quid dicam, jam vel ipsas apud vos scripturas ita vilescere, ut vestris traditionibus, Catechismis, Confessionibus, quas excuditis, editisque, secundæ sint? Testis mihi vester Adolphus Venator, Minister Alcmariensis, Tractatu, de Præcipuis Doctrinæ controversiis, Pag. CLXXIV. *Vera, optima,*
M 5 certis-

*Certissima, & perfectissima norma totius
 fidei Christianæ est Confessio Belgica, &
 Catechismus Heidelbergensis. Et Pag.
 CLXXV. Ex verbo Dei non potest ver-
 ra doctrina pure intelligi, sed solum ex
 Confessione & Catechismo. Et, verbum
 Dei non est Christianis tam necessariū
 ac utile, quam Confessio & Catechi-
 smus. Et, ubi Confessio & Catechismus
 est, non egemus verbo Dei. Denique,
 Authores Confessionis & Catechi-
 smi fuerunt prudentiore & fideliores
 pro Ecclesia, quam Apostoli & Evange-
 lista. O sacrilegum os! O Sectas in-
 dignas quæ facilibus animis, aut edu-
 cationis vitio illas amantibus, tam
 apertis erroribus, tam noxiis, & Deo*

*mino ad extremum non in-
 ultis, impo-
 nant!*

—: (o): —

JOANNIS BARCLAI

Parænesis ad Sectarios,

LIBER II.

CAP. I.

*De Sacramentis; Et speciatim de Sa-
cramento Pœnitentiæ.*

NE ulla Ecclesiæ pignora
Sectariis inviolata essent,
Sacramenta omnia, &
singula, vario bello adorsis
sunt. Nobis, quoniam
potius cupidas veri mentes, quam dis-
serendi dulcedine pervicaces alloqui-
mur, brevissime pauca quædam, quæ
in aperto sunt, perstinxisse suffece-
rit. Satis enim si advertant Secta-
rii se errare, & quæ via ad caulas
sit, qua una se possint ab errore reci-
pere.

De numero igitur Sacramentorum controversiam faciunt. Septem numerat Ecclesia, illi duntaxat duo, Eucharistiam & Baptismum. Peto autem quid per Sacramentum intelligant; An rem, ac veluti tesseram, qua à non Christiano distinguitur Christianus; An aliquid, quo necessario uti debeat Christianus ad salutem; An denique instrumenta quædam externa & visibilia signa à Christo instituta, per quæ nobis invisibilem suam gratiam Deus infundat? Si tesseram, qua Christiani distinguantur à cæteris; ergo & fides in Sacramentis numeranda, & spes, & virtutes cæteræ quotquot Christianis singulares: & si externa quærunt, ire ad fidelium cœtus, omne carniū genus, contra Judæorum morem, edere, Christi nomen suppliciter venerari, Trinitatem publice adorare; quicquid denique Christiani præter cæteros faciunt, erit nobis Sacramentum. Ita Sacramenta non duo, non septem, sed plurima. Sin aliquid intelligis necessarium Christiano ad salutem,

tem, Baptismum in Sacramentis, Calvinista, quid numeras ? cum ex tua sententia, Christianorum liberi, si ante Baptismum decesserint, nihilo secius cælo fruuntur. Hinc multorum Ministrorum crudelitas, non alio quàm Dominico die, idque publice, aqua salutari infantes intingere. Interea si morbo solvuntur, parvi rem ducunt. Quod quid est aliud, quam superfluum, certe non necessarium Baptismum asserere ? quam de Sacramento ceremoniam facere ? Scio risisse ex Calvinistarum grege aliquot, cum relatum à Baptismo infantem redditura matri obstetrix, en jam, diceret, recipe Christianum. Et ô te foeminam simplicem illi dixêre; cur nunc magis Christi sit quam cum isthinc auferretur ad templum ? Eucharistia etiam nec facit Christianum, nec omnibus necessaria ad salutem. Nam nec ea infantes pascuntur, nec impotes mentis; imo nec, ut plurimum, apud Calvinistas ægroti, quos prohi-

bet à cœtu publico valetudo. Ergo nihil istorum necessarium Calvinistis ad vitam æternam, id est, nullum illis est Sacramentum, si huic Sacramentorum definitioni adhæreas.

Si denique Sacramentum exponas, *signum visibile invisibilis gratia, à Christo institutum*, Catholica quidem notio erit, sed vide an Eucharistiæ tantum, Baptismoque conveniat. Cur non enim & remissio peccatorum à Sacerdote concessa, tibi sit Sacramentum? Signum visibile est ipsa actio Sacerdotis, & gratiam inde infundi disertissime ex Domini verbis habes. Matth. 18. *Amen dico vobis, quæcunque alligaveritis super terram, erunt ligata & in celo: & quæcunque solveritis super terram, erant soluta & in celo.* Et Jo. 20. *Accipite Spiritum sanctum: quorum remiseritis peccata, remittuntur eis: & quorum retinueritis retenta sunt.* Confirmationem etiam multi ex vestris non improbant. Rex Serenissimus magnæ Britanniæ, in familiari quadam Epistola ad Molinæum
Pari.

Rarisinæ synagogæ Ministrum, ei succensuit, quod confirmationi maledixisset, quod Antichristi notis illam annumerasset. Certe enim, inquit Rex, Liberi quoque mei Confirmatione signati sunt: neque his velim credi inustum Antichristi characterem. At quò illa *Confirmatio*? Frustra illa imo & falsa, nisi per eam anima confirmatur; nec confirmari potest, nisi Spiritus Dei gratia confirmatis accedat: Si accedit, ergo est Sacramentum. Nam & illic est signum externum, & invisibilis gratia inde accipitur.

Jam de extrema unctione, de Ordine, de Matrimonio; cur potius vobis, quam Ecclesiæ Catholicæ sit credendum? Docet, per hæc mysteria conferri, ac augeri his gratiam, qui ad illa rite accesserint: Scripturæ loca habet quæ in hunc sensum exponat, habet multorum seculorum autoritatē; viros ingentes, seu integritatem, seu eruditionem spectes, suum denique in decernendo pondus. Vos porro nec ex scripturis verbum habetis, quo cō-

tra-

trarium constet; nempe nec Matrimumio, nec Sacerdotio, nec extrema unctio, majorem Dei gratiam merentibus addi. Restat igitur, non ut scripturis hanc Ecclesiæ sententiam oppugnetis (nam nullæ sunt quibus hoc fiat) sed tantum ut dicatis, nec Scripturis rite nos niti, & de verbis disceptetis, quibus docet Ecclesia stabiliri ista omnia Sacramenta, negetisque ex illis hæc astrui. Certum, inquam, vos nullas in ista re pro vobis habere scripturas; & tantum laborare, ut probe- tis Ecclesiæ quoque nostræ sententiam non niti scripturis.

Quis autem tantæ imperitiæ, atque superbiæ, qui vobis modo natis majorem exponendarum scripturarum authoritatem adscripserit, quam vetustæ Ecclesiæ, cujus alumni fuerunt, innumeri sanctissimæ vitæ, clarissimæ famæ viri; quos inficias ipsi non itis, cum Romana Ecclesia consensisse? Utinam perpendas, Sectarie, sed serio, nec vi consuetudinis in partes abreptus; nullas scripturas esse, quæ Sacramenta

menta ad Baptismum & Eucharistiam revocent, nullas quæ dicant cætera quibus hunc honorem Romana habet Ecclesia, non esse Sacramenta. Neque te aliter hic pugnare, quam quomodo omnis generis hæreses possint; nempe negando ita exponendas esse Scripturas, ut exponit Ecclesia.

Sed sunt duo potissimum Sacramenta, quæ hoc ævo laceffistis, Pœnitentiam, & Eucharistiam. Pœnitentiam ex Sacramentis omnino deletis; Eucharistiæ ita detrahitis; ut pleriq; jam vestrûm in contumeliam Sacramentarii appellentur. Neque mirer, in *Pœnitentiæ Sacramentalis* excidium Ministros illos vestros incumbere, qui vos de prædestinatione, de salute, de peccatorum venia, securos esse jubet; cui consequitur ejusmodi Pœnitentiam esse superfluam. Ergo & in illius infamiam spargi placuit maledicta, quæ rem sanctissimam apud ignaros proscriberent. Diræ hæ contumeliæ, multæ, vulgatæ; sed sibi non constantes. *Et non erat conveniens testimonium*

monium illorum. Nempe jaëtarunt, licentiam, aditumque peccandi, hujusmodi Sacramento Catholicis dari. Quæ enim facilior (inquiunt) ingentibus facinoribus venia, quam ut culpa secreti Sacerdotis auribus committatur? tantillo remedio peccare quis abnuat? Ita voluptates, ita odia, ita omnem peccandi dulcedinem bene emi inçlamant: Etiam futurorum scelerum veniam dari. Rursus contraria his dicunt, maximeque Calvinus. Nihil tetrius, aut acerbius ejusmodi pœnitentia esse, hac torqueri, hac lancinari miseros, dum ad numerum peccata coguntur revocare, dum ipsas cogitationes excutere, dum anxia memoria à se vitæ rationem scrupulose exigere. Facilis ad hæc maledicta responsio.

Tantum abest, Sectarie, illex sit ad peccandum sancta Confessio: ut non alio magis fræno plerique avocentur à scelere. Neq; enim illum credit Ecclesia, quem non ex animo delicti pœniteat, inde juvari. Quicquid itaque

que ad internam, veramque pœnitentiam ipsi exigitis, & nos quoque exigimus: nempe de peccando dolorem, & in posterum emendationis propositum: Ea inquam; in nostris exigimus, sed & aliquid magis: nempe ut Pœnitens Sacerdoti se sistat, culpam aperiat, indulgentiam cuius à Deo potestas Sacerdoti commissa est, petat. Quæ igitur fronte jactetis, Sacramenti istius facilitate animos ad peccandum emolliri cum à peccatore eadem quæ vos, & syncerius, & plura desideret? Nisi non grande putabitis, verecundam virginem, superbum hominem, latronem non suspectum, prodere consciam mentem, & sponte confari quod in equuleo forte negarent.

Fraudis autem inverecundæ est, persuadere vulgo, de futuris sceleribus: *absolutionem* apud nos dari, ut venia crimen prævertat, & sis prius in integrum restitutus, quam de statu decideris. Absit ab Ecclesia tam feralis ineptia. Nulla apud nos anus.

tama

tam angusti judicii, mentisque consumptæ, cui hoc sit persuasum. Quo pacto à destinatis, & quæ in voto adhuc sunt, flagitiis Sacerdos absolvat, quem asserimus, ac publice profite-mur, ne à præteritis quidem posse absolvere, nisi peccator de illis ante actis vera pœnitentia indoleat, nisi quæ fecit, esse infecta ex animo velit.

Medicina igitur peccatori, non peccandi illecebris, Pœnitentiæ Sacramentum. Sed nec illius atrocitatis medicina, quam Calvinus expressis ad invidiam verbis finxit. Non torquendis enim ingeniis, sed levandis, est à Deo comparata. Nec cum Deo agimus tanquam solvendo pares, aut tanquam importunus creditor Deus sit, & in insidiis, unde in miseros capto tempore torvus insileat. Cum bonis bene agier. Satis est Pœnitenti, ita conscientiæ rationem iniisse, ut bonus paterfamilias solet in domesticæ rei cura versari. Post maturam diligentiam, sed non anxiam, si quæ memoriam peccata effugerint (& interdum multa effu-

effugiunt) eodem Sacramento eadem
 misericordia Dei donantur, qua & illa
 de quibus meminimus. Contumacia
 enim, negligensque contemptus, hic
 sacrilegii crimen est, non humana fra-
 gilitas, cui sanandæ, non damnandæ,
 quæsitum remedium. Sicutrinque va-
 na, Sectarii, vestra convicia. Neque
 enim Pœnitentiæ Sacramentum, lu-
 brici instar habet, unde in peccandi
 consuetudinem demittamur: Rursus-
 que non ex eo cruciatus animis inest,
 quem ut à populo timeatur, effingi-
 tis.

Potestatem verò à Domino Sacer-
 dotibus esse concessam, qua gratiam
 criminum faciant, ad Pœnitentiã sese
 sancte vertentibus, idque non semel in
 modum Baptismatis, sed pluries uni
 ex scripturis liquido constat; *quorum*
remiseritis peccata, remittuntur eis;
 & antiquæ Ecclesiæ usu, quæ Novatia-
 nis anathema dixit, quod flagitia post
 Baptismum perpetrata nollent Sacer-
 dotum ministerio, & autoritate re-
 mitti. Socrates refert, Lib. I. Cap. 7.

in Nicæno Concilio Acesium Novatianaë sectæ Episcopum Imperatori Constantino dixisse, se cum Nicæni Concilii Patribus communicare nolle, quod contra eorum sententiã crederet eis qui se post Baptismum *mortalis peccato* polluisent, *remissionis spem non à Sacerdotibus, sed à Deo, qui & potest & auctoritatem habet peccata remittendi, expectandam.* Animadvertis. Sectarie? Cum Nicæni Concilii Patribus, primi illius, quo damnatus Arius, quo asserta Christi divinitas, non communicavit Acesius, quia negabat, post Baptismum *remissionem peccatorum à Sacerdote sperandam.* Quod quid est aliud, quam credidisse contrarium illos Patres, nempe *remissionem peccatorum à Sacerdote esse sperandam.* Et tu hodie Pœnitentiæ Sacramentum, ut rem novam, ut commentum hominum, ut aliquid à veteri disciplina alienum, novus ipse, & vetustatis ignarus contempseris? Ac quis credat Sacerdotes *Remissionem*

nem peccati concessisse, nisi fatente reo crimen & veniam efflagitante? Sacerdos absolvisset? invitos absolvisset à scelere quod patratum esse nesciret; absolvisset quos aut peccasse ignoraret, aut à peccato resiluisse? Absurdum quid; meritumq; commentum perire volentium. Nihil ergo nunc sancta Ecclesia, nisi quod purissimo, & antiquissimo illo ævo, non dico celebratum, sed jam antiquum.

Diceres Deum liquidis miraculis istud Sacramentum asserere. Nam cui supra rerum humanarum conditione non sit, inter tot Sacerdotes, quorum aliqui leves, scelerati aliqui, nonnulli facta ad vos secessione Apostatae, durare inviolatam illius majestatem, ut quæ privatorum peccata acceperint, aut nunquam aut raro, in vulgus effundant, vix ullum hinc scandalum, ullæ rixæ, ulla infamia? Scilicet impiorum Sacerdotum idem Deus cohibet linguas, ut quæ à Pœnitentibus acceperint apud se contineant, qui & Pœnitentium linguas, ut Sacerdotibus pudorem aperiant, laxat.

CAP. II.

*De Sacrosancto Eucharistia Sa-
cramento.*

DE Eucharistia nunc paucis agendum si de tanta re pauca proloquifas est. Tu Domine, nec relinque nos, quibus Te reliquisti, & Sectariis oculos redde, ut agnoscere audeant tuum munus, quod tantum est, ut illud non supra se modo sed & supra Te credant. Nam ut sæpe Judæos nihil magis à Christiana fide deterret, quam quod in ea omnino credendum sit Deum vivum, Deum Abraham, hominẽ factum, vixisse mortalem, in cruce occubuisse: Ita Sectariorum multos nihil magis offendit istius Sacramenti præstantia, dum non sibi persuadeant in hanc benignitatem demisisse se Christum, ut Sacerdotum manu teneri, & peccatorum ore sumi voluerit, idem hoc corpus, quod olim in cruce distentum, *nunc ad dexteram Patris sedet in gloria.*

Cæterum nihil in vos præjudicii gravioris, Sectarii, quam Christianorum

rum

rum tunc consensus in Eucharistiæ fide, cum hoc seculo nasci cœpistis, ac deinde grandis inter vos in ipso errore dissensio. An verisimile nullam tunc in Orbe Ecclesiam de Eucharistia rite sensisse? aut putandus Spiritus veritatis esse in vobis, qui pejus inter vos, quam nobiscum, de tanta re litigatis? Omnibus, inquam, toto Orbe Christianis in ista re idem tunc sensus, Latinis Græcis, Armenis, Abissinis, Moscovicis. (Nam paucissimi in Bohemia Hussitæ vix pro ullis sint: & ut hi non in nostris, ita neque in vestris: Neque enim cum illis ulli vestrûm omni ex parte in Eucharistiæ fide consentiunt) Conveniebant omnes in eam sententiam, ut & hodie quoque conveniunt, sub speciebus panis ac vini delitescere realiter Christi corpus ac sanguinem; nihil panis, nihil vini superesse, adorandam itaque Eucharistiâ, quandoquidē nulla est in Eucharistia substantia nisi ipsemer Christus.

Nihil vos tamen, Sectarii, Christianorum ille consensus movit. Resiliistis ab omnibus Christianis, id est,

voluistis esse hæretici. Neque institutis unicam viam. Vbi ab Ecclesiæ calle descitum ; *ivistis in adinventionibus vestris* : ut scire cupienti, quid de Eucharistia sentiatis, sit longa primum historia, ac deinde Oedipò opus. Tam multiplex quippe inter vos in hac parte dissensio, ut ad quadraginta ampliusque sententiæ numerentur, omnino diversæ, omnino contrariæ. Ac præterea quid singulæ apud vos sententiæ sentiant, non sat exponitis, verius dixerim, non sat scitis. Qui ex vobis Lutherum sunt sequuti, fatentur illic realiter contineri Domini corpus, sed non existimant panem inde recedere. Hugonotti, & Protestantes in Anglia, cæterique Calvinistæ, nihil illic præter panem esse contendunt, quippe sedere à dextris Patris Christum, neque in variis locis posse consistere. Alii alia sentiunt. Sed hæ duæ in vobis sententiæ potissimum eminent. Ecce autem utraque quam absurda.

Lutherani dum fatentur Christi corpus *adesse realiter*, negant tamen

ador-

adorandum Et ô egregiam rationem! quia, inquit, Christus non hoc Sacramentum instituit, ut adoraretur, sed ut pasceret animas nostras. Quidni & dixerint, Reges & Principes venationi operam dare animi causa, non ut colantur à civibus: ergo illos errare qui Regi venanti obviam facti, eum salutaverint, quo modo par est Regem? Christus in cruce erat, *ut salvas faceret animas multorum*, ferretq; opprobria quæ nobis debebantur: non ut adoraretur. An si illic adfuisses, Lutherane putasses esse crimen in terram procumbere, pendentem adorare? Quæ amentia, ut Christum, ubicunque est, non adores, qui ubicunque est, Deus est, vitæ tuæ arbiter, animæ iudex?

Sed hæc Lutherana sententia, quæ in Eucharistia panem agnoscit, tam scripturis exploditur, quam doctrina antiquæ Ecclesiæ. Nam si illic & panis, & Christi corpus esset, nondiceret Christus, *Hoc est corpus meum*; sed, *Hic est corpus meum*. Nec diceret

panis quem ego dabo, caro mea est; sed in pane quem ego dabo, caro mea est. Et nisi nobiscum credidisset Apostolorum ævo Ecclesia, ab Eucharistia substantiam panis abesse, non scripsisset S. Justinus Martyr Eucharistiam post consecrationis verba esse illius incarnati Jesu carnem & sanguinem; sed Eucharistico pani ac vino post consecrationem accedere carnem illam & sanguinem: Non scripsisset & Cyrillus Hierosolymitanus panem hunc qui videtur à nobis, non esse panem, etiamsi gustus panem esse sentiat, sed corpus Christi, quin potius docuisset, panem illum qui videtur, esse panem nec in eo gustum falli, sed cum pane conjunctum corpus Christi.

Nec sapientius Calvinistæ. Non quidem adesse in Sacramento realiter Christi corpus; nos tamen illius realiter esse participes. Inepta adeo, & semet evertens opinio ut nec ipsi se capiant. Age enim, Sectarie, potestne realiter accipere Christi corpus, nisi Christus realiter adsit? Atqui vis
eum

eum semper in cælo versari ? nec in pluribus simul locis posse consistere. Cum tu ergo in terris tantum, ille tantum in cælo quomodo realiter corpus ipsius ad te perveniat ? Ac cum momento eodem tu Londini, iste Genævæ communicet, qua arte effeceris, ut realiter Christi corpore uterque pascamini, neque tamen realiter duobus simul locis Christus esse poterit ?

Dixerisne animam tuam pervolare fide in cælum: illic vere, ac realiter saginari sancto hoc cibo ? Hoc verò ad argumentum nihil. Nam ut fide, ut cogitatione, ut voluntate, superes astra, & in medio cælo verferis; tamen *realiter* hæres in terra. Neque ulla tui pars, id est, neque animus, neque corpus, *realiter* in cælo est, ut illic alimentum accipiat. Num si Romam, si Hierosolymam defixa cogitatione ad animum retuleris, *realiter* Romæ, *realiter* Hierosolymis fuisse dicendus es ? Restat ergo ostendas, quâ fieri possit, ut anima tua quæ *realiter* non ascendit

in cælum, realiter Christi carne vescatur, nisi Christus vere, ac realiter adsit in terris, & quidem uno tempore multis simul in locis, cum eodem sepe momento multi vestrum per Galliam, Angliamque communicent.

At referes, nescire te modum; pasci te tamen scire. Itane? si nescis quomodo illa fiant, nec scis certe num is modus non sit transubstantiatio. Cur igitur tanta in transubstantiatione audacia, tanto furore agis? Deinde ut nescias modum; at saltem scis ejusmodi modum esse, qui te faciat non cogitatione tantum ac fide, sed re ipsa, corpori Christi contiguum, vel fatendum te non re ipsa corpus Christi accipere.

Ais enim, te manducare *per fidem*, Dominicam carnem. Quid autem his verbis significas? An fide te tenere ac credere, virtutes à corpore Christi, qui in cælis est anime tuæ illabi, ut sic quodammodo cum illo uniaris? Atqui hoc non est, Sectarie, realiter Christi corpus accipere; sed, ut sumum, ima-

gina-

ginarie. Nam illa vis, illæq; virtutes, quas ais à Christo in te profluere, non sunt utique corpus Christi, nihil autem aliud realiter te credis accipere, Sed nec virtutes, opinor, has manducas. Cur igitur quo eludatis sententias Patrum, qui testantur *re ipsa Christi carnem ac sanguinem sumi*, hac inani fraude utimini, dicitisque & vos idem quoque sentire? Sin dicis, te *per fidem* apprehendere, ac credere Corpus Christi tibi realiter comunicari; refero, fidem illam, vel te iudice, falsam esse, atque ridiculam quandoquidem tibi rem quæ non est persuades; cum ex tua sententia non alibi realiter quam in cælo sit Domini corpus, tu autem non alibi realiter quam in terra.

Sed quoniam ad scripturas provocare soletis, en illas audiamus. Apud Matthæum est. Cap. 26. *Hoc est corpus meum. Hic est sanguis meus*: Apud Marcum Cap. 14. *Hoc est corpus meum, Hic est sanguis meus*. Apud Lucam Cap. 22. *Hoc est corpus meum, hic est calix novum testamentum in sanguine*

guine meo, Apud Joannem Cap. VI. *Nisi manducaveritis carnem filii hominis, & biberitis ejus sanguinem, non habebitis vitam in vobis.* Paulus verò I. Corinth. XI. indigne ad Eucharistiam accedentem, pronunciat *reum corporis ac sanguinis Domini.* En verba aperta, testimonia non perplexa, non semel repetita. Quibus apertissime profligati, ad expositionem nempe confugitis; tanquam vestri judicii, vestræ autoritatis sit, ubi libebit, nunc ex scripturæ verbis absque interprete de lite decernere; (Sæpe enim si aliquid arridere vobis visum, in verbis hæretis, nihil vultis exponi; proclamatis in verbo Dei standum.) Nunc ad explicationem provocare, & illam quidem vestram.

Sed ecce; quid nobis objicitis? Argumenta, inquis, ex scripturis. Primum, quod Eucharistia interdum in scripturis appelletur *panis & vinum.* Deinde quod dixit Christus, Joan. VI. *Spiritus est qui vivificat, caro non prodest quicquam.* Verba
que

qua ego locutus sum vobis, spiritus & vita sunt Denique quod Christus sit ad dexteram Patris; inde venturus iudicare vivos & mortuos. At refero obscuriora illa esse, quam verba quæ ex illis vultis exponi; nempe, *Hoc est corpus meum. Caro mea vere est cibus.*

Quod hoc autem Philosophiæ genus, per obscurius obscurum exponere: aut verius, rei apertæ sensum ex obscura velle colligere? quid verò si dicam, hæc quæ objicitis loca, per ea quæ rectulimus exponenda? quid si negamus vestrum potius esse, quam nostrum illa exponere: Dubiis argumentis agitis, & in vos ruituris. Neque operosum paucis singula diluisse.

In scripturis (dicitis) appellatur Eucharistia panis ac vinum. Ergo scripturæ in Eucharistia agnoscunt vere panem ac vinum. Age, Sectarie, & eo argumento multo in nos pressius ita decerne. Catholici sæpe Eucharistiam inter sermones, inter preces, panem appellant, ergo credunt verum illic panem esse; & non tantum Do-

mini corpus. Nonne eadem ratio; nonne vis eadem argumenti? Num potius efficietis scripturas cum Eucharistiam nomine panis ac vini designant, verum in ea panem aut vinum afferere; quam nos Catholicos, cum illam iisdem nominibus appellamus.

Liceat igitur hoc ipsum argumentum in vos aptare. In Catholica Ecclesia sæpe Eucharistiam, panem ac vinum appellamus; neque tamen credimus ullam panis aut vini substantiam illic esse. Ergo ex eo quod scripturæ iisdem utantur nominibus, non colligi potest, eas in Eucharistia verum panem, aut vinum, agnoscere. Pone præjudicium factionis, Sæctarie: quo argumento nos petebas, num non æquiori jure cecideris? Nam quod sæpe panem appellemus, aut vinum, ita familiare inter nos viventibus, ut sit inverecundiæ id negare, & nescire inscitia. Quoties hujus panis non tantummodo esum, sed effectum concedi non postulamus? quoties ut

is panis non in mortis, sed gloriæ pignus, nobis sit, à Deo Patre exposcimus? Sed hæc omnia, per similitudines, per figuras? Quæ locutionum genera nec ipsi negatis in scripturis esse frequentia. Ita Bernardus (quem nostrarum partium esse, nisi ex inverecundis nemo negaverit) Eucharistiam panem appellat. Serm. I. Dominicæ 6. post Pentecosten: qui panem in diversas species distribuens; *Porro, inquit, septimus panis est Eucharistia, quoniam panis inquit, quem ego do, caro mea est pro mundi vita*: Panem igitur cum scripturis nominamus; quod ut ex pane animalis homo vivit, ita ex Eucharistia spiritualis (quo symbolo ex pane ac vino Eucharistiam confici Christus jussit: & plurimi Patrum, per *panem nostrum quotidianum, aut supersubstantialem*, quem petere edocemur, hoc cæleste alimentum intelligunt.) Tum etiam ob figuram ipsam panis: & maxime, quod antea panis fuit. Sæpe enim quod jam est, ex eo quod fuit appellamus. Et quoties jam à nostrarum partium viris,

exemplum audistis virgæ Aaron (Exod. VII.) quæ versa in colubrum certe virga non erat, alioqui fascinatos à Deo Pharaonis oculos diceres, non verò miraculo de sua Majestate admonitos; tunc tamen dicitur virga. Nimirum, quia ex virga mutata in serpentes: *projeceruntque singuli virgas suas, quæ versæ sunt in dracones; sed devoravit virga Aaron virgas eorum.* Sed ne multa in fragile argumentum. Scriptura Eucharistiam panem appellat. Esto. Idem Patres antiqui sæpe fecere idem & facimus. Cur igitur cum quibus nos loquimur credamur non sentire?

Neque validius in nos telum expediunt à Domini verbis: *Spiritus est qui vivificat, caro non prodest quicquam.* Nam si simpliciter velint intelligi, *carnem Christi nil prodesse;* quæram ab ipsis, cur igitur dicant in Eucharistia à se sumi Domini corpus? imo cur dixerit Christus: *Nisi manducaveritis carnem filii hominis, & biberitis ejus sanguinem, non habebitis vitam*

vitam in vobis? Sibine repugnantem autumant Christum? An negent semper in Ecclesia fuisse receptum, *Christi carnem prodesse sumentibus?* Omnino cogentur distinguere *de modo* quo sumpta Domini caro profit, & *de modo* quo non profit: Nempe Capharnaitas qui Christum audiebant, finxisse animis pinguem aliquam, indignamque rationem, & omnino carnalem, qua is se māducandum assereret. Ideoque in hunc sensum loquutum esse Christum; Non prodest caro sic sumpta, ut intra vos cogitatis. Altiori, magisque spiritali quam creditis ratione me tradam, & à vobis sumptus in cibum *vivificabo animas vestras*. Ita de modo sumptionis, non de ipsa simpliciter sumptione, dixit Christus, *caro nil prodest*. Nunc autem en ò vestrum scilicet argumentum. Dicit Christus carnem hoc modo sumptam quem Capharnaitæ sibi fingeant, neutiquam profuturam. Ergo non proderit eo modo percepta quem Catholici volunt. Atqui, probandum

ante, Sectarie, nos eadem sentire quæ Capharnaitæ sensere, nos spiritum qui vivificat nolle audire. Porro utrumque falsum. Capharnaitæ nil altius cogitabant (ut ex scripturis constat) quam Christum ut alii cibi eduntur, ita corpus promittere; ut in partes scinderetur, ut saporis carni esset, sumptum deficeret. Nos, *spirituali, & vivificanti ratione* sentimus, vere quidem atque realiter, sed *spirituali & incomprehensibili modo*; in Eucharistia Christum adesse, sumi à nobis totum, inviolatum, nunquam deficientem. Sic utrinque consentient Domini verba, tam illa quibus docet, *Carnem suam vere in cibum dari*; quam alia quibus ostendit, si rem carnaliter cum Capharnaitis intelligas *carnem omnino non prodesse*. Vos autem si negatis ullo modo prodesse *Domini carnem*, in hæc verba pugnabitis, *Nisi manducaveritis carnem, &c.* Sin aliquomodo, sed non Capharnaitico illo, sumi carnem dicitis & prodesse: concedemus hoc quidem, sed & ad-

demus.

demus in nostra Ecclesia esse sanctum hunc modum. Nec quid in contrarium istæ scripturæ, aut aliæ ullæ habent.

Aitis denique crebro scripturas asserere, Christum in cælis esse, ac fore, donec in ultimo Mundi actu, formidabili Majestate adveniat. Ergo non esse in terris, in Eucharistia, in manibus Sacerdotum. Expedita responsio. Christus in cælo est, atque erit, magna illa & visibili Majestate usque ad consummationem seculi. Non videtur à nobis publice illo splendore, ac ne versatur quidem inter nos obnoxius officiis, quæ revera corpori profuit, qualia olim unguento diffuso Magdalena exhibuit, quorumque respectu Dominus dixit: *Pauperes semper habebitis vobiscum, me autem non semper habebitis.* Non de cælo igitur ante descendet in gloria majestatis, quam omnium seculorum hominibus ad judicium convocatis. Sed interest sæpenumero rebus nostris alia specie, alio cultu, pompa minore; ad

adest, inquam, sæpe nobis in terris, ipse, vere, realiter. Paulo Damascum eunti in via apparuit, in via loquutus est. Act. IX. Ita Ananias ad Paulum: *Dominus misit me Jesus, qui apparuit tibi in via qua veniebas.* Et Barnabas narravit Apostolis, *quomodo Paulus in via vidisset Dominum, & quia loquutus est ei.* Et Act. 23. *Sequenti autem nocte, assistens ei Dominus, ait: Constans esto: sicut enim testificatus es de me in Jerusalem, sic te oportet Romae testificari.* Denique Act. 26. *Ego sum Jesus, quem tu persequeris. Sed exurge, & sta super pedes tuos: ad hoc enim apparui tibi, ut constituam te ministrum, & testem eorum que vidisti, & eorum quibus apparebo tibi.* Neque Angelum dicas, induisse speciẽ Christi, ut Paulo appareret. Nam ut præteream in actibus signate distingui, quando Christus, aut Angelus, Paulo appareat. Dubitationem ipse Paulus exemit. I. Cor. XV. ubi Christi resurrectionem Corinthiis probaturus, ait cum post resurrectionem visum Apostolis,

stolis, atque discipulis. *Novissime autem omnium*, inquit, *tanquam abortivo visus est & mihi*. At certum est visum hunc Paulo aliquot annis post Ascensionis diem. Diu enim Persequutor, non Apostolus, Paulus fuit; Certum etiam, non Angelum fuisse, sed Christum, qui sic Paulo apparuit, cum fuisse, eundem illum dicat, qui Petro, & Apostolis visus ad faciendam resurrectionis suæ fidem. Neque enim Angelum dixeris, sed Dominum ipsum apparuisse Apostolis, quadraginta diebus qui ad Ascensionem intercesserunt à Paschate. Ludicrum præterea sit Pauli argumentum; si sic intelligas, procul dubio resurrexisse Christum, quandoquidem Angelum ipse viderat specie ejus tectum. Adfuit igitur Paulo Christus, adfuit & pluribus Sanctis, *in Terra*. In Sacramento etiam nobis adest, sed tectus, sed creaturæ imagine, atque velis Creatorem celantibus.

Dubitas tamen, & corpus quod in
 celo

cælo est, inquis, an & poterit esse in terris? Omnino, Sectarie. Potest Domini Corpus duobus locis esse: Quod si duobus, quidni innumeris? Nam quid corporibus nostris obest, ne in varia simul sede consistant? Nonne naturæ conditio? Qui verò naturā sic condidit, quidni mutare in alias leges possit? Hæc est humilis disciplina; hæc Philosophia Christiana antiquæ Ecclesiæ. Ambrosius. Lib. II. Hexaëm. Cap. II. *Cum sermo ejus ortus natura sit, jure usurpat dare legem natura, qui originem dedit.* Et Lib. III. Hexaëm. Cap. II. *Vox autem Dei efficiens natura est.* Sed hoc forte non potes satis mente concipere: Certe nec Deum potes; Neque ideo minus est Deus. Dei opera si ex tua intelligendi vi metiris, quam debilem quam obscurum, quam à te pendente effinxeris! Pendet ab eo tua intelligendi vis, non illius à tuo intellectu potentia.

Num operosius autem, in diversis locis. statui unum corpus, quam duo
corpo-

corpora in eodem; sive, ut loquuntur
 Philosophi, quam *penetrationem di-*
mensionum dari? Par omnino difficul-
 tas. Atqui Christus per ipsum lapidē,
 qui erat *magnus valde ad ostium mo-*
numenti, redivivum corpus eduxit, id
 est, dimensionum penetrationem, u-
 bi vellet dari, ostendit. Nam tunc
 demum *revolutus* est ab Angelo lapis,
 cum ungerendo Domino venisset Ma-
 gdalena. Matth. 28. *Venit Maria*
Magdalena, & altera Maria videre
sepulchrum, & ecce terre motus fa-
ctus est magnus. Angelus enim Domi-
ni descendit de celo, & accedens revol-
vit lapidem, & sedebat super eum, &c.
Respondens autem Angelus dixit mu-
lieribus, nolite timere vos. Per solidos
 deinde parietes ad discipulos venit
 Christus. Joannis XX. *Cum ergo sero*
esset die illo, una Sabbatorum: & fores
essent clausæ, ubi erant discipuli congre-
gati propter metum Judæorum, venit
Jesus, & stetit in medio &c. Iterum, *ve-*
nit Jesus januis clausis, & stetit in me-
dio, & dixit, &c.

Nugas hic, sed indignas, quosdam
 vestrum

veſtrum comminſci non puduit, per
 feneftras forſitan Chriſtum intraſſe,
 vel per camini deſcendiſſe ſpiracula,
 foresve ſolviſſe, quæ antea clauſæ e-
 rant. Impudens dictum, & fallor an
 ab hominibus intempetiſtiuæ dicacita-
 tis famam amantiſſibus. An ſupervacu-
 um quod tam ſedulo repeti audis. *Cum
 fores eſſent clauſæ. Januis clauſis?* Quò
 hæc verba niſi ut deſignaret Joannes
 mirum Chriſti introitum, cui ipſe in-
 terfuit? aut cur non adderet feneftra,
 vel camino foribusve laxatis irrupiſſe,
 qui ſignanter de foribus clauſis? In-
 traſſe foribus obſeratis, Sectarie, nihil
 eſt aliud, quam intraſſe præter naturæ
 leges, per ſolidas fores. Hieronymus,
 Adverſ. Jovian. lib. I. *Porro ſic clauſis
 ingreſſus eſt oſtiis, quod humanorum
 corporum natura non patitur, ergo Pe-
 trum & Dominum negabimus vera ha-
 buiſſe corpora, quia ambulaverunt ſu-
 per aquas quod contra naturam eſt?*
 Ambroſius in Cap. 24. Lucæ. *Habuit
 autem admirandi cauſam Thomas, cum
 videret clauſis omnibus per invia ſeptra*
corpore

corporibus, inoffensa compage, corpus insertum. Et ideo mirum, quomodo se natura corporea per impenetrabile corpus infuderit, invisibili aditu, visibili conspectu, tangi facilis, difficilis aestimari. Ibid. Et si Petrus de resurrectione crediderat, turbari tamen potuit, cum videret, quod se Dominus cum corpore, in ea qua vestibulis obseratis, & obstructis erant septa parietibus, improvisus infunderet.

Neq; tantum cum resurgeret Christus, sed & cum nasceretur penetrationem dimensionum dedit, intactis virginitatis claustris è sanctissimæ Matris utero in lucem erumpens. Refert in eam rem insigne sui temporis miraculum Augustinus, lib. 22. De Civit. Cap. 8. Petroniam, matronam Carthaginensem, nescio quem anulum à Judæo habuisse, quem in morbi remedium nudo corpori zona præcingente apponeret. Hanc deinde ad S. Stephani reliquias iter exorsam. Tunc verò zona illæsa, anulum quem gestabat decidisse, & ipsum læsum, ut prius
Chri-

Christiano miraculo Judaica remedia ab ea submoverentur muliere, qua impetrante Martyre sanaretur. Addit. *Non credunt hoc qui etiam Dominum Jesum per integra virginalia Matris enixum, & ad discipulos suos ostiis clausis ingressum fuisse non credunt. Sed hoc certe quarant, & si verum iuvenerint, illa credant. Clarissima femina est nobiliter nata, nobiliter nupta; Carthagine habitat: Ampla civitas, ampla persona, rem querentes latere non sinunt. Martyr certe ipse quo impetrante illa sanata est, in filium permanentis Virginis credidit, in eum qui ostiis clausis ad discipulos ingressus est, credidit.*

Hæ sunt igitur de Nativitate, & resurrectione Domini ex scripturis historiarum; hic illarum historiarum ex veteri Ecclesia sensus; duo corpora, Deo jubente, simul eodem loco posse consistere, sive, ut loquuntur Philosophi, *penetrationem dimensionum* ex divina potentia dari. Atqui certum non minus in sensus humanos, naturamve pugnare, ita duo corpora invicem

infe-

inſeri poſſe, quam unum in pluribus locis ſiſti. Non par modo utrobique, ſed eadem difficultas. Utrumque ſupra naturæ vires, utrumque infra Dei potentiam agnovit Eccleſia, quæ & Chriſtum penetrare parietes, & variis ſimul locis Sacramento aſſeſſe, ſuos ſemper edocuit.

Sed ſunt tria, quæ vos, Sectarii, ægre decoquitis. Nomen *Miſſæ*, Euchariftiam dici *Sacrificium Propitiatorium*; ipſam denique de Tranſubſtantiatione doctrinam: Miſſa adeo inviſa vox vobis; ut illam odiſſe, amoris inter vos ſit teſſera. At ſanctam hanc vocem pro celebratione Euchariftiæ uſurpatam doceri fuſe poſſit; niſi compendio quo cœpi me tenerem. Mille circiter ac trecenti anni ſunt, ex quo vixit Ambroſius, qui Epift. ad Marcellinam. *Miſſam facere cœpi*, inquit, Et mox *orare in oblatione Deum cœpi*, ut ſubveniret, &c. S. Teleſphorus Papa, & Martyr, qui per ætatem Joannem Apoſtolum videre potuerat, jam ſuo tempore *Miſſas* agno-

agnoscit, & in iis celebrandis multa disponit: & hoc ipsum fatentur Sectarii. Magdeburgenſes enim Centur. 2. Cap. X. vitio illi vertunt, quod *Missas cumulat, & ritum earum auget, atque ad tempus alligat.* En ut incauti dum accusant Teleſphorum, Miſſarum veruſtatem agnoſcunt: imo & nomen, in ipſo Eccleſiæ naſcentis exordio. Sed quicquid ſit de nomine, rem ipſam videamus.

Dicimus Eucharistiæ celebrationem, eſſe ſacrificium, vere, proprie, propitiatorium. Vos negatis, aut potius quidam ex veſtris. Nobis enim ſaltem tacite, eruditiores conſentiunt. If. Caſaubonus paucis ante obitum menſibus, in Sereniſſimi Britanniæ Regis triclinio erat, ego illi colloquebar, & alius præterea nō Catholicus homo; Aulicus, adhuc hodie in Regis familia; & quē, ſi opus, facillime indicē. Tunc igitur ut ſermo inciderat, contigit de Euchariftia inter nos agi; quam ego dum propugno;

Nihil,

Nihil, inquit Casaubonus, opus est ut labores, sponte profiteor, & ex antiquæ Ecclesiæ ritibus constare contendendo, Eucharistiam esse sacrificium; Nec sacrificium modo Laudis, ut plurimi nostrum volunt; sed sacrificium Propitiatorium, sacrificium ἱλαστικόν. Hæc ipsius verba fuere: ita gemina lingua, cujus generis hoc sacrificium censeret exposuit. Gaudio ego perfundi; ille aliter qui tertius colloquio aderat ita sentientem vehementer mirari; & verò plus hac voce se perculsum asserere, quam *centum Papistarum argumentis*. Potest ille *veritati testimonium perhibere*. Vivit enim, & est cum Rege assiduus: Catholicus autem adeo nunquam fuit, ut timeri non possit, ne ex composito, illa fraude nos juvet.

Et Eucharistiæ quidem oblatio a deo crebro sacrificium à Patribus dicta, ut jam non de nomine Sectarii disputent; sed quid intelligendum hoc nomine. *Negari non potest* ait (Kemnitius) *veteres, quando loquuntur*

loquuntur de celebratione Cæna Domi-
 nice, usurpare vocabula sacrificii, im-
 molationis, oblationis, hostie, victima:
 item uti verbis offerre, sacrificare, im-
 molare. Audi porro vel unum Augu-
 stinum, Sectarie; Dices illius ævi Ec-
 clesiam, non usurpasse hæc verba tan-
 quam tralatitia, & figuratè sumpta, sed
 ea intellexisse proprio, vero, ac usitato
 sensu: ut Eucharistia sit sacrificium, ve-
 rum, proprie dictum, propitiatoriū;
 non modo pro vivis, sed etiam pro de-
 functis.

Igitur morituram matrem suam ita
 loquutam refert. Lib. 9. Confess. Cap.
 IX. *Ponite hoc corpus ubicunque, ni-
 bil vos eius cura conturbet. Tantum
 illud vos rogo, ut ad Domini altare me-
 mineritis mei ubi fueritis.* Deinde Cap.
 13. De eadem. *Non cogitavit corpus su-
 um sumptuose contegi, &c. Non ista
 mandavit nobis; sed tantummodo me-
 moriam sui ad altare tuum fieri deside-
 ravit, cui nullius diei præmissione
 servierat, unde sciret dispensari victi-
 mam sanctam, qua deletum est chiro-*
 gra-

graphum quod erat contrarium nobis. Apertius etiam ante, Cap. 12. Cum ecce corpus elatum, imus & redimus sine lachrymis. Nam neque in eis precibus quas tibi fudimus, cum offerretur pro ea sacrificium pretii nostri, iam iuxta sepulchrum posito cadavere, priusquam deponeretur, sicut illic fieri solet; nec in eis precibus ergo flevi, sed toto die graviter occulto maestus eram, &c. Jam audis Sectarie, non Augustini tantum matrem, non tantum Augustinum, sed ipsum illo seculo Ecclesiæ morem, ac sensum. Cū offerretur pro ea sacrificium pretii nostri. Tria hic habes, Eucharistiæ oblationem sacrificium esse, propitiatorium etiam. Nam aut frustra, aut impie ab Ecclesia sacrificium Domino offerretur pro mortuis, quod Dominū mortuis propitiare non posset. Denique habes, eo tempore puram adhuc, ut dicere soletis, Ecclesiam, pro mortuis publico consensu oravisse. Res hinc adeo liquidæ, adeo certæ, ut ingemiscendum sit cœcitati ad ejusmodi lucem caligare volentium.

Jam de Transubstantiatione quid queruntur? An eos nomen offendit? an quod significatur hoc nomine? Ajunt commentum esse Papisticum, sub Innocentio III. ortum in Lateranensi Concilio. Nimirum quia illic de Transubstantiatione aperte decernitur. Quæro autem, Sectarie, si hanc nobis Innocentius fidem tradidit, quis tradidit Græcis? Certe enim profus illi nobiscum in hac parte conveniunt. An qui communioni nostræ repudium miserunt, qui Pontificum Romanorum nomen odere, doctrinam ejusmodi, tanti momenti, tam recenter (ut vultis) à Latinis excogitatā, omnes, omnes apud se admisissent, inviolatam tenuissent? At Transubstantiationis nomen haud habent. Quid tum? at rem, at fidem habent. Credunt enim panem, ac vinum, post consecrationem desinere esse panem ac vinum: illicque succedere verum Domini corpus ac sanguinem. Quidni igitur quod nunc sentit Romana Ecclesia, & sensisse credenda sit antequam in usu poneretur Transubstantiatio-

tiationis vocabulum; cum Græci in hunc diem Transubstantiationis vocem non habeant, & nihilo tamen minus in hac parte Romanis consentiant? Prius quam vulgo usurparetur Homousii nomen, an non Sancta Trinitas à Christianis credebatur homousia? Quid ad rem interest, si sero *significativum* aliquod nomen repertum à Theologis, usuque receptum est; modo prius res eadem in Christiana fide jam fuerit, verbis aliis alia phrasi concepta?

Quod autem ante Innocentii III. ævū, de Eucharistia crediderint Christiani, quæ & nos modo, facile ex illis ostendere, qui ante Innocentium probati scriptores. Quinquaginta circiter annis, prius explevit Bernardus mortalitatem, quam Innocentius III. in Pontificem eveheretur. Quid autem his illius verbis expressius, sermone in Cæna Domini? *Hæc est vere indulgentia celestis, hæc est vere cumulata gratia, hæc est vere superexcellens gloria, Sacerdotem Deum suum tenere,*

& aliis dando porrigere. Sed ne testimonia illa submoveantur à vobis exceptionibus, ut plerunque inanibus (Nam fingitis incubuisse tunc noctem mortalibus, quæ eos in errorem propulerit) repetamus, quæ intemerala vestro quoque iudicio secula extiterunt.

S. Augustini sententiam modo protulimus; imo Ecclesiæ mentem & usum ab illo descriptum; Eucharistiam esse victimam qua deleta sunt nostra peccata; esse sacrificium; esse propitiationem quæ Deo pro mortuis offertur. Vis antiquiores Augustino? S. Justinus Martyr, primo ab Apostolis seculo, Apol. II. ad Antoninum Imperatorem. *Quemadmodum per verbum Dei incarnatus Jesus Christus Salvator noster, & carnem & sanguinem pro salute nostra habuit: si etiam per preces verbi Dei ab ipso Eucharistiam factum cibum: ex quo sanguis & carnes nostræ per mutationem aluntur, illius incarnati Jesu & carnem & sanguinem esse edocti sumus.* S. Hilarius, tertii Ecclesiæ

fiæ seculi vir. lib. 8. de Trinitate. *De
 veritate carnis & sanguinis non est reli-
 ctus ambigendi locus. Nunc enim & i-
 psius Domini professione & fide nostra,
 vere caro est & vere sanguis. S. Grego-
 rius Nyffenus ejusdem ætatis in Ora-
 tione Catechetica, Cap. 37. Recte, Dei
 verbo sanctificatum panem, in Dei Ver-
 bi corpus credimus immutari. Sanctus
 Chrylostomus Homil. 52. in Matth.
 Qui majus, id est animam suam pro te
 posuit, quare dedignabitur suum tibi
 tradere corpus? Audiamus igitur tam
 Sacerdotes, quam alii, quam magna,
 quam admirabilis res nobis concessa est,
 audiamus, oro, & perhorrescamus, car-
 nes suas nobis tradidit, & seipsum im-
 molatum proposuit. Sanctus verò Cyril-
 lus Hierosolymitanus, Chrylostomo
 ille antiquior, Catechesi 4. dicit, scire
 & pro certissimo habere Christianū ho-
 minem, panē hunc qui videtur à nobis,
 non esse panem, etiamsi gustus panem ef-
 se sentiat, sed esse corpus Christi: & vi-
 nū, quod à nobis conspicitur tametsi sen-
 sui gustus vinū esse videatur, non tamen*

vinum, sed sanguinem Christi esse. Quid multis? Nulla primæ Ecclesiæ ætas, nullus Patrum discrepavit. Testimonia omnium seculorum, atque scriptorum, illi antea tibi dedere, quibus hoc argumentum fufius prosequi visum.

Liceat nunc te affari, si quis sanari exoptas, Sectarie. Unum hoc est ex momentis fidei Christianæ gravissimis, utrum in Eucharistia sit ipsemet Christus, an tantummodo panis, qui figura sit corporis Christi. In tanta re & qualibi sit certa perniciēs, vide utra pars tutioribus argumentis accincta sit. Quod ad scripturas est, sit animi impudentis asserere liquidiora, imo æque liquida, pro vobis verba esse, quam illa pro nobis, *Hoc est corpus meum, Hic est sanguis meus. Panis quem ego dabo, caro mea est.* Quædam itaq; loca ex se perplexa nō sunt; Alia autem quibus interpretatio adhibenda, exponimus, ex hominum certe Majorum, pluriumque sententia, in quibus ingenium, scientia, pietas, insignia fuere. Multo denique aptius
 insti-

institutioni divinæ, *Hoc est corpus meum*. Jam si Ecclesiæ mentem qualis ab Apostolis fuit, inspicias; sciri non melius illa possit quam ex Patrum, qui tum vixere scriptis. Atqui nullus est Patrum, qui de Eucharistia scripserit, quem ipsi non probemus, quem judicem defugiamus. Licet enim quidam ex illis sint interdum obscuris verbis usi, quibus etiam ad hæreses vestras abuti studuistis; Nemo tamen eorum est qui hoc modo anxie sit loquutus, cujus alia pro nobis verba non extent, liquida ac aperta. Plurimi verò ita scripsere, ut cum sententiam nostram asserant, ne fingi quidem possint, ulla circuitione verborum hæresi vestræ favisse? Jam si ad Christianorum consensum respicias; in confesso est, Latinam, Græcamque Ecclesiam, ubiq; denique per Orbem Christianos, uno suffragio in nostram sententiam convenisse: Ut si undequaq; argumenta respicias, plura à nobis sint si eruditionem, multo plures doctrina insignes; si secula, haud dubie plura: si ho-

minum numerum, vos patribus nostris conferri puduerit.

Ita per omnia inferiores nobis, una pertinacia restatis & vitio incredulæ vanitatis, quæ à vobis prudentia, aut sapientia appellatur, & tota in ejusmodi philosophia est, possitne hoc Deus; an sit verisimile voluisse, quæ illinc incommoda nascantur, quam hoc indignū Majestate Divina; Eodem prorsus more, quo Ethnici quæsiere in Christum, Ariani in Trinitatem. Apage importunæ industriæ curam. Dei opera cur fiant, interdum agnoveris; quomodo fiant neutiquam scies. Utar Ambrosii verbis. II. Hexaëm. C. I.

Quis hac videns possibilitatem rationis infirmo ingenio rimetur? quæ omnia vis divina incomprehensibilis humanis mēribus & ineffabilis sermonibus nostris voluntatis suæ authoritate connexit.

Si te verò, Sectarie, nō movebit nostra consensio, at moveat cæca inter vos pugna; dum divisi in sectas, dum quid de Sacramento sentiendum, acerbè certatis. Utinam scias, quam dulce

dulce ad altare procumbere, *ubi Angeli* (inquit Chrysostomus Homil. 3. in Epist. ad Ephes.) *hostiam cum tremore suspiciunt*; quam dulce illic Dominum adorare, qui (Augustini verbis, in Comment. Psal. 98.) *in ipsa carne hic ambulavit, & ipsam carnem manducandam nobis ad salutem dedit*: quam denique omni humana suavitate præstantius, relictis ambagibus fidere Dei verbo, cui tot antea secula sunt assensa; agnoscere esse hoc Domini corpus, quod Dominus suum corpus esse asseruit, & ore carneo carnem Domini idonea humilitate suscipere, ut effectu Sacramenti, & Spiritu qui vivificat, animas nostras alat. Nemo hæc gaudia ante Antichristi tyrannidem à fidelibus tollet, nemo nisi expertus deprehendet.

— 06 : (0) : 90 —

CAP. III.

Propugnatur Liberum hominis arbitrium. Ex sententia Sectariorum sequi, ut Deus peccati author, imò proprie peccator sit.

PLures olim Sectarii oppugnârunt plures fidei partes; soli isti hoc seculo pene omnes; sive divinæ iracundiæ fuit, ut infelicitas superiorum ætatum in istam conflueret, sive beneficii loco hanc cautionem dedit, ut & illorum miserix piis lachrymis ingemeremus, & horror esset ad eorum fidem accedere, qui in omnibus à nobis abhorrent. Ecclesiam evertunt, in Sacramenta pugnant, Pastorem incessunt maledictis. Traditiones omnes, scripturarum etiam partem, eripi volunt. Ecce autem nobis quoq; nos ipsos non relinquunt; Liberumque arbitrium, quo nihil in humana natura præstantius incessunt injuriis, ut servum, ut captivum. Ita una opera & hominibus bona adimunt, & in Deum conferunt mala; cujus partes
in

in hominis peccato eas statuunt, ut ipsemet necessario peccati author sit, & cum peccatoribus peccet.

Longe ab hac impietate scripturæ, longe Patres; in quibus nihil usquam frequentius quam datam homini optionem ad virtutes aut vitia; ut ideo in culpa sit quando peccat, quia potuit non peccare; ideo à crimine insons Deus, quia hominem nunquam cogit ad crimen. Sed nec homini solum in hac parte jus sui, ut libere peccet; verum ut & ipsi in bene agendo libertas sit; qua gratiam Dei utique ad omnia bona necessariam, aut repudiet, aut admittat. Hoc adeo ex naturæ lumine, ex scripturarum, & Ecclesiæ sensu; ut à tenebris conculcatorum dixeris, quos illa lux fugit. Consensus verò Patrum in eo mirabilis; nec modo illorum qui ante Pelagii hæresim, sed etiam qui postea florere. Ipse Calvinus, in Responsione ad Pighium, qui erudite egerat Liberi arbitrii causam, ultro fatetur, Hilarium, Hieronymum, Chrysostomum, à Liberi Ar-

bitrii partibus stare. Ita me amet bona mens, ut illorum sanctitatem, atque scientiam, Calvino prætulero. Et his tribus, alios Patres bono jure addere potuisset, si tam verum amasset quam hæresim suam.

Sed jam fortissime depugnatum in hac arena est, ab egregiis viris. Nos veluti ad spicilegium relictæ, quædam ex scripturis argumenta, ex rationibus etiam, Patribusque hic dabimus; ut scias in re adeo liquida deesse nunquam posse argumenta quærentibus. Primum nobis argumentum ex 2. Paralip. Cap. 24. *Spiritus itaque Dei induit Zachariam filium Joiada Sacerdotæ, & stetit in conspectu populi, & dixit eis, Hæc dicit Dominus Deus, quare transgredimini præceptum Domini, quod vobis non proderit. & dereliquistis Dominum ut dereliqueret vos? Vides, ut prius dereliquerit Deum populus, quam populum Deus; priusque ab auxilio ipsi accesserint, quam ab illis auxilium. Quamdiu verò non recesserat ab illis divinum auxilium, quis*

quis dubitat quin potuerint cum Deo permanere? Cum ergo permanere potuerint, neque tamen permanserint, liberum arbitriū omnino illis fuit, inclinandi in utram vellent partem.

Adhuc apertius II. Paralipom. Cap. 36. *Mittebat autem Dominus Deus Patrum suorum ad illos, per manum nunciorum suorum, de nocte consurgens, & quotidie commonens: eo quod parceret populo & habitaculo suo. At illi subsannabant nuncios Dei & parvi pendebant sermones ejus, illudebantque prophetis, donec ascenderet furor Domini in populo ejus, & esset nulla curatio. Atqui vel his vocibus Prophetarum, cæterisque remediis quæ tunc Deus Judaicæ perfidiæ adhibebat, ita Judæi poterant uti ut Deus illis parceret, & habitaculo suo, vel non poterant. Si poterant, nec fecerunt, ecce illam, quam modo propugnamus libertatem arbitrii. Si non poterant, non inepta modo scriptura est, sed prorsus à vero exerrat; dū asserit, ideo his illos monitis à Deo oneratos, ut parceret populo, & habitaculo suo.*

A Paralipomenis ad Isaiam divertamur. Cap. LXV. *Expandi manus meas tota die ad populum incredulum, qui graditur in via non bona post cogitationes suas.* Quid est, Deum expandere ad incredulos manum, nisi illis ita manum auxilii sui porrigere, ut possint tenere illam manum & hac ope sustolli de peccatis? Cur expandit, nisi ad auxilium? quale autem auxilium, si hi quibus ferebatur eo juvari non poterant? aut cur exprobrat non usos auxilio, nisi quia poterant uti? Eadem sententia, Proverb. I. *Quia vocavi & renuistis; extendi manum meam & non fuit qui aspiceret.* An is renuere dici potest, Sectarie, qui vocantem non audit, aut qui non potest annuere? Aut cur queritur Deus; quod cum manum extendisset, nemo aspexerit, nisi quia extenderat ut aspiceretur? Pergit Dominus apud Isaiam: *Nummerabo vos in gladio, & omnes in cade corruetis: pro eo quod vocavi, & non respondistis: locutus sum, & non audistis: & faciebatis me in oculis meis, & que nolui*

nolui elegistis. At quæ, ô Domine, culpa illorum? aut cur irasceris, hos non tibi respondisse, qui respondere non poterant? Cur eos ad majora supplicia destinās, quam si omnino non vocasses, omnino nō loquutus illis esses? Quid erravêre? quid miseri meruêre, si non hoc præstiterunt quod eos voluisti præstare non posse? An æternis ideo suppliciis hos multabis? *Absit à te, ut rem hanc facias: qui iudicas omnem terram, non facies iudicium hoc.* Atqui aut id facies, erisq; injustus; aut graviter errant Sectarii, qui hoc tuæ Majestati audent affingere. Sed quid liquidius ultimis verbis? *Et quæ nolui elegistis.* Quam ridiculum, ut dicamur eligere, ad quod necessitate adigimur? Num eligit paupertatem qui dives esse non potest? num tenebras qui à luce exclusus est? Quæ illa Philosophia, ut non libertatis esse, sed coactionis dicatur electio? Mendax ergo scriptura; neque elegerit impij quæ noluit Deus, vel alia via erat (nempe mandatorum Domini) quam potue-

potuerunt eligere. Electio enim alterius rei respectu dicitur, quam respuas.

Sed jam Christum audite Sectarii, apud Matthæum Cap. 25. In postremo mundi actu, in impios sententiam feret, quod sibi egeno, sitiенти, nudo, captivo, nullam opem attulerint. At qui injusta sententia erit, nisi nudum Christum tegere, esurientem pascere, ægrum visitare potuerunt; id est, nisi his operibus collatis in egenos, potuerunt *ab ira ventura, & ab arcu declinare*. Responderent tunc impii, non quod responsuros Dominus ait, *Domine quando te vidimus esurientē, &c.* sed potius; Domine, scis non potuisse nos facere, quod quereris esse omisum. Tua verius culpa est, qui non dedisti posse; quam nostra qui non accepimus. Idem est, ac si dicas, ite in ignem æternum, quia cælum digito nõ tetigistis, quia Lunam in Eclipsim deficere passi estis, quia mare continuentis poculis non hausistis.

Nec obscurius pro nobis Aposto-
lus

Ius I. Cor. X. *Fidelis autem Deus est, qui non parietur vos tentari supra id quod potestis, sed faciet etiam cum tentatione proventū, ut possitis sustinere. Si supra id quod possumus, nō tentamur; ergo ubi peccamus, possumus, non peccare: Si possumus nō peccare, peccamusque nihilominus; ergo libertas arbitrii nobis est, qua aut Deo assentiamur, aut Dæmoni. Ait, ut possitis sustinere. Atqui nihil dicimur posse, ut vel puero notum, nisi quod sit in nostra potestate; si hoc autem in nostra est potestate, libere, & voluntarie, non ex necessaria ulla determinatione, bene agimus, aut peccamus. Id enim ad quod necessario determinamur, quis adeo absurdus, qui esse existimet in nostra potestate? Nec simpliciter dixit, ut sustineatis, sed, ut possitis sustinere. Illic enim hos ipsos qui sustinere possunt posse etiam non sustinere, sed si voluerint labi, diserte pronunciat. Ita q̄, qui se existimat stare videat ne cadat.*

Audijam Ambrosii sensum, quem

mo-

modeſte impudentes, ſaltem Lutherò,
 Calvinoque prætulèrint. Lib. I. He-
 xæm. Cap. 8. *Et certe in nobis eſt mo-
 derari ſtudia, cohibere iracundiam,
 coërcere cupiditates: in nobis eſt etiam
 indulgere luxuria, ad olere libidines,
 inflammare iracundiam, vel in-
 flammanti aurem accommodare, ele-
 vari magis ſuperbia, effundi in ſeviti-
 am, quam reprimi humilitate, diligere
 manſuetudinem.* Pergit paulò poſt;
 & nos affectuum noſtrorum dominos
 vocat. *Ille cavenda quæ ex noſtra vo-
 luntate prodeunt, delicta juventutis, &
 irrationabiles paſſiones corporis. Quo-
 rum igitur nos ſumus Domini, horum
 principia extrinſecus non requiramus,
 nec derivemus in alios, ſed agnoſcamus
 ea quæ proprie noſtra ſunt. Quod e-
 nim poſſumus non facere, ſi nolumus,
 hujus electionem mali nobis potius debe-
 mus quam aliis aſcribere.*

Hæreticus, ut hinc conſtat, Secta-
 rie, iſte Ambroſius, aut tu hæreticus:
 Cæca illius ævi Eccleſia, quæ eum ut
 orthodoxum laudavit, aut tu cæcus,
 qui ab illa mente deflexeris. Agnovit

eandem Arbitrii libertatem, pius apud Augustinum Christianus (Lib. VIII. Confess. Cap. VI.) qui his verbis se ipse ad monasterium invitabat. *Majorne poterit esse spes nostra in palatio, quam ut amici Imperatoris simus? Et ibi quid non fragile plenumq; periculis? Et per quot pericula pervenitur ad gradus periculum. Et quamdiu istud erit? Amicus autem Dei, si voluero, ecce nunc fio.*

Sed cui sano liceat dubitare de Antiquorum in hac parte sententia, post hæc S. Justinii Martyris verba, quæ proferri in vos solent, ex ipsius Apologia, ad Antonium Imperatorem? *Nisi libero arbitrio genus humanum, & res turpes fugere potest, & pulchras ac bonas sequi, extra causam, culpamq; est, eorū, quæ quoquo modo aguntur. Sed ipsum libero arbitrio, liberaque voluntate, & recte facere & peccare, docemur.*

At nos scilicet ad Pelagianos Sectarii dicunt accedere; nimis humanæ naturæ tribuere; Gratiam Dei habere:

vilio-

viliorem. Absit hoc nefas. Pelagiani volebant naturæ viribus & ipsa arbitrii libertate, qua lege exteriori adjuncta sit, vel interiori excitatione tantummodo revelante, præter aliam gratiam Dei ullam, à peccato divertere hominem posse, virtutem amplecti, sanari, justificari Pelagianorum hanc hæresim contraria hæresi vos nunc oppugnatis, Sectarii; libertatem arbitrii, quam nimium illi extulerant, ita prementes, ut dicatis hominem ex libera electione non peccare, sed ex violentia corruptæ naturæ, simulque *determinatione divine voluntatis*, cui decretum est, ut fiat hoc peccatum: cum quid verò synceri à nobis sit, nec in hac quidem parte Libero Arbitrio locum esse; sed hoc totum ex Gratia Domini promanare, ita moventis, atque impellentis voluntatem, ut ad hoc pium opus *necessaria omnino determinatione* se applicet. Ita Deo peccata tribuntur, ita meritum nobis eripitur; ut stultum sit de sceleribus, vitiisque dolere; cum, ex illa sententia, non sint à mali-

malitia & electione mortalium, sed à voluntate & dispositione Dei, qui eadem vi hos ad peccata, hos ad virtutes pellit.

At Ecclesia ab his furoribus ita divertit; ut sentiat nihil boni posse nos facere, nihil velle, nisi *speciali auxilio gratia Dei*, hæc bona suggerentis, ad hæc opera adjuvantis. Hac sententia Pelagianos in hæreticis refert. Sentit tamen invitari nos à Deo, atq; juvari; & ad bona moveri non cogi; & habere libertatem arbitrii, qua Gratia Dei consentire possimus, aut ab ea dissentire: ita ut nec boni aliquid sine Deo possimus efficere, & cum Deo qui non cogit, sed invitat, & adjuvat, adhuc possimus non facere. Ita proscribit hæresim vestram; Scripturasque conciliat, quarum illæ, à Deo pendere virtutes, bona opera, recta consilia, prædicant; aliæ verò mortalibus indignantur, qui virtutem repudiarunt, qui vitium elegerunt.

Sed & eadem arbitrii libertate peccare homines censet Ecclesia. Non quod

quod Naturæ viribus possimus obstare; sed quod omnibus *sufficiens gratia Dei* adsit, qua si utimur possimus de *tentationibus* triumphare. Eo modo scripturæ non pugnabunt, nec secum ipsi Patres; dum nunc ajunt nostra culpa & electione nos peccare, nunc, sine Dei auxilio non satis virium voluntati nostræ esse, ut à peccando absteat. Nam ut homo innata vi, absque alimento vivere quidem haud potest, & tamen voluntarie mori dicitur, si ad cibum porrigere manum nolet; Ita fragilis & corrupta peccato voluntas, non utique per se potest, & absque alimento gratiæ Dei, in vita spirituali perseverare, & à malo, ad quod impellitur, abstinere: sed quoniam potest gratiæ Dei ope peccato resistere; sed si id non faxit, cur non dicatur sua culpa periisse? cur non dicatur potuisse vivere, & mori voluisse? cur non Deus indignetur suam legem ab homine violatam, qui ne eam violaret juvari non voluit?

At quam ridicule nos vocatis in Pelagia-

lagianam infamiam? Pelagium plus
 iusto, Liberum Arbitrium extollen-
 tem, damnavit antiqua Ecclesia, & in
 eum Hieronymus illius Ecclesiæ filius
 editis libris invectus est. An autem
 credibile, Hieronymum his in Pela-
 gium libris nimium libero arbitrio
 tribuisse, id est, incidisse in hæresim
 quam tunc maxime castigabat? Ecce
 autem quid illic censuerit. Proem. in
 Dial. Advers. Pelag. *Breviterque ca-
 lūniantibus respondemus, qui sua in nos
 maledicta conferunt, Manicheorum es-
 se hominem damnare naturam, & libe-
 rum auferre arbitrium, & adiutorium
 Dei tollere.* En ut æquo suffragio,
 tam vos qui liberum aufertis Arbitri-
 um, quam Pelagianos proscribit, qui
 adiutorium Dei tollebant. Deinde
 Lib. I. *Sic liberum homini servamus
 Arbitrium, ut Dei per singula adjuto-
 rium non negemus.* Num non illa
 quã nos Catholici propugnamus sen-
 tentia? Inde Lib. III. *Egone liberum
 tollo arbitrium, qui in tota disputatio-
 ne mea nihil aliud egi, nisi ut omnipo-*

tentiam Dei cum libero arbitrio conser-
varem? Denique totis his libris nihil
 aliud statuit, quam quod hodie Ro-
 mæ. At si tunc alia Ecclesiæ fides erat,
 cur ut Pelagium sic & Hieronymum
 non damnavit? cur à nemine æquali-
 um in eo argumento reprehensus?
 imo cur laudatus ab omnibus?

Criminum igitur culpam in pecca-
 torem referimus; vos in Deum; quam-
 quam quod re ipsa facitis verbo nega-
 tis. Ut quod ille de parricidio dice-
 bat, inde sciamus difficilius excusari
 sacrilegium quam admitti. Sed ô tan-
 dem Sectarii, tantum facinus vel pa-
 trare erubescite, vel audete agnosce-
 re. Nos quidem profiteamur, tam
 peccatoribus quam peccatis ad glo-
 riam suam Dominum uti, qui solus ex
 malo bonum facit. Pharaonis cum
 Moyse lucta miraculis causam dedit.
 Judæorum scelere victima Patri obla-
 ta est; & hinc salus fidelibus; inter
 hæc tamen *Deus intentator malorum*
est, Nec in istis aliæ ejus partes, quam
 quod vel ob illorum mortalium ante-
 acta

acta facinora, vel ob divini iudicii dispensationem arcanam ac justam, ita recedit, ita gratiæ suæ lumen ab indignis abscondit; ut deinde juste ac merito suæ fragilitati relictis, in scelera impingant, quæ vitare quidem possunt, at nolint; quæq; illis ad damnationem sint, Deo autem ad probationem bonorum, & ad misericordiæ, aut iudicii sui lucem, denique ad humanarum rerum ordinem, qualem ipse prævisa malorum nequitia ab æterno instituit. Itaque indurare dicitur corda, ubi aliam gratiam non concedit, quam qua uti potest homo, & qua tamen uti non volet. Juste itaque eo modo peccator obduratus, & Deo volente; injuste nihilominus peccat, ac Deo nolente.

Vos porro, Sectarii, longe aliam rationem iniistis: creditis Deum non modo pmittere, sed velle peccata: malitiam nõ ab homine proprio Marte productam; sed habere Deum auctorem: Deum operari peccatum per hominem; Deum hominibus, dia-

bolisque *mandare* ut maleficia concipiant, moliantur, perficiant. Dei ordinatione injectam Adamo, cæterisq; deinde mortalibus, peccandi necessitatem; Deum excitare, impellere, movere, ad peccandum. Horrendas illas voces, & supra barbarorum inhumanitatem feras, ex vestris Antesignanis habemus, Zuinglio, Calvino, atque Beza. Multi tamen ex vestris, quos nunquam penetrare contigerit in illa suorum fœda mysteria, ad has voces exhorrent: neque tamen effecerint aut illas non esse ex suæ sectæ norma; aut inde non sequi Deum vere ac proprie peccati esse authorem; imo vere, proprieque peccare. Zuinglius Serm. De providentia. Cap. VI. *Unum igitur, atque idem facinus, puta adulterium, aut homicidium; quantum Dei ut authoris, motoris, impulsoris, opus est, crimen non est: quantum autem hominis est, crimen ac scelus est.* En tibi Deum, adulterii authorem, motorem, impulsorem: quid restat, nisi ut adulterum, instar Jovis, effingant?

Mi-

Minus vile ducitur agere adulterum quam lenonem. Addit: *Movet ergo Deus latronem ad occidendum innocentem etiam ac imparatum ad mortem. O furiale os! Nec mitior in Deum Calvinus, passim in eandem sententiam infandæ Philosophiæ argumenta congeffit. Ex tot locis quibus ipse hoc scelere se astrinxit, fatis erit duos excubere. Multo plures ante dederunt, quibus hanc blasphemiam prolixè arguere curæ fuit. Igitur Lib. I. Instit. Cap. XVII. §. II, ait *diabolum rotamq; improborum cohortem, sic omnibus partibus manu Dei tanquam freno cohiberi, ut nec concipere ullum adversus nos maleficium, nec conceptum moliri, nec ad perpetrandum, si maxime moliantur, digitum movere queant, nisi quantum ille permiserit, imo nisi quantum ille mandarit. Deus ergo, Calvine, ex tua sententia flagitia fieri mandat? Atqui, ut naturali ratione lex statuit, quod quis mandato facit iudicis, dolo facere non videtur, cum habeat parere necesse.* Idem Calvinus*

Lib. 3. Inſtit. Cap. 23. §. II. *Excusa-*
biles peccando haberi volunt reprobi,
quia evadere nequeunt peccandi neceſ-
ſitatem: præſertim cum Dei ordina-
tione ſibi injiciatur hujusmodi neceſ-
ſitas: nos verò inde negamus rite excu-
ſari, quandoquidem Dei ordinationi,
quia ſe exitio deſtinatos conqueruntur,
ſua conſtet æquitas nobis quidem inco-
gnita, ſed illi certiffima. Imo quic-
quid garras, excuſabiles eſſent illi,
Calvine; ſed tu blaſphemus, tu inex-
cuſabilis, qui ſcribere auſus, Deum
mandare Satana, improbisque morta-
libus, ut flagitia perpetrent; Dei ordi-
natione injici ſucinoroſis peccandi ne-
ceſſitatem. Peccatores neceſſitatem pec-
candi non poſſe evadere.

Quæ flagitiis inde libertas? aut cur
 mortalium ullus ſtudeat, tentationi,
 aut peccato reſiſtere, ſi credat pecca-
 ta omnia ita ex Dei ordinatione pen-
 dere, ut quicumque peccat non poſſit
 non peccare, cum à Deo ordinatum
 ſit ut peccet; & quicūq; non peccat,
 peccare non poſſit, cum ordinatum
 ſit

fit ut non peccet? Quò item tentationis remedia? quò fuga peccati? Vana illa, si hæc vera. Ordinationi divinæ quæ necessitatem injicit, totam rem juste homo reliquerit, non suæ curæ, quæ inutilis, & in illam necessitatem pugnare non potest. Cur porro quis plectatur ob admissum à se facinus, quod Deus fieri mandaverit, imo ad quod coëgerit? Plectetur, inquires, quia hoc facit, nō ut obtemperet Deo, sed ut cupiditati inserviat. Itane? At si id faciat, ut sit Dei voluntati morigerus, an tunc verò non peccabit? Sentiat scilicet aliquis Calvinista, se ad furtum, aut aliud scelus impelli, credit Deum ad hoc facinus impulsorem sibi esse, credit hanc tentationem non solum Dei permisso, sed & jussu, in illum incumbere. Credit deniq; se non posse hoc scelus sive admittere, sive effugere, nisi *ex ordinatione Dei*: id est, nisi Deus *mādet ac necessitatem ei injiciat*, qua hoc scelus, aut admittat aut fugiat. Si igitur secum ipse sic loquatur. Deus me impellit ut furer: Ex-

periar, utrum ex ipsius *ordinatione* sit, ut furto me astringam, quando quidem *qui Dei ordinationi resistunt, ipsi sibi damnationem acquirunt*, Rom. 13. Ac præterea nisi necessitatem mihi injiceret, ut furari jam velim, velle non possem. Denique si mandat hoc furtum à me fieri, fiet omnino, nec possum, imo nec volo, illi obsistere. Si non mandat, quicquid coner, nihil efficiam. In hanc sententiam compositus an peccat Calvinista, si furto se obstringat, si cædibus sæviat, si in quæcunque impellitur det se præcipitem? Credit à Deo se cogi ut velit; paret cogenti Deo, & quidem eo animo, ut illi obsequatur.

Præterea quæ ratio ut dicatur potius homo peccare, esse sceleratus, esse plectendus, cujus voluntate eo modo quo censetis utitur Deus ad alium ferro mactandum, quam lapis aut murus, cujus pondere utitur etiam Deus ad hominem obruendum, aut fossa quæ interceperit nocte errantem, aut fera quæ in viatores invaserit? Si in-

quam,

quam, *voluntati* Dominus *mandat*, ut velit occidere, cur plus peccet illa voluntas, quam aut Leo, aut ruinosus paries, aut etiam aconitum, quo quis incautus occiderit; Siquidem illa voluntas post ejusmodi Dei *mandatum*, post *ordinationem* Dei, non potest non vello occidere, nec plus potest se regere, quam aut Leo feritatem, aut paries pondus, aut sui veneni vim stirps quæcunque succo funesta. Cur plus igitur illa voluntas peccet, quam aut aconitum, aut murus, aut Leo? Certe ut homini vitio verti non potest voluntatem à Deo sibi datam; ita nec culpa erit, eam voluntatem à Deo sic adigi, ut necessario id velit, quod eam velle vult Deus.

Ita ex vestra sententia, peccati Deus author, imo solus peccator est, qui *efficaciter* ad peccandum impellit, qui peccata fieri *mandat*, qui in eo statu voluntatem hominis collocat, ut peccare necessario velit. Luctuosa res, esse repertos tam blasphemæ ac barbaræ sententiæ viros, inter nominis

Christiani cultores; Nec Arium, nec Manichæum putem, plus divino honori detraxisse. Nam quid non hæresi ista confudistis, Seētarii? Pugnatis in rationis, ac judicii normam, in liquidissima verba scripturæ, in apertissimas sententias Patrum (plures enim quinquaginta ad hanc nostram de Arbitrii libertate sententiam numerantur) denique in veteris & hodiernæ consensum Ecclesiæ. Quæ omnia vultis eludi, primum pertinaciâ occupati animi, ac misere obloquentis, perplexis deinde aliquot à scriptura, ac Patribus argumentis; quæ ideo deesse non possunt, quod in re toties repetita interdum obscurius, interdum è re nata angustius, laxiusve loquutos authores oportuit. Ne sic quidem ab obliquarum mentium subtilitate, scripturisque ac Patribus, in Deum, in Trinitatem, in Christam argumenta defuerint.

CAP. IV.

Fidem non sufficere ad salutem. Multipliciter errare Sectarios, dum se de salute certos credunt. Omnia hominum opera non esse peccata. De peccato mortali, & veniali. Absurdissimã impietatem necessario sequi ex sententia sectariorum.

Evertere libertatem arbitrii, necessitati que peccata tribuere, aditus hæresiarchis fuit, unde in omnẽ pietatem grassarentur. Exploranda ex illis aliqua quæ inde revera consequuntur, aut quæ de industria consequi illi volunt; Ajunt igitur veram fidem ad salutem sufficere, veros Christianos (quales ipsi sibi videtur) de salute certos esse. Omnia hominum opera esse peccata. Ex rei natura non esse in peccatis discrimen ejusmodi, ut hæc sint venialia, illa mortalia: Sed peccata omnia reprobis mortalia, omnia venialia esse electis. Meritoria, & supererogationis opera, commentum esse papisticum, impium, risu dignũ. Inter

hæc monstra non tantum divina lex violatur, sed imminet legum humanarum tristis eversio, & præter pietatis exilium, Orbi quoque abominanda barbaries.

Dicis, Sectarie, fidem sufficere ad salutem. Cur igitur de operibus tam crebro scripturæ? An ut illæ decipiant? an & illæ deceptæ sunt? Paucissima de multis collegero. Psal. 61. *Et tibi Domine misericordia, quia tu reddes unicuique juxta opera sua.* Matt. 12. *Omne verbum otiosum quod locuti fuerint homines, reddent rationem de eo in die judicii.* Matth. 16. *Filius enim hominis venturus est in gloria Patris sui, cum Angelis suis, & tunc reddet unicuique, secundum opera ejus.* Apocalyp. 14. *Beati mortui qui in Domino moriuntur, &c. Opera enim illorum sequuntur illos.* Et Matth. 25. de operibus quæsiturum se Dominus, & propter hæc hos se ad cælum, hos ad inferos missurum pronunciat.

Legimus quidem, per fidem nos salvari, per fidem justificari, certe;

te ; quia *sine fide impossibile est placere Deo.* Hæc enim est radix, hæc justificationis fundamentum ; ut docuit Concilium Tridentinum. Sess. 6. Cap. 8. Sed & præter necessariam fidem, necessaria utique & alia ad salutem. Vitæ domicilium in corde schola medicorum constituit ; necessaria tamen cerebri temperies, jecoris, pulmonisque officium. Ita necessaria Fides, sed illa non sola. *Si habuero (inquit Paulus I. Cor. 13.) omnem fidem, ita ut montes transferam, Charitatem autem non habuero, nihil sum.* En verò, Sectarie, aliquid præter, quod necessarium ad salutem. Fides, inquit Apostolus, sine charitate non prodest ; Fides, inquiunt Sectarii, ad salutem sola fat est. Alterutra pars errat. Ultra sit, quis cordatus possit ambigere ?

Num quid præterea Jacobi Apostoli verbis disertius, Epistolæ suæ. C. 2. *Videtur quoniam ex operibus justificatur homo, & non ex fide tantum.* Nec dixeris cum Calvino. Lib. III. Instit.

Cap. II. & 17. non de vera, sed umbratili fide Jacobum hic agere; A deo misera declinatio, ut mirer nisi ab absurdis esse probatam. Nam si hic sermo de non vera, sed umbratili fide, non dixisset Jacobus, *ex operibus justificatur homo, & non ex fide tantum*, sed potius non ex ejusmodi fide ullo modo justificabitur homo; sed ex vera & perfecta. Si hæc inquam, de qua loquitur fides, non est ea quæ aliis necessariis virtutibus conjuncta *justificat*, male addiderit; *non ex fide tantum* justificari hominem; dicendum fuerat, ex illa fide nullo modo hominem justificari. Finge enim hominem cum ea fide quam Calvinus hic somniat: addas illi *circumstantias* ut loquuntur, quamlibet pias, nunquam vel iudice Calvino efficias, ut hæc fides sit ad justitiam valitura. Ergo inepte Apostolus partem justificationis in illa fide constituit; vel Calvinus inepte in exponenda Apostoli mente deceptus est. Sed quem fucum disertissimis verbis faciunt. *Videtis quoniam ex operibus iustifica-*

stificatur homo? Certe vel ex operibus homo justificatur, vel non justificatur: si non justificatur falsa est Jacobi sententia; si justificatur, falsa Lutheri, atque Calvinii.

At, inquires, fidem volumus vivam, id est operibus & charitati conjunctam. At repono, vos nugari; Neque hoc querere. Nam & Lutherus scribit, de Capt. Babyl. Cap. De Bapt. fidelem, quicquid agat perire non posse, dummodo infidelis esse non velit: & nunquam Calvinistæ negaverint, fidem ad salutem sufficere, qua peccata remissa sibi credant, *per sanguinem Christi*. Atqui hæc fides potest haberi sine bonis operibus, aut vera in Deum charitate; sed cum fide tantummodo, aut verius dicam præsumptione charitatis Domini in nos.

Sed demus vos per *fidem justificantem* intelligere illam fidem, quæ operibus & charitati conjuncta est. Nihil minus nugamini, res diversas uno verbo complexi, ut sub ejusmodi confusione fallatis. Nam ex Paulo habemus,

mus, fidem sine charitate posse consistere: (*si habuero omnem fidem, charitatem autem non habuero, &c. inquit:*) At proinde fidem & charitatem diversissimas esse virtutes: quod & liquido rursus docet. *Nunc autem manent fides, spes, charitas; tria hæc major autem horum est charitas.* Adeo ut cum fides charitati conjuncta est, non ideo tantum homo *salvetur*, quod habeat fidem, sed quod habeat aliquid præter fidem, & per fidem crediderit, per charitatem amaverit; ut sit necessaria ad salutem charitas & que ac fides. Quæ igitur verborum ambages; aut quæ vobis autoritas significationes novas tribuendi vocabulis, ut *fidei* nomine *charitatem* velitis contineri, quæ prorsus à fide diversa est?

Sed & vulgus hac voce percepta *fidem sufficere, opera meritoria nulla esse*, sensum quem verba palam, ac vere habent arripiunt; inertia suæ favent, omne præsidium in fide collocant, opera, ut inutilia, & ex se molesta abjiciunt. *Quam à me hæc vere, sat procedunt*

dunt tristissima inter vos exempla, operum incuria, in fide insana securitas. Neque ex errore populi, sed ex vestra Theologia est illa demētia. Non enim opera (quicquid interdum perplexe loquamini) cum fide postulatis; sed simpliciter fidem. Nam si peccata omnia (ut docetis) venialia sunt electis, sequitur vos, qui ex vestra sententia estis electi, peccare non posse mortaliter. Si non potestis, quantumlibet malis operibus fœdi sitis, bonis quantumlibet destituti, sufficiet ad salutem vestra hæc fides. Sed mox fusius de tanta vesania.

Nec obijciatis loca scripturæ, quibus fides videtur *in solidum justificare*; opera autem nihil. Non enim alius illis sensus, quam opera sine fide, vel opera quæ ex sola cognitione legis, liberi que arbitrii viribus sunt; vel opera legis Judaicæ, post Evangelium legitime promulgatum; ad æternam gloriam non prodesse. At quod opera cum fide necessario sint jungenda crebro, ut diximus, scripturæ proclamant;

mant: nec quid in contrarium sententia illæ habent, quas ex verbo divino frustra corraditis. Locuples nobis testis Augustinus, ad ea ipsa verba, quæ ex Apostolo maxime in nos urgetis. Rom. 3. *Arbitramur hominem justificari per fidem sine operibus legis.* Ita igitur ille, de Grat. & lib. arbit. Cap. 7. *Homines non intelligentes, quod ait ipse Apostolus Paulus, arbitramur hominem justificari per fidem sine operibus legis: putaverunt eum dicere; sufficere homini fidem, etiam si male vivat, & bona opera non habeat. Quod absit ut sentiret vus electionis.*

Sed producenda in lucem vestra hæc fides, qua creditis justificari. Ea nõ est, ut credatis in Deo trinitatem personarum, & unitatẽ essentia; non ut credatis symbolũ Apostolorum, symbolum Niceni Concilii, symbolum Athanasii. Hæc omnia non sunt vobis fides justificans. Proh pudor, Christianos esse repertos, qui utiliore aliam fidem esse sentirent. Quæ igitur apud vos salutaris hæc fides? ut quisque vestrum

strum credat, se electum, sed de salute certum, *non imputata sibi peccata, sed imputatam Christi iustitiam*; Cum ejusmodi fide non putatis posse perire. Age verò Sectarie. Quicumque fidem justificantem habet, an ille justificatur? Justificari non negabis, alioqui non esset fides justificans. Quid porro prohibeat, Montanistam, Manichæum, Arianum, illam fidem habere? An ideo justus erit? Imo, ne à vobis abeam; jam discessistis in sectas, varias quidem, sed quibus omnibus hoc idem *de fide justificante* fundamentum. Num ergo Brunistæ, num Anabaptistæ ea *fide* injustitiam evadent? si evadent; cur de illis ut impiis acerbe querimini? si non evadent; quo illa vis fidei justificantis? Sed requiri dicetis ad illam iustitiam, ut homo in vera fide sit, id est, de Deo, de Christo, de Ecclesia credat, quod credendum scriptura præscripsit. Si ita est; Cur nõ igitur illa, de Deo, de Christo, de Ecclesia fides, dicatur justificans? Certe enim, ut illa (ex vestra sententia)

non

non justificat sine alia qua credam me electum, & à Deo amatum; ita nec ista de ~~mei~~ electione fides justificat, sine illa qua de Deo, ac Christo quæ credenda sunt credam. Cur igitur justificationē huic fidei tribuitis, & ab illa removetis; nisi quod Deus ne caute quidem, & industrie errare vos sinit?

Quæ mens autem in hæc verba scribenti Apostolo? *i. Cor. IX. Castigo corpus meum, & in servitutem redigo ne forte cum aliis predicaverim ipse reprobus efficiar.* An fidei ille præco vera fide destitutus? An vos, Sectarii, supra illum sanctitatis eximiæ? Si Lutheranam, aut Calvinisticam fidem sufficere ad salutem sentiebat, quo illa castigatio corporis, & quidem ne reprobus efficeretur? Accedat Paulo Petrus, *Epist. II. Cap. I. Satagite, ut per bona opera, certam vestram vocationē, & electionem faciatis.* At cur certam faciatis, si jam vobis certa illa, Sectarii? Supervacuum apud prudentes *satagere ut sit*, quod esse jam scitis. Cur scili-

scilicet Petrum, cur Paulum audiatis, qui Lutherum aut Calvinum audistis?

Quod si *fides justificans*, est credere se electum, ubi ergo necessaria illa virtus, quæ *Spes* in scripturis vocatur? Quid, inquam, speratis, si hoc creditis? cur de medio tollitis hanc virtutem? Neque enim dici possunt Christiani, sperare resurrectionem carnis, aut sperare paratam esse à Deo felicitibus vitam æternam. Hæc qui speret, sit omnino hæreticus: Nam certo ac sincere credenda sunt. Si igitur & de tua quoque salute *in individuo* fidem habes, quo inane spei nomen? quâ hanc frustra necessariis virtutibus annumeravit Apostolus? Referes: Illos qui ex Dei lege hic vixerint, procul dubio vitæ cœlestis fore participes; si es ergo ejusmodi, quidni de salute jam certus sis? egregiam rationem! Nemo mortalis, de quo idem non sentias: *Si vixerit ex Dei prescripto, calo donabitur.* Conditio illa, si lata est, quæ nihil constituit. Sensum, adjuncta particula, contrarium quidem, sed æque verum

verum habet; *Si non vixeris ex Dei præscripto, tibi in infero sedes erit.* Isaac. Casaubonus, in Epist. ad Illust. Card. Peronium, Observ. I. sic loquitur. Christiani sunt gnari, se ante jacta mundi fundamenta prædestinatos esse (de electis loquor) ut sint cohæredes Christi, &c. At quam illa perplexa, & undequaq; labantia! Sciunt quidem Christiani, electos, fore Christi cohæredes. Hoc è Christo & Apostolis didicerunt. Sed singuli ignorant num sint electi: adeo ut falsum sit, scripturisque repugnans, gnaros hos *in individuo* esse, de prædestinatione sua ad vitam.

Nec dixeris, certum esse te de via qua graderis; certum igitur & de exitu viæ. Primū enim quis te de via certū constituit? Dicit Lutherane, te certum: Atqui præter nos Catholicos, Calvinistæ errare te dicunt: Dicit Calvinista te certum; atqui præter nos Lutherani & Anabaptistæ te hæreticum esse non dubitant. Deinde, in recta sis fide; at in rectis moribus, & charitate forte non eris; sine qua,
ut

ut ex Apostolo ante retulimus, ad salutem fides non sufficit. Sed esto. De via sis certus; quod utique non es: quæ impudentia, ut certum te dicas, te in ea perseveraturum usque ad mortem? scripturæ prædicant, testantur, inclamant, multos qui in salutis viam recepti sunt, ab ea aberrare. Quis de cælo Angelus nunciavit, te non fore in erroribus istis, qui multi, qui Deo invisisti? Primo Reg. Cap. XIII. dicitur; *Filius unius anni erat Saul cum regnare cœpisset.* Atqui vir erat, & ut ibidem dicitur. Cap. X. *altior universo populo ab humero, & sursum.* Sed filius unius anni dicitur, quia innocens, non secus ac unius aîni puer. At ille qui tot annis Deo placuerat, cujus ad illam ætatem *directæ erant viæ ad custodiendas justificationes Dei*, fœde postea aberravit, Deo invisus, sceleribus turpis. Dicitur de Joa. 4. Reg. C. 12: *Fecitque Joas rectum coram Domino, cunctis diebus quibus docuit eum Joiada Sacerdos.* Sed post Joiadæ mortem, delinitus
 obse-

obsequiis Principum, pessime egit. (II. Paralip. XXIV.) occiditque Zachariam Prophetantem. Apertissime autem Apostolus, ad Galat. 5. *Currebatis bene, quis vos impedivit veritati non obedire?* Non igitur regula constans, ut qui recte inceperit, & desinat recte.

Quis denique dubitare jam audeat, post liquidam, post apertam Christi sententiam? Ita enim Matth. X. *Eritis odio omnibus propter nomen meum: qui autem perseveraverit usque in finem, hic salvus erit.* Et Matth. XXIV. *refrigescet charitas multorum, qui autem perseveraverit usque in finem, hic salvus erit.* Quam hoc frustra, nec gravius dicam, Christus, si omnes qui recte cœperunt perseverarent? Si non omnes perseverant, ergo aliqui deficiunt: si aliqui deficiunt, quo oraculo prænocti, Sectarie, te nunquam defesturum?

Abyssus abyssum invocat; quo tueamini fœdum errorem pejus errastis. Negatis ergo illos qui à Deo, & semita fa-

ta salutis deficiunt, veram fidem ullo tempore habuisse. Num quid autem in Scripturas immanius? *Fecitq; Joas rectum coram Domino omnibus diebus quibus docuit eum Joiada Sacerdos, & caruit tamen fide? Galatæ, quos à bono cursu deflexisse Apostolus scribit, potuerantne bene currere & fidem non habere? Sed nihil insigni^o Christi verbis, Refrigescet charitas multorum, qui autem perseveraverit in finē hic salvus erit.* Peto, num illi, quos à charitate abituros, nec perseveraturos Dominus hic prædicit; cælo potiti essent, si perseverassent, nec à charitate abivissent. Certè non dubium. Alioqui non in eo constitueretur lapsus eorum, quod non perseveraverint; Sed potius quod non inceperint, neque unquam rectum iter institerint. Ergo fidem veram habebant: nam absque hac impossibile est placere Deo, impossibile cælo frui: & si ea caruissent nulla perseverantia sedem illis in cælo dedisset. Res etiam Sole illustrior.

Quamvis igitur concederemus, Se-

Q. ctarie,

Etarie, te in vera fide esse, non inde sequeretur non posse te perire. Præterea, si multi qui credebant DEO se charos, qui credebant veram fidem habere, aliquando defecerunt, ex vestra sententia, probatum est eos nunquam fidem veram habuisse: quis in Scripturis locus te certum constituit, nunquam te in ea prolapsurum, in quæ illi prolapsi sunt; ut ex eo tuo lapsu judicari mox possit, frustra te credidisse te stare in fide? Itaque si daremus, fidem solam sufficere, & fidem amitti non posse; non ex arte inde colligeres de tua salute te certum, quandoquidem certus esse non potes, te fidem habere; cum multi qui revera exciderunt à Christo non minoribus quam tu modo argumentis credere potuerint in ea se stare.

Velim præterea dicas, An sufficiat ad salutem, implicita illa fides; *peccata tibi remissa, & imputatam Christi justitiam*: An explicita requiratur: Ut nempe post peccatum elicias ejusmodi fidei actum. Si implicita satis est;

est; ergo ubi in peccatum incideris, absque ullo pœnitentiæ actu, absque ullo dolore de peccato, donatur tibi crimen; quia scilicet fidem illam implicite, & *habitualiter* habes; non *imputari tibi peccata*: Et hoc credere, quid est aliud quam turpissima involvi blasphemia? quam Dei justitiam habere ludibrio? Sin requiri hanc explicite fidem existimas, unde tibi constiterit, te post peccatum aliquod priusquam hac fide justificatus sis, non aliquando moriturum, vel violenta vel subita morte? Quod si sic mori potes, quam iniqua & vana superbia in electis pro certo te numeras: qui reprobis esse potes & cum peccato, absque justitiæ imputatione cedere?

Sed nihil apud vos sunt tam liquida à Scripturis, ac rationibus argumenta. Vultis errare: Cæcitas est, quæ vobis ad Christiani Orbis stuporem incubuit, quæ sollicitudinem de salute, pœnitentiam, gehennæ timorem, ut invisa vocabula ad nos scilicet Papiſtas amandat. Credetne posteritas

ausum ex Sectariis unum ita loqui Serenissimo Britanniarum Regi; Nescio utrum Virgo Maria ad salutem pervenerit, at me perventurū certissimē scio?

Porro scrutemur quo hæc monstra perveniant. Nullus his modus. Ajunt nempe Sectarij, fidem solam sufficere, de fide esse se certos, ergo & de salute. Pergunt: & omnia hominum opera esse peccata pronuntiant: sed peccata omnia Electorum (quales ipsi se dicunt) venialia esse. Ad quam licentiam hæc spectent, ipsa res prodit. Lutherus, in Assert. Artic. XXXII. scribit, *opus bonum optime factum, veniale peccatum esse secundum misericordiam Dei; sed mortale peccatum secundum judicium Dei.* In illud hodie Sectarii consentiunt, *omne hominis opus esse peccatum.* At hæc crudelis opinio, quæ innato hominibus sensu satis arguitur, in Scripturas etiam pugnat. Ut enim misericors Deus sit, & veniam peccatis indulgeat; Ita nunquam peccatis delectatur. Atqui se multis hominum operibus delectatum asseruit. Ergo il-

go illa opera peccata non erant. Gen. VIII. ubi de sacrificio Noës, *odoratus est Dominus odorem suavitatis*, at quæ in peccato suavitas? certè enim Noës opus, non victimarum nidorem odoratus est Deus. Item Genes. XXII. ad Abraham: *Qui fecisti hanc rem, & non pepercisti filio tuo unigenito propter me, benedicam tibi.* Dixerisne, Sectarie, hoc opus fuisse peccatum, quod tantopere placuit Deo? Nihil frequentius in Scripturis, quam, *fecit rectum coram Domino; fecit rectum in oculis Domini; studiose egisti quod rectum erat, & placebat in oculis meis: placuit sermo coram Domino.* An rectum coram Domino est peccatum? an in oculis Domini placet? Sed & cælum peccati præmium erit, si omnia opera sunt peccata. Non enim in fidei tantum, sed operum quoque mercedem, Christus cælum electis adjudicabit. Difertè hoc ait Matth. XXV. Et Psalmista, *reddes unicuique juxta opera eius.* & Joan. in Apocalyp. *Beati mortui qui in Domino moriuntur, &c. opera e-*

vim illorum sequuntur illos. Sed & Evangelium prædicare, & martyrium patienter tolerare, peccatum dicendum est, si omnia opera sunt peccata; imo ex Justitia Dei (si Sectariis est credendum) hæc opera sunt peccata mortalia, & per hoc non cælo, sed inferis digna. Vanum sit in absurdissimas nugas plura dixisse.

At omnia opera, peccata utiq; sint, an non sint, inquires; Electorum nil interest (quales Sectarij esse credunt) quandoquidem omnia eorum peccata sunt *venialia*, omnia reproborum *mortalia*. Imo interest multum, ad gloriam Dei, stimulos bene vivendi. Nam si quædam sint opera, quæ peccati sordibus non sint infecta, majori studio, atque curæ res erit bonæ mentis mortalibus, ut ad recta se applicent, & peccata declinent, quam si adeo omnia opera sunt peccata, ut quicquid egerint peccent. Sed est præterea perniciosissimi erroris sententia, omnia electorum peccata *venialia*, omnia reproborum *mortalia* esse.

esse. Et commentum facili distinctio-
 ne dilueris. Si venialia appellas quæ
 morte quidem digna, tamen veniam
 consequentur, certum quidem o-
 mnia Electorum peccata, etiam quæ
 gravissima, in hanc sortem, nomen-
 que ventura: Sed è contrario falsum
 omnia reproborum esse mortalia:
 Neque enim *damnabuntur* ob ver-
 bum otiosum, vel negligentiam le-
 vem, vel aliam culpam ex illis, quas
veniales vocat Ecclesia. Sed non ille
 est Sectariorum sensus. Volunt igitur
 non esse in peccatis discrimen
 ejusmodi, ex natura ipsorum pecca-
 torum; ut mortalia aliqua & inferis
 digna; alia venialia, & temporali pœ-
 na luenda sint. Sed ex genere suo, pec-
 cata omnia esse mortalia; ubi autem in-
 dulgere vult Deus, venialia omnia esse:
 ideoque quicquid agant Electi non
 plus quam venialiter peccare; quic-
 quid præscij agant in mortali culpa es-
 se. Quid hoc autem nisi cælum
 inferis permiscere, nisi audaciam pec-
 candi facere omnis sortis Sectariis?

Cum nimirum intelligant aliqua esse peccata à quibus non abest humana fragilitas, rursusque doceantur se Electos, ideoque sua peccata unius generis esse (venialia nempe) imo quicquid egerint venialiter se peccare, & mortaliter peccare non posse; cur magno pere illis curæ sit, quomodo, aut quid peccent?

Ecclesia verò Catholica in *peccatis* ita distinguit, ut quæ contra divinam legem sunt, ea dicantur mortalia, ea sint inferorum ignibus digna. Quæ autem leviora, & magis præter Dei voluntatem, quam contra illam facta, venialia appellentur, *peccata* haud dubie, quoniam à norma deflectunt, & plecti merentur; sed venialia, quia non perpetua ira Domini digna, sed veniam post aliquod supplicium acceptura. Unde hæc nobis distinctio si quaeris; A ratione, à Scripturis, & à Patribus, ab authoritate Ecclesiæ. Nam quis sani iudicij putet verbum otiosum ab homine pio prolatum, ab homine Deum amante, æternis ignibus,

æterna

æterna Dei iræ plectendum? Cælestis
 misericordiæ sit ignarus, qui a deo tru-
 cem Deum effinxerit. Peccatum ta-
 men est, & Christo iudice, *ratio de eo*
reddenda est. In odio præterea, in am-
 bitu, cæterisque sceleribus, cum sti-
 mulos admovet caro, mundus, aut dæ-
 mon, quidni possimus non consentire
 quidem omnino, sed negligentius ta-
 men illos, frigidiusve repellere? At qui
 negligentiam illam ac frigus, si nullo
 modo peccatum esse dixeris, erres: si
 capitale hoc putes, & eadem æternita-
 te pœnæ dignum, quo fuisset absolu-
 tus in hæc quæ suggererentur mala
 consensus, inepte quoque erres. Hoc
 ipsa ratione, hoc natura dictante ac-
 cipimus. Eiusmodi porro sunt ea pec-
 cata quæ venialia appellamus, verberè
 digna non morte, castigatione Domi-
 ni, non inimicitiis, vindicanda.

Et is omnino Scripturarum est sen-
 sus, quæ nunc omnibus hominibus in-
 esse peccata asserunt, nunc aliquos ju-
 stos vocant. Nimirum quia venialia
 illa, peccata quidem sunt, sed nec à gra-
 tia

tia Dei excludunt, nec justitiam ad salutem necessariam tollunt. Et verba otiosa, peccatis eadem Scripturæ annumerant, non quod inferis digna, sed flagello leviori: Ut eleganter Hieronymus docet, Advers. Jovin. Lib. II. *Sunt peccata levia, sunt gravia Aliud est decem millia debere, aliud quadrantes. Et de otioso quidem verbo, & adulterio, rei tenebimur: Sed non est idem suffundi, & torqueri; erubescere, & longo tempore cruciari.*

Neque res tantum, sed & verba, ex prisca Ecclesiæ disciplina. Meminit de mortali & veniabili peccato Ambrosius, Comment. in Cap. IX. Lucæ. *Si peccatum mortale commiseris, inquit, portas mortis intrasti.* Sententia prorsus nostra: & ex Ambrosii ergo mente, peccata sunt aliqua non mortalia, quæque non ducant ad inferi portas. Idem in XXIV. Lucæ. *Ergo veniabilis error mulieris, qualiscet dubitare non debuit, Christi corpus per gloriam resurrectionis assumptum, doceri tamen gestit à Christo.* De ejusmodi

modi peccatis Augustinus, in Enchiridio, Cap. LXXI. *De quotidianis autem, levibus, brevibusque peccatis, sine quibus hac vita non ducitur, quotidiana oratio fidelium satisfacit.* Quid quod Novatiani, qui remissionem peccatorum à Sacerdotibus expectari nolebant, non de omnibus peccatis loquebantur, sed de peccato tantum ejusmodi, *quod Sacro sanctæ Scripturæ peccatum ad mortem appellant?* ut Socrates refert Lib. I. Hist. Cap. VII. Atqui nunquam Ecclesia Novatianos erroris redarguit, quod ejusmodi in peccatis discrimen statuerent; sed tantum, quod aliqua omnino peccata à jurisdictione Sacerdotis exciperent.

Ab ipsis denique Sectariis peto num peccata aliqua esse credant, in quæ prolabi possint, absq; quod fidem illam suam justificantem amittant. Id verò non negabunt. Alioqui cum omnia opera credant esse peccata, sequeretur, statim ac aliquod opus eundem, eos à fide excidere. Rursus ab

iis quæro: num & peccata sint aliqua ejus generis, ut homo non possit, & ea & illâ fidem simul habere; id est, quæ expellant, aut destruant fidem. Si nulla sunt; sequitur ipsos (ajunt enim sibi fidem inesse, eamque sufficere) libere, atque impune inter adulteria posse, inter cædes, inter furta versari. Si sunt aliqua; ergo fatentur ex ipsa natura peccatorum esse quædam venialia, quæ nec fidem destruant, nec obstruant cælum, *mortalia alia*, quæ (ex eorum sententia) à fide, & gratia Dei excludant.

Nolunt tamen hæc audire Sectarij; & potius peccandi libertatem, quam peccatorum distinctionem admittunt; adeo ut Lutherus, (ut ante jam diximus) fidelem hominem neget, etiamsi maxime velit, posse perire, nisi velit *nō credere*. Vide autem, quod ex istarum hæreson impietate consequitur. Electis omnia peccata sunt venialia. Sectarij isti certi sunt se esse electos. Ergo illis omnia peccata sunt venialia; id est, quicquid peccent non possunt à salute exci-

excidere. Quid dirius ulla unquam impietas invenit.

Nec reponas, Sectarie, abhorrere te à tam infamiliencia. Scio quam multi inter vos indolis fanioris; quam multi ignorent, aut horreant ad hæc ipsa suæ sectæ deliria. Sed vel invitos tamen polluent sceleratæ sententiæ, nisi ab ea religione receditis, ex cujus disciplina necessario consequuntur. Nam ut dicas, tibi peccandi indulgentiam non placere; at fatendum est, vel te certum de salute non esse, (id est te à Protestantibus tam Lutheranis, quam Calvinistis dissentire,) Vel esse saltem certum nunquam in gravia peccata te esse lapsurum, qua de re non Moyses certus fuit, non David, non Petrus Apostolus, ut probavit eventus. Vel denique quamvis gravibus flagitiis impliceris nihil hoc de salutis certitudine delibaturum: quæ feralis opinio, & corrumpendo populo nata, omnis impietatis culmen profana immanitate constituit.

CAP. V.

De operibus Supererogationis. De piis operibus ab Ecclesia præceptis: Ac præsertim de quadragesimali Jejunio.

IN Psalmis est, *Diverte à malo, & fac bonum.* In hujus seculi hæresi, nec necesse à malo divertere; cum de electione certi sint, ac proinde de venia; Nec bonis operibus insudare; cum non ex operibus, sed ex sola fide electi, *ustificentur.* Nolunt igitur ulla opera *meritoria* appellari; Negant etiam *Supererogationis* nomen actibus ullis nostris, sine grandi in Deum injuria tribui posse. Non opus hic multis, cum se istæ hæreses sua absurditate conficiant.

Sentit igitur sancta Ecclesia debere, hominem, & divinæ gratiæ ope posse, legem sanctam ita implere, ut delicto mortali sese nunquam inficiat; & quamquam obeundis his mandatis dicere debeat, *quod debui facere feci*, ex promisso tamen Christi ac veluti pacto in justii præmia cælum expectet.

ſpectet. Præterea ſentit Eccleſia, opera aliqua eſſe quæ non imperet Deus, ſed ſuadeat; quæ omiſſa non nocent, & profunt admiſſa. Et hæc opera, *Supererogationis* appellamus, quia in pietatis officia libere erogamus aliquid *ſuper ac præter* hoc ad quod lege adigimur: Rident illa Sectarij. Nam quod opus meritorium putent, qui opera omnia, eſſe peccata aſſeverant? quid ſupererogare hominem poſſe, cui Liberrum Arbitrium detrabi volunt?

Sed patiantur ſequeſtrum inter nos Chriſtum; aut verius quæſitorem. Audiant diſtinguentem inter opera imperata, ac libera Matth. XIX. *Si vis ad vitam ingredi. Et, Si vis eſſe perfectus. Ut ad vitam ingrediamur, edicit ut mandata ſeruentur; Ad perfectionem conſulit, omnia vendere, ipſum ſequi.* Ergo ſunt opera aliqua Deo grata, ad quæ tamen nulla lege, aut præcepto adigimur; quando quidem abſque his ad vitam ingreſſus nobis patet. At quis neget, quo Deo crim⁹ in terris gratiores, eo & futuros proſectiores in cælis?

cælis? *Beati mortui qui in Domino moriuntur, &c. Opera enim eorum sequuntur eos.* Ibidem Christus docet, esse quosdam Eunuchos, *qui se castraverunt propter regnum calorum: & addit; qui potest capere capiat.* Eadem Apostoli sententia est I. Corinth VIII. *qui matrimonio jungit virginem suam bene facit: & qui non jungit melius facit.* At quam frustra, ut de re grandi diceret Christus, *qui potest capere capiat?* Quam frustra Apostolus, *qui non jungit melius faciat?* nisi hoc plus Deo placeret; nisi in cælo constitueretur amplior merces eo modo in terra viventibus?

Quidam hæc argumenta sic volunt eludi, ut dicant, ex Christi & Apostolorum seculo metienda illa Christi consilia. Tunc quippe consultum Christianis, ut omnia venderent, & à nuptiis abstinerent; Posterioribus seculis mutata rerum sorte, vana hæc esse. At ut falsa illa solutio, ita prorsus ridicula; cum hoc loco non quæramus utrum illa ipsa consilia, etiamnum hoc

avo perdurent: sed utrum sint aliqua
 supererogationis opera, id est, quæ
 non implere necesse sit, & eos tamen
 qui illa impleverint gratiores Deo ef-
 ficiant. Id sic esse, ex Scripturis liquido
 constat, in quibus ejusmodi opera
 commendari videmus, ut ad pietatem,
 perfectionemque valentia, quæ non
 necessaria quidem sint, sed salubria ta-
 men, Deoque pergrata. Audi porro
 quis de eare Hieronymi sensus, in E-
 pistolam ad Philemonem. *Si autem
 Philemon hæc ad homin præceptum fa-
 cit, quanto magis faciet ob dilectionem
 Dei? Unde merito Apostoli voce lauda-
 tur, quod mandata ejus opere prævertat,
 & possit dicere: Voluntaria oris mei
 complacent tibi Domine, plusque faci-
 ens quam præceptum est, vincat eos qui
 tantummodo imperata fecerunt, & ju-
 bentur dicere, Servi inutiles sumus,
 quod debuimus facere fecimus. Virgini-
 tas quoque propterea majori premio co-
 ronatur, quia præceptum Domini non
 habet, & ultra imperata se tendit. Ea-
 dem est Augustini sententia. Ad Hila-*
 rium

rium, contra Pelagianos, & Manichæos. Ep. LXXIX. *Magister bonus mandata legis ab ista excellentiore perfectione distinxit. Ibi enim dixit, Si vis venire ad vitam, serva mandata: hic autem: Si vis perfectus esse, vade, vende omnia quæ habes, &c.*

An putes in re tanta si errasset Augustinus, si errasset Hieronymus, non Ecclesiam præsto futuram, qua aut corrigeretur, aut contumax damnaretur? Credisne laturum impune Ambrosium, cum tam multus demerito esset? In Cap. V. Lucæ. *Jejunant hi quibus abest Christus, quiq; bonorum meritorum copijs egent.* Epist. XIV. *Vitæ istam corporis potes eripere, meritum non potes extinguere.* Neq; figurate, aut improprie usurpatum hoc meriti nomen. August. Lib. IX. Conf. Cap. XIII. *Quisquis autem, ô Deus, tibi enumerat vera merita sua, quid tibi enumerat nisi munera tua?* En verò, Sectarie, esse quidem ex munere Dei, ut merita habeamus (nam quid boni, nisi illius gratia sit in nobis?) Esse tamen merita illa,
& me-

& merita quidem *vera*. Plura ex Patri-
bus non refero. Seu Græci, seu Latini
fuerint, plena his eorum volumina.

Quod si neque Scripturis, neq; Pa-
tribus, manus das. At ut homo es, sal-
tem in consilium adhibe rationem. O-
ratio, & Eleemosyna commendantur à
Domino. Hoc tu non negas. Post af-
fuetas igitur preces, aliquis orationis
locum repetat, & diutius Deo vacet.
Peto à te quale hoc opus; bonum, an
malum? Non audebis malum dicere.
Bonum sit ergo. At cuius bonitatis?
Necessariæ ad salutem? Neque hoc di-
xeris. Nullo enim Dei præcepto ad il-
lud homo iste adigebatur. Ergo *super-*
erogationis opus est; & quoniam bonum
præmio non carebit. Eleemosynas quas
constituisti erogare defunctus sis; Oc-
currat deinde egenus, non in illa supre-
ma egestate, cui omnes tenemur sub-
levandæ, sed ut quotidie mendicos a-
spicimus, non necesse ad salutem, ut
huic sis munificus. Nam ut habet Apo-
stolus 2. Cor. IX. cōferat eleemosynas *un-*
usquisq; prout destinavit in corde suo, non

*ex tristitia, aut ex necessitate. Si tamen
 seminare in benedictionibus volueris,
 & illi porrexeris stipem, nonne pieta-
 tis hoc fuerit? aut nunquid mercede
 carebit apud Dominum, qui etiam ca-
 lici aqua frigida mercedem constituit
 Matth. X. Atqui nihil aliud intelligit
 Sacrosancta Ecclesia per supereroga-
 tionis opera, in quæ lava & effusa au-
 dacia soletis irasci.*

Duæ sunt autem, præter expressa
 Dei præcepta, apud Catholicos bono-
 rum operum classes. Prima est rerum
 quas ex præcepto observandas Eccle-
 sia Christianis imposuit; ut est quadra-
 gesimale jejunium, certorum dierum
 abstinencia, feriarum festivitas. Aliam
 laudat, non urget Ecclesia: monet,
 hortatur, non cogit non adigit. In se-
 cunda hac classe, religiosa vota sunt,
 Castitas, Obedientia, ac Paupertas;
 macerandæ carnis artes, jejunia, flagel-
 la, cilicium; alendi spiritus ratio, multa
 elemosyna, frequens Oratio, fre-
 quens Communio, abdicatio volupta-
 tum; & quæ cætera vel pietas invenit,
 vel

vel suggeruntur ex tempore forte. Primam classem supererogationis non dixeris, cum ad illam Ecclesiastica lege cogamur. Illi tamen propugnandæ ideo locum hunc feci; quod à Sectarijs uno contemptu rideantur, tam quæ laudat, quam quæ jubet Ecclesia, in severitatis disciplinam, præter illa quæ disertè Scripturæ præcipiunt: At quod præterea Ecclesiæ ea mens fuerit in ferendis his legibus, ut si ignavia soluti Christiani à bonorum operum austeritate recederent, at pro fræno aliqua essent, ad quæ saltem tenerentur. In iis quia nihil jejuniis quadragesimali celebrius, de illo potissimum videamus.

Quadragesimale jejunium ab Ecclesiæ primordio institutum, ad eos sanctum antiquis, ac celebre fuit, ut non hæreticorum vanitas, quem illi authorem faciat, aut in quod seculum referat ejus ortum, adhuc satis deliberarit. Sed ut cunque sentire tandem velint, à te percunctor, quisquis voles judicio non affectu rem metiri, Sectarie, utrum putes Calvinum, aut Lutherum,
aut

aut te ipsum hanc rem scire peritius ,
 quam S. Hieronymum, antiquissimum
 ipsum , & ulterioris antiquitatis ma-
 xime curiosum. Atqui sic ille, ad Mar-
 cellam , *Advers. Montanum hæret.*
Epist. LIV. Nos unam Quadragesimam
secundum traditionem Apostolorum ,
toto anno, tempore nobis congruo jejuna-
mus: Illi, Montanistæ, tres in anno faci-
unt quadragesimas , quasi tres passi sint
Salvatores. Non quo & per totum an-
num , excepta Pentecoste jejunare non
liceat ; sed quod aliud necessitate , aliud
voluntate munus offerre.

Iterum ad Sectarios provoco, in
 quibus judicium non omnino deleve-
 rit suarum partium amor. Satis hic lo-
 cus ut ipsi se damnent. Quippe non
 suos, sed Ecclesiæ sensus, quales ætate
 sua fuerint , exponit Hieronymus.
 De discrimine enim agit , quod inter
 Montanistas , atque Catholicos.
 Illi plures Quadragesimas impera-
 bant ; At unicam ab Ecclesia præci-
 pi , ita ut necessario observanda sit ,
 Hieronymus docet. Quod si erant
 Mon-

Montanistę heretici, quia plures Quad-
 ragesimas imponebant; nonne & hæ-
 reticus Hieronymus, qui vel unam ab
 Ecclesia impositam, & necessario ob-
 servandam asseruit, si revera res ita non
 habet, nec Quadragesima est ab Eccle-
 sia legitime instituta, & ex necessitate
 præcepti observanda fidelibus? At quis
 illius ævi propterea Hieronymum ac-
 cusavit? Is ne nesciret quid suo seculo
 sentiret Ecclesia? An prolixè & impu-
 denter mentitum existimes? Jejunij
 Quadragesimalis originem, ad Apo-
 stolos refert, observationem, ad ne-
 cessitatem. Et tu novitie, tu incredu-
 le, hanc illius Ecclesię mentem sper-
 nas, hanc rideas & violes legem? Æ-
 quævus Hieronymo Ambrosius, ecce
 quid senserit, Serm. in Quadrag. Do-
 min. Prim. *Sicut reliquo anno jejunare
 premium est, ita in Quadragesima non
 jejunare peccatum est. Illa enim volun-
 taria sunt jejunia, ista necessaria: illa de
 arbitrio veniunt, ista de lege: ad illa in-
 vitamur, ad ista compellimur.* Inunc
 Sectarie, & perplexe philosophare, pri-
 mūna

mum an aliquid possit imperare Ecclesia; tum an Quadragesimæ jejunium imperarit. Respondebit Hieronymus, respondebit Ambrosius, ita Christianos suo seculo credidisse, ita à Patribus accepisse: Nempe ex necessitate salutis observandas Ecclesiæ leges, & in illis legibus esse, ut Quadragesimæ tempore jejunent Christiani. Neque hi tantum Patres, sed & cæteri omnes, sed & multa Concilia, quæ, ut intra compendium me teneam, jam ab aliis exscripta omiserim. Addam unam Augustini sententiam, Serm. LXII de Tempor. *Aliis diebus jejunare remedium est, aut primum; in Quadragesima non jejunare peccatum est.*

At verò, Sectarij, hac ætate quam longe ubique ab illa sententia? Abstinenciam hanc rident; nos infamant hæreseos, quasi impuros cibos Judaico more dicamus, aut ludicræ simplicitatis homines rident, quod Ecclesiæ leges obnoxiiis cervicibus ferre velimus. A ratione, à Scripturis, Quadragesimam conantur evertere; sed multo
 vehe-

vehementius ipso usu oppugnant. Quippe in pietate illis est tunc carnis vesci: ad superstitionem revocant nostrum morem, id est, Apostolicum morem Ecclesiæ. Pauci inter illos modestiæ suæ imputant, non offendere tunc carniæ esu Catholicorū oculos cum quibus mixti degunt. Alii ad religionis utilitatem eo tempore gregibus & armentis parci volunt. Sed quod ad rei summam est, nec se ad illa jejunia, nec Christianorum ullos teneri existimant. Et inter hos mores, se cum antiqua Ecclesia consentire jactitant, & in ea fide esse qua Patres antiqui? ô larvæ, & in fraudem induktorum insania!

Jactant tamen Angli Ministri (Nam quid Ministros pudeat?) apud se Quadragesimam observari; feriam quoque sextam, & Sabbatum. Ea arte si quis eos hæreseos & impietatis arguerit, quod jejunia jam ab ipso Apostolorum ævo decreta resciderint, negant se eam partem Ecclesiasticæ abjecisse disciplinæ; Ita externis per-

R

sua-

suadent se religiose colere, quod fœde profanant. Primū enim quod ad quatuor Quadragesimæ primos dies, publice, atque absque discrimine, carnes in omnibus macellis venales sunt. Postea ad politicum Regni bonum, interdicitur bubulam, ovillamque proficere. Sed gallinaceum omne genus, columbasque, atque cuniculos, & diversi generis aves, impune, libere, publice, vendunt, comparant, edunt. Id verò vocatis jejunium? An indicta Quadragesima pauperibus tantum, quorum census ad ejusmodi delicias non pertingat? Sed & hominibus fortunæ minoris bubula sale condita fastidium piscium, ut plurimum levat. Quod si qui inter illos à carnibus abstinent, at certe jejunare tot dies illis adeo extra usum, ut ex aliquot. Protestantium millibus, vix hoc unum implere crediderim. Qui hi ludi? *Ufquequo claudicatis in duas partes?* Si Quadragesimale jejunium, jam ab antiqua Ecclesia, antiquisque Conciliis, indictū legitime & à Christianis receptum

ptum est, cur id porro violatis, cur temeraria gula polluitis? Si creditis esse has nugas; cur quotidianis sermonibus, cur editis libris falso jactatis, vos Quadragesimæ esse cultores?

Jam autem toto anno feriã sextam, quæ dies Veneris appellatur, quanto contemptu profanant omniũ carniũ esu? Tam libere in Anglia illo die, in diversoriis, domibusve privatis, totas carnes, elixasque aspicias, quam si Judæi aut Turcæ provinciam obtinerent: imo hilarius convivia non exercent, omni dapum luxuria, quam ejusmodi luce, & proh pudor! in ipsa Parasceve, testis sum, eo more agitata convivia. Et ea quidem omnia Londini licenter, sed multo licentius in oppidis, urbibusque cæteris ubiq; in Anglia.

Hoc ignorare crediderim Serenissimum Regem; & id ipsum forte legenti, pessimi adultores astabunt, qui rideant, qui mendacii istam chartam mendacissimi ipsi insimulant. Nam quoties Principi tanto commentitia, atque inania ipsius bonitate freti obji-

ciunt? Quod si forte de hac impunitate vescendi, quam hic cum gemitu arguo, quasi de calumnia ridebunt, audiat me absentem Magnus Rex, nec ullam infamiam, aut etiam supplicia deprecantem, si aliquid supra verum perscripserim. Plus decennio illic vixi, *quæ vidimus ea restamus, ac loquimur.* Scio aliquos ab hac gula refugere. Adhuc auribus meis insonat vox doctissimi eorum quos Episcopos vocant (ex hac nota hominem facile noris) qui inter privata colloquia, nulli se Catholicorum cedere in observanda Quadragesima, cæterisque jejuniis asseveravit. At *quid inter tantos* hi pauci? E plurimis millibus unus hic erit. Et hic de licentia publica loquor, qua in diversoriis, civiumque ædibus, vix aliquid de culinæ apparatus feria sexta mutari aspicias: Nisi quod in plerisque domibus eo die, quo sumptibus parcant, incœnatam familiam cubitum mittunt, ex antiquissimo more, quo illic ea feria jejunio transigebatur. Quod ut parcendis jam sumptibus

ptibus fieri scias, vidi ego, his oculis
inquam vidi, heros carnibus saturari,
dum hoc interim jejunio familia ma-
ceraretur.

Pudet hos tamen quod res est con-
fiteri, se lubrico gulæ, & difficultate
jejunii, à Quadragesimæ observatio-
ne esse repulso. Ajunt itaque, idque
cum fastu, in Quadragesima nostro
more jejunare, facilem quidem rem,
sed superstitiosam, aut nugarum ple-
nam esse. Ita videri ambiunt ab ob-
servandis jejuniis, non difficultate, sed
ratione esse abducti. Ex Angliæ pseu-
do episcopis unum, festis Christi Na-
talibus, quo potissimum tempore solet
Anglia ventri vacare, in aula splendide
epulatum, vidi pleno abdomine ridi-
culam de hac Quadragesimali pœni-
tencia ferre sententiam. Is enim, ut
in Regiis interdum fit, vix ante vespere-
ram de prandio surgens, cum ad Re-
gem circa noctem rediisset, forte fuit
ut de Quadragesima mentio incideret;
Ac tum ille: Quid, inquit, cum Qua-
dragesima sua, ô Rex, Papistæ isti vo-
lunt?

lunt? quid in eo arduum? quid severum? Certe ego nec heri cœnavi, nec cœnaturus sum hodie, ac fortasse nec cras cœnavero. Ubi verò ad hæc verba Democritus? Tu, mi vir, tu epulis satur, tu ventre distento prandii escas necdum vesperi decoxisti. Ita uno, aut altero forsitan die à serotino pastu stomachus horret, & ideo credas magni momenti rem non esse, quadraginta diebus à carnibus, ab ovis, à cœna abstinere? nec stomachi rationem habere, sed præcepti; nec eligere dies, sed præscriptos, sed continuatos accipere? Neque tamen de onere querimur. *Suave est Christi jugum.* Sed illa suavitas, atque facilitas, potius ab ope cœlesti est, quam quod ipsa res ardua per se non sit. *Non in solo pane vivit homo, sed in omni verbo, quod procedit de ore Dei.*

Dicant porro hi in Britannica aula Ministri, qui tota Quadragesima, qui omnibus feriis, carniū esu vescuntur, cibis nempe de regia mensa sublatis, Creduntne si Constantini, si Theodosii

dosii tempore, ex Episcopis aut Sacerdotibus aliquos eadem licentia fregisset, non hos statim excommunicatio- nis gladio intemperantiæ pœnas fuisse duros? Si hoc negant, ut in fide perversi sunt, ita in historia ignaros esse oporteat. Nec cautio profuisset cujusdam ex istis ridicula, qui feria sexta coqui carnes apud se quidem non vult; sed pistoria opera quæ in multos dies servantur, aut frigidæ à pridiana cœna epulas, inferri mensæ sinit; quasi eoquis inducias Ecclesia non abstinentiam ventri indixerit. O insana commenta hæreseos!

De cæteris quæ ab Ecclesia imperantur, eadem est ratio. Nam si Quadagesimã potuit nobis imponere: quidni & cætera? Si non Ecclesiæ est parendum, erraverunt omnium ætatum Christiani. Si parendum, nihil superest, nisi ut quæramus quid imperet.

Jam verò de altera bonorum operum classe dicendum est; quæ ab Ecclesia laudantur, non jubentur.

CAPUT VI.

De Religiosa Monachorum disciplina.

De Calibatu. De ceteris modis, quibus Catholici carnem domitant.

Quam multum in iis evertendis Sectarii peccent.

CAtholicorum pietas *ultra imperata se tendens*, ut Hieronymus ait, spontanea disciplina cupiditates animi, aut corporis licentiam frangit. Hinc Monachorum vota omni Ecclesiae ævo laudata, hinc privatorum studia, Dei iram jejunio, coelibatu, cilicio deprecantium. Hæc omnia non placent Sectariis; sive quo in Monasteriorum bona invadant, sive ut omnia austeritate deterſa, *animales homines* faciliori arte devinciant. Dicant porro quid in Monachis, quid in Religiosis, tam acriter illos offenderit. An mores, an fides, an institutio denique ipsa, genusque vivendi? Si dixerint, mores; ut fateamur aliquos non ex præscripto vixisse; at quot e-
rant

rant intemeratæ vitæ, quorum monasteria solo æquarunt, corpora in exilium, aut crucem egerunt? Carthusianos numerem? an Francisci de Paula discipulos? Imo ex omnibus Ordinibus viri probati, viri sanctitate clarissimi. Si dicent, *fides* in illis displicuisse, non propterea purgaverint sacrilegii crimen. Esto enim; mores ac fides displicuerint. At cur monasteria everterūt, ac non potius immisissis hominibus, quos moribus, ac fide purgata crederent, in melius restituerunt? Dei consilio factum, ne hodie hæretici, vel ipsa specie, in severam disciplinam se traderent; Adeo ut vel illis fatendum sit, deesse inter ipsos qui hac selectiori vita sint digni (quales nullis antea seculis in Ecclesia defuerunt) vel certe se non modo moribus, fideique Religiosorum, qui inter nos hodie vivunt; sed & ipsi religiosæ vitæ esse iratos. Religiosam porro vitam, monasticam, eremiticam ita celebrāt prisci Patres, ita cōmendant antiqua Concilia, ut vel hoc ipso certum sit ab illo-

ram Conciliorum, Patrumque sententia de flexisse Sectarios.

At, quam frigide Sectarii se excusant! Ajunt supervacua ista nunc esse. Quippe flagranti tyrannorum sævitia fugisse in desertum Christianos. Et hinc Monachis, Eremitisque esse originem. Nunc in Ecclesiæ pace, quid opus ejusmodi secessione? Imo, Sectarie, quid hic opus vestra censura quæ aut ignoratione constat, aut fraude? Non enim dubium, Christianorum aliquos metu tyrannidis desertum incoluisse. Sed & certum, plerisque Monachorum Authores ac Patres, nullo metu, sed tantum ut Deo sincerius fruerentur, abdicatis mundi curis ad vitam ejusmodi secessisse: Ideoque placidissimis Ecclesiæ rebus, aucti sub Constantino olim, cæterisque Orthodoxis Principibus, Monachorum hic cætus, & ab Ecclesia probati, à Patribus commendati. Celebris S. Basilii Magni Epistola, qua S. Gregorium Theologum ad Eremum invitat, num causam secedendi designat in tyrannorum sævitia, in
perfe-

persecutionis periculis? Nihil minus. Aliæ illi causæ; fugere mundi illecebras, tumultum negotiorum, domesticæ rei curam.

Sed quoniam hi nostri Novatores Augustinum venerari se jactitant; is magnus mihi author, quid de Religiosa ac Monastica vita censendum sit, Passim quidem, de Monachorum sanctitate ac laudibus; sed eximie Lib. De Morib. Eccles. Cathol. Cap. 31. Ibi Monachos vocat, *perfectos Christianos*, ibi eorum instituta, ac vitam, laudibus in cælum attollit. Atqui tunc nulla erat Tyrannorum in Christianos crudelitas. Plures tunc quam hodie Orthodoxæ in Orbe Ecclesiæ, Christianorum Oriens, Christianorum Occidens erat. Nec dixeris, veteres fortasse tunc Monachos, qui in solitudine consensissent, necessitatem quæ sub tyrannis fuerat, tandem mutavisse in naturam; & in ejusmodi vita sponte mansisse quam coacti essent ordiri. Non enim tantum Monachos suo ævo restare, sed augeri perscribit

Augustinus, signanterque *eorum multitudinem per totum Orbem in dies magis, magisq; diffundi.*

Audis, Sectarie? *Diffundebantur* Augustini seculo monasteria, & diffundi lætabatur Augustinus (nam hoc refert gratulabundus Ecclesiæ) numeroque hominum ita increfcere, ut in aliquibus *tria Monachorū millia essent*, in aliis etiam plura: Et diserte *per totum Orbem diffundi.* Non enim in solitudine tantum, sed in ipsis Provinciarum visceribus, in media celebritate hominum, monasteria tunc extructa. Mediolanum in Italia, in Gallia Treverim, Imperatorum Aula tunc haud raro nobilitatas urbes, sub ipsa mœnia, monasteria habuisse idem ostendit. Lib. 8. Confess. Cap. 6. Jamque eo tempore, Monachos vocitatos esse *fratres.* Nam de Mediolanensi Monasterio: *Et erat, inquit, Monasterium Mediolani, plenum bonis fratribus, extra urbis mœnia, sub Ambrosio nutritore.* Quid putas, Sectarie? An illi Monachi, ut laterent, ac perse-

cutio-

Curionem fugerent, conveniebant publice, in peccatis, in clarissimis urbibus, in mortalium summa frequentia? An desertum Mediolani erat? An magistratum oculos fugiebant, qui sub ipsa mœnia, domo extructa, publice ab Episcopo alimenta expectabant? Num ille monasteriorum pius ac sanctus; vos impii, vos profani, qui bellum huic disciplinæ indicitis. Sin hoc malum, aut certe superfluum, quam erat negligentia Christianorum grandis; parum dico; quantum crimen Ecclesiæ, quæ id patiebatur, imo fovebat, laudabat? et est tamē illa Ecclesia quam Calvinus carpere erubescit, nēpe quā intra quatuor prima secula matrem suam Christiani crediderunt. Neque parum, si sani vos estis, Augustinus insaniit; qui hos homines, atque vitam impense laudavit: Adeo ut de duobus Aulicis ad monasticam disciplinam subito fervore tendentibus dicat, Lib. 8. Confess. Cap. 6. *Et ambo jam tui, Christe, adificabant turrim sumptu idoneo relinquendis omnia sua, & se-*

quendi te. Vides ex Augustini sententia, illos qui nec persecutione urgente, nec turbatis Ecclesiæ temporibus, sese bonis exuerint, monasteriūque petierint, in illis numerari, qui cum Petro dicere possunt. *Ecce nos reliquimus omnia & sequuti sumus te.* Matthæi 19.

Neque ea ætate Monachi tantum; sed etiam Moniales. Narrat hoc Augustinus illo Cap. 31. De Morib. Eccl. Cathol. qui vita Monachorum fuscè descripta, sic addit: *Hæc est etiam vita foeminarum, Deo solícite, castèq; se ventium, quæ habitaculis segregata, ac remota à viris quam longissime decet, piam tantum illis charitate junguntur, & imitatione virtutis: ad quas iuvenum nullus accessus est, neq; ipsorum quavis gravissimorum, & probatissimorum senum, nisi usq; ad vestibulum, necessaria præbendi quibus indigent, gratia, &c.* Subjungit hæc deinde in Monachorum, & Monialium laudem, *Hos mores, hanc vitam, hunc ordinem, hoc institutum, si laudare velim, neque digne valeo,*

valeo, & vereor ne judicare videar per seipsum tantummodo expositum placere non posse, si super narrationis simplicitati cothurnum etiam laudatoris addendum putavero.

Supervacui plures in re liquida testes. Nihil enim frequentius in Ambrosio, Hieronymo, Basilio, Chrysostomo, ac reliquis Patrum libris, quam Monachorum meminisse, & eos celebrare. Et Monachi quidem ut nunc, ita etiã illo ævo, à cæteris Christianis longe victu diversi, adeo ut plerique, & in Palæstina maxime, (ut refert ibidem Augustinus) à carnibus ac vino abstinerent, plures se in unius disciplinam traderent; paupertati studerent. Prolixe hoc plurimi Patres; ac ne ab Augustino abeas, is fusc hæc omnia, c. illo 31. de Mor. Eccl. Cath. Neque minus Hieronymus, tum passim, tum egregie in vita Hilarionis, ubi in Monasticæ vitæ laudem effunditur.

Ac ut diversus à secularibus victus, ita & vestis. Nam & cucullam, quam hodie in Monachis tanta imtemperie rident

rident hæretici, suo jam seculo in Monachis agnovit Hieronymus; qui signate in extrema Hilarionis vita de ipsius *cuculla* meminit. Atqui vixit Hilarion plus mille trecentis ante nos annis. Verba sunt. *Hesycheus*, corpus Hilarionis, Cypro *Majomam* deservens, totis Monachorum & oppidorum turbis prosequentibus, in antiquo Monasterio condidit, illaesa tunica, cuculla, & palliolo, & toto corpore quasi adhuc viveret, integro, tantisque fragrante odoribus, ut delibatum unguentis crederetur.

Dicant ergo Sectarii, quo ævo non amplius licuerit, aut decuerit, Monachos esse. Vivebant, nec modo ferebantur, sed in pretio erant, pura adhuc, ut vocatis Ecclesia, sub Basilio, Hieronymo, Augustino. Ab ea ætate scitis nullum ævum vacavisse à Monachis. Cur nunc ejusmodi disciplina Ecclesiam vultis orbari, quæ tot seculis floruit, tantos authores, tot laudatores habet? præsertim cum quæ in illis potissimum carpitis, nempe à
cibus

cibus aliquot abstinentiam, sanctumq; cœlibatum, ea in primis ab antiqua commendentur Ecclesia. Ab Augustino supra retulimus, Palæstinæ Monachos tam vino, quam carnibus abstinuisse. Addit ante vesperam nihil solitos degustare. Hilarionem Hieronymus narrat, solis frugibus fuisse contentum, & in miram abstinentiam Monachos instituisse. De Antonio eumque sequutis non inferiora in Antonii vita Athanasius refert. Nec reponant Sectarii, hoc sibi in Monasteriis displicere, quod astringantur Monachi votis; & qui inde recedunt censeantur Apostatæ. Id enim & illo puro Augustini ævo obtinuit. Ita ille in Psalm. 75. *Nemo positus in monasterio frater dicat, recedo de monasterio; neque enim soli qui sunt in monasterio perventuri sunt ad regnum cœlorum; & illi, qui ibi non sunt; ad Deum non pervinent. Respondetur ei; sed illi non voverunt; tu vovisti.*

Sed ne nihil in Monachos, & Catholicorum jejunia, Sectarii dicant;
ajunt

ajunt esse flagitium à *cibis* religiose abstinere; quandoquidem *quod per os intrat, non coinquinat hominē*. Velignarorum est illa objectio, vel ignorare volentium. Neq; enim ciborum ullum genus ut impurum, aut illicitum, refugiunt Christiani. Sciunt animalia omnia, fruges omnes, olera, fructus, in usum ac cibum concessa mortalibus. Sed ut Deus his uti concessit, ita non jussit. Qui non crediderit *cibis* omnibus vesci licere, ille peccat; non autem qui non omnibus vesci ipse voluerit. Nec si medicus imperet ægro ad corporis bonum, à cibo abstinere, ideo cibum damnet. Nec si velim, aut jubeam, ad comòdum animæ meæ, frugali, aut inopi mensa vesci, ideo in *cibis*, aut esu vitium constituam, sed potius in me. Nam cibo quem ex se bonum scio, nō utor, vel in meorum criminum pœnā, ut scilicet *ea bonitate*. & delectatione me privem: vel in metum; ne nempe eam epularum *bonitatē* malitia lascivientis carnis meæ corrumpat. Et hæc causa; ut vel Ecclesia ab aliquot *cibis* ab-

stinen-

ftinentiam interdum indicat, ad ca-
ftam ac publicam difciplinam; Vel ho-
mines ipfi privati fibi fpon-
te abftinē-
tia leges ea modeftia ftatuant, ut *qui
non manducat manducantem non judi-
cet.* Rom. 14.

Et his quidem qui in hanc abfti-
nentiam, atque jejunia, privata pieta-
te fe dederint, libertas eft ab ea aufter-
ritate recedere, nifi fe huic pœnitentię
generi voto emiffo addixerint. Tunc
enim quæ libertatis res antea erat, ne-
ceffitatis fit, religione vovendi. *Vove-
re, & reddite Domino Deo veftro.* Pſal.
75. Igitur contra interdictum Eccle-
fiæ, aut voti rationem, cibus utentes,
non ciborum vitio polluantur, fed in-
temperanti licentia, qua aut à præce-
pto Ecclefiæ, aut à voto recefferint.
Nifi forte ex fuilla exiftimas maculari
potuiſſe animas Judæorum, ac non
potius ex violata Dei lege, eſu fuillæ.

De caſtittatis voto, quod in Mona-
chis carpūt hæretici, jam egimus ſupra
(Lib. I. Cap. 2.) Illud enim non lici-
tum modo, ſed ſanctum, & à quo ſine
ſacri-

sacrilegio resiliari non possit, docuit omnis ævi Ecclesia. Neque existimes tantum Monachorum numerum in eocandore durare non posse. Monachorum pene immensos greges sua ætate floruisse testis est Augustinus, Lib. de Mor. Eccles. Cathol. Et hos ait, *contemptis, atque desertis mundi hujus illecebris, in communem vitam castissimam, sanctissimamque congregari.* Hodie numerum superant eodem vitæ candore eximii: ut si qui inter illos scæde lasciviunt, segniciei primum suæ, moxque vecordiæ imputare debeant crimen; non Ecclesiæ non naturæ, nõ voto. Sed hoc non capitis nepe Sectarii, nec cogere vos ipsos assueti, & ignari quas suggerat Deus vires syncere pietatem amantibus.

At putatis injuriam, tot homines continentia voto astringi. Cur autem? an quod ipsimet nolunt? atqui ad ejusmodi votum nemo compellitur. An quod non possunt? Illud verò ridiculum, ut non possint animæ quæ se Deo dediderint, quod in omnibus

bus familiis filias vestras facere vultis. Certe enim ad nuptiarum tempus continentiam præscribitis. Num autem quod præscribitis exequi illæ possunt? si non possunt, frustra jubetis, frustra sævitis, ubi vos inopino avos fecerunt. Si possint, peto quamdiu possint. Multis enim non mature proci sunt; multæ vigesimo, multæ tricesimo ætatis anno innuptæ, haud pauca diutius absque conjugè consenscunt. Quod si illæ ad tantum ætatis virgines esse, & decoquere innoxie primorum annorum cupiditates possunt, & hoc nõ suo quidem consilio, aut in voluptates obstinatione ac pugna, sed sola fortuna parentumve arbitrio, nunquid & diutius potuissent, si nec dum ipsis maritus contigisset? quid si expectandum fuisset biennium? quid si triennium? quid si de conditionibus non convenisset inter patrem ac sponsum? Quæ porro amentia, ut innumeras virgines credas maximam vitæ partem, & maxime ignibus carnis infestam, intemerato flore posse transigere, non cohibitas

clau-

claustris, non per assidua jejunia corpus exhaurientes, sed inter medios seculi fluctus, in assiduis humanæ fragilitatis periculis; Viros autem, ac puellas, Deo integrum animum atque corpus offerre volentes, inter assiduas preces, vitæque severitatem, non hoc ipsum omni vita posse præstare; Consuetudine constat hæc virtus: multoque plus operis à libidine revocari, quam non omnino ad illam descendere.

Neque soli Monachi cœlibes; sed & sacris initiati Ordinibus; ut quam maxima potest inter homines puritate, purissima peragantur mysteria. Et *supererogationis* quidem est, ad monasticæ vitæ professionē, ad sacerdotium accedere; sed præcepti, ubi ad ea accesseris, voto parere. Ita à prisca institutum Ecclesia; ita priscae Ecclesie successores observamus. Negant tamen Sectarii, vetustis temporibus conjugio Presbyteris interdictū. Audent quidam ad Gregorium 7. Calistumq; 2. rem referre; id est, ad annum circi-

circiter millesimum, atque centesimum: quasi hi primi mulieres à contubernio Clericorum amoverint, tuentur se consuetudine Græcæ Ecclesiæ, in qua conjugio Sacerdotes non abstinent. At refero, ne in Græca quidem Ecclesia tantam esse ac isti prædicant conjugii libertatem. Nam qui in secundis nuptiis vivit, huic Sacerdotio interdictum; qui prius Sacerdos fuerit quam maritus, ei ad nuptias provocare non licitum; Cui Sacerdoti uxor obierit, is aliam matrem familias domum ducere prohibetur. Sed nec olim ea libertas fuit, quam hodie isti usurpant, ut qui maritus est, Sacerdos fieri possit, nec ab uxoris thoro recedere. Viguit antiquissimis temporibus cœlibatus, multis ante Gregorium seculis, multis ante Calistum. Arelatensi Concilio, quod mille ducentis annis præcessit hanc ætatem, Can. I. dicitur, *Assumi aliquē ad Sacerdotiū non posse in vinculo conjugii constitutum, nisi fuerit promissa conversio.* Est autem illa conversio, continentia ab uxore; & cōversio

versio quidem nō mali in bonum (absit enim de conjugio male senserint Patres) sed boni in melius; conversio denique à temporali matrimonio ad spirituale conjugium. Epiphanius, Hæresi. 59. scribit, iis locis, ubi syncre Canones vigent, non Hypodiaconum, non Diaconum, non Presbyterum Episcopumve constitui, qui cum uxore vivat, sed aut illum qui uxorem omnino non habuit, vel saltem jam non habet. Hieronymus, Lib. I. in Jovinianum. *Sed & ipsa Episcopalis electio mecum facit. Non enim dicit Apostolus; eligatur Episcopus, qui nam ducat uxorem, & filios faciat: sed qui unam habuerit uxorem; & filios in omni subditos disciplina. Certe confiteris, non posse esse Episcopum, qui in Episcopatu filios faciat. Alioquin, si deprehensus fuerit, non quasi vir tenetur sed quasi adulter damnabitur.*

Non nuptias ergo damnamus, non à cibis abhorremus. Sed ab antiquæ disciplina Ecclesiæ, jejunio statos dies peragimus, homines non alios ad

Sacro-

Sacrorum Ordinum dignitatem admittimus, quam vacuos cōjugii curis. Vota quæ Religiosi, ac Monachi ultro fundunt, inviolabilia esse jubemus. Vos, ô nefas! cuncta confunditis. *Vota, quæ distinxerunt labia Sacerdotis ac Monachi*, apud vos non temere modo, sed cum plausu violantur, Præcepta Ecclesiæ, quæ antiquissimi Patres rata esse scripserunt, quæ jam à primis seculis credidêre Christiani absque peccato non posse calcari, nihil dissimulato fastu projicitis.

Sed & alia severitatis *opera* passim cernas in usu fidelium, frequentiora nempe jejunia, orandi, Deoque vacandi sedulitatem, cilicii durum tegmen, sponte verbera, crebro vigiliæ; ac quod maxime cupiditatibus frangendis est, quicquid avidissime animus expetit, hoc illi negari, ut parere discat ac flecti. Scio hæc omnia cum delectu usurpanda; immodici fervoris Christianum, posse interdum stupore digniora quam laude præstare. *At nec vinum damnaveris, quanquam*

eo nonnulli abutuntur ad crapulam; nec pecunię usum quæ interdum amore sui captos à frugalitate in avaritiam deducit. Non à trunco excindendæ res bonæ, sed quæ in ramis forte luxuriant. Sed neque delicato corpori est credendum, quod sæpius abit à justa disciplina, quàm animus ad nimiam feveritatem.

At austeritatis hos cultus, ludicos aut supervacuos forsitan tibi finges. Nam quid tantum peccavi, inquires, quod debeat tam acerbe vindicari? cur me concessis deliciis orbaverim? cur in mala quæ fas est declinare sponte irruerim? Imo quantum peccaveris, Sectarie, forsitan ignoras; etiam ut tuos in fide errores omiserim. Dicant omnes cum Psalmista, *Ab occultis meis munda me Domine.* Et cum Ecclesiastico, *De propitiato peccato noli esse sine metu.* Sed hæc etiam ipsa quorum tibi es conscius; an tantilla existimes, ut pigendum sit ea diligenter eluere? Nunquam virginem, aut matronam, adspexisti *ad concupiscendam eam*? Nunquam proximi
tui

tui crimen quod latebat, ad amicos invidiosa, aut temeraria garrulitate retulisti? Nunquam invidia nunquam odium, in te locum invenit? Nunquam iratus fratrem tuum fatui appellatione lesisti, & per hoc *ignis gehennam* meruisti? O te Angelum, si hæc, cæteraq; delicta, quæ mentem animæ afferunt, mirabili cautione effugeris! Sin in aliquod lapsus es aliquando Sectarie (& ne dubites quin in multa sis lapsus) nihil nimium ages, etiamsi austeram, longamq; medicinam huic morbo quaesieris! Sanctiores deniq; ac prudentiores quam tu sis viri, omni pœnitentiæ genere & animum exercuerunt & corpus, ut pudendum sit potius quod tu homuncio min⁹ his præstes, quam superbe credendum nimis te tibi vilem, si te aliqua severitate domites. *Augustinum* hic referam, an *Basilium*, an *Hieronymum*, an alium ex antiquis, quorû omnis propemodum vita supplicium fuit; quorum historiam ab æqualibus scriptâ nostra ignavia timet agnoscere? *Antoni⁹*, *Hilarius*, *Simeon*,

te dederint in ruborem, si in eorum integritatem, & vivendi morem inspereris. Res fidem superaret, nisi tantis sub testibus, & Athanasius de Antonio scripisset, & de Hilarione Hieronymus, & de Simeone pene quotquot historiam Ecclesiasticam texuere. Recentiora non tango, ne sanctissima exempla præjudicio seculorum quæ tibi non placent contempseris.

Ajunt autem quidam ex vestris, inertix suæ faventes, risurum hæc opera Deum, & fastidiose mortales, *quis hæc de eorum manibus requisierit*, rogaturum. Væ scilicet seculis primis, quæ vos non tulere, Sæctarii, ut de hoc tot Patres moneretis, tot hominum greges, hos in desertis, hos in urbibus, illos in seculo, illos in Clero, omni severitatis genere eo corpori suo plura negantes, quo animæ melius voluere. Haud dubie interrogabit ea ratione qua dicitis Christus, & non illos qui suscepto officio functi, aut pietate admoniti, hic in se peccata ulti sunt, ne illic plecterentur; Sed fœdos Apostatas, qui à
Sacer-

Sacerdotio, aut Monasterio ad vos digressi sunt, & irrita vota fecerunt, incestu polluti, quod matrimonium vocant, & cæteris rebus quarum abstinentiam ante promiserant. Ut Apostolus Petrus olim Ananiam, *nonne ager manens tibi manebat, & venundatum in tua erat potestate? Non es mentitus hominibus, sed Deo.* Ita dominus ad illos sacrae militiæ desertores. Nonne jus matrimonii, nonne copia vobis erat? nonne communi lege cibis omnibus absque delectu vesci; & vestro arbitrio vivere potuistis? Quis vos ad egit ut voto concepto vestra corpora consecraretis? quis ut in alterius potestatem concederetis? ut promitteretis, mihi per quotidiani pensii orationes loqui? *In manu vestra eratis, soluti, liberi;* At posteaquam illa vovistis? quæ audacia, quod sacrilegium fuit, me meo jure fraudare? Non estis mentiti hominibus, sed Deo. Procul à me operarii iniquitatis.

Neque verò inter illa severitatis genera, inter coërcitiæ mentis, carnisve

disciplinam, odimus corpus nostrum, aut Deum effingimus naturæ nostræ hostem. Non hæc amat corporibus animis veindicta supplicia, nisi cum aut sunt vere dolentis de peccato animi, & Deum à se læsum in se etiam vindicantis; aut melioris in posterum vitæ quæsitæ auxilia. Hoc apud Isaiam fuisse testatur. Cap. LVIII. Sed est eximia i-
 osius benignitas, qui peccatoribus plari assuevit, levissima mulcta contentus. In eum modum indulget Ninivitis; in eum modum Sancti Prophetæ à se ac populo, divinam ultionem avertunt.

Sed & ingens præterea istiusmodi severitatis utilitas. Ea nempe eruimus animum terræ hærentem, & subinde ad Dei memoriam redimus, *cujus nimia in prosperis oblivio est*. Ita excitamur à deliciarum, & voluptatum fomno, per quem Dæmon, ut plurimum irrepit. Tum domitam carnem, & cum illa voluptatem, habemus vinculis. Illam ad obsequium assuefacimus, hanc ad rectum imperium. Sic stam^o in prociuctu, sic hostem expectamus, si quid molle

molle persuaserit, non impetraturum ab illis, qui sibi ipsis solent rigida imperare. Ac deinde stimulis ultro quietem, & bona terrarum acri mixtura rumpentibus, paulatim *morimur mundo*, adigimurque ad thesaurum in cælis collocandum, illicq; transmittendum jam nunc animum, qui à thesauro suo abesse non potest. Cui in tantum præmium laborare ægre erit, is indignus laborare tam fœcundo, forsitan in grandioribus, atque sterilibus ad illud suspirabit.

At nec credas non hic plura quam reliqueris à Deo rependi, cælesti dulcedine, internoque colloquio, & in eos dispensata uberius Angelorum lætitia, qui à brutis magis abscefferint. Quisquis aliquid pro Christo reliquerit, *accipiat centies tantum nunc in tempore hoc, & in seculo futuro vitam æternam*. Marc. X. Et experimento cōpertum est, solida in Deo solatia tunc maxime insinuari cum à voluptatibus absumus, & inter mortalium bonorum dulcedinem expirare.

CAP. VII.

De intercessione Sanctorum. De Veneratione Reliquiarum. De Miraculis.

VNa est, eademque Dei Ecclesia, & quæ in cælo victoriæ bonis incumbit; & quæ adhuc in terris jactatur mundi æstu; & quæ denique soluta periculis, at nondum suppliciis purgantibus pœnis eluitur. In charitate autem est tota, cum sit in Deo. Et charitatis est, ut inferiores de sublimiorum bono gaudeant; sublimiores inferioribus qua possunt ope adsint. Nos itaque fratribus nostris, qui jam in cælo, quem licet cultum habemus, ab iisque vicissim suffragii opem petimus, & sæpe sentimus. Iis autem qui adesse sibi non possunt, in purgatorii carcerem missi, opem ferimus; precibus apud communem Patrem fufis, cui hæc fratrum placet in ipso, & inter se necessitudo. Sed hos nexus volunt abscondi Sectarii, Sanctos sua curare gau-

gaudia ajunt, certe supplicium votis nec patere nec laceffi. Ac præterea quantum opis ab eorum suffragiis expectamus, tantum nos Christo adimere. Cæterum supplicia nulla esse, qualia cum antiquissimis Patribus credimus quibus Electi, sed nondum ad amissum candidi, post mortem defæcantur. Paucis hæc omnia in illos afferenda.

Morem habet ab antiquissimis seculis Orthodoxa Ecclesia, ut beatos Spiritus, & Martyres sanctos, ac quos præterea miraculorum majestate constitit cœlo, ac Deo frui, pro nobis ad Dominum orare efflagitet. Quid hic damnatis, Sectarij? Hoc, inquitis, Scripturæ non vos docent. Si repenam, nec Scripturas hoc vetare, quo ultra tendetis? Quidni potius credam, rem licere quæ non Scripturis prohibetur, & ab Ecclesia usurpatur; quam vetari, quia expresse Scripturis non juberetur? Sed neque curamus hac excusatione nos tegere. Scripturis enim innitimur, quibus passim mutua oratio

inter fideles præcipitur, quibus passim viri sancti orationes fratrum efflagitant. Ita, inquires; sed vivi, & vivorum. Da porro hoc discrimen in Scripturis, Sectarie, & causa ceciderim, ut fas sit viri sancti & viventis, precibus pacem Numinis exorare, mortui nefas. Imo mortuus erat Moyses, Samuelque, cum Deus indicaret solitos illos orare pro Judæis, Hierem. XV. Mortuus Hieremias, cum revelatum est Judæ, illum assidue pro populo, ac templo orare. II. Macchab. XV.

At, inquires, *mediator* unus est Christus inter Deum & homines, quid tot mediatores, tot pro nobis oratores effingitis? Vix ullum pinguioris Minervæ argumentum; ut sit mirū quod hoc toties velit audiri; Unus est Christus, quo *mediante* data est salus, qui Patri æterno reconciliavit mortalitatem. Sed *mediatores intercessionis* (quales nos Sanctos esse statuim⁹) nec ipsi negatis tot esse, quod fideles existunt. Nonne enim unus alterius preces exoscitis? & nonne is cujus vota optantur,

tur, ita vobis mediator, ac Sancti sunt nobis? Quid igitur in clamatis injuriã Christo fieri, quid merita Christi cense-ri à nobis invalida? Eo res redit, num- cuius licuit, intercessionem petere ad- huc vivētis in mundo, preces ejusdem peti possint jam victoris in cælo. Hæc est scilicet grandis injuria qua Christū afficimus, hæc nostra impietas, nostra *de Christi Passione* oblivio.

Sed referes; non audiri à Sanctis sup- plices, non videri: Supervacuum pro- cul absentibus esse sermonem. Si hoc esset, Sectarie, superflui forte laboris, non tamen impietatis accusarentur Catholici, qui orari quidem dignis ferremus has preces sed frustra; cum illi orari se nescirent. At contrarium ex Scripturis habemus, & Patribus, & usu Ecclesiæ. Hierem. XV. *Si steterint, inquit Dominus, Moyses, & Samuel coram me, non est anima mea ad populū istum.* Quam a hoc frustra, nisi tunc sæpe Moyses & Samuel coram illo ste- tissent, & ex rerum ac temporum for- te pro Judæis interpellare assuevissent?

Omitto, quod liquidissimis verbis dicitur II. Machab. Cap. XV. Hieremiam ac Oniam, mortuos tunc utique viros, *orare pro omni populo Judaorum.* Et tota Apocalypsi refertur Angelos, atque Sanctos in ista terrestria Dei virtute inspicere. Sed & Raphael cum assisteret Deo (Tob. XII.) orationes Tobiae Domino offerebat; ergo & eas procul dubio audiebat.

Num denique plus in hac re te sapere credas, quam venerandae antiquitatis Ecclesiam? En morem, ac doctrinam illius, Ambrosij, & Augustini aevi. Ambrosius, Lib. De Viduis. *Obsecrandi sunt Angeli, qui nobis ad praesidium dati sunt, Martyres obsecrandi, quorum videmur nobis quoddam corporis pignore patrocinium vendicare, possunt pro peccatis rogare nostris, qui proprio sanguine etiam si qua habuerunt peccata laverunt. Isti enim sunt Dei Martyres, nostri praesules, speculatores vite, actuumque nostrorum. Non erubescamus eos intercessores nostrae infirmitatis adhibere, quia ipsi infirmitatem*
corpo-

corporis, etiam cum vincerent cognoverunt. Augustinus, De cura pro mortuis. Cap. IV. *Cum itaq; recolit animus, ubi sepultum sit charissimi corpus, & occurrit locus nomine Martyris venerabilis, eidem Martyri animam dilectam commendat recordantis & precantis affectus, qui cum defunctis à fidelibus charissimis exhibetur, eum prodesse non dubium est ijs, qui cum in corpore viverent, talia sibi post hanc vitam prodesse meruerunt.* Nulla hic exclamatio, nulla apostrophe. Sincere, aperte, hi Patres suos, & Ecclesiæ sensus exponunt.

Serenissimi Britanniarum Regis *E-leemosynarium* hic alloqui lubet. Illi Rex credit, alii multi credunt: & toties in culpa est, quoties alios in culpa esse facit. Videat porro quanto errore negaverit, Augustino placere, ut Martyres invocentur. In Respons. Ad Apolog. Illustriss. Card. Bellarmini Cap. I. sic loquitur. *Augustino autem assentimur convenienter honorandum corpus Protomartyris, postquam ad illud, miracula quadam Deo visum operari. Sed*

ea tamen miracula per invocationem Sanctorum operatum esse, id Cardinalis adjecit de suo. Nam Augustino Martyres nō invocantur. Imo invocantur Martyres Augustino; nisi ipsi Augustino non credimus. Nam quid illa sententia apertius: non dubium esse, quin defunctis prosit affectus fidelium, cum eorum animas commēdant Martyribus? Quid Regi, quid tibi aliud persuades? Invo-co Martyres, quos non vis invocari; invoco labens ac veneror, ut à Domino tibi hanc impetrent quam respuis fidem; nec ante suprema caligo oculos tuos velet, quam in Ecclesiæ luce Sectarum tenebras ejuraris.

Sed jubemur in Scripturis ire ad Deum. Cur igitur eamus ad Sanctos? O recentem sapientiam! An hoc ipsum ignoravit Ecclesia? an nescierunt Patres? Imo monemur orationibus bonorum nos maxime posse juvari; & cū imus ad Sanctos, imus ad Deum. Absit enim aliquid à Sanctis expectemus nisi quod ipsi pro nobis impetrarint à Domino. Ex se nil possunt. Ab iis nihil
peti-

petimus, nisi suffragia. Sed quidni impetrabilior ad Deum orator sit Petrus, & Paulus, vitæ candore inclyti, & purpura mortis, quam aut tu, aut ego, homuncio, peccatis quotidie novis reus.

Quid de Angelo dicam, quem unicuique Deus custodem apposuit? Tanti roboris comitem, tanti splendoris; insalutatam velis? Huic non te sponte commēdes, cui es à Deo commēdatus. Sed ejusmodi scilicet Spiritus nobis adesse, quidam ex vobis negant, quidam ignorant. Vidi ego provectæ ætatis Sectarium, acrem illum, & in nos quotidianis studiis estuantem, qui negaret unquam se antea inaudisse, *Papistis* persuasum, Angelum esse aliquem destinatum ad custodiam singulorum. Nec dubium, inquit, quin commentò ejusmodi sit origo, à domesticis diis, laribusque gentilium. Abstine maledicta, Sectarie. Ex Scripturis illa fides nõ gentium nugis. Nam & populis, atque provinciis Angelos suos esse, qui res earum curent, habes in Daniele, Cap. X. ubi & *Michael* dicitur Princeps populi Judæo-

dæorum; & Angelus alius Princeps esse Persarum, aliusque Græcorum. Et singulis hominibus ejusmodi spiritus dari docemur apud Matt. Cap. XVIII. *Videte ne contemnatis unum ex his pusillis : dico enim vobis quia Angeli eorum in cœlis semper vident faciem Patris mei qui in cœlis est.* In quem locum Hieronymus, Comment. in Matth. *Magna dignitas animarum, ut unaquæq; habeat ab ortu nativitatis in custodiam sui Angelum delegatum.* Idem. de obitu Paulæ. *Testor Jesum, & Sanctos ejus, ipsumque proprium Angelum, qui custos fuit, & comes admirabilis foemina, me nihil in gratiam, nihil more blandientium loqui.*

Sed de veneratione, cultuque querimini, quem Sanctis adhibemus: quia, inquitis, solus Deus adorandus: & Paulus ad Coloss. II. prohibet seduci Christianos, *in humilitate, & religione Angelorum* Angelus denique, qui Apocalypsis visionem Joâni monstrabat, se ab eo adorari non tulit. Hæc Sectarij, in ore vestro frequentia, sæpe quoque

quoque à nostris soluta sunt. *Adorare*,
 dubiæ significationis verbum est.
 Quædam adoratio debita soli Deo ;
 Hac qui hominem, qui Angelum, qui
 Sanctum impertiat, nunquam idolo-
 latriæ crimen effugerit. Alia ado-
 ratio, cultus est minoris ad majorem,
 quem tamen neque Deum censeas,
 neque eo nomine venereris. Hac
 Principes, Reges, Angeli, Sancti om-
 nnes, pro gradu, ac dignitate colendi
 sunt; hi, ut Dei imagines in terris; il-
 li, ut Dei in cælo domestici. Et ne
 dubites *adorandi* vocabulum etiam ad
 honores, qui deferri Creaturis legiti-
 me possunt, traductum in Scripturis, de
 Abrahamo habes, Genes. XXIII.
*Surrexit Abraham, & adoravit popu-
 lum terra, filios videlicet Hebr.* De
 Nathan Propheta dicitur III. Reg.
 Cap. I. *Cumque intrasset in conspectu
 Regis, & adorasset eum pronus in ter-
 ram.*

Ad Apostoli verba, *humilitatem &
 religionem Angelorum* prohibentis,
 pri-

pridem respondit Chrysoſtomus ,
 Hom. VII. in Ep. ſt. ad Col. illic hære-
 ſim prohiberi, Angelos in diis minori-
 bus referentē: quaſi per illos oporteat,
 non per Chriſtum, reconciliari, & ad
 Patrem accedere. Quæ hæreſis Simoni
 illi Mago ab antiquis aſcripta eſt.

Nec ſegnius argumento, quod ex
 Apocalypſi habetis, reſpondit Augu-
 ſtinus; Quæſt. LXI. in Gen. ex majeſta-
 te verborum, quibus Angelus ille uſus.
 (Nā & ex perſona Chriſti dixerat Cap.
 I. *Ego ſum primus & noviffimus, &c.*)
 exiſtimaffe Joannem, ſibi Chriſtum,
 non Angelum loqui. Angelum igitur
 vetuiſſe, ne Joannes honorem debi-
 tum Chriſto, ſibi deferret. Exponunt
 alii, & ipſi ſummi viri, non erraſſe Jo-
 annem Angelum adorando: ſed Ange-
 lum noluiſſe hunc honorem ſibi habe-
 ri à Joāne, qui Apoſtolus, qui Prophe-
 ta, qui Chriſto chariſſimus, ut utrinq;
 ſancta humilitas fuerit, & deferentis
 & recuſantis cultum. Id verò & proba-
 re facile, nec arduum credi. An n. Jo-
 annes

annes ignorabat, unum Deum, & non Angelum adorandum cultu latriæ? An ignorabat, qua veneratione Angeli prosequendi? Christi Apostolus, à Christo amatus, qui supra pectus Domini in cœna postrema ipsius divinitatis mysteria est edoctus, cui Mater Domini in matrem commendata, qui eo tempore quo illi in Pathmo Apocalypseos revelata mysteria, sexaginta & amplius annis per Orbem Evangelium prædicarat? Putasne ante id temporis nescisse Christianos, an, aut qua ratione colendi Angeli essent; aut hoc ipsū nesciisse Apostolum, cui credebant Christiani, docenti, loquenti, Evangelium præscribenti?

Si itaq; cultum latriæ Angelo Joannes deferbat, procul dubio non Angelum esse, sed Dominum esse credebatur. Sin Angelum esse cognoverat, sane nec cultum latriæ impendebat, & fas est Angelos eo cultu prosequi quo tunc ille prosequutus. Sit enim ridiculum, si dicas non antea Dominū revelasse Christianis, quis Angelis honos habent-

habendus, quam tempore illo demum cum jam martyrio sublatis omnes Apostoli, uno Joanne superstite. Sed quod absurdissimum est demus, Joannem Apostolum ignorasse, quod nullū Christianorum eo tempore ignorasse oportuit, nēpe quæ veneratio Angelis exhibenda; At satis fuisset illum saltem de ea re semel edoceri ab Angelo. At qui iterato idem aggressus est. Nam cum adoraturus procumberet, Cap. XIX. recusavit his verbis *Angelus. Vide ne feceris, conservus tuus sum.* Nihil minus Cap. XXI. ad eum adorandum rursus Joannes prostravit, & eadem ab Angelo verba audivit. Adeone Joannes legis Christi nescius erat? adeone quod paulo ante ab Angelo didicerat credas oblitum? Imo iterata hæc Joannis demissio ad Angeli pedes (quæcunq; Angelo causa fuerit hanc observantiã recusandi) satis ostendit, Domino non ingrati in ipsius nuncios, amicosque venerationis pietatem.

Nos itaque cum Ecclesia, atq; Psalmista, concinimus, *Mihi autem nimis honoris-*

honorificati sunt amici tui Deus. Felicitatem eorum admiramur, opem exposcimus. Tu verò Sectarie, si tibi Martyr sanctus, aut ex Prophetarum ordine, vel Angelorum choris aliquis, obviam esset, si illum videres, si illi loquereris, quis vultus, quæ verba, aut gestus tibi essent? Nam ut neges eos jam occursum obvenire, at nunquam negaveris, si Deus voluerit, posse contingere. Num tu cum ejusmodi spiritu, ut cum pari ageres? an illi potius honorem haberes, id est, quo sensu hic loquimur, *adorares*? Certe n. qui humana magnitudine sæpe percelleris, istud fastigium omni mortalitatis honore sublimius non posses non colere. Cur igitur non liceat honorem illis habere, quos etsi non videmus, at esse tamen scimus, & esse felices; Deo junctos, Dei amicos, in tutissima immortalitate triumphantes. Cur nefas sit eo in illos quos non videmus animo esse, quo fas sit in illos quos videmus!

Nec animabus modo felicitium detrahi cultum vultis, sed & eorum corpori-

poribus bellum indicitis. Horreo eloqui, quot Sanctorum Reliquias vento, flumini, igni dederitis ; quoties veluti in ludibrium membra servata, de auro, de gemmis, quibus condita erant, ad contumelias eruistis. Ingemiscet dejectura posteritas ; nos erubescimus ad seculi nostri labem. Nam quò illa impietas, nisi quod Dæmones qui hæresim excitarunt, Reliquiarum sanctitatē ad quas sæpe vexati sunt, non minus odere, quam Antiochenus Apollo Babilæ Martyris ossa, in quorum vicinia oracula edere vetabatur ?

Audio quid dicatis ; non potuisse compesci idololatriam nostram, nisi ruina eorum quæ à nobis colebantur. Videamus quæ hæc idololatria fuerit, tam tristi remedio refecanda, aut quid à nobis in Reliquiarum cultum, supra antiquissimæ morem Ecclesiæ. Sanctorum Reliquiæ si à sede aliqua deferuntur in aliam, psalmis, ac canticis compita celebramus ; res peragitur concursu populi, veneratione cernentium. Sudaria nostra, ac vestes, sedula pietate

pietate applicamus, ad vasa, vel fere-
 trum, quo sancta hæc ossa jacent, quo
 ad nos permanet insinuata salubritas.
 Eorum corpora, atque ossa, in partes
 dividimus, ut plures sint felicitatis, o-
 pisq; participes. Eas reliquias in tem-
 plis, & sub altaribus condimus, ex qui-
 bus sacrosancta victima dispensatur;
 vel precioso metallo, gemmisq; con-
 credimus. Ad eas sepe imus, Deum ex-
 oraturi per hæc pignora suorum ami-
 corum, vel ipsis etiam loquuturi, quo-
 rum membra aspiciamus. Procumbi-
 mus, deosculamur hunc pulverem, qui
 olim Deo servivit, & aliquando *resur-*
get, immutabitur, cū Christo regnabit.
 Credimus ad sancta hæc corpora hor-
 rere dæmones, & urgeri, interdumque
 miraculis à Deo asseri, tam hanc nostrā
 pietatem, quam honorem Reliquia-
 rum. Fusius illos cultus exposui, ut sci-
 res, Sectarie, non pudere Christianos
 professionis suæ. Præ nobis ferimus ea
 apud nos fieri, ea solícite observari.
 Quæ si omnia ad amissim primis Ec-
 clesiæ seculis usurpata monstrabimus;
 quid

quid restat nisi ut tibi pro monstro sit, te adeo hæresi fascinatam, ut hanc piam majorum disciplinam in monstris numerares?

Quanto honore delatæ ab antiquis Reliquiæ, disce à Socrate, Lib. III. Cap. XVI. Theodoretò, Lib. III. Cap. IX. Sozomeno Lib. V. Cap. XVIII. Illic leges concurrisse Christianos, cum essent, Juliano Apostata imperante, S. Babilç ossa, à Daphne suburbio Antiochiam deferenda; & loculum transtulisse *una cum mulieribus ac pueris, exultantes gaudio, psalmosq; canentes. Imo, omnes ad unum accedentes saltare cœpisse; & adfuisse quidem pompæ, viros & mulieres, juvenes & virgines, senes & pueros.* Scribit Evagrius, Lib. I. Cap. XVI. S. Ignatij ossa Theodosij Magni jussu, summo honore Antiochiæ esse translata: *qua de causa, inquit, festum celebre, & lætitiæ communis ad nostram usq; ætatem peragitur.* Vide quam grandis veneratio, quamque probata, cujus annuam memoriæ coli placuerit. Habes apud Hieronymum

(Ad-

(Advers. Vigilant.) suo ævo ossa Prophetæ Samuelis è Palæstina Constantinopolim jussu Arcadii delatata. *Illas reliquias, inquit, omnes Episcopi in serico, & vase aureo portaverunt. Addit, Omniñ Ecclesiarum populos occurrnisse sanctis Reliquiis, & tanta letitia quasi presentem, viventemque Prophetam cernerent, suscepisse; ut de Palæstina usque Calcedonem jungerentur populorum examina, & in Christi laudem una voceresonarent.* Sancti verò Chrysostomi ossa, tricesimo quinto postquam obierat anno, Constantinopolim Theodosii junioris jussu translata, quo cultu excepta sint, habes apud illius seculi virum, Theodoretum Eccl. Hist. Lib. V. C. 36. *Fidelis hominũ cætus, inquit, pelagus navigiorum multitudine velut continentem efficiens, Bosphori ostium ad Propontidem situm luminaribus cooperuere.*

Nec dixeris hunc fuisse veluti sepulturæ honorem, qui Sanctis eo modo habebatur; neque delatas illo ævo Reliquias, nisi de uno momento ad

T aliud.

aliud. Imo, Sectarie, declinandis periculis, & invocando solemnitus Deo, sacra hæc pignora de templis producebantur; etiam interdum ad castra. Narrat Euagrius, Lib. I. Cap. 13. vidisse se S. Simeonis Monachi caput, ad Philippicum Imperatoris generum missum, cum is efflagitaret, *uti Sanctorum reliquia quo tutius in Oriente expeditiones militares faceret, ad ipsum mitterentur.* Et hinc habes, neque novum, neque Sanctis injuriam, si eorum Reliquiæ dividuntur in partes pluribus suffecturæ. Neque enim is Simeon capite truncato decesserat: Sed naturali morte defunctus, non à Christianis indigne laceratur, sed cum honore ac pietate dividitur. In Augustino præterea legis (de Civit. Dei Lib. XXII. Cap. 8.) pluribus in Africa locis S. Stephani reliquias fuisse dispersas, ad aquas Tibilitanas, in Castello Synicensi, Calamæ, Auduri, Usali, Hippônæ: & cultas ubique, & ubique ad illas patrata miracula, *per Martyrom,*
opitu-

opitularione Martyris, Martyre impetrante: hæc verba sunt Augustini.

De tanto consensu Majorum in observandis Reliquiis, cum forte ageretur, vir Princeps, sed heu Sectarius, non solvere, sed carptim eludere argumentū sic voluit, ut diceret, fuisse hæc quædam idololatriæ paulo ante defunctæ vestigia, quibus tunc annuebant Episcopi, ne per omnia populi ingenio viderentur obstare. O quisquis es, agnosce hærescos vitium, quæ sui patronos in hæc absurda cogit. Si hoc enim ex idololatriæ vitio, nō ex Christiana virtute; cur ipsi Episcopi non id modo ferebant in populo, sed ita populum imbuebant; sed hoc etiam in pietatis parte ponebant? Cur in Deum, ut authorem, referebant ejusmodi venerationis ritus, atque solemnities? Cur hæc etiam Deus miraculis assererat? Audi enim non indoctum, non ineptum, sed magnum Augustinum, Lib. IX. Confess. Cap. VII. *Tunc memorato Antistiti tuo, S. Ambrosio, per visum aperuisti, quo loco*

*laterent Martyrum corpora, Protasii,
 & Gervasii, quæ per tot annos, incor-
 rupta in thesauro secreti tui recondide-
 ras, unde opportune promeres ad coër-
 cendam rabiem fœmineam, sed regiam
 (nēpe Justinae Augultæ, Valentiniani
 Matris, quæ Ariana, & infesta Catho-
 licis.) Cum enim propalata & effossa
 digno cum honore transferrētur ad Am-
 brosianam Basilicam, non solum quos
 immundi vexabant spiritus, confessis e-
 isdem demonibus sanabantur, verum
 etiam quidam plures annos cœcus, ci-
 vis, civitatique notissimus, cum populi
 tumultuantis causam quesisset, atque
 audisset, exiit, eoque se ut duceret,
 suum ducem rogavit. Quo perductus,
 impetravit admitti, ut sudario tangeret
 feretrum preciosa in conspectu tuo mor-
 tis Sanctorum tuorum. Quod ubi fe-
 cit, atque admovit oculis, confestim a-
 perti sunt. Idem Lib. 22. De Civit. Dei
 Cap. 8. Ad aquas Tibilitanas Episcopo
 afforente Projecto Reliquias Martyris
 gloriosissimi Stephani. ad ejus Memori-
 am veniebat magna multisudinis con-
 cursus,*

curfus, & occurfus. Ibi cœca mulier, ut ad Epifcopum portante pignora facra duceretur, oravit: flores, quos ferebat dedit; recepit, oculis admovit, protinus vidit. Stupentibus qui aderant, præibat exultans, viam carpens, & via ducem ulterius non requirens.

Ibidem omnino ingentia, fibique, ut ait, notiffima refert, diverfis in locis, ad reliquias S. Stephani patrata miracula: Inter cætera, excitatos quinque à mortuis, cum vel ipfimet delati ad Reliquias effent, vel veftes eorum, poft Reliquiarum contactum, jam ad mortuos dominos applicarentur.

Quo fibilo eas historias ftylo eodem, eadem ratione relatas, excipere-tis Sectarii, fi aliquem iftius feculi authorem haberent, qui nunc ad illas erubescitis veneratione tanti authoris? Collige mentem, Sectarie, vides non ex idololatriæ ufu, fed Deo jubente, elata Martyrum offa. Vides non licitum modo, fed, pium, veftes, aut fudaria fanctis applicare corporibus, & o-pem ex illo contactu tam expectare,

T 3

quam

quã polscere. Vides deniq; hæc omnia
ut recta, ut sincera, approbata mira-
culis.

Reliquias autem, vel sub Altaribus
condimus, vel ornata cista reponimus.
Utrumque ex usu antiquo. Hierony-
mus, in Vigilantium, *Male facit ergo
Romanus Episcopus, qui super mortuo-
rum hominũ Petri & Pauli, secundum
nos ossa veneranda, secundum te utilem
pulvisculum, offert Domino sacrificia?*
Ibid. de Vigilantio. *Dolet Martyrum
Reliquias pretioso operiri velamine, &
non vel pannis, vel cilicio colligari.*

Ad Reliquiarum etiam locum per-
gimus, Deum exoraturi, vel Sanctis lo-
quuturi, demissique sepulchris oscu-
lum damus. Ea etiam ex institutione
antiqua Nam & Hieronymus Vigilanti-
um vocat, *portetum in terras ultimas
deportandum, quod scribere ausus es-
set; Ergo cineres suos amant anima
Martyrum & circumvolat eos, semperq;
presentes sunt, ne forte si aliquis precator
advenerit, absentẽ audire non possint?*
At quis credat aut Vigilantiũ ista scri-
pturum, nisi tunc Christianis in more
fuis-

fuiſſet, Martyribus apud ſuas Reliquias ſupplicare; Aut Vigilantio, quod hunc morem vellicaret, doctiſſimum Hieronymũ tam acriter iri offeſum, niſi hoc pie ad Domini cultum, à Chriſtianiſ factitatum, & ab Eccleſia approbatum, ipſe in Eccleſia inſtitutus, & vetuſtatis ſcientiſſimus rite noviſſet. Idem in vita Hilarionis, de quadã Conſtantia, quam *Sanctiſſimam fœminam* vocat; *Erat ſolita pervigiles in ſepulchro ejus, Hilarionis, noctes ducere, & quaſi cum præſente ad adjuvandũ orationes ſuas ſermocinari.* Et Auguſtinus Lib. 22. de Civit. Dei. Cap. 8. Pauladiam quandam narrat, à fœdiſſimo morbo ſanatã ingenti miraculo, quæ, inquit, *ad Sanctum Martyrem Stephanum orare perrexerat.*

Credimus denique ad Reliquiarum viciniam, dæmones angere, torqueri. Neque nos ideo ſimplices, ac credulos voces. Nobis ad hoc magiſtra Eccleſia, & vetuſtiſſimi Patres authores ſunt. Hieronymus in Vigilant. *Sacrilegus fuit Conſtantine Imperator, qui ſanctas Reliquias Andree, Lucae, & Timo-*

thei transtulit Constantinopolim, apud quas Demones rugiunt? Insignis apud Augustinum locus est, Epist. 137. Ad Clerum, & Plebem Ecclesiæ Hipponensis: quem in tui gratiam, Sectarie, hic exscribo. Ubiq; quidem Deus est, & nullo continetur vel includitur loco, qui condidit omnia, & eum à veris adoratoribus in spiritu & veritate oportet adorari, ut in occulto exaudies, in occulto etiam iustificet, & coronet. Veruntamen ad ista quæ visibiliter hominibus nota sunt, quis potest eius consilium perscrutari, quare in aliis locis hæc miracula fiant, in aliis non fiant? Multis enim nota est sanctitas loci, ubi beati Felicis Nolensis corpus conditum est, quo volui ut pergerent, (nempe Bonifacius Presbyter fœdi criminis arcessitus, cum suo delatore) quia inde nobis facilius, fideliusque scribi potest, quicquid in eorum aliquo fuerit propalatum. Nam & nos novimus Mediolanum apud memoriam Sanctorum, ubi mirabiliter & terribiliter demones confitentur, furem quendam qui ad eum locum venerat, ut falsum jurando deciperet,

compul-

compulsum fuisse confiteri furtum, & quod abstulerat reddere.

Satis asserta re tantis viris tam veteri usu ac fide, desino in Gennadii Massiliensis sententia, quam inter Ecclesiastica Dogmata. Cap 73. *Sanctorum corpora, & præcipue beatorum Martyrum Reliquias, ac si Christi membra, sincerissime honoranda, & basilicas eorum nominibus appellatas, velut loca sancta divino cultui mancipata, affectu piissimo, & devotione fidelissima adendum credimus. Si quis contra hanc sententiam venerit, non Christianus, sed Eunomianus, & Vigilantius creditur.* Nonne verò, Sectarie, si in hoc seculum incidisset Gennadius, Eunomianis, & Vigilantianis vos adderet, diceretque *non Christianus, sed Puritanus creditur, aut Protestans?*

Dum pro uno agimus, ut res connexæ sunt, & pro alio peroramus. Quippe Miraculis fidem detrahitis: aitisque ea in nascenti Ecclesia crebra, nunc inveterata fide cessasse. Atqui, Sectarie, jam per Orbem sparsa fides,

jam recepta, ac etiam inveterata, Au-
 gustini ævo erat: Jam defierat miracu-
 lorū illa frequentia, quibus Apostolo-
 rum ævo Ecclesiæ fundamenta creve-
 runt; & miracula tamē, sua ætate agno-
 fcit, ut vides, maximeque ad Sancto-
 rum Reliquias; Neque his tantum lo-
 cis, quæ ante exscripsimus: sed & alibi
 sæpe Lib. I. Retract. Cap. 13. *Item*, in-
 quit, quod dixi, Lib. de vera Religione:
*Nec miracula ista in nostra tempora
 durare permessa sunt, ne anima semper
 visibilia quæretet. & eorū consuetudine
 frigesceret genus humanū, quorū novi-
 tate flagrauit. Verum est quidem: Non
 enim nunc usque cum manus imponitur
 Baptizatis, sic accipiunt Spiritum San-
 ctum, ut loquantur linguis omniū genti-
 um: aut nunc usq; ad umbrā transeunti-
 um prædicatorum Christi sanātur infir-
 mi; & si qua talia tūc facta sunt, quæ po-
 stea cessasse manifestum est. Sed non ac-
 cipiendū est quod dixi, ut nunc in Chri-
 sti nomine fieri miracula nulla credan-
 ur. Nam ego ipse, quando istum ipsum
 librum scripsi, ad Mediolanensiu corpor-*

ra Martyrum in eadem civitate cecum
 illuminatum fuisse jam noveram, & a-
 lia nonnulla qualia tam multa etiam i-
 stis temporibus fiunt, ut nec omnia co-
 gnoscere, nec ea quæ cognoscimus enume-
 rare possimus. Eodẽ Lib. Cap. 14. Alio
 loco, inquit, cum miracula cõmemoras-
 sem, quæ Dominus Jesus fecit, cum hic
 esset in carne, adjunxi, dicens: Cur, in-
 quietis, ista modo non fiunt? Atque re-
 spondi; quia non moverent, nisi mira es-
 sent; si autem solita essent, mira non es-
 sent. Hoc autem dixi, quia non tanta
 nec omnia modo; non quia nulla fiunt
 etiam modo.

Prolixe etiam miracula sui ævi dif-
 fudit, toto Capite octavo Lib. 22. De
 Civit. Dei. Quæ illic, ac quanta mira-
 cula! quam etiam multa! & illa qui-
 dem certa, clara, sua memoria patratæ,
 quibus ipse etiam ut plurimum testis.
 Nec omnia quæ tunc contigisse co-
 gnoverat, mandavit literis multitudi-
 ne eorum propemodum victus. Ait
 enim: Urget hujus operis implendi
 promissio, ut non hic possim omnia cõmo-

morare quæ scio; & procul dubio plerique nostrorum, cum hac legent, dolent me tam multa prætermisisse, quæ utique mecum sciunt. Quos jam nunc ut ignoscant rogo: & cogitent, quam prolixæ laboris sit, facere, quod me hic non facere suscepti operis necessitas cogit. Si enim miracula sanitatum, ut alia taceam, modo velim scribere, quæ per hunc Martyrem, id est, gloriosissimum Stephanum, facta sunt in colonia Calamensi, & in nostra, plurimi conficiendi sunt libri; nec tamen omnia colligi poterunt.

Cur igitur nostra hæc ætas censeatur destituta miraculis? quis tunc miraculorum usus qui non in hanc ætatem cadat? Quæ scripturæ, quæ Dei sententia, hæc opera Dei à sæculo nostro arcet? Si frequentia, ac ut dicam quotidiana miracula, quibus exordium Ecclesiæ asserbatur, spectes, jam ante Augustini ætatem (ut fatetur) defierant; sint rariora, sed tamen explorata, neque illius sæculo defuerunt, neque nostram ætatem destituunt. Sed
quid-

quidni miracula de mortalium animis, oculisque, velitis auferri, quibus vestra causa opprimitur? cum inter vos nulla fiant, nisi quibus vos in errore esse discatis; cum Sanctis Reliquiis sitis hostes, ad quas sæpenumero ejusmodi supra naturam opera Christus edit; cum denique quot inter nos existunt miracula, tot sint Dei tonitrua vestram hæresim profligantis.

CAPUT VIII.

De Imaginibus. De signo Crucis. De Purgatorio.

IMagines atque Cruces, vix clementius quam Reliquias aspexistis; nisi quod privato cultui, & artificum industriæ indulgentes, eas pietati maluistis subduci, quam oculis; Validissimum, ut putatis, in nos telum est, à secundo præcepto Decalogi, Exod. 20. *Non facies tibi sculptile, neque omnem similitudinem, quæ est in cælo de super, & quæ in terra deorsum, nec eorum quæ sunt in aquis sub terra. Non adora-*

*bis ea, neq; coles: ego sum Dominus tuus
fortis, &c.* Illis verbis succellamare ama-
tis voce victorum. At è contrario facie-
le quis evincat, vel eodem sacrilegio
vos teneri, quod in nos effingitis, vel
neq; nos omnino peccare. Ita enim ex-
ponimus, ut non simpliciter prohibe-
antur *adorari ut dii.* Si fatemini nos
hæcrite exponere, certe culpa vaca-
mus. Sin ait, non modo vetari adora-
ri imagines, sed fieri etiã ac servari, nõ
soli peccamus, sed & criminis socios
vos habemus, qui picturas, qui statuas,
domi habetis, ac etiam in templis illis
vestris interdum. Cur igitur tanti cla-
mores, vel in nullo nostro errore, vel
pari vobiscum?

Imo, inquires, adoratis imagines.
Non facimus, Sectarie, ea ratione quæ
illo Exodi loco statuitur. Illic enim de
adoratione sermo quæ debita soli Deo;
Nam proxime illa verba præcedunt,
Non habebis Deos alienos coram me.
In eodem postea capite repetitur cau-
tio illa. *Non facietis deos argenteos;*

nec deos aureos facietis vobis. Et ipse Calvinus Lib. V. Inst. c. .ii fatetur hæc verba, *non facies tibi sculptile, &c.* exponi per ista sequētia, *nō facietis Deos argenteos, &c.* Non adorare igitur sculptile, idem illic, ac sculptile pro Deo non ducere. At *adorare* in alios sensus in scripturis quoque sumi, jam ante probavimus; ut eo nomine non aliud quam *veneratio* designetur.

Quæ hæc autem impia scilicet adoratio qua imagines impertimur, Secretarii? An quod apud illas oramus: Ita est. Sed non illas oramus. Apud imagines, inquam, oramus; sed non imagines. Scimus illas inanimas, visu, auditu, omni sensu carere. Sed iis loquimur quorum sunt imagines. Quod si sanctum, si pium est (ut ex veteris consensu Ecclesiæ paulo ante docuimus) apud sanctorum reliquias, id est illorum corporū partem, Sanctos orare, & quasi cum præsentibus loqui; quidni & apud illorum imagines, quæ aliquam eorum speciem oculis nostris subjicientes, mentes etiam ad illos

illos advertunt? Certe enim illæ Reliquiæ non sunt ipsimet Sancti: sunt mutæ, sunt pulvis, & quantum ad sensus, nihil habent supra imagines.

At nos, dices, & ipsas imagines veneramus. Duplex est veneratio quæ circa imagines adhibetur, Sectariæ: pia utraque, atque sancta. Una, cum in illis ea colimus, quorum sunt imagines: ut si ad Petri, Paulive imaginẽ, capite nudato procumbens, revera imagini hunc honorem non habeam, sed ipsi Apostolo. Ac tunc non proprie *bonoratur* imago; sed in imagine illa res cujus imago est, & cujus nobis memoria per imaginem admovetur. Et hoc verò licere, nemo Sectarius neget, qui non à mente prorsus exciderit. Nam sit tibi, Sectariæ, vel Regis imago, vel patris, addo etiam vel tui Calvinii: Si veneratione motus illius, quem imago tibi refert, quamvis absentis, in osculum irruas, vel salutationem, vel ejusmodi alium cultum quem præsentis deferres, tuo affectu hunc animum, atque gestus, non ad i-
magi-

maginem, sed ad imaginis exemplar transmittente, an te peccare, an potius eximie amare, existimes? Si homo es, si ratione uteris, nunquam adeò te damnabis. Cur igitur ad Sanctorum imagines hoc mihi non liceat, quod tibi ad imagines alias, & sæpe profanas?

Alia est veneratio, quã imaginibus ipsis habemus, eò quod sint Sanctorum imagines, sed illa multo inferior, nec ejusmodi, quæ habetur naturæ alicui intelligenti, & utenti ratione; Sed tantum, ut Bibliorum volumina, quamvis charta & atramento constantia, ideò osculamur, ideo habemus in honore, quia illic descripta lex Domini, descriptum Dei verbum; utque res cæteras sacras, verbi gratia, altaria, calicesque, venerata est omnis antiquitas, quia sunt Christi altaria, quia in illis calicibus consecratur Domini sanguis: Sic & sua est veneratio imaginibus, statuisque Sanctorum, quia rem sanctam referunt; & sunt Sanctorum honori destinatæ, ac per hoc Dei, qui

San-

Sanctos sanctificat, & propter quem
 sancti coluntur. Iplas, inquam, San-
 ctorū imagines veneramur, quia sunt
 Sanctorum imagines; ideoque ho-
 nor ille transit ad Sanctos. Sancti
 verò cum non alia ratione colantur,
 quam quod sint Dei servi, cultus ille
 refertur in Deum. Num hic ergo ulla
 superstitio, ulla impietas venerari ima-
 gines, non ut aliquid sentientes, aut à
 quibus aliquis nostrū opem exspe-
 ctet: Sed tantum ut res quasdam Dei
 cultui mācipatas, & quodammodo Deo
 sacratas?

Sed nugātur quidam inter vos, Se-
 ctarie; nos quidem in scholis, aut ubi
 peritorum argumentis urgemur, ad e-
 am quam retuli sententiam de imagi-
 num cultu modeste differere: At po-
 pulum privatis colloquiis, concioni-
 bus, usu, adeo aliter imbuere, ut a-
 pud nos vulgus credat, divinitatem
 aliquam, aut vim saltem, ac potesta-
 tem grandem, imaginibus ipsis ines-
 se: Eo modo reviviscere idololatriam
 jaētatis, falli homines, templa atque
 Eccle-

Ecclesiam sacrilegio contaminari. Ad hæc omnia breviter respondemus, esse maledicta ignarorum disciplinæ Catholicæ; & vix adeo excordem apud nos ullum esse, qui imaginibus honorem exhibeat, nisi quem modo descripsimus. Hoc natura nos docet, hoc institutio, hoc religio. Experientia constat ista defensio. Nam quis unquam in Catholicis putavit crimen esse, aut imaginem, aut statuam frangere, lignumve ejusmodi, aut marmor, aut chartam, convertere in alios usu, aut in aliam formam metalla conflare? modo neque ex imaginum despectu hoc fiat, neque materiam, quæcunque illa sit, spectes ea ratione qua in imaginem formata est, sed qua usui tuo apta, dominio mancipata, subjecta imperio? Cum hic usus inter nos obtineat, & populi consuetudine constet usus, omnino conficitur, populum nihil tale de imaginibus credere quale putatis, aut fingitis; & inania illa esse quæ jactantur inter vos de arcana, & recondita institutio-

ne Ecclesiæ, quasi aliter sentiat, aut loquatur, cum vobiscum disputat, quam cum suæ plebeculæ præcipit, quid in hac re credendum sit.

Qui igitur Sanctorum imagines, eo quod tales sint, aut eo quod fideles apud illas his supplicent, quorum sunt imagines, aut eo denique, quod quia Sanctorum imagines sunt in honore; violare aggreditur, is est hereticus, illi anathema. Qui verò easdem imagines, non quod sint imagines, frangit: sed quod eam rem, quæ est sua, & cui inscripta aut sculpta imago est, ipsi in alios usus verti placuerit; is nec impius censetur à nobis, nec ut novator audiat. Nam ut Athanasius omnino rectissime (Quæst. 16. ad Antioch.) non materiam colimus, sed figuram. Tolle formam crucis à cruce, imaginis ab imagine, tolles & Christiani cultum ab illa materia; Cumque hoc ipsum in populi more sit, certo efficitur, neque pro idolis plebi nostræ esse imagines, neque vos veris criminibus, sed commentis inanibus, illam sanctam Ecclesiæ differre sententiam. Cru-

Cruci Dominicæ una cum imaginibus, exitium quæsiſtis; quidam ex vobis palam, per cuniculos alii: longe utrique à priscorum pietate. Igitur quidam ex vobis, editis quoque libris, nihil luētuoſius, nihil magis detestandum ſigno Crucis aſſeruēre. Nefarius in Anglia Miniſter ante octo circiter annos, hoc ipſum molitus eſt. Et quamquam Sereniſſimo Regi diſplicuit tantum nefas, ſatis eſt tamen ad veſtrarum ſectarum infamiam, & hominem illum ex Anglia profugum, & alios à quibus eadem impietas procurata, inveniffe alibi inter vos Sectarios locum, ubi impune, quid dico impune? ubi ſecure, & ad paria ſcelera, degere poſſent. Modetiſtiores alii ſibi videntur, quia abſtinent ſcripto, qui ſpernere ſignum Crucis ſaſtidioſe malunt, acerbe proſcribere; in hoc tamen impudentes; quod vulgato & populari jam inter eos argumento, nos rogant, num in familiæ noſtræ inſignia adoptari vellemus patibulum, ſi in eo parens noſter, aut avus exſpiraffeſt. Hæc ple-

plerumque est Puritanorum, sive Hugonottorum blasphemia. Iis denique alii mitiores, largiter tamen peccant. Nam concedunt, sive crucem, sive signum illius, in Christianorum oculis, animisve ideo esse debere, quod in ea victor Christus, de peccato ac morte triumpharit; ut per illius imaginem redeam⁹ in beneficii accepti memoriam, testemurque non pudendam Christi mortem Christianis nobis esse. Et hactenus quidem pie: Sed addunt; superstitionum mentium esse ludibria ut credamus ad hoc signum Dæmones exhorrere, & sæpe fugari: vel pericula sive corporibus imineant, sive animis, ea Christianorum armatura, vinci non raro, ad disenti. Nolunt denique venerationem Cruci deberi tanquam instrumento redemptionis nostræ innoxio, & præsentis plerumq; malorum nostrorum medicinæ. Hos ultimos aggredi satis erit. Nam si errant, vincunturque, quanto magis deteriores illi causa ceciderint, quos

quos in ulteriorem impietatem mala mens fæde deduxit?

Crucem Domini, duplici modo intelligas: vel ipsum hoc lignum, quo Christus affixus est, vel figuram illius. Ipsam Crucem, pretiosissimis Reliquiis annumeravit Ecclesia; nec Ecclesia tantum ævi istius, sed illa antiqua, in qua Cyrillus, in qua Ambrosius vixit, in qua cæteri illi, quos & pios & eruditos fuisse fatemini. Prodidere Helenam divinitus monitam ut hanc Crucem effoderet. Id aperte Eusebius in Chronico, quod Latinum fecit Hieronymus. Jam verò repertam eo honore colere, ut teste Chrysostomo (Homil. quod Christus sit Deus) particulis ex ea auro inclusis, se Christiani ornari, atque servari, *merito* arbitrentur.

Alia ratione Crucem accipias, pro signo ipso Crucis, seu sculptum sit, seu picturæ lineis ductum, seu denique ipsa manu, de more Christiano, ad corpora nostra formatum. Hanc pretiosam imaginem, hoc Christianorum in-

signe

signe, in fronte, in pectore, in corpore toto, manu ducere, adeo frequens antiquis, ut ignari sit de hoc more ambigere. Tertullianus testis, Lib. de Corona militis, *ad omnem progressum, atque propemodum, ad omnem aditum, & exitum, ad vestitum, ad calceatum, ad lavacra, ad mensas, ad lumina, ad cubilia, ad sedilia, quocunq; nos conversatio exercet, frontē crucis signaculo terimus.* Hieronymus ad Demetriad. *laudas Cubiculum pectoris, crebro signaculo crucis munias frontem tuam.* Plures omitto: Nam qui non Patres de Christiano hoc more? Videndum potius quæ hujus moris utilitas, ex fide antiquorum. Quatuor, inter multos, ad eam rem mihi duces; duo Latini, totidem Græci: Hieronymus, Augustinus, Athanasius, Gregorius Nazianzenus. Ex iis, & aliis præterea multis habemus, credidisse Christianos valere apprime sacrum hoc signum, contra Dæmones, spectra Magorum vim, prodigia: ingruentes etiam clades, morborumve sævitiam.

Et

Et Deum arcana virtute, quam ei signo addit, Christianorum fidei sapissime annuisse.

Refert Hieronymus, in vita Hilarionis, in ingenti terræ motu; qui post Juliani mortem accidit, egressa suos terminos maria, cum plurimis locis, tū maxime Epidauri exitium esse minata: Epidauritanos autem ad Hilarionem venisse, & quasi ad prælium proficiscentes posuisse eum in littore. Qui cum tria crucis signa pinxisset in sabulo, manusq; contra tenderet, incredibile dictu est in quantam altitudinem intumescens mare ante eum steterit, ac diu fremens, & quasi ad obicem indignans, paulatim in semetipsum relapsus sit. Hoc Epidaurus, & omnis illa regio usq; hodie prædicat, matresq; docent liberos suos, ad memoriam in posteros transmittendam.

Augustinus Lib. XXII. De Civit. Dei Cap. VIII. narrat. Innocentem quandam matronam Carthaginensem cum immedicabili morbo sinum illi cancer perderet, signo Crucis esse curatam.

Admonetur; inquit, in somnis appropin-

quãte Pascha, ut in parte fœminarũ ob-
servanti ad baptisterium, quæcumq; illi
baptizata primitus occurrisset, signaret
ei locũ signo Crucis Christi: fecit, & con-
festim sanitas sequuta est. Etiam tunc
Christiani credebãt (scil. sæpe experti)
contra incantationes ac dæmones, si-
gno Crucis miram viam esse. Unde A-
thanasius, Lib. De Incarnat. Verb.
*Signo Crucis, inquit, magica omnia
compscuntur.*

Exemplum est, sed illud illustre, &
quod nulla exceptione submoveas, a-
pud Gregorium Nazianzenum. Orat.
I. in Julianum, Refert Apostatam Im-
peratorem, cum Magicæ arti operam
daret, à veneficis deductum in abditas
sedes, ut mysteria illic peragerent te-
nebris digna. Illic verò cum umbris, &
adventantium spectatorum tumultu
terreretur, memorem adhuc Christia-
næ quam nuper reliquerat disciplinæ,
signo Crucis sese armasse. Abscessisse
subitò spectra, quievissse tumultum;
Neq; tunc impios illos potuisse res fu-
as, tanta virtute turbatas, instaurare. Si

histo-

historiæ fidem sollicitas ; an te putes
audiendum, Sectarie, qui post mille
ducentos & amplius annos, rei cōtro-
versiam moveas, quam vir sanctus ac
prudens, sua ætate gestam nemine æ-
qualium repugnante, asseruit. Sed esto.
Mentitus sit in re tanta, proh nefas!
Sanctus ille Nazianzenus; aut si te mi-
tiores homini tanto præbes, fuerit fa-
ma deceptus; Nihil tamen in Crucem
effeoceris. Scribit enim, Julianum hoc
in dæmones remedio usum de more
Christiano, virtutis memorem quam
inesse signo Crucis in Ecclesia ante di-
dicerat. Si confictam igitur histori-
am demus, nihil minus hinc habeas,
ita tunc institutos in Ecclesia Christia-
nos, ut crederent signo Crucis muni-
ri hominem, in veneficia, in spectra,
in dæmones. Alioqui non scripsisset
Nazianzenus, Julianum ita in Ecclesia
fuisse edoctum: eumque Christiano
remedio usum, quamquam non am-
plius Christianum. Ridicula fuisset
historia, aut si fabulam velis, minus
illa ex arte contexta: Nam à coæta-

neis Nazianzenus audisset falsum esse
 usurpatum hoc à Juliano ex Christiano
 more in spectra remedium, quando-
 quidem moris Christiani non erat, illo
 uti remedio.

Non ergo auferetis hanc à nobis
 hæreditatem, Sectarii. Crucis scuto
 Ecclesiæ filii adornamur, Crucis scu-
 to contegimur: hinc nobis in Spiri-
 tualia ac temporalia mala sæpe reme-
 dium. Nec existimamus tamen certos,
 & ubique effectus hinc sequi. Scimus
 Deum, qui instituit ut illa vis Crucis
 esset, ex conditione hominum, tem-
 porum, rerum, ex suæ denique Maje-
 statis prudentia, hæc cuncta dispensare.
 Satis nobis hoc nosse, *ex rei natura* in-
 gens esse munimentum sese ea signan-
 tibus; hinc apertam sæpe utilitatem
 promanare; ac etiam sæpe occultam.
 Scimus dæmonibus terrori esse Cru-
 cem, & tamen interdum ad gloriam
 Dei fieri, ut cum ad eam horreant, non
 illico tamen & fugiant. Nec de Cruce
 tantum hoc dixeris; sed & aliis Christi
 signis; ut egregie Aug. Lib. LXXXIII.

Quæst.

Quæst. LXXIX. *Nec mirum est, quod hæc signa valent, inquit, cum à bonis Christianis adhibentur, quando etiam cum usurpantur ab extraneis, qui omnino suum nomen ad istam militiam non dederunt, propter honorem tamen excellentissimi Imperatoris valent &c. Cum autem non cedunt his signis huiusmodi potestates, Deus ipse prohibet occultis modo dis, cum id justū atq; utile judicat. Nam nullo modo ulli spiritus audent hæc signa contemnere. Contremiscunt hæc, ubicunq; illa prospexerint.*

Cæterum non minori facinore, quā quo à Sanctis cultum, & à nobis nostra arma detrahitis, opem adimi vultis animabus fidelium. Deridiculo vobis sumus, dum de illorum suppliciis geminus, dum pro illis Dei pacem exposcimus. At quam ipsi ridicule in hoc supercilium assurgatis, novi Censores, ex Luthero, Calvinoq; jam discite. Nā *In Disputatione Lipsica, hæc Lutheri verba sunt: Ego qui credo fortiter, imo ausim dicere, scio Purgatoriū esse, facile persuadeor in Scripturis de eo fieri mentionem.*

tionem. Quis deinde Angelus, quæ extasis, quæ tuba de cælo, hanc fidem illius, imo scientiam, ita delevit, ut signifer vobis esset contra illam scientiã, atq; fidem euntibus! Sed audite Calvinũ Lib. III. Inst. Cap. V. §. X. *Ante mille, & trecentos annos*, inquit, *usu receptum fuit, ut preces fierent pro defunctis.* Et paulò post: *Sed omnes fatentur in errorẽ abrepti fuerunt.* Quid his verbis insignius ad defensionem Ecclesiæ, Calvinique infamiam? *Ante mille & trecentos annos*, inquit. At quamdiu ante illos mille trecentos annos? Quando, inquam, mos ille exorsus orandi pro defunctis? à quo incepit? quando incepit? in qua Ecclesia? an nemo purissimo illo ævo serpenti errori refragatus? Certe *ante mille & trecentos annos* incepit nimirum à nascentis Ecclesiæ cunis, & Apostolica fide. Quot autem secula Ecclesiæ illuxerãt, cum confessione Calvinij jam *receptum usu erat*, orare pro mortuis? Omnino vix duo: Plures enim sexaginta annis sunt, ex quo ille hoc scripsit. Quod si illa suffragia, publi-

publico Orthodoxæ Ecclesiæ usu recepta tunc erant, num dubites hoc fuisse ex Orthodoxa, & Apostolica disciplina? cum tunc nihil antiquius Pastoribus esset, quam superflua rescare, superstitionibus bellum indicere. Sin aliquo privatorum errore insinuat^{us} mos? iterum petam; quinam illi privati fuerunt? ubi cœpère? quando cœpère? An nemo ex tot Antistitibus, ex tot Martyribus, vestro spiritu actus est, qui se opponeret, qui *rem ad Scripturas exploraret*, & censoria nota percelleret? *Sed omnes fateor*, inquit, *in errorem abrepti fuerunt*. O te superbiâ amentem! Qui illi omnes, qui in errorem abrepti? certe qui ab ea tempestate vixerunt, nempe qui sub Severo, Maximino, Decio, Valeriano, Galieno, Aureliano, Diocletiano, & Maximiano sanguinem pro Christo dedêre; ut omittam Ecclesiæ lumina, quæ deinde floruerunt.

En porrò, ut demum excutitis larvam, quâ populo soletis imponere; fingitisque ad Ecclesiæ puritatem, qualis

primis quatuor seculis fuit, vestris studiis provocari. Nam oratio pro defunctis illis seculis, teste Calvino *usu recepta fuit.* Non, inquam, uno tantum, aut altero patrono asserta; sed, *usu recepta.* Cur vos igitur eam ausi respueris ex illorum seculorum lege jam vivitis? Referetis; Vos in seculis demum ea probare, quæ cum Scripturis conveniunt. Quem verò post hanc vocem ludificationis vestræ non pigeat? Num enim & non aliis idem seculis apud vos honos erit? Num, inquam, quicquid posteriores etiam ætates usurpaverunt, quod Scripturis consentiat, probare nō vultis? Imo quod Judæi, quod Turcæ, ex norma Scripturarum, aut colunt, aut faciunt, an vos colere ac facere, profiteri piguerit? Quæ ergo illorum prærogativa seculorum, quibus honorem vos habere simulatis, si & illa examini vestro obnoxia; nec scire sufficiat, quid tūc Christiani crediderint, sed & quærere restet an rite ac sancte crediderint? Ac quid absurdius, aut recto ingenio magis adversum; quam

quam primis seculis nesciisse Christianos, quomodo exponendæ scripturæ, quid iusserit Christus, quid Apostoli commendârint: Vos autem hæc nunc demum omnia rite cognoscere?

Hoc igitur habe, Sectarie; Ex confessione Calvini, ante annum à Christi morte ducētesimum, *usu receptum fuit*, ut Christiani orarent pro mortuis. Nec dicere potest, quandiu ante hos annos usus ille receptus, aut quis illum receperit, aut quis induxerit. Utri igitur errant; An vos, qui hunc morē, ut inutilē, imo superstitiosum, abjicitis; An nos, qui rem vetustissimam probamus, & à viris sanctissimis usurpatam, & cujus originem nemo magis novitiam possit arguere, quam rerum cæterarum quas ab Apostolis traditas esse cognoscimus? Præsertim cum non modo Christiani orarent pro mortuis, sed & illos, qui orandum abnuerent, in hæreticis numerarēt. Ita Epiphanius, August. & cæteri Patres inter Aëtii hæreses referunt, quod pro mortuis nollet orari.

Sed, inquires, quæ scripturæ hoc docent? Pete illud, Sectarie ab antiquis Christianis, quibus non minus quam tibi charæ scripturæ, non magis ignotæ; quibus præterea multo quam nobis notior Apostolorum traditio, quam scripturarum vim habere, nisi hæreticus nemo negaverit. Sed nec istam rem scripturæ deficiunt. Ut plura omittam, quæ à Catholicis Doctoribus in istam rem colliguntur: testis mihi Aug. hoc ipsum ex scriptura asserens. Lib. De cura pro mortuis. C.2. *In Machabæorū libro legimus oblatum pro mortuis sacrificium: sed & si nusquam in scripturis veteribus omnino legeretur, non parva est universe Ecclesie quæ in hac cōsuetudine claret auctoritas, ubi in precibus Sacerdotis, quæ Domino Deo ad ejus altare funduntur, locū suum habet etiam cōmendatio mortuorū.* Duo hic habes, Sectarie; & Machabæorum libros, ita in scripturis ab Augustino esse relatas, ut ex illis crederet fidei partes statui posse (sed de hoc, nos fusius, Lib. I. Cap. XII.) &
 univer-

universam Ecclesiam in hæc pro mortuis suffragia consensisse: Quæ autem Augustino *universa Ecclesia*, nisi Orthodoxa, atque Catholica?

Sed & ille pro patre & matre oravit, & ut orarent alii enixe cõcupiit, ut fufius differuimus (hoc Lib. Cap. I.) Nec aliter huic rei responsum à Calvino, quam commento impudentis audaciæ, Lib. III. Inst. Cap. V. *Quod autem oravit Augustinus pro matre, id fecit quia anile votum matris non examinavit ad scripturas, & privato quodam affectu omnibus probari voluit.* Imo, Calvine, nihil matrẽ optasse August. ostendit, præter id quod tunc in *universæ Ecclesiæ* usu. Sacrificium corporis Christi statim pro ea oblatum est, ex Ecclesiæ more, non ab ipso Augustino, sed Clero Ostiensi; preces pro ea fusæ, non à filio tantum, sed à cœtu fidelium & his verbis, quæ modo exscripsimus, testis est Augustinus, non sua tantum, aut patris, aut matris *authoritate*, nixa pro defunctis

suffragia, sed *Ecclesia universa consuetudine*. Dicas igitur qua impudentia es, non de uno Augustino, sed de *Ecclesia universa*, atque Catholica, quæ Augustini ævo fuit, eam non examinasse ad scripturas hunc morem orandi pro mortuis.

Pluris agi non decet, in re clarissima. Quamquam enim Patres interdum, & ipse etiam Augustinus, quæsierint, ad quæ peccata sit, quibusve suppliciis, purgatorium constitutum; nemo tamen Purgatorium negat; imo rarus qui diserte non asserat. Duos ex pluribus Augustino addiderim; Chrysostrum, atque Ambrosium. Chrysostrum, Homil. XLI. in I. ad Corinth. *Juветur mortuus non lachrymis, sed precibus, supplicationibus, Eleemosynis*. Ambrosius, ad Faustinum de obitu sororis. *Itaque non tam deplorandam, quam sequendam orationibus reor, nec mœstificandam lachrymis tuis, sed magis oblationibus animam eius Deo commendandam.*

Sed

Sed quoniam plerique ex vestris ipsa consuetudine Purgatorium rident, aut negant: ignari revera quid de purgatorio sentiamus; rem totam compendio edisseri non absurdum. Purgatorium igitur, ex doctrina Ecclesiæ, locus est in quo animæ temporaria pœna plectantur, quæ in obitu nec mortali culpa graves sunt, nec a deo defæcatæ, ut confestim ad conspectum Domini possint admitti. Non animabus illic locus, quæ cum corporibus excederent, à Dei gratia, & amore erant exclusæ. Iis sola, atque perpetua in inferis sedes. Eluuntur itaque purgatoriis pœnis, primum culpæ veniales, in quibus absque pœnitentia Christianus decesserit. Nam & aliæ à Dei amore ac gratia hominem non excludunt, ideoque nec luendæ inferi igne, rursusque suis pœnis sunt plectendæ, quia quamvis veniales, attamen culpæ sunt, & *nihil coinquinatum intrabit in regnum caelorum.* Apoc. XXI. Præter culpas veniales; pœna grandiorum criminū illic quoque

que solvuntur, cum pœnitentia peccatorũ ejusmodi fuit, ut misericors Deus iram quidem æternam averterit, sed ut & justus judex est, temporalibus pœnis exerceri peccatorem decreverit. Pœnam enim non utiq; semper cum culpa donari in scripturis sæpe docemur. Quis putet non remissam Moysi culpam, quod *ad aquas contradictionis* dubitarit? Fuit tamen illi in multam, *ne ad terram promissionis intraret*; ut dicitur Numer. 20. & 27. adulterii, & homicidii culpam, diluit pœnitens David, statimque ad eum Propheta Nathan. II. Reg. XII. *Domini quoque transtulit peccatum tuum: non morieris.* Sed addidit: *Verũtamen quoniam blasphemare fecisti inimicos Domini, propter verbum hoc, filius qui natus est tibi morte morietur.*

Animas porro in Purgatorio cõstitutas, neq; posse peccare neque mereri, credit Ecclesia. Amant Deum, certæ sunt de salute. Suffragiis viventium, & maxime incruentæ victimæ oblatione adjuvantur: Hæc est de

Purga-

Purgatorio fides Ecclesiæ. Hinc Patribus, atq; nobis, orandi pro mortuis sancta sedulitas, & Domino grata, cui preces offeruntur, & utilis animabus pro quibus supplicamus.

Hæc strictim à nobis de præcipuis inter nos, atque Sectarios momentis.

Tu Domine, qui mortem peccatoris non amas, qui Christianorum vitam intra limina Ecclesiæ conclusisti, aperi illorum oculos, ut fecisti Syrorum in Elizæi securitatem errantium. Videant se in media Samaria esse, inter hostes, sub gladio tuo. Qui sine te peccaverunt, hos sine te pœnitere non poterit. Sed omnibus clementia tua adest. Fac videant quam porrigis manum, fac teneant. Delectent Angelos, teque Pastorem, receptæ ab erroribus oves. *Misericordia Domini supra omnia*

opera ejus. Tibi gloria, Summe

Deus. Pax super Israël.

F I N I S.

